Edmund Hillary

Înalta aventură

EDMUND HILLARY

Înalta aventură

1966
EDITURA ŞTIINŢIFICĂ

În romîneşte de
VIORICA DĂNILĂ

●

Control ştiinţific :
N. DOBRE,
Preşedintele Comisiei de alpinism, membru
în biroul Federaţiei romîne de schi, bob şi alpinism

●

Coperta de
SERGIU GEORGESCU

EDMUND HILLARY

HIGH ADVENTURE

HODDER & STOUGHTON
London, 1955

PREFAȚĂ

În acest secol în care omul, omul epocii comuniste, se pregătește — și este atît de aproape de acest țel grandios — să cucerească universul planetar, poate că evocarea unei izbînzi a tăriei și dîrzeniei omenești asupra naturii ca aceea a cuceririi celui mai înalt pisc pămîntesc, să apară mai puțin impresionantă decît este ea în realitate. Adevărul este că ascensiunea pe Everest, cel mai înalt punct de pe globul nostru, nu s-a putut realiza decît foarte recent, abia cu doisprezece ani în urmă, — cu prețul unor eforturi uriașe și al unor jertfe grele.

Încercările pentru descoperirea și escaladarea vîrfurilor munților Himalaya și Karakorum au început timid, cu rezultate insuficiente, încă din secolul al XIX-lea. Tentativele au aparținut, în cea mai mare parte, militarilor englezi instalați în India, care urmăreau în mai mică măsură obiective științifice sau performanțe sportive, cît descoperirea unor noi căi de comunicație între ținuturile ocupate de colonialiștii britanici în sudul marelui continent estic și regiunile atît de bogate, dar aproape impenetrabile, din Asia centrală. Sprijinite cu mijloace largi de către guvernul metropolitan britanic, expedițiile militarilor englezi, alcătuite din alpiniști cu un antrenament minuțios, au făcut o serie întreagă de ascensiuni pe vîrfurile munților Himalaya și Karakorum, au descoperit cîteva piscuri pe care nu le atinsese piciorul omului și au întocmit lucrări topografice privind în special așa-numitul Pisc XV, *situat în dreptul paralelei 28° latitudine nordică, chiar la granița dintre Nepal și Tibet. Lucrările acestea topografice au fost întocmite sub conducerea lui George Everest, între anii 1830—1843 ceea ce a determinat denumirea piscului dominant (8845 m deasupra nivelului mării) de către europeni cu numele topografului englez.*

De atunci, în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea și în prima jumătate a secolului al XX-lea, pînă aproape de zilele noastre, încercările de a se atinge vîrful maiestuos, veșnic acoperit de ghețuri și zăpezi, strălucind ca o uriașă torță sub bătaia razelor orbitoare ale soarelui, au fost nenumărate. Aproape douăzeci de expediții în secolul trecut, alte circa optzeci de expediții în secolul nostru, au petrecut luni și uneori chiar ani întregi pe stîncile și pe ghețarii veșnici din înălțimile Himalayei, cu scopul de a atinge Everestul sau Chomolungma, cum îi spun localnicii, denumire care începe să apară din ce în ce mai des în diversele publicații referitoare la acest cel mai înalt vîrf de munte. Expedițiile din secolul trecut care n-au putut beneficia de aparatajul modern cu care au fost înzestrate cele din secolul nostru, au urcat sus, foarte sus, dar n-au putut depăși niciodată înălțimile atît de sărace în oxigen de peste 8 000 metri.

În anul 1922, o expediție engleză a reușit în sfîrșit să depășească granița celor 8 000 de metri. Înălțimea atinsă : 8 326 metri. Jertfa : șapte hamali și călăuze din tribul șerpașilor, care au fost îngropați sub o avalanșă. În anul următor, folosind un alt drum de acces, o nouă expediție engleză atinge înălțimea de 8 572 metri. Supraviețuiește șeful expediției, E. F. Norton, dar doi membri ai grupului, D. L. Mallory și A. S. Ervin, nu se mai reîntorc, înmormîntați cine știe unde în prăpăstiile ascunse sub zăpezile mișcătoare ale culmilor semețe.

Marea majoritate a acestor ascensiuni au avut ca punct de pornire nordul, podișul Tibetului. Încercările infructuoase de ascensiune pe la nord au forțat concluzia că escaladarea Everestului pe acest versant nu este cu putință și au determinat alegerea unui alt drum, pe la sud, pornind din Nepal. Se știe că teoria aceasta a fost ea însăși dezmințită chiar în anul acesta, cînd o expediție chineză, după un asalt final de 19 ore, care a însemnat cel mai impresionant și mai dramatic capitol din cartea cuceririlor himalaiene, a escaladat Everestul pe la nord. Dar despre această inegalabilă performanță, vom vorbi mai tîrziu.

Aşadar, în 1951 începe seria ascensiunilor pe la sud, care vor conduce curînd la prima victorie a omului asupra celui mai înalt punct de pe glob — victorie pe care o descrie în cartea de faţă unul din autorii ei, alpinistul neozeelandez Edmund Hillary. Eric Shipton conduce, în anii 1951—1952, o expediţie pe la sud, dar rezultatele nu sînt cele aşteptate. În 1952 porneşte la drum şi o expediţie franco-elveţiană, care îşi asigură serviciile celui mai temerar şi mai priceput alpinist indigen, şerpaşul Tenzing, intrat în legenda popoarelor asiatice sub denumirea de „Tigrul zăpezilor". Expediţia franco-elveţiană atinge înălţimea de 8 600 metri şi revine la bază cu constatarea îmbucurătoare că drumul de acces descoperit de ea este mai lesnicios decît oricare altul folosit pînă atunci şi că condiţiile atmosferice înseşi sînt mult mai favorabile : pînă la înălţimea de 8 500 de metri nu este nevoie să se facă apel la rezervele de oxigen.

1953 este anul primei ascensiuni pe Everest. Beneficiind de experienţa francezilor şi a elveţienilor şi asigurîndu-şi la rîndul ei concursul „Tigrului zăpezilor" — al cărui rol în obţinerea victoriei finale a fost hotărîtor — expediţia engleză condusă de John Hunt îşi amenajează baza principală pentru asaltul piscului la înălţimea de 7 900 metri. Mai întîi doi membri ai echipajului, Tom Bourdillon şi Charles Evans, urcă pînă la 8 748 metri, dar aflaţi la capătul resurselor fizice cei doi alpinişti se reîntorc, aproape extenuaţi, la baza de plecare. Şeful expediţiei, John Hunt, împreună cu alţi patru oameni, porneşte trei zile mai tîrziu (28 mai 1953), dar este nevoit să se mulţumească doar cu înălţimea de 8 500 metri. În sfîrşit, la 22 mai, în primele ore ale dimineţii, şerpaşul Tenzing şi neozeelandezul Hillary pornesc la rîndul lor în acest dramatic asalt final şi, după exact cinci ore de ascensiune, ating punctul cel mai înalt al muntelui Everest, — pentru prima oară în istoria omenirii. Cîteva minute pentru arborarea steagurilor, alte cîteva pentru primele fotografii şi, cinci ore mai tîrziu, abia mai putîndu-se ţine pe picioare, dar cuprinşi de o încîntare neasemuită, ei se află din nou în căldura cortului de la baza de pornire.

Cum s-a ajuns la această victorie, cum a fost pregătită, peripețiile ei emoționante, lupta pe viață și pe moarte cu fiecare metru, cu fiecare bloc de gheață, cu schimbările bruște ale vremii și ale temperaturii — toate sînt descrise simplu, fără retorism, cu modestia caracteristică adevăraților învingători, conștienți de forța lor morală.

Mai înainte de a încheia această atît de succintă evocare a istoriei cuceririi Everestului și de a prezenta cartea lui Hillary, se cuvine amintită istoria încă nescrisă a unei noi performanțe himalaiene, — escaladarea Everestului pe la nord de către o expediție de alpiniști chinezi. Un grup format din maestrul sportului Van Fuciu, geologul Ciu In-hoa și sportivul tibetan de categoria I Konbu, prevăzut cu echipament modern și cu aparate de oxigen, au escaladat în dimineața zilei de 25 mai, vîrful Chomolungma (muntele Everest), plecînd de pe versantul nordic, socotit pînă atunci ca inaccesibil.

Și acum, după ce am trecut în revistă cîteva din încercările reușite și nereușite de escaladare a „acoperișului lumii", cum mai este denumit Everestul, să revenim la Înalta aventură, *cartea-jurnal a unuia din cei doi oameni care au atins pentru prima oară mărețul pisc. Autorul ei, neozeelandezul Edmund Hillary, povestește cu meticulozitate, de cele mai multe ori cu sinceritate și grijă pentru respectul adevărului, niciodată cu emfază, peripețiile remarcabilei aventuri pe care a trăit-o împreună cu tovarășii săi de grup și în special cu cel cu care a împărțit gloria deplină a victoriei, șerpașul Tenzing [1]. Există însă și în cartea lui Hillary unele relatări și unele aprecieri pe care, în ciuda eforturilor de a fi mereu sincer, autorul le face sub presiunea unei întregi educații primite în spiritul concepției colonialiste. Aceste relatări se referă mai ales la atitudi-*

[1] Tenzing a participat la expediții ca șef al șerpașilor. El și-a petrecut toată copilăria la poalele Chomolungmei, iar în tinerețe a fost cioban. Alpinist încercat și priceput a participat la 20 de expediții în Himalaya, dintre care 8 expediții numai în Everest.
Rolul lui Tenzing în toate ascensiunile și în special în aceasta, a fost de neprețuit, dar retribuția, așa cum recunoaște și ziarul englez „Yorkshire Post", a fost cît se poate de proastă. —*N. A.*

nile şefilor de expediţii John Hunt şi Eric Shipton faţă de locuitorii băştinaşi şi mai ales faţă de cărăuşii şi ghizii indigeni, — care pot fi consideraţi, în egală măsură, cuceritorii marilor înălţimi ale Everestului. Atît Shipton cît şi Hunt se consideră domni, stăpîni, „sahibi". Ei evită în general contactul prea strîns cu localnicii, care sînt în fond colaboratorii lor principali, cei care reuşesc isprăvi egale cu ale lor şi peste acestea poartă şi greul cărăuşiei, al corvezilor. Chiar cînd înfruntă, cot la cot cu ei moartea — şi o înfruntă mereu, la fiecare pas — Shipton şi Hunt nu uită că fac parte din „lumea civilizată".

În acest sens, sînt semnificative însemnările lui Tenzing în cartea autobiografică Tigrul zăpezilor *scrisă de J. R. Ulman. În ce-l priveşte pe Hillary, Tenzing îşi formează o opinie mult mai favorabilă. El notează* (loc cit., pp. 207—208, *ediţia în limba rusă): „Din momentul repartizării şi pînă la sfîrşitul expediţiei, eu şi Hillary am format o pereche. Ni se cereau tot timpul mari eforturi. Trebuia în acelaşi timp să ne păstrăm forţele şi să fim în cea mai bună formă. Pe cînd ceilalţi făceau antrenamente, noi trebuia să mergem tot timpul cărînd greutăţi în spinare, antrenîndu-ne cu oxigen şi ajutînd tinerilor şerpaşi să se ferească de avalanşe. Nu mai ştiu de cîte ori am făcut acest drum, dar îmi amintesc că într-o singură zi am mers de la bază pînă la tabăra a IV-a şi înapoi. Este de la sine înţeles că n-am fi reuşit acest lucru dacă n-am fi mers bine şi repede. Hillary este însă un alpinist minunat, are multă forţă şi rezistenţă. A mers deosebit de bine pe zăpadă şi pe gheaţă, lucru pe care l-a practicat mult în ţara sa, Noua Zeelandă. După cum le stă bine oamenilor de acţiune, el vorbeşte puţin, ceea ce nu-l împiedică să fie un tovarăş bun şi vesel. Şerpaşii îl iubeau — era întotdeauna gata să-şi împartă cu ei alimentele şi echipamentul. Formam amîndoi o pereche destul de comică, Hillary fiind cu 20 cm mai înalt decît mine. Aceasta nu ne-a jenat însă niciodată. În ascensiunile comune colaboram minunat şi între noi s-a statornicit o legătură bine sudată. Voi povesti despre o întîmplare care arată cum am lucrat împreună. Într-o seară am coborît, ajutîndu-ne unul pe altul, de la tabăra a II-a la tabăra I. Hillary*

mergea înainte şi eu după el. Ne-am făcut drum printre colţurile înalte de gheaţă cînd, deodată, zăpada de sub picioarele lui Hillary a cedat şi el a căzut într-o crevasă. „Tenzing! Tenzing!" m-a strigat el. Din fericire frînghia era întinsă şi eu mi-am păstrat cumpătul. Am reuşit să înfrînez căderea după ce Hillary zburase 5 metri în gol, iar apoi am izbutit să-l ridic treptat pînă sus. Hillary nu s-a ales decît cu cîteva zgîrieturi. Cînd ne-am întors în tabără el a povestit celorlalţi, fără nici o reţinere, întîmplarea şi a adăugat: „Dacă nu era Tenzing, astăzi aş fi fost mort". A fost un mare elogiu acesta pe care mi l-a adus şi m-a bucurat mult că mi l-a făcut. Desigur, n-a fost nimic deosebit în toate acestea. Fără accidente nu se pot face ascensiuni, iar alpiniştii trebuie să fie întotdeauna gata să se ajute unul pe altul..."

„...am întîmpinat deopotrivă aceleaşi greutăţi. Fiecare ajuta pe celălalt şi primea de la acesta acelaşi ajutor. Odihnindu-ne puţin, am reluat ascensiunea, făcîndu-ne drum tot mai sus. Şi iată-ne în faţa ultimului obstacol serios în calea spre culme: un perete stîncos, vertical, care se înalţa chiar pe creastă, împiedicînd înaintarea. Cunoşteam această stîncă, o văzusem în fotografiile luate din avion şi o examinasem de jos, din Teangboci, cu binoclul. Acum se punea problema: să escaladăm stînca sau s-o înconjurăm? Se părea că există numai o singură trecere, îngustă şi abruptă, între stîncă şi cornişă. Hillary a pornit primul. Încet şi cu băgare de seamă el a păşit pe o teşitură largă, trebuind să se ridice cu spinarea înainte şi sprijinindu-se cu picioarele de cornişă, în timp ce eu mi-am încordat toate forţele ferindu-l, deoarece se temea foarte mult că cornişa nu va rezista. Din fericire totul s-a sfîrşit cu bine. Hillary a ajuns pe culmea stîncii, apoi m-am asigurat cu frînghia pe care o ţinea el.

Aici trebuie să spun cu sinceritate, că nu consider absolut exactă povestirea lui, redată în cartea Înalta aventură. *În primul rînd, Hillary consideră că înălţimea peretelui de stîncă era de 12 metri, iar eu cred că nu avea mai mult de 5. Mai departe, din povestirea lui Hillary reiese că ascensiunea adevărată a făcut-o numai el, iar eu am fost tras în sus. Adevărul este că nimeni nu m-a tras şi nu m-a tîrît. Ca şi Hillary, eu m-am căţărat singur pe cră-*

pătură și dacă el m-a asigurat în acest timp, și eu am făcut același lucru pentru el. Vorbind despre aceasta, trebuie să lămuresc o chestiune. Hillary este prietenul meu. El este un alpinist minunat și un om minunat și eu mă mîndresc cu faptul că am ajuns împreună cu el pe culmea Everestului. Cred totuși că în povestirea lui despre ascensiunea făcută de noi, Hillary nu este absolut drept față de mine. Tot timpul el lăsa să se înțeleagă că atunci cînd lucrurile mergeau bine, aceasta i se datora exclusiv lui și dacă au existat greutăți, acestea au fost din cauza mea. Aceasta nu este just. Niciodată eu n-aș afirma că s-ar fi putut cuceri Everestul de unul singur. Eu cred că nici Hillary n-ar trebui să lase să se înțeleagă că el ar fi putut să realizeze asaltul singur și că eu n-aș fi ajuns la culme fără ajutorul lui. Tot drumul, la ducere și la înapoiere, ne-am ajutat reciproc, — așa trebuia să fie, așa trebuia să se întîmple, căci noi n-am fost conducători și conduși, am fost parteneri egali".

Acest lucru se oglindește fidel în textul declarației făcute de E. P. Hillary, după ascensiune, în cabinetul primului ministru al Nepalului. Ea sună astfel:

„La 29 mai, eu, împreună cu șerpașul Tenzing, am pornit din tabăra noastră superioară pe Everest la asaltul culmilor. În timpul ascensiunii pe culmea de sud, mergea înainte cînd unul, cînd altul. Am trecut peste culmea de sud și am început să ne urcăm pe creasta dinainte de culme. Am ajuns pe culme aproape concomitent. Ne-am strîns reciproc mîinile, fericiți de victoria noastră. Apoi l-am fotografiat pe Tenzing cu steagurile Marii Britanii, Nepalului, Națiunilor Unite și Indiei.

Semnat: E. P. HILLARY"

„Fiecare cuvînt din această declarație — scrie Tenzing — este adevărul pur. Întocmai așa s-a întîmplat. Am atins culmea aproape concomitent. Și așa a rămas pînă în prezent cînd, din motivele pe care le-am expus, mi se pare mai just să povestesc tot amănunțit".

* * *

Lectura cărții-jurnal a lui Hillary este deosebit de interesantă și de instructivă, — semnificativă chiar în acest secol al avîntului spre spațiile siderale, pentru posibilitățile nelimitate ale omului. Căci aventura alpinistului neozeelandez și a șerpașului nepalez este cu mult mai mult decît o performanță sportivă cu totul neobișnuită, este o victorie a căutărilor și încercărilor omenești din toate timpurile de a supune forțele oarbe ale naturii înconjurătoare, este satisfacerea pasiunii omenești de a cerceta și de a cunoaște tot mai mult, este acțiune și poezie, este ilustrarea puterii de luptă, de sacrificiu și de abnegație a acelora dintre oameni care și-au cîștigat faimă de eroi în lupta pentru progres și civilizație.

I. VORNIC

PRIMII PAŞI

Pînă la vîrsta de şaisprezece ani nu văzusem încă muntele. Îndeletnicirea prosperă a tatălui meu — albinăritul — mă împiedicase pînă atunci să mă bucur de răgazul vacanţelor, în schimb ajunsesem să învăţ şi eu meseria tatii, chiar înainte de a împlini treisprezece ani.

În iarna anului 1935 pusesem ceva bani deoparte şi mi s-a dat voie să plec într-o tabără şcolară de schi, la Ruapehu [1], unul din marii noştri vulcani din Noua Zeelandă. Eram atunci în clasa a VI-a şi arătam ca un tinerel înalt, osos şi stîngaci, care era departe de a fi băiatul cel mai isteţ din clasă. Pînă în acel an nu cred că mă depărtasem la mai mult de 50 de mile [2] de Auckland [3]. Auzisem poveşti minunate de la ceilalţi băieţi despre vacanţele petrecute la schi, dar ele nu mă atrăgeau prea mult ; singura mea dorinţă era să pot colinda lumea.

Am văzut pentru prima dată zăpadă [4], cînd am coborît din tren, la miezul nopţii, în gara National Park. Nu era multă, dar ne-a cuprins pe toţi o bucurie de nedescris şi în cîteva clipe, bulgări de zăpadă, tari ca fierul, zburau prin aer din toate părţile ; mai tîrziu, pe cînd autobuzul nostru urca încet spre „castelul" aşezat sus pe coasta muntelui, priveam cum farurile sale puternice dădeau viaţă în întuneric unei lumi scînteietoare de basm în care domneau zăpada strălucitoare, pinii pitici şi pîraiele îngheţate. Cînd m-am vîrît

[1] Cel mai înalt vîrf (2 796 m) din insula nordică a Noii Zeelande. — *N. R.*
[2] 1 milă terestră = 1 609 m. — *N. R.*
[3] Al doilea mare oraş al Noii Zeelande, situat în insula nordică. — *N. R.*
[4] Noua Zeelandă bucurîndu-se de o climă aproape subtropicală, zăpada nu se întîlneşte decît pe vîrfurile munţilor. În regiunile de coastă nu ninge niciodată. — *N. R.*

în sacul meu de dormit, pe la orele două noaptea, mă simţeam într-o lume nouă, ciudată, plină de senzaţie.

Timp de zece zile am petrecut minunat, schiind şi jucîndu-ne pe coastele de la poalele muntelui, dar nu-mi amintesc să-mi fi aruncat vreodată ochii spre vîrful lui. Ni se spusese că părţile de sus ale muntelui sînt primejdioase ; din această cauză nici n-am îndrăznit să mă aventurez spre ele ; le priveam doar cu respect şi teamă. M-am întors acasă, cuprins de un entuziasm nemărginit pentru soare, frig şi zăpadă — dar mai cu seamă pentru zăpadă !

După aceea, n-am mai avut prea des prilejul să văd zăpadă. Doi ani din viaţă a trebuit să mi-i petrec la universitate, pînă să-mi conving părinţii că nu eram făcut pentru o carieră academică. Nu cred că eram mai puţin înzestrat decît alţii, dar fără îndoială eram leneş, iar lecţiile de geometrie în spaţiu nu-mi deşteptau nici un interes. Am renunţat aşadar la studii şi am început să lucrez la stupăria tatălui meu, ca muncitor apicol. Duceam o viaţă plăcută în aer liber şi soare, dar care cerea o muncă fizică aspră. În felul ei era o viaţă plină de neprevăzut şi de aventură, o luptă neîncetată împotriva capriciilor vremii şi o agitaţie nebună cînd stupii porneau să roiască toţi deodată.

Nu puteam şti niciodată dacă recolta avea să fie mare sau mică pînă cînd nu adunam şi ultima livră [1] de miere din stup ; totuşi în lunile pline de frămîntare, cînd albinele culegeau mierea, gîndul unei recolte bogate ne îmbărbăta în lungile şi grelele ceasuri de muncă. Ţin minte că eram nişte optimişti fără leac. În schimb, cînd venea iarna colindam dealurile împădurite din împrejurimi, învăţînd să mă descurc singur la drumeţie, în timp ce în suflet mi se deşteptau fiorii dorului de necunoscut.

La douăzeci de ani am făcut prima mea excursie mai lungă, împreună cu un prieten mai în vîrstă, în Insula-de-sud a Noii Zeelande. Printre planurile noastre era şi acela de a petrece două zile la o renumită staţiune turistică, „Ermitajul", aflată în preajma piscurilor uriaşe ale Alpilor sudici.

[1] 1 livră = 0,453 kg. — *N. R.*

Am făcut un drum minunat cu maşina prin munţi, ajungînd la „Ermitaj" îndată după-amiază. Era o zi splendidă, iar piscurile măreţe din jur păreau nişte turnuri înălţate deasupra capetelor noastre. Priveam stăpîniţi de emoţie pereţii înalţi şi stîncoşi, gheţarii încleştaţi pe munţi şi povîrnişurile acoperite de zăpezile avalanşelor. Deodată, cuprins de o răscolire ciudată, nu m-am mai putut împotrivi pornirii mele şi m-am hotărît să fac o mică ascensiune. Cel mai apropiat petic de zăpadă care se zărea era sus într-o vale din lanţul munţilor Sealy, în spatele hotelului. Am pornit deci hotărît într-acolo.

Am urcat multă vreme, împiedicîndu-mă prin grohotişuri, din cauza pantofilor de oraş cu care eram încălţat. Mi-am dat repede seama că zăpada era mult mai departe decît socotisem la început, însă dintr-un imbold necunoscut, am continuat urcuşul. În cele din urmă am ajuns sus la ea. Era o rămăşiţă dintr-o veche avalanşă de zăpadă care astupa albia unui torent de munte. Am urcat entuziasmat pe zăpadă, săpînd cu piciorul un lung şir de trepte în susul şi în josul avalanşei şi apoi, cu sentimentul că am făcut ceva grozav, am coborît pantele lungi pe care le urcasem, înapoi la „Ermitaj".

Stăteam în salonul hotelului cuprins de neastîmpăr şi de emoţie. Deodată zumzetul conversaţiilor încetă. Mi-am ridicat ochii şi privirea mi s-a oprit asupra a doi tineri vioi şi bronzaţi care intraseră în salon cu aerul unor oameni siguri de ei. Prin jur se auzeau şoapte:

— Au coborît chiar acum de pe muntele Cook [1].

Într-o clipă cei doi deveniră centrul unui grup care-i privea cu admiraţie. În timp ce mă învîrteam, oarecum stingher, în jurul grupului, l-am auzit pe unul din ei spunînd:

— Eram grozav de obosit cînd am ajuns lîngă limba gheţarului, dar Harry, asemenea unui tigru, aproape că m-a tîrît după el pînă sus pe vîrf.

[1] Pisc în Noua Zeelandă, 3 764 m, situat în insula sudică. — *N. R.*

Abia după cîţiva ani am aflat că cei doi erau Stevenson şi Dick, renumitul cuplu alpin care tocmai atunci realizaseră pentru prima oară marea traversare a muntelui Cook, de la nord spre sud.

M-am retras într-un colţ al salonului, gîndindu-mă la monotonia vieţii pe care o duceam, la satisfacţiile pe care trebuiau să le găsească în viaţă cei doi tineri şi din clipa aceea m-am hotărît să devin alpinist.

— Mîine voi urca şi eu pe unul din vîrfuri, mi-am spus în sinea mea. I-am împărtăşit ideea şi tovarăşului meu care a fost întru totul de acord să încercăm. Cum nu aveam însă nici experienţa şi nici materialele necesare, el a propus să luăm cu noi un ghid. După ce toate pregătirile au fost gata, m-am dus la culcare cuprins de neliniştea aşteptării.

Începutul a fost bun căci în zori se arăta a fi o dimineaţă frumoasă. Imediat după micul dejun veni să ne ia şi ghidul la a cărui apariţie nu mi-am putut înfrîna un oarecare simţămînt de dezamăgire: judecînd după faţa-i arsă de vînt şi după pălăria lui tiroleză, ai fi spus că era ghid, însă vîrsta-i destul de înaintată şi corpolenţa lui excesivă nu dădeau de loc impresia unui om plin de avînt care să ducă la drum greu. Pe un ton nu prea îmbietor ne-a anunţat că vom ataca împreună vîrful „Olivier", un vîrf mic din lanţul Sealy, chiar deasupra „Ermitajului".

— Dacă vi se pare prea departe — adăugă el — vom putea petrece după-amiaza pregătindu-ne ceaiul la lacurile din Sealy.

În sfîrşit am început urcuşul. Ghidul mergea înainte cu pas încet şi regulat; poate prea încet şi prea regulat pentru a-mi fi pe plac, aşa că nu după mult timp am luat-o iute înainte, în sus, pe cărarea îngustă şi abruptă. Aerul rece şi înviorător precum şi minunatul sentiment de libertate care mă cuprinsese, în timp ce mă înălţam deasupra văii de sub noi, mă îmbiau să urc neobosit tot mai sus, ajungînd în cele din urmă la lacuri cu o jumătate de oră înaintea ghidului nostru. În timp ce acesta aprindea focul pentru a pregăti ceaiul, Brian şi cu mine am făcut o baie în apa rece şi clară a lacului; apoi, cu o foame de lup ne-am repezit asupra merindelor.

Muntele Cook de 3 764 m și muntele Tasman de 3 762 m pe care i-am urcat cu Harry Ayres.

ALPINISM ÎN NOUA ZELANDĂ

Pe culmea Maximillian din Elie de Beaumont unde, împreună cu George Lowe, am făcut prima ascensiune cu Earle Riddiford și Ed Cotter.

Creasta de sud a muntelui Cook pe care am urcat-o împreună cu Harry Ayres în 1949.

EVEREST 1951. RECUNOASTEREA CĂDERII DE GHEAȚĂ KHUMBU

Crevasa care a despicat ghețarul de la o margine la alta și ne-a oprit la pragul Circului de vest.

Crevasă lîngă vîrful căderii de gheață. Cînd avalanșa a pornit, patru din echipa noastră eram deasupra acestei surpături.

LA DINGLA

Eric Shipton, Bill Murray, Tom Bourdillon, Earle Riddiford în picioare, iar Michael Ward și cu mine în față.

Angtarkay, celebrul sirdar al lui Shipton, care a fost conducătorul șerpașilor în expedițiile din 1951 și din 1952.

Între noi şi creasta şirului de munţi se întindea o pantă acoperită de zăpadă de vreo 3—400 m [1].

Văzînd nerăbdarea mea, ghidul oftă adînc şi se urni cu greu din nou la drum, în susul pantei.

— Acum facem alpinism cu adevărat, spusei eu.

Zăpada era plăcută şi tare aşa încît puteam săpa trepte solide, lovind doar încet cu piciorul. Totuşi lungimea povîrnişului care se pierdea în urma noastră îmi trezea un simţămînt de teamă astfel că, fără a-mi pierde elanul, am început să merg supus în urma ghidului.

Sus pe creasta muntelui, am găsit o privelişte încîntătoare: o vale întinsă cu un gheţar masiv, înconjurată de piscuri de o rară frumuseţe.

Lîngă noi, la o depărtare de cîţiva metri, se înălţa o stîncă. Nu m-am putut stăpîni şi m-am căţărat pe ea într-o clipită. Cuceream pentru prima dată un vîrf de munte.

A fost cea mai fericită zi din viaţa mea de pînă atunci. Am coborît înapoi la „Ermitaj", iar a doua zi am plecat acasă urmărit de noua mea pasiune pentru munte, care, de atunci, m-a stăpînit într-una.

Citeam cu nesaţ tot ceea ce se putea scrie despre munţi.

Însă ceea ce a deşteptat în mine pasiunea pentru alpinism au fost două cărţi: prima, *Tabăra şase* [2] de Frank Smythe, iar cea de-a doua *Nanda Devi* de Eric Shipton.

Citind cartea lui Smythe am urcat parcă alături de el, pas cu pas, obositoarea pantă nordică a Everestului. Nu-mi închipui să fi trăit vreodată atît de intens o altă carte. Alături de el am îndurat vîntul tăios, gerul aspru şi sforţările desperate de a respira aerul rarefiat al înălţimilor. Iar cînd, în cele din urmă, a fost silit să se întoarcă din drum, după ce urcase pînă la 8 534 m n-am considerat faptul o înfrîngere, ci o victorie.

[1] În toată lucrarea măsurile de lungime şi de greutate, care sînt date în textul original în picioare, iarzi etc. au fost transformate la proporţia stabilită în sistemul metric.

[2] *Camp Six.* — *N. R.*

Povestea lui Shipton a făcut să vibreze în mine o altă coardă şi e lesne de înţeles, deoarece explorările şi ascensiunile lui pe Himalaya întruchipau pentru un neozeelandez ca mine idealul în privinţa alpinismului. Problemele lui, deşi pe o scară mai mare, se asemănau mult cu ale mele : fonduri băneşti limitate, dificultatea deplasării rapide într-un ţinut inaccesibil şi aspru, obligaţia de a-ţi căra singur proviziile, lupta necontenită cu ploaia, cu intemperiile şi, în fine, însăşi viaţa de pe munte atît de plină de lipsuri.

Pînă în 1946 făcusem excursii de unul singur şi căpătasem destulă experienţă în ceea ce priveşte organizarea lor. Purtasem poveri destul de grele prin numeroase regiuni accidentate, urcasem foarte multe piscuri mărunte şi unele chiar ceva mai mari. Şi totuşi, la drept vorbind, cunoşteam prea puţin din tehnica urcuşului.

În acel an am avut însă norocul să-l cunosc pe ghidul Harry Ayres, cel mai de seamă alpinist din Noua Zeelandă, vestit cunoscător al tehnicii escaladărilor pe gheaţă. Harry mă luă sub aripa-i ocrotitoare şi timp de trei veri minunate am urcat împreună marile piscuri. Multe lucruri utile am învăţat de la el : cum să tai o treaptă, cînd să o tai, precum şi multe alte subtilităţi pe care le poţi căpăta numai din experienţă.

În 1950, prietenul meu George Lowe a aprins în mine dorinţa care avea să ne ducă, mai tîrziu, pe amîndoi, în munţii Himalaya. Niciodată nu urcasem cu George, dar eram prieteni vechi iar el avea la activul lui multe ascensiuni grele. În vara aceea, pe cînd coboram împreună gheţarul Tasman, George îmi spuse deodată :

— Ed, te-ai gîndit vreodată să urci pe Himalaya ?

Era un gînd care-mi încolţise de mult în minte şi de aceea i-am răspuns afirmativ, fără ezitare, cu emoţia celui care-şi găseşte gîndul în gîndul altuia. Ne-am hotărît în grabă să întocmim un plan, să organizăm un grup şi să ne procurăm banii necesari de drum. Întîmplător plecam în Anglia peste cîteva luni aşa că aveam posibilitatea să culeg toate informaţiile cu privire la echipamentul şi hrana necesară unei astfel de expediţii.

La drept vorbind, n-am putut să culeg prea multe informaţii în Anglia, întrucît în Europa [1] cînd am ajuns era vară şi mai toţi membrii Clubului alpin erau plecaţi în Alpi. Dornic de a cunoaşte şi această regiune am plecat şi eu în Alpi împreună cu alţi doi neozeelandezi cu care am alcătuit un grup şi am făcut împreună o excursie minunată. Mai întîi ne-am dus în Austria, unde ne-am simţit în largul nostru în cabane mari, comode, şi unde suiam o sumedenie de munţi uşori. Alpinismul din Austria se deosebea atît de mult de urcuşul cutezător cu care ne obişnuisem, încît ni se părea un fel de concediu de odihnă de care era bine să profităm cît mai mult, făcînd mereu ascensiuni. De acolo ne-am dus în Elveţia, unde am vizitat cîteva locuri din cele mai cunoscute. Am urcat multe vîrfuri măreţe, dar în general destul de uşoare, probabil fiindcă urmam mai întotdeauna drumul marcat în ghidurile turistice ca „le plus facile" [2]. Perioada noastră cea mai activă a fost cînd cinci zile de-a rîndul am urcat cinci vîrfuri de cîte 4 000 metri, în Oberlandul bernez.

Întîlneam atît de rar zile frumoase în Alpii neozeelandezi, încît căutam să profităm de fiecare din frumoasele zile din Alpii elveţieni.

Într-o zi, intrînd la poşta din Jungfraujoch ca să ne luăm corespondenţa, am găsit o scrisoare de la George Lowe cu veşti emoţionante. Ne scria că fusese invitat de un grup de prieteni din Noua Zeelandă să participe la o ascensiune în Himalaya. Toţi erau alpinişti de primul rang care făcuseră nişte planuri strașnice. La propunerea lui, m-au invitat şi pe mine. I-am răspuns imediat acceptînd oferta.

Cînd m-am întors în Noua Zeelandă organizarea expediţiei era într-un stadiu înaintat.

[1] Hillary a plecat iarna din Noua Zeelandă, însă în Europa, care este în cealaltă emisferă a globului, era vară. — *N. R.*

[2] Cel mai uşor. — *N. R.*

Planurile noastre inițiale erau foarte cutezătoare; o echipă de zece oameni avea să atace piscul Kanchenjunga [1]. Dar de la început ne-am izbit de greutăți: timpul trecea și autorizația nu mai venea; începuseră să se ivească probleme financiare. Din această cauză numărul entuziaștilor începu să scadă treptat, astfel că pînă la urmă am rămas doar patru: Riddiford, Lowe, Cotter și eu.

Uneori credeam că nu vom mai pleca niciodată, dar Riddiford nu-și pierdea curajul. Era un bun organizator și plin de un entuziasm inepuizabil. Pînă la urmă am reușit să strîngem și banii necesari. Principala noastră țintă devenise între timp piscul Mukut Parbat, înalt de 7 242 m, situat în masivul Garhwal din Himalaya.

Eram în inima Himalayei cînd am aflat vestea unei noi expediții de recunoaștere pe Everest.

Cineva ne trimisese un articol tăiat dintr-un ziar care ne-a fost adus în tabără de curierul nostru special. Știrile erau emoționante și ne răscoleau sufletul. Cît n-am fi dat și noi să participăm la o asemenea expediție.

Am citit cu nesaț tot ce spunea articolul. Toate expedițiile precedente — ne informa articolul — folosiseră drumul prin Tibet [2] încercînd să atace vîrful Everest pe pantele lui nordice.

Din 1921 se organizaseră pînă atunci șapte expediții și deși alpiniștii înfăptuiseră acte de un curaj nemaiîntîlnit și de o rezistență uimitoare, nici unul nu a putut urca mai sus de un punct situat cam la 300 m sub vîrf. Era ca și cum ar fi existat o barieră invizibilă la 8 534 m, peste care nici un om nu putea trece. După aceste expediții, timp de mai bine de zece ani muntele fu complet abandonat.

Everestul era situat pe frontiera dintre Tibet și Nepal [3]. Ce e drept, partea nepaleză a muntelui foarte abruptă era socotită de toată lumea inaccesibilă, iar nepalezii interziseseră întotdeauna cu

[1] Vîrf în munții Himalaya, 8 578 m. — *N. R.*
[2] Ținut muntos cu podișuri înalte, Regiune Autonomă din R. P. Chineză. — *N. R.*
[3] Stat independent așezat între India și R. P. Chineză. — *N. R.*

stricteţe europenilor să vină în ţara lor. Acum însă Nepalul adoptase o politică mai largă.

În 1950, doi celebri alpinişti, americanul Houston şi englezul Tilman, au primit autorizaţia de a călători prin Nepalul de vest pînă la poalele muntelui. Din motive necunoscute, s-au oprit la o distanţă de cîteva mile de munte şi s-au întors, declarînd că după părerea lor nu există nici o posibilitate de a găsi un drum pe partea aceea a Everestului.

Cunoşteam multe din aceste amănunte, dar articolul scria în continuare: „În ciuda acestor ştiri descurajante, o nouă expediţie de recunoaştere de proporţii mai mici va porni în toamna anului 1951 — adică numai peste cîteva luni — să cerceteze posibilităţile de a ajunge la munte pornind dinspre sud. Şi expediţia va fi condusă de nimeni altul decît de însuşi Shipton".

Cu invidie în glasuri, am discutat apoi toţi patru despre emoţiile puternice pe care ar trebui să le simtă cel care participă la o expediţie pe Everest. Apoi am revenit la preocupările noastre, deşi mai toţi ne făuream în minte tot felul de vise.

Pînă la acea dată, învăţasem multe lucruri despre călătoriile în Himalaya — ce fel de comportare trebuie să ai faţă de culii[1] care au stări de spirit foarte schimbătoare şi cum să te comporţi faţă de băştinaşi. De foarte multe ori însă, istoviţi şi vlăguiţi, pierdeam şi ultimul dram de voinţă în aerul rarefiat şi greu de respirat al marilor înălţimi. Dar învăţam mereu lucruri noi şi le învăţam repede, iar Lowe şi cu mine formam un cuplu plin de energie şi de optimism. Am făcut împreună expediţia de recunoaştere a marilor gheţari de la poalele lui Mukut Parbat şi am descoperit o trecere peste meterezele lui formidabile. Tot împreună am pus bazele taberei a III-a la 6 400 m. La 11 iulie, Riddiford, Cotter şi Pasang pornind de la această tabără au atins, după multe eforturi, vîrful lui Mukut Parbat.

[1] Denumire indiană pentru hamali. — *N. R.*

Cînd ne-am întors la Ranikhet [1] eram slabi, epuizaţi şi fără un ban în buzunar dar, cu toată modestia noastră, ni se citea uşor pe faţă mîndria de a fi cucerit şapte noi piscuri.

În momentul cînd am intrat în holul hotelului, neraşi şi murdari, portarul ne-a înmînat imediat o telegramă. Era o invitaţie pentru doi dintre noi de a participa la expediţia lui Eric Shipton.

Aşadar, porneam la drum spre Everest !

[1] Orăşel în India, în apropierea frontierei de vest a Nepalului. — *N. R.*

SPRE EVEREST ÎN 1951

Împreună cu Riddiford şi cu cei doi din şerpaşii[1] noştri, Pasang şi Nyima, am ajuns la Lakhnow[2] la 28 august. Urma să ne întîlnim cu Shipton şi grupul lui la capătul de cale ferată Jogbani[3], la frontiera indo-nepaleză, dar mai întîi trebuia să ne cumpărăm alimente şi combustibil. A găsi însă alimentele necesare unei ascensiuni pe Himalaya în bazarele din Lakhnow era o sarcină aproape imposibilă, aşa că pînă la urmă tot ce am putut cumpăra a fost doar o sumedenie de cutii de conserve, mari ca volum şi grozav de scumpe ca preţ. Am încărcat cumpărăturile şi echipamentul în cîteva căruţe trase de cai şi am dus totul la gară. Ştiind că trenul avea plecarea abia peste o oră, am început, fără nici o grabă, să facem formalităţile necesare pentru transportul bagajelor noastre pe calea ferată. Ne-am dat seama însă imediat că era vorba de o gravă confuzie, deoarece trenul pleca de fapt peste cîteva minute, iar bagajul nostru necesita destul timp pentru a fi urcat în tren. Cuprinşi de panică am adunat la iuţeală douăzeci de culii, i-am încărcat cu toate bagajele şi am pornit în galop spre peron. Am trecut portiţa de la intrarea acestuia ca o furtună, chiar în momentul cînd conductorul era gata să fluiere de plecare. Strigătul lui neînduplecat de „prea tîrziu" sună ca un clopot de înmormîntare a planurilor noastre. Dar Riddiford nu era omul care să cedeze prea uşor. Energica sa putere de convingere ne-a adus victoria. Am sărit imediat într-un compartiment de clasa a II-a în care erau doi călători indieni şi apoi, spre marea lor groază,

[1] Munteni tibetani din estul Nepalului. — *N. R.*
[2] Oraş în India la nord-vest de Benares. — *N. R.*
[3] Staţie de cale ferată la graniţa indo-nepaleză. — *N. R.*

am început să îngrămădim înăuntru corturi, saci şi lăzi cu alimente, bidoane de gaz şi accesorii de tot felul necesare unei expediţii. O ploaie de monede aruncate în grabă culiilor şi o zguduitură neaşteptată, care aproape ne-a trîntit jos în vagon, marcară în sfîrşit începutul expediţiei noastre.

Două zile mai tîrziu, la miezul nopţii, am ajuns la Jogbani, unde de douăsprezece ore ploua torenţial. Am descărcat bagajele pe micul peron în întuneric şi, sub bătaia ploii, priveam nenorociţi în noapte. Ceea ce vedeam din Jogbani nu era prea încurajator. Cîteva case dărăpănate, un drum noroios şi nişte băltoace mari de apă. Tot tabloul era conturat de cîteva lumini slabe, pîlpîinde şi învăluit într-o perdea de ploaie torenţială.

Pasang ne veni în ajutor. Se duse şi întrebă în dreapta şi în stînga şi apoi ne conduse, prin noroi şi ploaie, la o clădire mai răsărită decît celelalte, care avea un cerdac mare, unde ne-am îngrămădit cum am putut. Ne-am umflat saltelele pneumatice şi le-am întins pe cerdac. Era atît de cald, iar atmosfera atît de înăbuşitoare încît nu mai aveam nevoie nici de aşternut şi nici de pături. Ne-am scos o parte din hainele ude de ploaie şi ne-am culcat în bîzîitul ţiuitor al ţînţarilor, acompaniat de orăcăitul miilor de broaşte din jur.

A doua zi de dimineaţă, în zori, se anunţa o zi frumoasă, cu cer senin. Am părăsit dis-de-dimineaţă adăpostul nostru incomod şi am mers cale de o milă pînă am ajuns la o fabrică mare de iută. Am poposit la locuinţa inginerului şef, Law, un scoţian, unde am fost primiţi cu multă căldură ; în curînd ne aflam în jurul unei mese îmbelşugate unde am aflat că Shipton cu cei trei tovarăşi trecuseră pe acolo cu cinci zile mai înainte. Trebuia deci să ne grăbim dacă voiam să-i mai ajungem. Inginerul şef ne-a fost de un ajutor nepreţuit. Ne-a ajutat să scoatem bagajele de la gară şi de la vamă şi să îndeplinim toate formalităţile de trecere a frontierei în Nepal. În cele din urmă, tot el a obţinut un camion mare care trebuia să ne transporte, atît pe noi cît şi echipamentul, pe o distanţă de 48 km, cît ţinea şoseaua dintre Jogbani şi Dharan — un oraş ne-

palez la poalele munţilor. Pe cînd ne întorceam la locuinţa domnului Law — după terminarea pregătirilor de plecare — el ne opri şi ne arătă ceva în depărtare spunînd :

„Priviţi Everestul" !

Parcă nu ne venea să credem, şi totuşi, plini de curiozitate, am privit în direcţia indicată. Spre marea mea uimire, am zărit atunci în atmosfera limpede a dimineţii, în depărtare, un colţ alb înălţîndu-se spre cer deasupra munţilor. Cît de departe era ! Atît de departe încît nu părea aevea ! Simţii că mă cuprinde un val de emoţie şi de nerăbdare care nu-mi mai dădea pace. Doream să pornim cît mai repede la drum.

Am încărcat bagajele în camion şi apoi ne-am suit şi noi. Camionul nostru, prevăzut cu cauciucuri cu şanţuri ca de tractor şi fiind cu dublă tracţiune, lăsa impresia că este în stare să treacă peste orice obstacol. Ne-am luat rămas bun de la soţii Law şi iată-ne, în sfîrşit, plecaţi. Ni se spusese că în timpul musonului acest drum este deseori de nestrăbătut şi în curînd am înţeles de ce. Am început prin a fi hurducaţi pe pietrele colţuroase de pe şosea sau trecînd bălţi adînci. Am ieşit apoi într-un ţinut mai deschis unde n-am mai văzut nimic altceva înaintea ochilor decît o mare întinsă de noroi. Părea de neînchipuit că o vom putea străbate. Totuşi, ba lunecînd, ba patinînd, ba cu hopuri şi cu smucituri, ne-am deschis încet şi greu drum prin ea. Uneori alunecam primejdios pînă la limita şanţurilor adînci de pe marginea şoselei ; alteori ne împotmoleam în vreo băltoacă mare şi cleioasă fiind nevoiţi să dăm înapoi ca să mai încercăm o dată. Eram încredinţaţi că nimic nu ne va putea opri, cînd deodată, cu o zguduitură puternică, ne înţepenirăm într-un strat de noroi adînc de 60 cm.

Timp de o jumătate de oră, şoferul nostru încercă din răsputeri să ne scoată de acolo, în timp ce la vreo 15 m, un stol de corbi hidoşi, fără să ne ia în seamă, se hrăneau clămpănind zgomotos din hoitul unei vaci. Toate sforţările fură însă zadarnice. Şoferul nostru văzu o singură posibilitate : să descărcăm tot bagajul şi să-l ducem noi în spinare vreo 180 m cît ţinea porţiunea cea mai rea

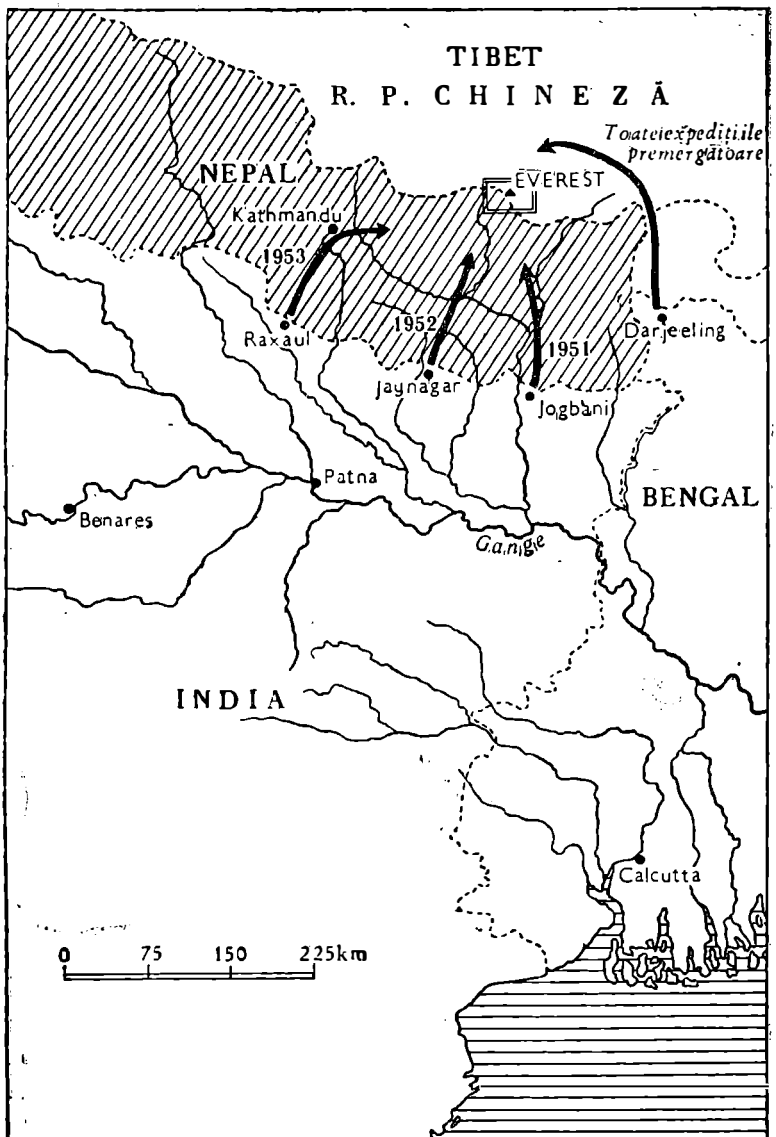

Drumuri spre Everest.

de drum. Credea că numai în felul acesta va putea despotmoli camionul. Privii cu mult dezgust la mlaştina în care trebuia să coborîm şi mă uitai apoi la tovarăşii mei, care nu se arătau de loc dispuşi să înceapă o asemenea treabă, lucru lesne de înţeles.

„Trebuie să facem asta, Earle", am spus eu. „Tu ne dai bagajele şi Pasang, Nyima şi cu mine le vom transporta". Riddiford fu bucuros să primească propunerea mea care-l scutea să-şi murdărească picioarele.

Mi-am scos pantofii şi ciorapii suflecîndu-mi pantalonii scurţi cît am putut de sus. M-am lăsat uşor în balta de noroi. Cei doi şerpaşi s-au cutremurat dezgustaţi, dar neavînd încotro, au coborît şi ei. Riddiford ne-a dat fiecăruia cîte o povară şi cu ea în spate am pornit înotînd prin noroi. La jumătatea drumului pînă unde începea iar pămîntul uscat, era un pod mic pe care-l ocupară repede, curioşi, cîţiva fii ai proprietarilor de pămînt din satul acela. Nenorocirea noastră fu prilej de veselie ; hohote de rîs voios se auzeau de fiecare dată cînd treceam pe lîngă ei, cufundat pînă la genunchi în noroi. Am încercat să-i conving pe cîţiva din ei să ne ajute la cărat şi chiar le-am trecut pe sub nas un teanc de rupii, dar nici nu se gîndeau să-şi strice cîtuşi de puţin amuzamentul sau să se murdărească. Şeful lor era un tînăr bine îmbrăcat ale cărui spirite, pe care nu le puteam înţelege, provocau hohote de rîs tovarăşilor săi.

În general cred că sînt o fire destul de răbdătoare, există însă şi unele limite peste care nu poţi trece. După şapte sau opt transporturi făcute prin noroi, simţeam că încep să-mi ies din fire. Tocmai mă întorceam la camion, murdar de noroi din cap pînă în picioare, cînd tînărul cel bine îmbrăcat spuse alt spirit de mare efect. Asta întrecea orice limită ! În spatele lui se afla un şanţ mare plin cu apă. Am făcut repede un pas spre el şi l-am împins în şanţ cu toată forţa furiei ce clocotea în mine. Ţipătul său de groază scos în momentul cînd cădea în apă, a rămas pînă azi — trebuie să mărturisesc — una din satisfacţiile mele. Pot să mă laud însă că după aceea treceam podul într-o tăcere profundă şi plină de respect.

Uşurat de încărcătură, camionul nostru prinse din nou puteri. Şoferul reuşi să-l urnească din groapa în care se împotmolise şi apoi îl împinse din nou înainte, cu toată puterea de care era în stare. Împroşcînd noroiul în toate părţile, camionul îşi croi anevoie drum prin mocirla groasă, pînă trecu de cealaltă parte. Acolo am încărcat totul din nou şi ne-am continuat drumul ca mai înainte. De zece ori ne-am cufundat în mlaştină pînă la osie şi tot de atîtea ori am împins şi am scos din nou camionul din ea. Dar tocmai cînd soarele coborîse spre asfinţit ne-am împotmolit de-a binelea. Nimic nu putea să ne descurajeze mai mult, mai ales că era ultima porţiune de drum noroios înainte de a începe urcuşul din cîmpie spre munte. Din fericire însă, am căpătat repede ajutor. În depărtare se zăreau luminile unui vehicul care venea spre noi din Dharan ; el se opri în curînd la marginea mlaştinii. Între şoferi începu o convorbire prin strigăte după care ni se spuse că dacă ne transbordăm bagajul, putem merge cu celălalt camion. Într-un întuneric beznă, am început să ne cărăm din nou poverile prin noroiul moale şi adînc. Eram prea obosiţi ca să ne mai pese de murdăria în care intram şi făceam, trişti şi resemnaţi, drumul între cele două camioane, umplîndu-se din cap pînă-n picioare cu noroi. Am simţit o mare uşurare cînd am dus, în fine, şi ultima povară.

La Dharan am sosit la 11,30 noaptea. În unsprezece ore am făcut pe un drum de 48 km — o experienţă de neuitat.

Şoseaua se sfîrşea acolo. Mai departe porneau cărări care duceau spre munţi. De acum înainte, bagajele trebuiau duse de către culii, aşa că ziua următoare ne-am petrecut-o cu recrutarea a şaptesprezece culii. La 3 septembrie, la orele 6,45 dimineaţa, am părăsit Dharanul pe o vreme minunată ; am mers apoi timp de două zile printr-o regiune muntoasă şi cît se poate de pitorească. Uneori, din cauza căldurii, ne opream să facem cîte o baie răcoritoare în apa rîurilor ce brăzdau pădurea. La sfîrşitul celei de-a doua zile, am urcat un deal lung şi abrupt pentru a ajunge la oraşul Dhan-

cuta [1], aşezat într-o poziţie minunată, pe o coamă bătută de vînt, la o altitudine de 1 200 m.

Guvernatorul Dhancutei se arătă foarte generos cu noi. El ne puse la dispoziţie o clădire mică, plăcută şi răcoroasă, situată într-o pădure de brazi, aproape de casa în care locuia el, trimiţîndu-ne totodată şi cîteva fructe, printre care şi un ananas delicios. Seara ne-a făcut o vizită discutînd cu noi timp de două ceasuri diferite probleme cu caracter internaţional sau probleme care priveau ţările noastre. I-am cerut sfatul în privinţa drumului pe care aveam să-l urmăm de aici înainte. Voiam să ajungem cît mai repede la oraşul Dingla [2], pentru a-l prinde din urmă pe Shipton. Erau două drumuri : unul care urma malul de vest al rîului Arun, iar al doilea, malul de est. Guvernatorul ceru părerea consilierilor săi. Pe cît se părea, Shipton pornise pe malul de vest, deoarece acesta avea mai puţini afluenţi mari de traversat. Dacă am fi fost dispuşi însă să trecem cîteva rîuri foarte late, ruta pe malul de est ne putea scuti cîteva zile de drum. Sfatul primit a fost cît se poate de bine venit.

Atît Riddiford cît şi eu traversasem în Noua Zeelandă nenumărate rîuri revărsate aşa că eram gata să încercăm să-i traversăm şi pe culii. În semn de preţuire, guvernatorul ne dădu şi o escortă militară în persoana unui soldat, ce-i drept, cam jerpelit şi fără arme.

Speram ca a doua zi dimineaţa să pornim de vreme la drum, dar am fost nevoiţi să mai întîrziem cîteva ore, deoarece patru din culii noştri nu s-au mai prezentat. În cele din urmă, pe la ora 8 dimineaţa, am plecat la drum urcînd încet o coamă lungă şi plăcută şi lăsînd în urmă, sub noi, oraşul. De ambele părţi, munţii înveşmîntaţi în verde datorită vegetaţiei bogate, favorizată de muson, se înălţau în formă de trepte. Spre nord, coame lungi, împădurite coborau dinspre Himalaya, iar spre sud se vedeau cîmpiile îndepărtate ale Indiei. Priveliştea ne umplea de entuziasm.

Am traversat printr-o trecătoare după care am coborît puţin ajungînd într-un sat numit Pakaribus. Cum se apropiau nori grei

[1] Localitate în Nepal la nord de Dharan. — *N. R.*
[2] Localitate în Nepal, la nord de Dhancuta. — *N. R.*

de furtună şi culii rămăseseră mult în urmă, ne-am hotărît să poposim acolo. Ni s-a îngăduit să folosim o parte dintr-una din casele mai mari, pe care am şi ocupat-o imediat. Ne-am adăpostit tocmai la timp. Ploaia începu să toarne cu găleata, însoţită de tunete grele şi fulgere mari cît cerul. Culii şi-au făcut cu greu drum prin ploaie, ajungînd la noi muiaţi pînă la piele.

Spre seară, vremea se lumină pentru puţin timp astfel că am putut face o mică plimbare pe dealul din spatele satului. Jos, se putea vedea valea întinsă a rîului Arun, iar sus, în depărtare, se înălţau sclipitori, în mantia lor de zăpadă adusă de muson, pereţii uriaşi ai munţilor Chamalang şi Makalu. Îi priveam aproape cu un simţămînt de spaimă şi nu puteam să cred că văd aevea munţii despre care citisem atît. Pe cînd îi priveam, albul lor sclipitor fu cuprins deodată de roşul aprins al amurgului, pentru ca apoi să fie învăluiţi din nou de nori negri de furtună.

Urmă o noapte vijelioasă. Tunetul bubuia răsunînd din munte în munte, trăznetul spinteca norii în limbi de foc crestate, iar ploaia ne biciuia acoperişul fără încetare. Stăteam în adăpostul nostru mulţumiţi că avem un acoperiş deasupra. În zori, ploaia se mai domoli puţin, iar cînd am pornit din nou la drum, la ora 7,45, nu mai ploua decît foarte puţin. Trebuia să coborîm spre rîul Arun. Poteca pe care aveam s-o urmăm era lunecoasă şi primejdioasă. Lutul tare devenise alunecos din cauza ploii şi cum purtam pantofi de tenis cu tălpi de cauciuc, trebuia să fim cu băgare de seamă la fiece pas. Tot pe poteca aceasta am întîlnit şi primele lipitori. Aceste vietăţi monstruoase care se hrănesc cu sînge, năpădesc Himalaya în timpul musonului şi îşi întind orbeşte ventuzele către fiece vietate cu sînge cald care trece prin apropierea lor.

Tot alunecînd şi pierzîndu-ne mereu echilibrul, am reuşit să coborîm pe la mijlocul după-amiezii şi ultimele povîrnişuri spre valea rîului Arun. Culii rămaseră cu mult în urmă. În faţă drumul ne era tăiat de un pîrîu care se vărsa în Arun. După cît se părea era doar un pîrîiaş subţire, transformat acum într-un torent în toată legea. Folosind pioletul, am început să-l trec,

înaintînd încet, cu grijă. Deşi îmi ajungea numai pînă la genunchi, apa se izbea de picioarele mele cu forţa unui uriaş. Am ajuns de cealaltă parte, cuprins de bucuria izbînzii dar şi de deznădejdea gîndului la ceea ce ar putea să ne aştepte mai departe.

Drumul continua în sus de-a lungul rîului Arun. Şi ce rîu era Arunul ! O masă enormă de apă, umflată, ce-şi croia drumul în jos spre cîmpiile Indiei cu o furie neîmblînzită. Am mai străbătut o milă şi am dat de un nou afluent al Arunului. De data aceasta aveam de-a face cu un torent vijelios. L-am aşteptat şi pe Riddiford, şi ne-am sfătuit împreună ce-i de făcut. Dîndu-ne seama că vom reuşi cu greu să-i traversăm pe culii, ne-am hotărît să-l trecem mai întîi noi, folosind o metodă binecunoscută. Unul lîngă altul, ne-am prins cu putere de un piolet ţinut orizontal şi cot la cot, am intrat în rîu. Riddiford înainta împotriva curentului, luptîndu-se cu forţa apei care căuta să-l smulgă şi să-l răstoarne. Eu însă, fiind apărat de tăria curentului, îl puteam sprijini cu toată forţa. În acest fel am trecut de cealaltă parte. Lupta împotriva curentului a fost foarte grea şi ne-am dat seama imediat că, fără ajutor, culii n-ar putea trece.

La 180 m dincolo de torent se aflau cele cîteva colibe ale cătunului Legua Ghat, unde am băut cîte o ceaşcă de ceai. După aceea ne-am reîntors la rîu. Culii sosiseră de cealaltă parte a apei şi, după gesticulările lor, vedeam că erau hotărîţi să nu traverseze. Noi însă eram şi mai hotărîţi ca ei să treacă rîul. Am tăiat aşadar o prăjină ceva mai lungă de 2 m, dintr-un copac din apropiere şi, folosind-o pentru a ne sprijini reciproc, am pornit din nou împreună cu Riddiford să traversăm rîul. Pe la jumătatea lui, un val înălţat brusc aproape că-l înghiţi pe Riddiford, iar eu am reuşit cu greu să-l susţin. Am ajuns pe celălalt mal mult mai uzi decît la prima trecere, dacă se mai poate spune aşa ceva.

Am cerut culiilor doi voluntari ca să facem prima traversare. Cîtva timp n-am primit nici un răspuns. În cele din urmă însă doi din ei consimţiră să încerce. I-am aşezat între noi de-a lungul prăjinii şi am intrat în apă. Îl simţeam pe cel de lîngă mine cum

tremura de frică şi i-am admirat curajul de a se oferi voluntar. Ori de cîte ori apa se repezea puternic în noi, sărmanul gîfîia de groază. De data aceasta fiind patru, cu forţele unite, am putut să trecem rîul mult mai uşor. Văzîndu-şi tovarăşii ajunşi teferi pe malul celălalt, ceilalţi culii au prins puţin curaj, astfel că în cele din urmă am reuşit să-i convingem pe toţi să ne urmeze. După transbordare, Riddiford şi cu mine am constatat că trecusem rîul de vreo douăsprezece ori şi eram cît se poate de mulţumiţi că numai o mică distanţă ne mai despărţea de Legua Ghat, unde urma să rămînem peste noapte.

Judecînd după hartă, ar fi trebuit să întîlnim chiar a doua zi unul din rîurile cele mai mari din drumul nostru, pe care ploile torenţiale puteau uşor să-l facă de netrecut. Pe cînd ne luam micul dejun, Pasang veni cu o cerere din partea culiilor. Ei voiau să trecem rîul Arun în canoe şi să mergem pe malul de vest, urmînd acelaşi drum pe care îl urmase Shipton. Nu le plăcea vremea şi se temeau să nu se înece la vreunul din vaduri. Nici nouă nu ne era pe plac vremea — norii fiind prea grei şi întunecoşi — dar voiam să cîştigăm timp, aşa că i-am convins să mergem înainte şi să vedem cum arată primul rîu pe care îl vom întîlni.

Ne continuarăm drumul în susul văii cît puturăm de repede. Nici chiar cerul sumbru şi ameninţător de deasupra nu ne-a putut împiedica să admirăm frumuseţea peisajului care se vedea de pe poteca îngustă care urca şi cobora pe malurile prăpăstioase ale Arunului. Pe alocuri, pantele deveneau nişte pereţi verticali, înalţi de cîteva sute de metri, care coborau pînă jos în apa rîului. Riddiford şi cu mine mergeam repede în frunte. Voiam să ajungem la marele afluent înainte de a începe ploaia. Dar speranţa noastră se dovedi zadarnică. În curînd începu să plouă cu găleata. Am trecut repede peste o limbă mare de nisip, am ocolit o stîncă şi iată-ne în faţa rîului. Ne-am oprit îngroziţi! Ochii noştri îngrijoraţi îl vedeau tot atît de mare ca şi Arunul. Închipuiţi-vă un rîu umflat, lat de 45 m, curgînd năvalnic la vale în clocote şi valuri mari. Pe ambele maluri, grupuri mici de

culii se ghemuiau amărîţi în jurul focurilor. Unii, după cum se vedea limpede, aşteptau acolo de mai multe zile.

Ne-am hotărît totuşi să încercăm să-l trecem. Ţinîndu-ne de piolet ca şi prima oară, am intrat împreună cu Riddiford în rîu. Cu cît înaintam, apa era din ce în ce mai adîncă. Curînd ne ajunse la şolduri, învăluindu-l pe Riddiford ca valul pe care-l ridică prova unui crucişător. Dar cum mă apăra de forţa puternică a curentului, eu reuşeam să-mi ţin picioarele bine înfipte pe fundul rîului şi să-l sprijin. Nu ne-am lăsat de loc învinşi, ceea ce a făcut să ne crească inima de o nespusă bucurie care ne dădea noi forţe ; în acest fel am izbutit să ajungem pe malul opus, realizînd o performanţă strălucită.

Entuziasmul ne-a mai scăzut cînd ne-am dat însă seama că pe culii noştri nu avea să-i atragă o asemenea performanţă sportivă. Mai degrabă ar fi fost gata să se alăture celorlalţi culii şi să stea în jurul focului o săptămînă întreagă pînă ce rîul avea să scadă. M-am dus în pădurea din jur şi am tăiat cu pioletul o prăjină grea şi lungă de vreo 6 m. Doi oameni puteau să o ducă uşor. Prăjina trebuia să ne asigure greutatea şi stabilitatea în apa rîului. Ne-am învîrtit pe mal, în ploaie, pînă ce au sosit toţi culii noştri. La vederea rîului s-au strîns laolaltă sporovăind speriaţi între ei.

La întoarcerea pe malul celălalt, greutatea prăjinii ne ţinea bine înfipţi pe fundul rîului, astfel că înaintam mai uşor, împroşcînd puternic apa în toate părţile. Eram siguri că le oferam o privelişte impresionantă şi speram că văzîndu-ne vor prinde şi ei încredere şi curaj.

Dar nici pomeneală de aşa ceva ! Am ieşit din apă în mijlocul unui cor de rugăminţi, care porneau de la simpla dorinţă de a sta şi a aştepta şi pînă la cererea directă de a li se plăti şi a li se da drumul să se reîntoarcă acasă. Timp de o jumătate de oră ne-am luptat să-i convingem. Şi de data asta, aceleaşi două inimi curajoase ne-au venit într-ajutor, oferindu-se să traverseze primii. Li s-a alăturat îndată şi Pasang şi, toţi cinci, înşiruiţi de-a lungul prăjinii, ne-am năpustit în torent. Trecerea era, fără îndoială,

plină de emoţii pentru pasagerii noştri, deoarece apa le ajungea pînă la gît. În schimb, datorită obişnuinţei şi greutăţii mai mari cu care apăsam prăjina, nouă ni se părea cu mult mai uşoară. I-am lăsat pe cei trei pe malul opus şi ne-am croit din nou drum prin apă să aducem grupul următor. Am continuat apoi neîntrerupt să facem traversarea între cele două maluri. Şirul culiilor părea nesfîrşit. Numai după ce am trecut şi cu ultimul grup, ne-am dat seama că nu mai rămăsese nici un culi ghemuit în jurul focurilor. Cu alte cuvinte, o bună bucată de timp jucasem rolul de cărăuşi publici.

Am mers în continuare, cu mare grabă, încă vreo două ceasuri. Ploaia se oprise, iar soarele strălucea slab printre nori. Umezeala era extrem de pătrunzătoare, iar transpiraţia ne spăla feţele de noroi şi de praf. Treceam acum printr-un ţinut foarte uscat şi puţin locuit. Ajungînd, pînă la urmă, într-un mic sat unde se găsea şi un izvor cu apă proaspătă, am hotărît să rămînem peste noapte acolo. Unul din şerpaşii noştri, Nyima, iscodi prin sat şi descoperi un adăpost potrivit. Era o construcţie şubredă de bambus, cu un acoperiş mare, dar fără pereţi. Avea două despărţituri ; animalele şedeau jos, iar oamenii locuiau pe podeaua de deasupra. Împărţirea avea oarecare dezavantaje pentru cel ce avea mirosul prea fin, dar, pe de altă parte, briza blîndă, nestingherită, aducea cu ea un aer bun şi răcoros. Pasang era un bucătar foarte priceput şi ne pregăti o masă gustoasă din pui fripţi, cartofi prăjiţi şi dovleac, la care adăugă o legumă verde, care semăna întrucîtva cu spanacul. Imediat saltelele pneumatice au fost întinse pe grămezi de grîu, care răspîndeau o aromă plăcută, şi în ce mă priveşte m-am cufundat curînd într-un somn adînc şi fără vise.

A doua zi am luat micul dejun devreme şi înainte de ora 7 am pornit mai departe la drum. Mă simţeam plin de vigoare şi în pas săltat am pornit repede înainte, lăsîndu-i pe ceilalţi în urmă. Pe hartă mai figura un rîu mare şi eram nerăbdător să ştiu cum arată. Din vîrful dealului pe care-l urcasem, am văzut jos, la

picioarele mele, rîul. Era într-adevăr uriaş. Nici una din metodele noastre tehnice de trecere a apelor nu mai puteau servi. Mă plimbam descurajat pe mal, în sus şi în jos, frămîntat de acelaşi gînd : ce vom face ; mi se părea atît de ridicol să fim nevoiţi să ne reîntoarcem după ce ajunsesem pînă aici. Riddiford apăruse şi el şi cobora spre mine. Tocmai mă pregăteam să-l întîmpin şi să-i spun vestea cea proastă, cînd deodată observai doi oameni coborînd pe malul celălalt. Mergeau către ceea ce părea să fie un buştean tras pe mal. Era o canoe făcută dintr-un trunchi de arbore scobit, pe care o traseră îndată în apă ; ei se suiră în ea cu uşurinţa şi nepăsarea cuiva care face un lucru obişnuit şi de îndată îmi reînvie speranţa. În clipa următoare se şi aflau în cleştele înspăimîntătorului curent. Cu cîteva lovituri puternice de pagae [1] traversară rîul şi debarcară la o sută de metri mai jos de noi. Apoi traseră canoea lîngă mal, în dreptul nostru.

Riddiford, Nyima şi cu mine am trecut primii. Ne-am ghemuit în canoe şi oftatul scos de Nyima exprima bine şi propria mea teamă, în timp ce canoea era luată de apă. Îndată am intrat în plin curent şi am fost duşi cu mare iuţeală în josul rîului. Dar pagaele mari ale vîslaşilor ne conduceau cu dibăcie spre malul opus şi chiar mai înainte de a fi avut timp să ne speriem am şi atins malul celălalt. L-am lăsat pe Pasang să supravegheze traversarea culiilor şi am plecat mai departe.

Ţinta noastră era să ajungem la Dingla în aceeaşi seară. Ne era oarecum teamă că, dacă nu reuşeam, Shipton avea să plece din nou mai departe. Pe cît se părea, hamalii nu puteau face drumul pînă acolo înainte de căderea nopţii ; ne puteau însă ajunge din urmă a doua zi de dimineaţă. Am hotărît deci să coborîm către malul rîului Arun. Dingla era sus de tot pe celălalt mal şi ca să trecem dincolo trebuia să găsim o barcă. Era extrem de cald. Întrebarăm pe toţi cei întîlniţi în cale unde s-ar putea găsi o barcă pentru traversare, dar slabele noastre cunoştinţe de limba hindustană ne răsplăteau doar cu cîte o privire nedumerită

[1] Lopeţi de o anumită formă, pentru canoe. — *N. R.*

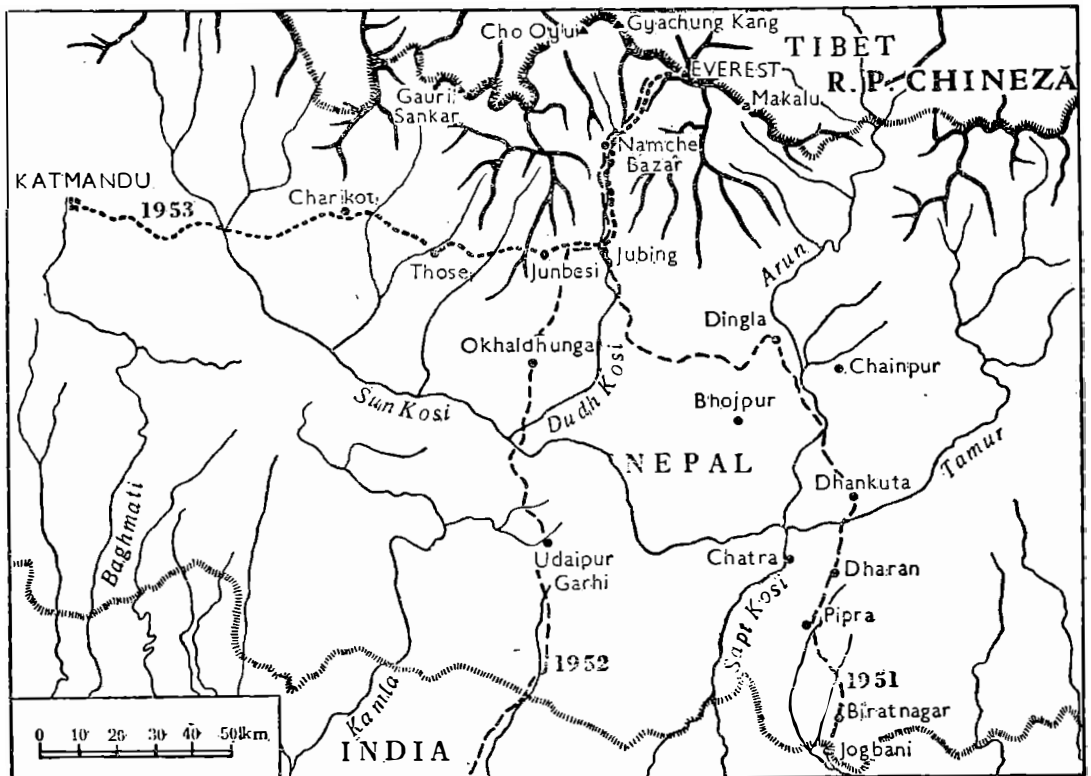

Drumuri spre Everest. Marginea masivului muntos.

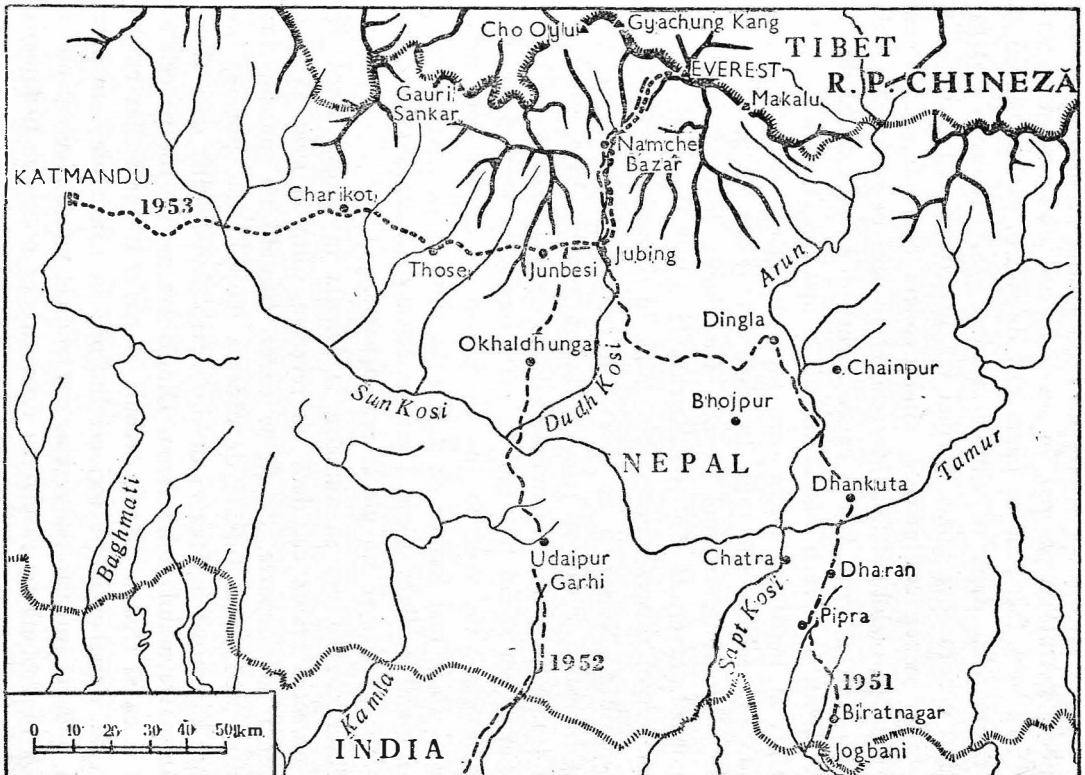

Drumuri spre Everest. Marginea masivului muntos.

din partea celor întrebaţi. În sfîrşit, unul din ei ne arătă cu mîna într-o direcţie şi coborîrăm acolo la marginea rîului. Pe nisip era un mic adăpost în care se odihneau trei oameni. Legată de mal se găsea o canoe mare, scobită într-un trunchi de copac.

Am privit nu fără emoţie rîul. Atît în susul, cît şi în josul lui se vedeau nişte cataracte înspăimîntătoare. Nimeni n-ar fi putut trece prin ele fără a fi zdrobit. În dreptul locului unde ne aflam noi nu erau cataracte, iar apa se revărsa în valuri enorme ce lunecau în jos cu mare repeziciune. Părea absolut imposibil să traversezi Arunul fără să fii aruncat în cataractele ce se vedeau mai jos. În faţa noastră, rîul era despărţit în două braţe printr-o limbă de pietriş peste care apa era foarte puţin adîncă. Şi totuşi trecerea părea imposibilă.

Înfricoşat de-a binelea, urcai după ceilalţi în canoe, aşezîndu-mă în fundul acesteia, într-un strat de apă de două degete. Cîrmaciul îşi luă locul la pupa, iar ceilalţi doi din echipaj dezlegară canoea şi începură să o tragă în susul rîului. Cînd limba de pietriş din mijlocul rîului rămase la vreo 180 m mai la vale, împinseră puternic canoea în larg şi săriră în ea. Apucară apoi repede pagaele şi padelară [1] cu putere. Curentul ne prinse îndată şi începurăm o cursă vijelioasă în josul rîului, cu o viteză de necrezut. Vedeam apa clocotindă a cataractelor apropiindu-se tot mai mult de noi. Deodată, spre surprinderea mea, omul de la prova lăsă să-i cadă liniştit pagaea din mînă şi sări peste marginea canoei. Abia atunci mi-am dat seama că eram pe o limbă de pietriş. Luptîndu-se cu tăria curentului el reuşi să oprească barca pe loc. Apoi, în apa adîncă numai pînă la glezne, porni încet să tragă barca din nou în susul rîului. Nu puteam să-mi iau ochii de la cel de-al doilea braţ al apei. Acesta reprezenta curentul principal şi valurile sale mai mari depăşeau uneori înălţimea de un metru. Dar nu mai eram atît de speriat ca mai înainte.

[1] a padela = a conduce o canoe. — *N. R.*

Oamenii aceştia păreau că-şi cunosc meseria chiar dacă nu inspirau prea multă încredere.

Ajunseserăm la capătul limbii de pietriş şi omul de la prova sări iar în barcă. Din nou se porniră amîndoi să tragă cu putere la pagae. Fugeam la vale şi ne zbăteam în strînsoarea curentului în timp ce malul fugea parcă pe lîngă noi cu iuţeala fulgerului. Nu ne închipuiam cum am putea ajunge la mal fără să fim sfărîmaţi în bucăţi. Deodată văzurăm în faţa noastră o stîncă mare şi înaltă prelungind mult malul în apa rîului. Echipajul îşi dublă forţele şi atenţia, ocolirăm ca o săgeată stînca şi intrarăm în apa liniştită a unui mic vîrtej de dincolo de ea, unde fundul bărcii scîrţîi uşor pe ţărmul nisipos. Am plătit cei opt annas [1] cuveniţi, spunînd în sinea mea : „Groaznic mod de a-şi cîştiga cineva existenţa".

Se făcea tîrziu şi Dingla era încă la circa 800 m deasupra noastră. Riddiford şi cu mine pornirăm repede şi în curînd îl lăsarăm pe Nyima în urmă. Pe cînd urcam în grabă poteca, mă întrebam cum ar putea să arate cei patru bărbaţi pe care urma să-i întîlnim. Cunoşteam totul în ceea ce îl privea pe Shipton : călătoriile sale grele, capacitatea sa de a urca la mari înălţimi şi sistemul său de a organiza expediţii ieftine, alimentîndu-se în mare măsură cu ce se găsea în ţinutul respectiv. Dar cum arăta la înfăţişare ? Cine erau ceilalţi trei tovarăşi ai săi ? N-auzisem niciodată. Îl privii pe Riddiford. Subţire, osos, cu o barbă aspră şi haine scorţoase şi murdare, nu arăta prea atrăgător. Ştiam din experienţa trecutului, că probabil şi eu arătam cu mult mai sălbatic. Dar englezii ăştia — din cîte ştiam eu despre ei — erau în stare să se bărbierească zilnic şi deci puteau să fie şi foarte pretenţioşi în respectarea regulilor de comportare în societate. Trebuia oare ca de-acum încolo să ne îngrijim aspectul şi să ne măsurăm cuvintele ?

Dingla era cu mult mai departe decît socotisem, iar entuziasmul nostru scăzuse mult cînd am ajuns trudiţi la marginea satului. Cum am intrat în sat ne întîmpină un şerpaş vesel la înfăţişare,

[1] Monedă divizionară din India reprezentînd 1/16 dintr-o rupie. — *N. R.*

care ne spuse că „Burra Sahib“ [1] aşteaptă de multă vreme sosirea noastră. Cu sentimentul pe care-l au şcolarii chiulangii cînd trebuie să se prezinte înaintea directorului, l-am urmat pe şerpaş într-un gang întunecos, de unde am urcat nişte trepte pînă în odaia de sus a unei clădiri mari. Cînd am intrat în cameră, patru bărbaţi se ridicară spre a ne întîmpina.

Prima impresie îmi dădu un sentiment de uşurare. Rar mai văzusem o ceată de oameni cu o înfăţişare mai neîngrijită, aşa că temerile în privinţa schimbatului hainelor pentru masa de seară îmi dispărură pentru totdeauna.

Shipton ne ură bun sosit şi făcu totul să ne simţim în largul nostru. Ne recomandă pe cei trei tovarăşi ai săi: Bill Murray, un scoţian dîrz, care condusese prima expediţie, compusă numai din scoţieni, pe Himalaya, cu un an mai înainte; Dr. Michael Ward, un bărbat bine legat, cu o fire plăcută şi entuziastă şi, în fine, ultimul dar nu cel mai puţin important, Tom Bourdillon. Bourdillon era un tip de uriaş şi arăta puternic ca un taur. Ştiam că avea un frumos palmares de ascensiuni formidabile în Alpii Elveţiei.

Shipton ne-a lămurit că stăteau de trei zile în Dingla, deoarece nu puteau să găsească un număr suficient de hamali. Băştinaşilor nu le plăcea să călătorească pe timpul musonului; se temeau de revărsarea rîurilor, iar acum erau ocupaţi cu recoltele lor. Cu toate acestea, pînă la urmă tot au reuşit să angajeze culii necesari. La această treabă, Angtarkay, celebru „sirdar“ [2] al lui Shipton, se dovedi un ajutor nepreţuit. Angtarkay era mic, vînjos şi plin de viaţă. Era imposibil să nu-i placă cuiva faţa lui răbdătoare şi blîndă.

Am petrecut cu toţii ziua de duminică 9 septembrie la Dingla. Shipton şi Angtarkay tratară îndelung cu conducătorul satului şi, în cele din urmă, avură oarecare succes. Căzură de acord să plă-

[1] „Marele domn“, conducătorul. — *N. R.*
[2] Şef peste şerpaşi. — *N. R.*

tească 45 rupii pentru drumul pînă la Namche Bazar [1], cu condiţia însă ca hamalii să poarte sarcini de 40 kg fiecare. Se temea că s-ar putea să aibă neplăceri dacă mai întîrziam în ţinutul lui şi acesta era singurul mod care permitea ca micul grup de culii pe care îl recrutasem să ne poată urni de acolo. Ştiam că încărcătura de 40 kg pe cărările umede şi lunecoase avea să însemne o înaintare extrem de înceată ; însă tot era mai bine decît să stăm pe loc.

Luni dimineaţa era foarte umed. Culii sosiră tîrziu şi plecarăm cu mare întîrziere. Mergeam greu la deal pe cărări noroioase, oprindu-ne adesea să ne desprindem lipitorile de pe picioare. Cît despre culii, nu se vedea nici urmă, aşa că pe la 5 după masă am hotărît să ne oprim în satul Phaldobata [2]. Hamalii mergeau greu şi foarte încet, astfel că pînă la căderea nopţii încă nu sosiseră toţi. Acum, cînd erau departe de autoritatea şefului lor, începură să se plîngă de greutatea poverilor.

Hotărîrăm să reducem toate poverile la 36 kg, care încă erau o greutate copleşitoare pe cărările abrupte şi lunecoase pe care urcam. Pentru aceasta mai angajarăm cîţiva oameni. Ne-a trebuit o zi ca să facem redistribuirea bagajelor, pe o vreme mizerabilă cu ploaie şi ceaţă.

La 12 septembrie am pornit mai departe. Am început urcuşul încet, de-a lungul unei cărări înguste, înecată în noroi. Ceaţa umedă şi deasă dădea un aer misterios întregii regiuni. Ne puteam da însă uşor seama că eram într-o regiune foarte înaltă şi puţin locuită. Lipitorile mişunau pe cărări şi îşi întindeau orbeşte gurile lacome spre noi. Mergeam puţin înaintea celorlalţi, ghemuit şi amărît sub umbrelă. Deodată văd mişcîndu-se ceva la marginea cărării. În clipa următoare, un şarpe subţirel, lung de vreo 60 cm, trecu repede de-a curmezişul cărării. Singura mea armă era doar umbrela. Am coborît-o repede cu vîrful în jos, pregătit de atac.

[1] Namche Bazar, localitate pe rîul Dudh Kosi. — *N. R.*
[2] Sat între Dingla şi rîul Dudh Kosi. — *N. R.*

Tocmai în clipa în care şarpele era pe punctul să dispară inofensiv într-un tufiş, îi dădui cîteva lovituri în cap şi rămase mort pe loc.

Îl ridicai în sus de coadă şi îl dusei triumfător către un grup de şerpaşi care se afla mai jos. Cînd i-am văzut împrăştiindu-se brusc şi le-am citit groaza de pe feţe, mi-am dat seama că şarpele era veninos.

Înaintam acum de-a lungul crestei unui lanţ muntos, la o înălţime de peste 3 000 m. Nu vedeam aproape nimic în jur şi înaintam foarte încet. În cursul după-amiezii începu să cadă o ploaie torenţială. Eram tare nenorociţi şi căutam îngrijoraţi un adăpost, ori cum ar fi fost el, pentru noapte, deoarece corturile nu ne mai puteau apăra de ploaie. După multă căutare, prin ceaţă şi ploaie, am găsit în sfîrşit un adăpost micuţ, părăsit, aşezat într-o mare de noroi. Era coliba unui păstor, făcută din rogojini de bambus împletite. Uzi, murdari şi îngheţaţi, ne-am tîrît sub acoperişul ei. Şerpaşii au aprins un foc din surcele de bambus, care trosneau plăcut şi care ne mai înveseli puţin.

A doua zi de dimineaţă, la plecare, ploaia încetase. Eram nerăbdători să ştim unde ne aflăm, aşa că am urcat în fugă dealul din apropiere. Şiruri nesfîrşite de coame înalte şi împădurite se întindeau cît vedeam cu ochii în faţa noastră, iar în fund, în depărtare, se zărea privelişte minunată ce ne-o ofereau Makalu şi Chamlang. Acum parcă eram ceva mai aproape de ei. Dar în timp ce îi priveam, ceaţa învălui din nou totul.

Urcarăm şi coborîrăm cu greu, înaintînd pe coamă, învăluiţi în ceaţă, fără vizibilitate, udaţi de ploaia care începuse din nou. Tîrziu după-amiază, începurăm să ne căutăm iarăşi adăpost pentru noapte. Din urmă ne ajunse un şerpaş trimis de Pasang, care ne aduse ştirea că hamalii hotărîseră să rămînă peste noapte în nişte colibe rudimentare, situate cam la 1 500 m în urma noastră. Abia reuşisem să facem cu mare greutate vreo cinci mile în ziua aceea, aşa că Shipton a trebuit să se întoarcă furios îndărăt ca să-i pornească mai departe. Eu iuţii în schimb pasul, încercînd să găsesc mai departe vreun adăpost.

Nu mersesem mai mult de o milă, cînd am descoperit cîteva încăperi primitive, neaerisite şi murdare, care fuseseră cîndva un adăpost din bambus pentru vite, în timpul cînd erau aduse la păscut la mari înălţimi. Chiar aşa cum erau, ne ofereau totuşi un acoperiş peste noapte, aşa că m-am întors imediat să-i comunic lui Shipton ce găsisem. În timp ce mă apropiam de locul unde se opriseră culii, întîlnii grupuri grăbite de nepalezi speriaţi, cu poverile în spinare, iar în mîini cu castroanele de orez pe jumătate fiert. Ajunsei în poiană şi îl găsii pe Shipton furios, punînd pe fugă ultimii culii codaşi. Pasang îşi explică neputinţa de a împiedica pe oameni să rămîie acolo, spunînd întristat: „Eu îs doar un şerpaş, iar ei şaizeci de culii". Dar pe cît se vedea, un Shipton furios fusese totuşi de ajuns. Scena ce avusese loc fusese fără îndoială impresionantă.

Starea noastră era mai mult decît jalnică. Hainele ne erau complet ude, iar sacii de dormit erau în aceeaşi stare. Pot să mai adaug că mirosul îngrozitor din colibă era insuportabil. Ploaia bătea în acoperişul şubred şi pătrundea înăuntru printr-o sumedenie de găuri. Dar nimic nu-l putea tulbura pe Shipton. Lungit în sacul lui de dormit, cu umbrela deschisă deasupra capului ca să se apere de picăturile ce curgeau din acoperiş, el îşi fuma liniştit pipa şi citea un roman la lumina pîlpîindă a unei lumînări. Cred că nu ar fi arătat mai mulţumit nici acasă dacă ar fi stat într-un fotoliu, în faţa căminului în care ar fi ars un foc plăcut.

Şapte zile la rînd, ploaia n-a mai contenit aşa că n-am apucat nici măcar să ne uscăm. Lipitorile îşi făcuseră un adevărat ospăţ din noi. Urcam şi coboram de-a lungul potecilor noroioase, treceam rîuri revărsate, alunecam patinînd pe povîrnişurile abrupte ale munţilor şi înnoptam oriunde găseam, cît de cît, un acoperiş sub care să ne adăpostim.

Deşi ceaţa şi ploaia ne împiedicau într-una vizibilitatea, ne puteam da lesne seama că trecem printr-un ţinut tare frumos. Vedeam prăpăstii mari cu cascade bogate, rîuri sălbatice şi tumultuoase şi păduri măreţe. În rarele şi scurtele clipe cînd vremea se

mai îndrepta, întrezăream imaginile fugitive ale uriaşelor ziduri albe ale munţilor *Chamlang, Makalu* şi *Lhotse* [1].

La 21 septembrie, a fost prima dimineaţă frumoasă pe care am primit-o cu multă bucurie. Era un semn bun căci ne apropiam tot mai mult de regiunea munţilor. Am pornit dis-de-dimineaţă pe un drum încîntător care ducea printr-o pădure pînă sus la o mică trecătoare. Ne-am oprit acolo admirînd privelişte splendidă care cuprindea valea largă a rîului Dudh Kosi. De ambele părţi se ridicau piscuri mari stîncoase deasupra cărora se înălţa conul maiestuos al muntelui Khumbila. Şerpaşii, plini de veselie, ne arătau diferitele puncte importante. Era doar ţinutul lor natal şi de pe locul unde ne aflam, se puteau vedea satele şi locurile lor de păşune.

Urcam tot mai sus pe valea rîului Dudh Kosi şi, pretutindeni, eram primiţi cu căldură şi cu voie bună. Eram traşi cu de-a sila în casele locuitorilor şi apoi asaltaţi cu băuturile lor alcoolice chang [2] şi rakshi [3]. Şerpaşii, care mai duseseră bagaje pe Everest şi pe alţi munţi, veneau din toate părţile mîndri să-şi reînnoiască cunoştinţele cu Shipton. Iar Mike Ward le îngrijea cu multă tragere de inimă nenumăratele lor dureri şi boli.

Peste noapte, am rămas în micul sat Phakding. Deşi ne aflam la o înălţime de aproape 3 000 m, am găsit legume proaspete din belşug. Masa a fost straşnică, compusă din supă, porumb, cotlete de miel, cartofi, dovleac şi mazăre verde, iar ca desert budincă de orez. Noaptea am dormit cu toţii afară sub cerul înstelat.

A doua zi am continuat urcuşul spre capitala regiunii, Namche Bazar. Pe măsură ce urcam, emoţia era mai puternică, deoarece întîlneam tot mai multe piscuri din cele înalte. La o cotitură

[1] Munţi înalţi din Himalaya. Lhotse (8 515 m) la 3 km sud de Everest; Makalu, (8 470 m) la 20 km sud-vest de Everest. — *N. R.*

[2] Bere făcută din orez. *N. R.*

[3] Băutură spirtoasă, care se prepară prin distilarea orezului. — *N. R.*

a drumului a apărut în faţa noastră uriaşa stîncă şi zidul de gheaţă dintre munţii Nuptse [1] şi Lhotse, închizînd în fund valea. Iar deasupra tuturor piscurilor se înalţa vîrful piramidal al Everestului, numai la 32 km depărtare de noi şi totuşi la aproape 6 700 m deasupra noastră. La marginea satului Namche Bazar am fost întîmpinaţi de şeful satului, care ne ură bun sosit în ţinutul său. Satul avea o aşezare minunată. Pe terasele de pe coasta muntelui se aflau cel puţin 60 de locuinţe şi o mănăstire budistă mare şi viu colorată. După tradiţionala ceremonie de bun venit, după care trebuia să bem ceai tibetan şi chang, ni s-a pus la dispoziţie o locuinţă încăpătoare. Am plătit hamalilor care-şi terminaseră misiunea şi apoi ne-am pregătit echipamentul de munte.

Ne-au trebuit mai multe zile ca să recrutăm cîţiva şerpaşi şi să-i echipăm cu haine călduroase. Am făcut ceva provizii de alimente chiar din sat şi am aerisit toate corturile şi sacii de dormit, pentru ca prin uscare să îndepărtăm mirosul de mucegai lăsat de muson. Ne-am pregătit apoi şi echipamentul nostru : maiouri, lingerie de lînă, pantaloni împotriva vîntului, jachete pluşate de nailon, jachete de puf, haine de vînt duble, balaclave [2] şi mănuşi de mătase, de lînă şi de piele. După părerea noastră, echipamentul era suficient pentru a putea rezista în cele mai aspre condiţii.

Am hotărît să ne stabilim tabăra de bază pe gheţarul Khumbu [3] şi de acolo să pornim în cercetare pentru descoperirea drumului spre Everest pe la sud. La drept vorbind, nu eram prea optimişti în ceea ce priveşte şansele de a găsi un asemenea drum. Singura indicaţie pe care o aveam în legătură cu pantele care duceau spre Şaua-de-sud, era o fotografie destul de nereuşită luată din avion. Erau nişte povîrnişuri înspăimîntător de abrupte. De aceea o denumiserăm „fotografia groazei" şi o arătam ori de cîte ori unul dintre noi devenea prea optimist. După ce o studia cîtva

[1] Nuptse, pisc înalt de 7 803 m. — *N. R.*
[2] Haine lungi de blană. — *N. R.*
[3] Gheţar la sud-vest de Everest. — *N. R.*

timp, chiar cel mai entuziast cățărător al Everestului înclina să adopte o atitudine de neîncredere și să zică : „Hai să mergem și să ne convingem la fața locului că nu-l putem urca ! Vom putea pleca liniștiți de acolo pentru ca apoi să facem o altă ascensiune de care să ne bucurăm cu adevărat !“

O credință de acest fel ne-a făcut să ne luăm provizii numai pentru șaptesprezece zile. Dacă am fi avut nevoie de o cantitate mai mare puteam trimite jos oricînd cîțiva șerpași după ele.

DESCOPERIREA DRUMULUI DE SUD

De la Namche Bazar pînă la poalele Everestului am mers doar trei zile, care în multe privinţe au fost cele mai emoţionante şi mai pline de senzaţii din cîte am trăit vreodată. Prin funduri de chei adînci spumegau rîuri, coastele munţilor erau acoperite cu păduri dese întrerupte numai ici şi colo de cîte o faţă de stîncă golaşă sau de vreun colţ ascuţit, iar sus — peste pădurea învеşmîntată în coloritul unui început de toamnă — se înălţau piscurile stranii ale ţinutului Khumbu — uriaşe versante îmbrăcate în gheaţă, metereze de stînci înspăimîntătoare şi culmi de gheaţă crestate şi ascuţite ca un tăiş de brici. Deşi numai rareori depăşeau 6 700 m, totuşi nu-ţi venea să crezi că vor putea fi cucerite vreodată de om.

Cocoţată sus printre aceste piscuri, pe o culme împădurită în formă de pinten, se afla mănăstirea Thyangboche, unul din lăcaşurile de rugăciune ale şerpaşilor.

Urcuşul de-a lungul gheţarului Khumbu l-am făcut pe o vreme schimbătoare, cu ninsori dese. Altitudinea începea să-şi producă inevitabilul său efect. Riddiford şi cu mine, care coborîsem de curînd de la mari înălţimi, cît şi Shipton, care părea că se aclimatizează automat, ne simţeam mai bine ; ceilalţi membri ai grupului însă găseau urcuşul foarte anevoios. Ne-au trebuit cîteva zile de recunoaştere pînă ce am găsit un loc potrivit pentru instalarea taberei-de-bază ; în cele din urmă, ne-am instalat corturile pe un făgaş lateral al gheţarului, lîngă un izvor, la înălţimea de 5 300 m.

După-amiază, Shipton şi cu mine, înarmaţi cu cîte un binoclu, ne-am căţărat pe o movilă de morenă din spatele taberei. De aici se vedea priveliştea impresionantă a Everestului ce apărea, imens şi îndepărtat, cu penajul său lung şi graţios format de zăpada spulberată de vînt. Nu părea să fie mai aproape decît îl văzuserăm

pînă atunci. Am cercetat cu binoclul cu multă atenţie partea de sus a muntelui. Ştiam că nu există un traseu direct pînă la el, deoarece drumul era barat de o vale întinsă, plină de gheaţă, denumită Cwm[1] adică Circul-de-vest. Nimeni nu privise pînă atunci vreodată Cwm-ul iar noi nu aveam nici cea mai mică nădejde că am putea găsi vreun drum pe laturile sale prăpăstioase, care să ne ducă sus pe munte. Ca să ajungem în Circul-de-vest, ar fi trebuit să facem eforturi supraomeneşti. Din toate părţile, valea era înconjurată de peretele imens al muntelui cu înălţimi de peste 7 600 m. Exista o singură spărtură — acolo unde gheţarul care umplea valea se scurgea prin defileul îngust, mărginit de pereţii enormi şi prăpăstioşi ai Crestei-de-vest a Everestului şi ai masivului Nuptse.

Printr-un salt enorm, acest gheţar, strivit în îngustimea văii, se revărsa ca un amestec haotic de sfărîmături de blocuri de gheaţă şi crevase spre gheţarul Khumbu, la 750 m sub el. Prin binoclu, partea de jos a căderii de gheaţă[2] părea accesibilă. Cu toate acestea, ne-am întors în tabără fără prea mult entuziasm.

Dimineaţa zilei de 30 septembrie era frumoasă şi senină. Patru din noi — Riddiford, Bourdillon, Ward şi Pasang, care se dovedise în Garhwal a fi un alpinist încercat, plecară să cerceteze de aproape căderea de gheaţă. Shipton dorea să se urce într-un loc de unde să poată avea o vedere de ansamblu asupra Circului-de-vest şi mă invită să merg cu el. Am părăsit tabăra şi am înaintat cu greu pînă la poalele unei creste ce cobora din muntele Pumori — 7 100 m. Amîndoi eram în formă, astfel că am urcat fără oprire. Înălţimea începea însă să-şi facă efectul. Aerul rarefiat ne obosea plămînii, neîngăduindu-ne să ne mişcăm destul de repede. La o altitudine de 5 800 m am făcut un scurt popas, de unde am admirat minunatele privelişti ce ni se ofereau în jur. Apoi am continuat urcuşul pe ultimele înălţimi. Ne-am căţărat pe un vîrf de

[1] Cuvînt galic (dialect vorbit în Ţara Galilor din Anglia); înseamnă vale închisă sub coasta unui munte. Sinonim cu circ. — *N. R.*

[2] O cascadă de gheaţă, adesea de mărime gigantică, ce se formează în locurile unde fundul albiei gheţarului îşi schimbă unghiul de înclinaţie sau direcţia. — *N. R.*

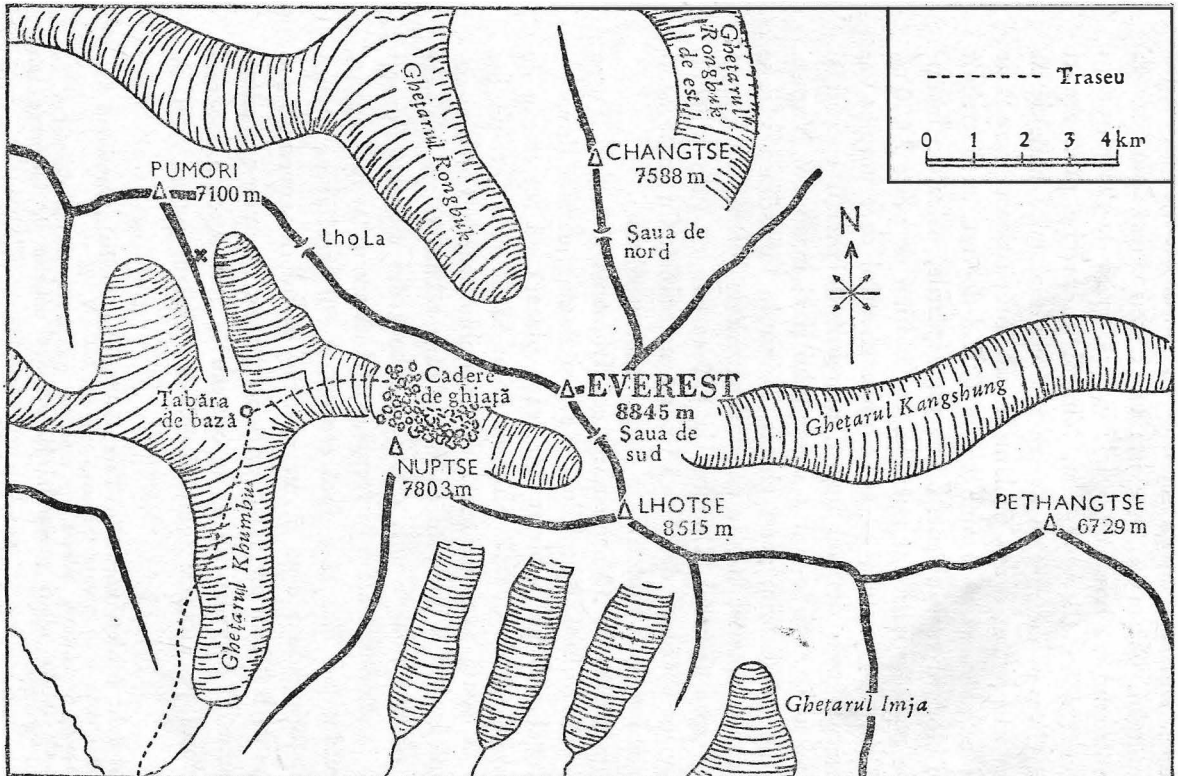

1951. Drumul urmat pentru a atinge vîrful căderii de gheaţă.
X Punctul atins pe Pumori de unde Shipton şi cu mine am întrevăzut pentru prima oară posibilitatea unei ascensiuni pe Everest pe la sud.

Șerpașii coborînd de pe Tesi Lapcha, o trecătoare anevoioasă pe care am traversat-o la 5 noiembrie după recunoașterea drumului de sud.

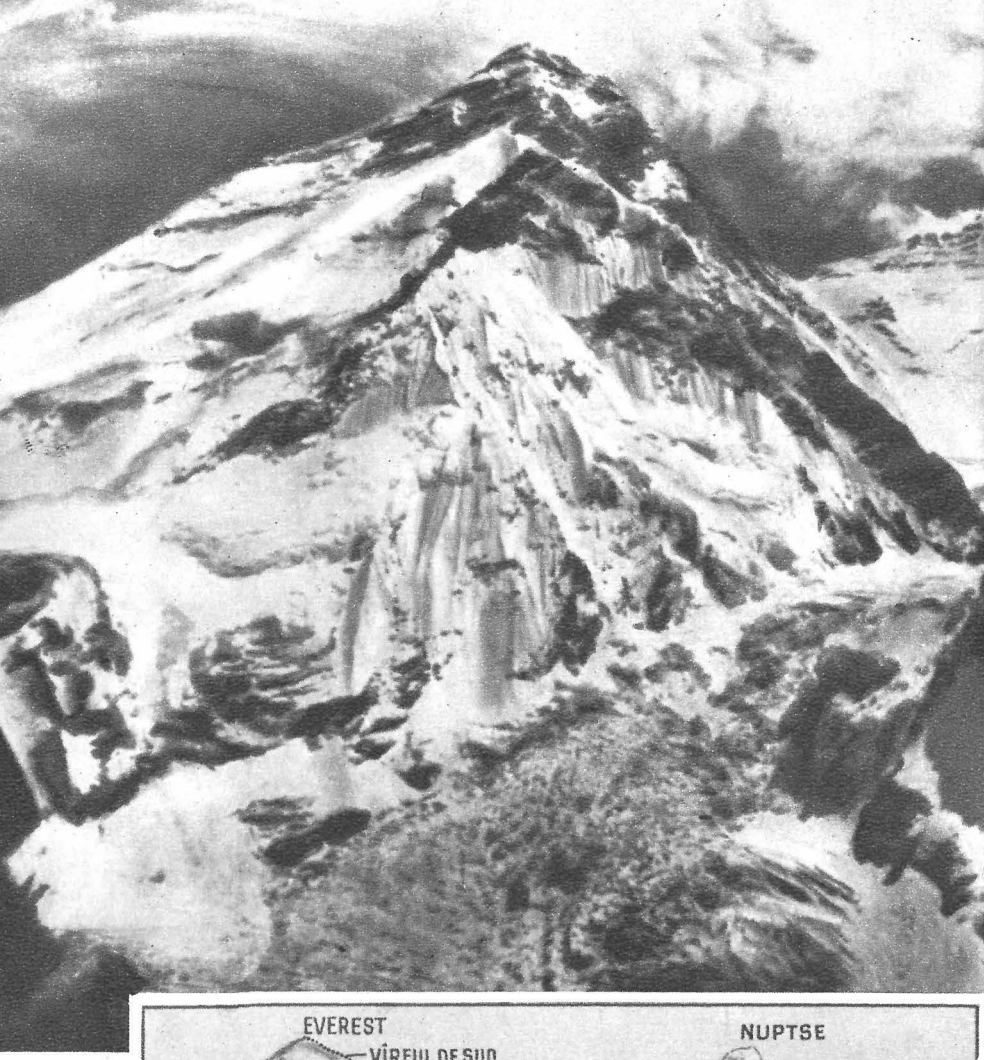

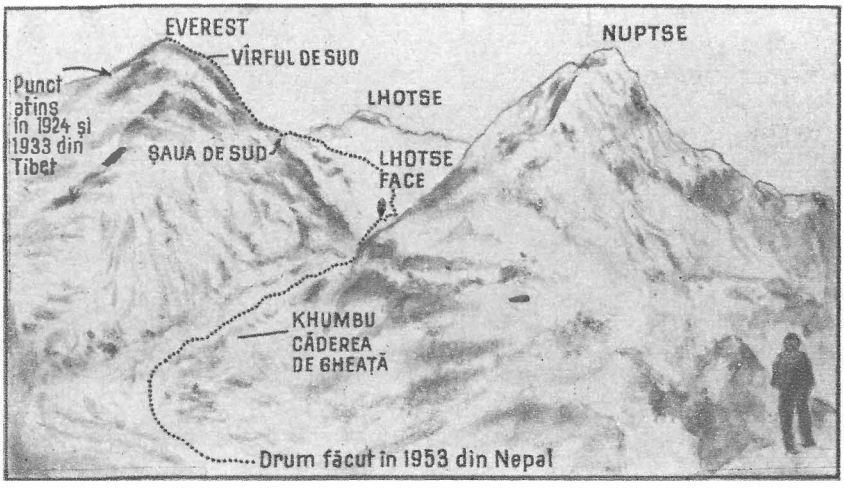
EVEREST
VÎRFUL DE SUD
NUPTSE
Punct atins în 1924 și 1933 din Tibet
LHOTSE
ȘAUA DE SUD
LHOTSE FAȚĂ
KHUMBU
CĂDEREA DE GHEAȚĂ
Drum făcut în 1953 din Nepal

Everestul văzut de pe culmea Pumori, de unde Shipton și cu mine am întrevăzut posibilitatea unui traseu spre vîrf pe la sud. De aici am putut zări chiar și o parte a vechiului traseu, pe versantul nordic al muntelui.

Eric Shipton, Mike Ward și Bill Murray scăldîndu-se în riul Arun.

Și acum o baie, haine curate și bărbierit.

stîncă drept ca un perete, tăind cîteva trepte în zăpada înghețată și am căzut istoviți de oboseală dar plini de bucurie, pe o platformă mică situată la o înălțime de 6 100 m.

Aproape din întîmplare privii spre Circul-de-vest, deși nu mă așteptam să văd mare lucru. Spre uimirea mea însă, am văzut întreaga vale care se deschidea în fața ochilor noștri. O albie lungă, îngustă, plină de zăpadă, pornea din partea de sus a căderii de gheață și urca pieptiș pe fața lui Lhotse, spre capătul de sus al Circului. Și chiar în clipa cînd același gînd îmi trecea și mie prin minte, îl auzii pe Shipton spunînd:

„Să știi că pe acolo s-ar putea să avem un drum". Dar i-am simțit în glas o umbră de neîncredere. De pe platoul Circului-de-vest părea posibilă urcarea pe ghețarul Lhotse — oricît de abrupt și plin de crevase[1] arăta acesta — iar de acolo un traverseu lung peste o față abruptă ducea spre o șa la 7 900 m pe coasta sudică a muntelui Everest — Șaua-de-sud. Drumul arăta a fi anevoios, dar era totuși un drum. Am discutat cu aprindere descoperirea noastră. Din păcate nu aveam echipamentul necesar și nici oameni destui ca să folosim această descoperire, dar cel puțin puteam încerca să găsim un drum de-a lungul căderii de gheață și să ne întoarcem anul următor ca să atacăm muntele cu forțe puternice. Am căutat cu privirea grupul care se afla pe căderea de gheață. Zărirăm doar doi din ei, care urcau repede pe partea stîngă. După graba cu care mergeau, recunoscui pe Riddiford și pe Pasang.

Era cald și plăcut pe platforma noastră și mulțumiți ne-am luat în tihnă prînzul. Aveam de acolo o vedere minunată a drumului de nord spre Everest, iar Shipton îmi arătă toate locurile care deveniseră celebre, datorită expedițiilor anterioare — Tabăra a V-a, Tabăra a VI-a, Banda neagră, Banda galbenă și Marele culoar. Și fără îndoială că înălțimea de 8 500 m — punctul atins de atîți oameni curajoși, printre care și Shipton însuși, părea doar la un pas de vîrf. Coborîi creasta ametit din pricina emoției de care fu-

[1] Crăpătură adîncă în ghețar, formată cînd panta pe care curge ghețarul își schimbă unghiul de înclinație sau la cotiturile ghețarului. — *N. R.*

sesem cuprins ; eram unul dintre primii oameni care privise Circul-de-vest, văzusem un drum nou spre Everest, iar vechiul drum, devenit clasic, îmi fusese explicat în amănunţime de unul din cei mai renumiţi alpinişti. Ce altceva îmi mai puteam dori ?

Grupul care pornise să cerceteze căderea de gheaţă se reîntorsese la tabăra-de-bază după ce lipsise toată ziua. Bourdillon şi Ward cercetaseră povîrnişurile din dreapta, pînă cînd piedici din ce în ce mai mari şi lipsa de obişnuinţă îi siliseră să se întoarcă. Riddiford şi Pasang avuseseră mult mai mult succes. Cum bănuisem, ei erau cei doi care merseseră spre stînga şi urcaseră mai bine de vreo 300 m pe căderea de gheaţă, fără prea mare greutate, înainte de a fi opriţi de o regiune aproape inaccesibilă din cauza crevaselor. Ştirile acestea ne-au dat curaj.

A doua zi, în timp ce ceilalţi se odihneau pentru a-şi recăpăta forţele, Shipton şi cu mine am traversat gheţarul Khumbu şi am urcat o creastă lungă, la nordul căderii de gheaţă. De la înălţimea de aproape 6 000 m, am putut vedea perfect căderea şi am putut urmări uşor traseul parcurs de Riddiford. Mai rămînea încă o cale destul de lungă pînă la vîrf iar urcuşul mai departe se arăta a fi cu mult mai greu. Amîndoi însă socoteam drumul accesibil, aşa că ne-am decis să-l încercăm.

La 2 octombrie, Shipton, Bourdillon, Riddiford şi cu mine am instalat o tabără la poalele căderii de gheaţă. Murray şi Ward nu se aclimatizaseră încă destul de bine şi rămăseseră în urmă la bază. Era o zi mizerabilă cu ninsoare. Ne-am grăbit să ne instalăm corturile şi să ne adăpostim în ele. Trei din şerpaşi rămăseseră cu noi. Timp de o zi şi jumătate a nins într-una, aşa că nu ne-am mişcat din corturi. În schimb, dimineaţa zilei de 4 octombrie a fost frumoasă şi rece. Am pornit spre căderea de gheaţă la ora 8. Zăpada adîncă era afînată şi munceam din răsputeri să ne facem drum prin ea. Am lucrat pe rînd cu toţii. Treaba mergea totuşi surprinzător de uşor. Am cotit la dreapta şi la stînga, printre blocuri de gheaţă adînc îngropate în zăpadă, trecînd peste nenumărate crevase bine podite de zăpadă. Era foarte rece, iar Riddiford şi mai cu seamă eu sufeream cumplit din cauză că ne îngheţaseră picioa-

rele. Cînd am ajuns într-un loc însorit, a trebuit să ne scoatem bocancii, care nu erau speciali pentru zăpadă, şi să ne frecăm picioarele pentru a le dezgheţa.

Nu ne-a trebuit mult să ajungem la punctul cel mai înalt, atins cu cîteva zile în urmă de Riddiford. L-am apreciat la vreo 5 800 m înălţime. Cum Bourdillon simţea că altitudinea îl obosea prea mult, se hotărî să se oprească şi să ne aştepte acolo. De acum înainte urcuşul devenea cu mult mai greu. Trebuia să ne croim drumul prin zăpada adîncă şi de care nu puteam fi siguri. La o mică distanţă înaintea noastră, se afla o platformă mare ce se întindea peste partea de mijloc a căderii de gheaţă. Dar drumul pînă la ea ne era barat de un labirint de crevase şi blocuri de gheaţă, ce nu păreau să ofere nici o stabilitate. În schimb, zăpada mare pe care o adusese musonul se dovedi acum o adevărată binefacere. Ea podise crevasele şi umpluse golurile dintre blocurile de gheaţă. Hotărîţi, am săpat înainte drumul prin zăpadă, urcîndu-ne în cele din urmă, cu greu, pe platforma din mijloc.

Drumul din faţa noastră nu arăta a fi de loc uşor. Blocuri mari de gheaţă erau îngropate adînc în zăpadă şi multe din ele dădeau impresia că se puteau prăvăli cu uşurinţă. Eram foarte conştienţi şi de un alt pericol. Sus, deasupra noastră, de pe crestele Everestului şi ale lui Nuptse, atîrnau gheţari. Din cînd în cînd, mase mari de gheaţă se desprindeau şi lunecau la vale pe căderea de gheaţă, rupînd şi distrugînd totul în calea lor. Pentru a le evita, trebuia să ţinem drept pe mijlocul căderii. Cu toate aceste pericole, trecînd cu rîndul în frunte pentru a împărţi eforturile în mod egal, înaintam cu greu în sus, ocolind crevasele sau trecînd pe sub turnuri de gheaţă, care se înălţau drept deasupra noastră. Pe la ora unu, am socotit că mersesem destul, aşa că ne-am oprit să ne luăm prînzul pe vîrful unei movile de gheaţă, în bătaia soarelui. Deşi hrana şi odihna ne-au dat forţe noi, totuşi ne-am continuat drumul cu oarecare îngrijorare. Seracuri [1] enorme de gheaţă îmbrăcau stîncile de-a

[1] Turnuri sau coloane de gheaţă, de obicei înclinate ameninţînd să se prăbuşească. — *N. R.*

lungul drumului, iar sfărîmăturile căzute de pe laturile lor ne împiedicau înaintarea. Urcam acum în susul unor pante foarte abrupte şi starea zăpezii ne făcea destule griji. Era afînată şi foarte adîncă, însă la suprafaţă era acoperită cu o crustă întărită de vînt, care o fixa pe loc. Ne temeam totuşi să nu lunece. Partea de sus a căderii de gheaţă din faţa noastră ne îndemna însă să continuăm urcuşul. Înaintam aşa de încet, încît am fi inspirat milă oricui. Lipsa de oxigen cerea sforţări supraomeneşti plămînilor, în timp ce ne luptam să urcăm prin zăpada adîncă adesea pînă la şold. Schimburile deveniseră mai dese, fiecare dintre noi trecînd pe rînd în frunte ; şi cu cît cîştigam înălţime, cu atît ne schimbam mai des. Ne-am tras cu corzile în susul unei rîpe abrupte şi de aici am urcat pe o platformă de zăpadă de unde se deschidea în faţa noastră ultima mare crevasă care ne mai despărţea de pragul Circului-de-vest.

Era o crevasă foarte largă, în parte umplută cu zăpadă, iar peretele de sus, în loc să fie vertical, era un povîrniş lung şi foarte prăpăstios acoperit de zăpadă. Lucrurile se înfăţişau urît. Doi din şerpaşi cerură permisiunea să rămînă pe loc, însă Pasang continuă să meargă cu noi. Era acum rîndul meu să trec în frunte şi am coborît în crevasă. Înotînd pînă la brîu prin zăpada moale, am deschis o pîrtie peste blocurile de gheaţă ce urcau ca un perete vertical şi apoi cu foarte multă grijă am trecut peste un pod nesigur de zăpadă, care se întindea deasupra abisurilor de gheaţă. Mă oprii epuizat pe o mică limbă de zăpadă, la poalele povîrnişului abrupt. Nu eram de loc mulţumit de starea zăpezii. Ascundea, fără îndoială, destule primejdii şi nu aveam decît o singură dorinţă : să mă îndepărtez de locurile acelea cît mai repede posibil.

Ceilalţi urcau după mine tăcuţi. „Poate că n-are rost să fiu atît de îngrijorat", gîndii în sinea mea şi dînd din umeri, n-am mai scos nici o vorbă.

Singurul drum posibil, pe peretele prăpăstios, era să urcăm vertical vreo 18 m şi apoi să traversăm spre dreapta. Era rîndul lui Pasang să meargă în frunte şi faptul că l-am lăsat să ne conducă printr-un loc ca acesta arăta nesiguranţa noastră. Pasang porni în

sus, cufundîndu-se în zăpada adîncă, iar Riddiford şi Shipton îl urmară. Am asigurat echipa cu pioletul meu înfipt adînc în pantă. Cînd ceilalţi au ajuns la capătul de sus al porţiunii verticale, m-am urcat după ei şi din nou i-am asigurat la piolet. Locul era cît se poate de impresionant, căci de acolo puteam privi drept în jos, în adîncul verzui al crevasei.

Încordîndu-mi muşchii stomacului din cauza emoţiei pe care o încercam, îl urmăream pe Pasang luptîndu-se din greu prin zăpadă, urcînd povîrnişul pe un traverseu [1] ce urca treptat în sus. Nu-mi plăcea locul unde ne găseam şi îmi dădeam seama că nu ar fi trebuit să urcăm pe acolo. Aproape instinctiv înfipsei ceva mai adînc pioletul în zăpadă. Pasang însă înainta foarte bine şi Riddiford începu îndată să urce în urma lui. În scurt timp, Pasang, Riddiford şi Shipton se răspîndiră pe povîrnişul muntelui cam la 6 m depărtare unul de altul, înaintînd centimetru cu centimetru de-a curmezişul lui. Aproape mă convinsesem de netemeinicia îngrijorării mele cînd — cu o pîrîitură neaşteptată — întreaga pantă se sfărîmă în blocuri mari de zapadă, care începură să lunece cu o repeziciune înspăimîntătoare către gura căscată a crevasei. Zăpada de sub picioarele mele se desprinse puţin, alunecă vreo 2—3 cm şi se opri. Mă aruncai cu toată greutatea corpului peste piolet privind cum ceilalţi erau duşi la vale, zbătîndu-se cu toţii în primejdie de moarte.

Pasang era aproape de marginea avalanşei. Ager ca o pisică, făcu un salt în aer şi sări astfel de pe blocurile ce lunecau la vale. Apoi îşi înfipse pioletul adînc în zăpada stabilă de deasupra lui. Shipton se repezi spre mine, ţinîndu-şi uimitor de bine echilibrul, sărind de pe un bloc pe altul şi se trînti jos bizuindu-se pe siguranţa relativă a pioletului meu. Însă Riddiford nu se mai putea salva ca ceilalţi. Era tîrît spre marginea crevasei în care blocurile de zăpadă dispăreau cu un urlet înăbuşit. Corzile cu care eram legaţi se încordară tăindu-i mijlocul, în timp ce greutatea avalanşei se izbea în el. Riddiford se rostogoli însă pe spate şi se zbătu,

[1] Trecerea orizontală sau în diagonală peste panta unui munte. — *N. R.*

izbutind să scape din prinsoarea ei. Rămase apoi acolo agăţat pe pantă, complet epuizat.

Ne trebui mult timp ca să ne potolim bătăile inimii şi să ne recăpătăm respiraţia. De-abia atunci începu şi Riddiford să se mişte încet. Pornirăm să tragem corzile, tîrîndu-l încet şi cu greu spre noi. Nu părea să fi suferit ceva. Arăta mai mult extenuat; fusese la un pas de moarte. Cu multă precauţie, am coborît îndărăt peste crevasă, ajungînd pe teren sigur în partea de unde venisem.

Trecuse de ora patru după-amiază şi umblam de opt ore; toţi eram foarte obosiţi. Deprimaţi şi descurajaţi de pericolul pe care-l constituia zăpada, am început coborîrea. Nu voiam să ne prindă întunericul, aşa că am întins pasul cît am putut de repede. Am ajuns la Bourdillon şi l-am găsit bătînd din picioare ca să se încălzească. La ora 6,10 am ajuns din nou în tabără. Fiind prea obosiţi ca să mai mîncăm ceva, am înghiţit doar ceai şi supă, apoi vîrîţi în sacii de dormit am comentat întîmplările zilei. Nu avea nici un rost să stăruim în cucerirea căderii de gheaţă, atît timp cît stratul de zăpadă se dovedise a fi atît de nesigur. Era mult mai bine să ne reîntoarcem în acele locuri peste vreo două săptămîni, timp în care zăpada se putea consolida. Amînînd, am fi dat răgaz şi celorlalţi din grup să se aclimatizeze mai bine pentru a ne putea fi de mai mult folos. Shipton hotărî să împărţim grupul în două şi să facem incursiuni de recunoaştere timp de cîteva săptămîni, apoi să ne reîntoarcem la căderea de gheaţă pentru a o cerceta amănunţit.

Următoarele două săptămîni au fost pline de emoţii nemaiîntîlnite. Shipton îmi propuse să-l însoţesc într-o explorare la sud-est de Everest. Chiar faptul în sine era mai mult decît emoţionant, o dată ce aveam ca tovarăş pe cel mai respectat din toţi exploratorii munţilor Himalaya. Adăugînd la aceasta şi faptul că regiunea pe care o cercetam era în întregime neexplorată şi inexistentă pe hărţi, îmi părea că particip la o expediţie ideală.

Ceilalţi patru membri ai grupului urmau să exploreze o regiune tot atît de necunoscută spre vest.

Am coborît împreună cu Shipton într-un paradis de culori de foc. În scurtul răstimp de zece zile cît fusesem pe gheţarul Khumbu,

1951. Avalanșe în căderea de gheață.

1951. Avalanşe în căderea de gheaţă.

fiecare frunză, ramură şi rămurică îşi primise culoarea ei de toamnă. Pentru ochiul meu obişnuit cu pădurile veşnic verzi ale Noii Zeelande, tot ce vedeam mi se părea de necrezut. Parcă eram într-o altă lume ; o lume de roşu aprins şi auriu, contrastînd cu albul imaculat al gheţarilor care se ridicau drept în sus pe fondul albastru-siniliu al cerului. Timp de zece zile am străbătut şi am cercetat un ţinut nevăzut vreodată de oameni. Am urcat peste trecători greu de străbătut şi am descoperit mai mulţi gheţari mari. La sfîrşitul expediţiei, îmi rămăsese în minte nu atît izbînda, oricît de impresionante fuseseră realizările noastre, cît, mai cu seamă, caracterul minunat al lui Eric Shipton : capacitatea sa de a-şi păstra calmul şi de a se simţi bine în orice împrejurare, curiozitatea lui nepotolită de a afla ce se ascunde după dealul din faţă sau după cotitura imediată a drumului şi, mai presus de orice, puterea lui extraordinară de a face pe oricine să considere greutăţile, durerile şi asprimea traiului la mare altitudine drept aventurile cele mai minunate.

La 19 octombrie ne-am reîntors la tabăra-de-bază de pe gheţarul Khumbu. Celălalt grup nu sosise încă, aşa că ne-am petrecut timpul îmbunătăţind drumul pe care-l făcuserăm înainte pe căderea de gheaţă. Prima noastră acţiune a fost să instalăm o tabără mai comodă la poalele căderii de gheaţă. Aveam cu noi un cort mare şi rotund pe care l-am dus la punctul ales şi l-am ridicat într-un loc mai neted. Cortul era cît se poate de comod şi cum era construit special ca să poată rezista furtunilor Arcticii, ştiam că nu avea să ne mai pese de intemperii. Apoi am pornit să cercetăm partea de jos a căderii de gheaţă.

În timpul absenţei noastre se produseseră multe schimbări nefavorabile. Se deschiseseră noi crevase, iar sfărîmăturile de gheaţă ne astupaseră cărarea. În ceea ce priveşte zăpada, fără îndoială că era mai sigură. Am schimbat drumul ca să ne ferim din calea seracurilor care erau mai primejdioase şi am tăiat trepte în doi pereţi de gheaţă pentru a evita nişte crevase primejdioase. În sfîrşit, la 23 octombrie am hotărît să încercăm din nou să atingem

partea de sus a căderii de gheaţă ca să intrăm pe acolo în Circul-de-vest.

La ora 7,45 dimineaţa cînd am părăsit cortul rotund, era un ger cumplit şi mai aveam încă de aşteptat pînă să răsară soarele. Din cauza aerului tare şi înviorător, am mers cu mare iuţeală pe cărarea făcută dinainte. La ora 9, am ajuns la punctul atins de Riddiford, tocmai în clipa în care soarele scălda căderea de gheaţă în lumina lui caldă. Pornirăm pe vechiul traseu dar imediat se iviră noi greutăţi. O serie de noi crevase se deschiseseră în drumul nostru. Păşind cu multă precauţie, am trecut mai mult tîrîndu-ne peste o porţiune cu zăpadă adîncă şi afînată care ne trezi mari temeri în timp ce ne trudeam să ocolim un bloc de gheaţă foarte lunecos. Aşa am ajuns la un pod şubred de zăpadă cu ajutorul căruia am mai trecut o crevasă. După ce lăsarăm în urmă şi ultima crevasă, făcînd o săritură mare peste ea, am urcat pe creasta unei movile de zăpadă. Acum ştiam că singurul lucru ce ne mai despărţea de platforma din mijlocul gheţarului era o regiune întretăiată de crevase şi presărată cu blocuri de gheaţă. Cînd am ajuns însă sus pe movilă căutînd urmele vechii noastre poteci, nu ne-a venit să credem ochilor. Întreaga regiune se schimbase complet. Părea că o imensă boltă subterană din gheţar se prăbuşise, iar gheaţa căzuse în ea. Sub noi se afla o vale adîncă în care se vedea un amestec înfiorător de blocuri de gheaţă sfărîmate. Vechiul nostru drum dispăruse fără urmă în inima gheţarului.

Ne-am cutremurat de spaimă în faţa prăbuşirii întregului teren pe care călcasem cu încredere doar cu două săptămîni mai înainte şi şovăiam dacă să mergem mai departe sau nu. Pînă în cele din urmă am hotărît că trebuie totuşi să cercetăm această nouă regiune şi să vedem dacă nu o putem traversa. Ne-am legat întîi în corzi. Eu eram cap de coardă, Shipton venea la 30 m în urma mea, iar după el se înşirau Angtarkay şi Utsering. Ţinut de Shipton cu o coardă întinsă, am coborît spre blocurile de gheaţă proaspăt formate. Cînd tăiam în ele cu pioletul, blocurile răsunau a gol, dar deoarece nu se clătinau sub greutatea mea, am continuat să înain-

tez. Treaba mergea însă greu. Mi-am tăiat drum, trecînd peste sute de blocuri sau ocolindu-le şi mă apropiam încet de partea opusă, în timp ce Shipton şi şerpaşii mă urmau prin această regiune a „bombei atomice", aşa cum am denumit-o noi de la început.

De partea cealaltă se vedea un şir de colţuri de gheaţă, despicate de curînd, care păreau gata să se prăbuşească. Mi-am făcut drum către un serac mare de gheaţă de pe care credeam că pot ajunge pînă la ele. Drumul era foarte abrupt ; în plus o surplombă mare de gheaţă îmi bara trecerea. Am încercat s-o tai cu pioletul. După cîteva lovituri puternice, am desprins din ea o bucată mare cît un cap de om care se rostogoli în adîncul crevasei. Cîteva clipe nu se întîmplă nimic, dar deodată mă uimi un zgomot ca de prăbuşire, de tunet ce venea din străfunduri. Mirat şi nu mai puţin speriat, am desprins cu pioletul o altă bucată privind-o apoi cum se tot duce în adîncuri. Urmă o altă pauză şi apoi din nou se porniră misterioasele zgomote subterane. Eram gata să cioplesc a treia bucată, cînd îl auzii pe Shipton strigîndu-mi să mă opresc. Am întors capul şi, spre mirarea mea, văzui pe cei doi şerpaşi culcaţi pe gheaţă. Mă întorsei la ei şi Shipton îmi explică ce se întîmplase. Cînd fiecare din cele două bucăţi de gheaţă căzuse în crevasă, locul de sub picioarele lui Shipton şi ale celor doi şerpaşi se zguduise ca de un cutremur. De frică şi de groază cei doi şerpaşi, ascultîndu-şi instinctul, se trîntiseră pe jos.

„Şi eu aş fi făcut la fel, dacă nu-mi aminteam că trebuie să mă port ca un „Pukka Sahib" [1], încheie Shipton, făcînd o mină dezgustată.

Am hotărît atunci să încercăm urcuşul prin altă parte. După o muncă anevoioasă, am izbutit să ajung deasupra colţurilor de gheaţă ca să descopăr că erau străbătute în toate părţile de crăpături proaspete. Întreaga regiune era deci cu desăvîrşire zdruncinată şi periculoasă. Destul de înfricoşaţi, ne-am retras cît am putut mai repede într-un loc mai sigur. Apoi am încercat să găsim un alt drum

[1] „Un adevărat domn" (în limba indiană). — *N. R.*

care să ocolească această regiune atît de primejdioasă. Pe la stînga era cu neputinţă ; ţancuri mari de gheaţă ne barau drumul. Am cercetat atunci partea dreaptă. După o trudă îndelungată în căutarea unui drum printre seracurile de gheaţă, ne-am abătut destul de mult spre dreapta şi ne-am trezit în faţa unei porţiuni de teren şi mai devastate. Toate acestea ne îngrijorau la culme. Dacă era posibil ca alpiniştii să înfrunte riscul de a traversa o asemenea regiune, Shipton nu socotea de loc că ar fi fost corect să conducă şerpaşii împovăraţi de greutăţi pe un asemenea drum. Ne-am reîntors deci în tabără îngrijoraţi şi deprimaţi din cauza celor descoperite.

La 25 octombrie, Murray, Bourdillon, Ward şi Riddiford se întorseseră din cercetările lor spre vest. Erau într-o formă mult mai bună, deoarece expediţia îi ajutase mult să se aclimatizeze. După vreo două zile, am urcat cu toţii pe coasta de sub vîrful Pumori, de unde am examinat în amănunt Circul-de-vest şi căderea de gheaţă. Şi ceilalţi au fost de acord că drumul prin Circul-de-vest către Şaua-de-sud părea accesibil ; în acelaşi timp am observat însă că în lipsa noastră căderea de gheaţă se deteriorase. Am hotărît totuşi să mai facem o ultimă încercare pentru a ajunge în Circul-de-vest.

La 28 octombrie, cei şase membri ai grupului împreună cu Angtarkay, Pasang şi Nyima am pornit din cortul rotund de la picioarele căderii de gheaţă. Era ora 7,15 şi o dimineaţă de toamnă întunecată şi rece. Am urcat rapid pe traseul nostru bine stabilit acum, ajungînd la regiunea „bombei atomice" pe la ora 9 dimineaţa. După cum ne-am putut da seama, nu părea să se fi schimbat ceva între timp, astfel că am început traversarea ei. Trecîndu-ne adevăraţi fiori de spaimă, am escaladat blocurile de gheaţă prăvălite, ne-am căţărat pe colţurile sfărîmate de deasupra noastră şi am trecut cît am putut mai repede peste cele cîteva zeci de metri de teren cu fisuri ce ne mai despărţeau de regiunea rămasă necrăpată. Nici aici locul nu era plăcut, dar fără îndoială că era cu mult mai sigur decît fusese pînă acum.

Am continuat urcuşul, mergînd repede pînă ce am ajuns pe povîrnişul prăpăstios al pragului căderii de gheaţă unde ne oprise avalanşa, cu ocazia drumului de recunoaştere făcut cu trei săptămîni mai înainte. Ne-am împărţit în trei echipe căutînd un traseu accesibil. Două echipe au fost nevoite să se întoarcă fără rezultat, dar Bourdillon, prin sforţări colosale, curăţase toată zăpada nestabilă de pe suprafaţa cornişei unei crevase care urca abrupt spre partea dreaptă a pantei, forţînd un drum care nu prezenta prea mare siguranţă, dar care ducea deasupra. Pîrîiturile puternice ale cornişei, care se auzeau în timp ce urcam pe drumul lui Bourdillon, nu m-au făcut s-o îndrăgesc de loc. Ne-am căţărat apoi cu destulă emoţie pe o platformă lungă de zăpadă, de unde am privit înaintea noastră. În faţă, ni se deschidea o vale îngustă şi adîncă, iar la capătul ei se înălţa masivul Lhotse. Ne aflam în pragul Circului-de-vest.

Mai exista acum un singur obstacol în calea noastră. O uriaşă crevasă despica gheţarul dintr-o parte într-alta. Nu se vedea nici un pod de gheaţă peste ea şi nici vreo altă cale de a coborî în crevasă şi de a urca apoi pe partea opusă. Fără materiale speciale nu puteam merge mai departe. Ne-am sfătuit dacă era locul potrivit pentru a instala o tabără aici, încercînd apoi să pătrundem mai departe în Circ. Pînă la urmă ne-am gîndit că drumul era mult prea primejdios pentru oamenii noştri împovăraţi. Angtarkay şi Pasang fură întru totul de aceeaşi părere cu noi.

Ne-am reîntors la tabăra-de-bază cu ideea fermă că numai căderea de gheaţă putea fi cheia oricărei încercări de a cuceri Everestul dinspre sud. Experienţa ne dovedise că drumul era primejdios dar că putea fi totuşi folosit. Ne-am făcut planuri măreţe în legătură cu întoarcerea noastră în anul următor, echipaţi cu corzi, scripeţi şi scări. Numai că Shipton nu era de loc bucuros să ceară şerpaşilor să meargă pe un asemenea drum primejdios. Personal însă, în sufletul meu, simţeam că singurul fel în care puteam încerca cucerirea Everestului era de a face faţă primejdiilor aşa cum le întîlneam ; trebuia să mergem înainte fără a mai ţine seama de

nimic. Cu grijă şi cu precauţii nu ne mai croiam noi drum prin căderea de gheaţă ! Dacă nu atacăm noi Everestul în luna mai a anului' următor, desigur că altcineva avea s-o facă. Echipe concurente de alpinişti încercaţi erau în drum spre Himalaya, aşa că ori luptam mai departe, ori ne retrăgeam.

Coborîrăm spre Namche Bazar în plin început de iarnă. Toţi munţii erau înveşmîntaţi în zăpada proaspătă, iar penajul lung de pe Everest ne vorbea de vînturi îngheţate şi puternice. La Namche ne-am despărţit. Cei patru englezi au plecat spre nord către Nangpa La [1] şi valea Menlung. Riddiford şi cu mine lipseam de mult de acasă, aşa că trebuia să ne grăbim să prindem primul vapor. Ne-am decis prin urmare să ne întoarcem la Kathmandu [2] peste trecătoarea Tesi Lapcha. Această trecătoare era socotită de şerpaşi ca foarte greu de escaladat, fiind folosită doar rareori şi numai în lunile iulie şi august. Încercarea de a o trece la sfîrşitul toamnei ne-ar fi putut aduce multe neplăceri.

Riddiford şi cu mine ne-am luat rămas bun de la tovarăşii noştri şi am părăsit Namche la 4 noiembrie cu vreo doisprezece culii, care ne duceau bagajele. Două zile mai tîrziu poposeam sub trecătoare. Peisajul era minunat, străjuit de jur împrejur de piscuri înalte de gheaţă. A doua zi plecarăm la ora 8 dimineaţa. Era o zi foarte frumoasă însă sufla un vînt puternic. Am suit într-una cîteva mii de metri, pe gheţarul acoperit de morene şi apoi merserăm pe o porţiune de gheaţă lucie. Ne-am făcut drum străbătînd o cădere de gheaţă uşor de urcat şi apoi, din nou în sus, pe pantele de deasupra acesteia. Cîştigam repede înălţime şi mă bucuram că drumul era cu mult mai uşor decît mă aşteptasem. Dar nu după mult timp am ajuns la o cădere de gheaţă foarte abruptă şi mult sfărîmată. Am fost siliţi să ne căţărăm pe stîncile din dreapta pe care am urcat pînă ce ne-a oprit în drum un bloc de stîncă înalt de 9—10 m. Acesta constituia într-adevăr o problemă, dar folosind o fisură din mijlocul lui reuşii să ajung la vîrf. L-am tras pe Pasang sus cu

[1] Trecătoare la vest de Cho Oyu. — *N. R.*
[2] Localitate în vestul Nepalului. — *N. R.*

coarda, apoi ne-am asigurat amîndoi şi i-am tras atît pe ceilalţi din grup cît şi poverile.

După aceea am tăiat un şir de trepte pe o pantă abruptă de gheaţă şi am ajuns într-un bazin întins de zăpadă. În faţa noastră puteam vedea acum trecătoarea — o crestătură în formă de „V" în zidul acela mare care se înalţa încă la mii de metri deasupra noastră. Vîntul sufla cu furie, dar ne-am tîrît pe ultimul povîrniş şi am privit peste trecătoare, peste întinderea măreaţă a unui ţinut neexplorat. Sub noi se afla un gheţar uriaş. Am coborît repede cam 300 m prin zăpada moale, apoi am tăiat o potecă pentru culii, pe ultimii 30 m, în zăpada îngheţată. Era ora 4,30 după-amiază şi cum oamenii dădeau semne de oboseală ne-am decis să poposim, deşi eram încă la o altitudine de aproape 5 800 m. Noaptea următoare a fost cea mai friguroasă din cîte am trăit pe Himalaya şi deşi lui Riddiford şi mie ne-a fost suficient de cald în sacii noştri dubli, culii, în schimb, au suferit tare de frig. A doua zi dimineaţa eram toţi foarte bucuroşi să plecăm mai departe.

Mulţi din ei mai fuseseră prin această trecătoare în perioada prielnică a anului, astfel că le-am urmat sfatul pornind în jos, pe partea stîngă a gheţarului, către căderea de gheaţă. După ce am tăiat, vreo două ore, un şir de trepte într-o albie de gheaţă, am ajuns la o depresiune de cîteva sute de metri ce nu putea fi nicidecum coborîtă. Şerpaşii observară îndată că panta lină de zăpadă ce urca pînă sus dispăruse acum cu desăvîrşire. Am pornit atunci pe partea dreaptă a gheţarului şi am coborît pe stînci abrupte, pe lîngă gheaţă, pînă cînd, în cele din urmă, am fost nevoiţi să ne oprim pe o surplombă ce avea vreo 18 m înălţime. Ne dădeam uşor seama cum se putea coborî de aici pe zăpada pe care o îngrămădeau sub surplombă avalanşele de primăvară, dar acum era toamnă şi zăpada dispăruse de mult. Era ora 4 după-amiază şi toţi eram obosiţi. Am hotărît să rămînem acolo peste noapte, iar a doua zi dimineaţa să coborîm cu corzile unul cîte unul de pe stîncă. Dar trei şerpaşi (doi din ei vechi căţărători

pe Everest) nu aveau nici cea mai mică dorinţă să poposim într-un loc atît de nesănătos şi continuară să cerceteze mai departe căderea de gheaţă, găsind în cele din urmă un drum uimitor de bun, ce mergea în diagonală peste un zid de gheaţă aproape vertical. Riddiford organiză repede coborîrea culiilor, în timp ce Pasang şi cu mine tăiarăm o scară din trepte în josul faliei. Curînd îi coborîrăm pe toţi. Se lăsase însă noaptea aşa că am trecut prin momente neplăcute, mergînd cu greutate pe partea de jos a căderii de gheaţă şi căutîndu-ne drum printre bolovani. Ne-am simţit, în fine, uşuraţi cînd am ajuns la morenă şi ne-am vîrît în sacii noştri de dormit.

La 8 noiembrie am mers mult. Mai întîi ne-au trebuit ceasuri întregi ca să coborîm morena gheţarului. Nu luasem nimic în gură şi nu am găsit nici măcar un beţişor să putem face puţin foc. Simţeam cum ne lăsau puterile cînd în sfîrşit am coborît în pădurica de tufişuri de la capătul gheţarului, unde ne-am oprit să facem un lung popas şi să mîncăm. Sub noi se găsea o vale minunată, închisă între pereţii uriaşi ai muntelui care dispăreau apoi în cheile Rolwaling, despre care circulau legende înspăimîntătoare. Întreaga vale strălucea în culorile toamnei, iar noi coboram printr-o lume de vis, colorată în roşu aprins şi auriu. Cînd soarele dispăru îndărătul munţilor, coloritul viu începu să pălească încetul cu încetul, în timp ce întunericul nopţii se strecura pe furiş în vale.

Eram destul de obosiţi cînd am ajuns în satul Beding, locuit în special de lama budişti. Pasang fu primit aici cu multă bucurie, el însuşi fiind un lama. Ni s-a dat o locuinţă curată şi plăcută în mănăstire şi am adormit într-o atmosferă de zeităţi cu zîmbete largi şi cu miros delicat de tămîie. Ne-am odihnit toată ziua, iar seara am luat parte la o slujbă religioasă budistă de mulţumire pentru că am trecut cu bine strîmtoarea Tesi Lapcha. Ceremonia a ţinut mult şi pentru ochii şi urechile noastre neobişnuite cu aşa ceva ne-a părut deosebit de monotonă, astfel că pe la jumătatea ei ne-am strecurat afară. Ne-am răscumpărat păcatul printr-o danie în bani, iar lamaşii băură şi sărbătoriră salvarea noastră pînă tîrziu în noapte.

În următoarele opt zile, am călătorit repede prin frumosul ţinut al Nepalului, mergînd pe cărări înguste, străbătînd păduri, poposind pe malul unor rîuri repezi şi traversînd creste înalte. Prin sate, strînsul recoltei era în toi iar cîntecele şi jocurile nu mai conteneau pînă în zori. Recolta fusese bună. Casele locuitorilor erau pline pînă sus cu grîne, iar portocalii se plecau la pămînt sub povara fructelor.

La 17 noiembrie, am ajuns la Kathmandu şi ne-am adăpostit la ambasada britanică, unde ospitalitatea gazdelor, baia fierbinte şi hainele curate ne-au redat înfăţişarea omenească.

După aceea am aflat şi ultimele ştiri : elveţienii căpătaseră autorizaţie să încerce cucerirea Everestului în 1952. Într-o clipă, vestea primită a destrămat visul care ne urmărise atîta vreme !

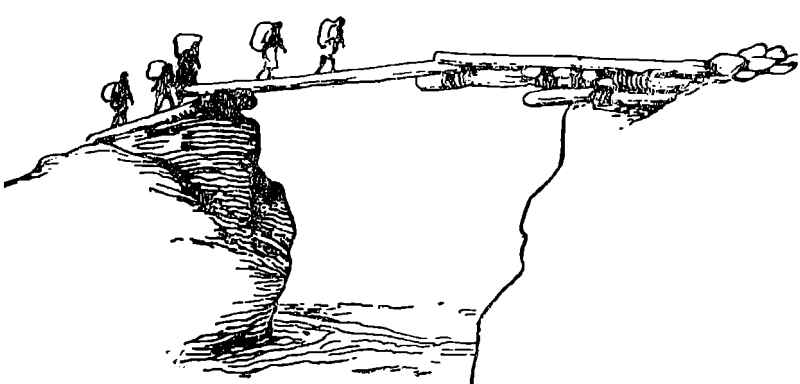

PREGĂTIRI PE CHO OYU

Ştirea aceasta fu o lovitură serioasă şi neaşteptată dată planurilor şi speranţelor noastre, dar Comitetul mixt pentru Himalaya al Societăţii geografice regale şi al Clubului alpin au dovedit un curaj demn de toată admiraţia. Comitetul hotărî să meargă înainte, indiferent de încercarea elveţienilor. Cum guvernul nepalez acordase pentru 1953 autorizaţia sa pentru o expediţie britanică pe Everest, Comitetul pentru Himalaya se decise să nu precupeţească nici un efort pentru a face pregătirile necesare şi într-un timp foarte scurt se hotărî să trimită chiar din 1952 o expediţie de aclimatizare în munţii Himalaya.

Această măsură urmărea un scop foarte util şi anume să formeze un grup de alpinişti care să dovedească, în prealabil, că pot opera în mod eficace la mari altitudini. De asemenea, expediţia trebuia să constituie un prilej pentru experimentarea aparatelor de oxigen existente în vederea adaptării lor la ascensiuni pe Everest.

Clipa în care am primit telegrama lui Shipton în legătură cu expediţia de mai sus, a însemnat un moment deosebit de important din viaţa mea. Lui Shipton i se ceruse să conducă o expediţie pe vîrful Cho Oyu, înalt de 8 153 m şi al şaptelea din piscurile cele mai înalte din lume, iar el îmi comunica dorinţa lui de a participa şi eu. Eram şi mai emoţionat însă fiindcă îl invitase şi pe George Lowe. Cho Oyu e numai la vreo 32 km la vest de Everest şi, din cît putusem eu să-l văd de la distanţă, părea extrem de greu de urcat. Dar în ultima parte a expediţiei de recunoaştere a Everestului din 1951, Shipton şi cei trei tovarăşi ai lui cercetaseră masivul Cho Oyu din mai multe direcţii şi socoteau că există posibilităţi serioase de a cuceri muntele. Riddiford şi Bourdillon veneau din nou cu noi. Alţi doi membri ai grupului, Dr. R. C. Evans şi Cambell Secord,

erau alpinişti cu multă experienţă în Himalaya, A. Gregory şi R. L. Colledge aveau la activul lor un frumos palmares alpin, iar Dr. L. G. C. Pugh era ataşat pe lîngă grup pentru a face cercetări fiziologice.

Ne-am întîlnit cu toţii la 29 martie la Jaynagar, o staţie terminus pe frontiera nepaleză, cam la 160 km la vest de Jogbani. George şi cu mine am venit cu avionul din Noua Zeelandă, iar restul grupului din Anglia. Nu trecu mult pînă să ne dispară pojghiţa de civilizaţie şi, îmbrăcaţi iarăşi în haine vechi şi uzate şi cu bărbile ţepoase, ne luptam cu problemele organizării şi transportului. Pînă la satul Chisapani, de la poalele munţilor erau 40 km de cîmpie fierbinte şi nisipoasă, aşa că am aranjat să ne transportăm bagajele pînă acolo cu care cu boi, iar la Chisapani să ne recrutăm culii necesari pentru transportarea lor mai departe.

Facerea bagajelor a mers repede, astfel că la 31 martie eram gata de plecare. În plină zarvă şi zăpăceală ne-am încărcat tot echipamentul în opt care grele, trase de boi, privindu-le apoi cum pornesc încet de la bungalowul nostru. Întotdeauna trăieşti un moment plăcut atunci cînd ultimele detalii ale unei expediţii sînt, în fine, puse la punct şi porneşti efectiv spre munţi. Un asemenea moment trăiam şi noi acum. Poate că şi temperatura de mai bine de o sută de grade (Fahrenheit)[1] contribuia să ne facă şi mai nerăbdători să ajungem sus la zăpadă. După un control fugitiv pentru a vedea dacă nu uitasem ceva, am pornit şi noi în urma carelor. Nu a trebuit să mergem însă prea mult. Le-am găsit oprite în partea cea mai aglomerată a oraşului, cu boii rumegînd liniştiţi şi nici urmă de căruţaşi. Am început să-i căutăm înfuriaţi în toate părţile şi în cele din urmă am dat peste unul din ei, care ne lămuri că erau tot ocupaţi să-şi cumpere merinde de drum din avansul primit pentru transport ; dar după mirosul puternic care duhnea din gura informatorului nostru am ajuns la concluzia că merindele se prezentau mai mult sub formă lichidă. Shipton le-a amintit că trebuie

[1] 38° Celsius. — *N. R.*

să se grăbească, iar noi, grupul celor zece, am pornit pe jos, prin deşert.

Un rîu limpede şerpuia alene şi nepăsător peste cîmpie, iar pe malul său stîng era un drum pe care se mergea uşor. Era îngrozitor de cald şi mergeam neregulat, părăsind umbra unui copac pentru a ne opri sub umbra celui următor. Cei mai mulţi eram în şorturi şi în cămăşi, iar unii îşi scoseseră chiar cămăşile. Pe la amiază terminasem toată rezerva de apă pe care o aveam cu noi şi ne chinuia o sete cumplită. Ne-am aşezat la umbra rară a unui copac răzleţ aşteptînd să apară carele. Dar nimic nu se ivea din arşiţa istovitoare de pe cîmpie. Tîrziu după masă am început să ne îngrijorăm. Călătorii care treceau pe acolo ne asigurară că acesta era drumul spre Chisapani, aşa că ne întrebam ce se întîmplase cu carele şi cu echipamentul nostru ?

Pierzînd răbdarea, ne-am hotărît să mergem înainte în căutarea unui sat. Soarele coborîse pe cer iar timpul era răcoros şi plăcut ; noi însă eram obosiţi, însetaţi şi destul de furioşi. Se întunecase de-a binelea cînd am dat de un mic grup de colibe acoperite cu stuf. La chemările noastre, apărură pe la uşi cîteva feţe speriate. Am fost conduşi îndată la coliba şefului satului. Shipton îl lămuri că aveam nevoie de hrană, apă şi adăpost, iar şeful satului se oferi să ne găzduiască peste noapte la el. De la el aflarăm că mai exista un drum, pe celălalt mal al rîului, care era mai des folosit de cei ce călătoreau spre Chisapani. Totul se limpezi acum. Carele cu boi, supravegheate de şerpaşii noştri, poposeau probabil la cîteva mile de noi, pe partea cealaltă a rîului. Ar fi fost însă zadarnic să pornim în căutarea lor pe întuneric.

Gazda ne pregăti o mîncare de curry [1] cu orez. Am luat grăbit o înghiţitură, după care am început să mă zbat desperat ca să-mi recapăt respiraţia. Era iute cu focul. Nemaiţinînd seama de prescripţiile sanitare, cerui să beau din apa din sat şi îmi stinsei cu ea focul din gîtlej. Luînd apoi cînd o înghiţitură de curry, cînd o înghiţitură de apă, am reuşit să-mi termin masa. Ne-am dus apoi

[1] O mîncare indiană : tocană de carne foarte piperată. — *N. R.*

în încăperea unde urma să dormim peste noapte. Patru ne puteam culca pe o bancă tare de lemn dar ceilalţi trebuiau să doarmă pe jos. Eu am fost unul din norocoşii — dacă se poate spune aşa — care a dormit pe bancă. Deşi înghesuiţi unul într-altul ca să ne încălzim puţin, am tremurat toată noaptea de frig, zvîrcolindu-ne cu desperare să ne dezmorţim oasele înţepenite din cauza scîndurilor tari. În aceste împrejurări ne-am săturat de odihnă cu mult înainte de ivirea zorilor. Am plătit găzduirea, ne-am strîns cele cîteva lucruri şi am trecut pe malul opus, prin apa rîului.

Am găsit celălalt drum fără prea multă greutate şi am pornit de-a lungul lui. Curînd se făcu ziuă. Soarele se înălţă fără veste şi din nou făcurăm o chinuitoare baie de sudoare. Am ajuns, după cîtva timp, într-un sat mare unde ne-am aşezat la umbra răcoroasă a unor pomi. Shipton îl convinse pe unul din locuitori să ne dea ceva de mîncare. A trebuit să ne mulţumim cu o gustare sărăcăcioasă din ouă şi chupatties [1]. După aceea am stat de vorbă cu unul din bătrînii satului. Surprinderea întipărită pe faţa lui Shipton ne făcea să credem că este vorba de ceva destul de neobişnuit. Shipton ne traduse apoi şi nouă. Bătrînul ne dădea ideea să închiriem elefantul satului drept camion. Ideea ne-a plăcut grozav, nu atît pentru că ne scutea de oboseală, cît pentru efectul pe care l-ar fi avut dacă, urcaţi pe elefant, ajungeam din urmă carele cu boi. Shipton îi spuse bătrînului că sîntem de acord şi trimise cîţiva băieţi după elefant. Dezamăgirea ne-a fost însă mare la vestea că elefantul plecase într-un sat vecin, unde era angajat la lucru în ziua aceea.

Am pornit aşadar din nou la drum prin zăpuşeala istovitoare a zilei. Am mers cinci-şase km, ca să zărim un grup de care stînd lîngă albia secată a unui rîu. Boii fuseseră dejugaţi şi păşteau puţina iarbă care se găsea pe acolo. Alt semn de viaţă nu se vedea. Deodată însă auzirăm un chiot de bucurie, care trezi şerpaşii şi căruţaşii ce-şi făceau la umbra carelor somnul de după prînz. Răsuflarăm uşuraţi văzînd din nou pe Angtarkay şi pe ceilalţi şerpaşi

[1] Un fel de lipie mai subţire. — *N. R.*

care, destul de cumsecade nu rîseră de noi — cel puţin atunci cînd ne uitam la ei. Tîrziu, în cursul după-amiezii, am sosit la Chisapani şi de îndată am dat zvon că vrem să angajăm culii.

În ziua următoare, s-au perindat o mulţime de oameni din satele din jur. Shipton şi cu Angtarkay au tratat cu şefii lor problema plăţii. Oamenii erau dornici să muncească, iar pentru a primi o plată cît mai bună cereau poveri cît mai grele. Noi nu urmăream însă acest lucru fiindcă orice povară mai mare de 27 kg ar fi încetinit prea mult pasul, iar oamenii, istoviţi, ar fi abandonat-o la marginea drumului. Culii însă nici nu au vrut să audă de propunerea noastră. Voiau să ducă mai mult de 50 kg fiecare pentru a primi plată dublă. Pînă la urmă am fost siliţi să cedăm şi să primim propunerea lor. Am angajat astfel şaizeci şi opt de culii cărora le-am împărţit bagajele. La 3 aprilie am pornit cu toţii spre poalele munţilor.

Timp de cinci zile, am făcut o călătorie foarte plăcută. Profitam de răcoarea dimineţii pentru ca drumul să ne fie mai uşor. Beam la repezeală o ceaşcă de ceai şi, încă înainte de ora 5,30, porneam la drum în aerul înviorător al dimineţii. Mergeam aşa două-trei ore. Cînd soarele se înălţa pe cer iar zăpuşeala zilei revenea, căutam cîte un loc umbros pe malul vreunui rîu unde luam micul dejun, abundent şi consistent totodată. Restul drumului se făcea sub arşiţa soarelui de amiază. Norocul nostru a fost să întîlnim în cale multe rîuri, în care ne mai răcoream făcînd baie.

Pe măsură ce înaintam, pătrundeam din ce în ce mai mult în inima munţilor. La 7 aprilie am urcat mai multe sute de metri, ajungînd la satul Okhaldunga — capitala celui de-al treilea district al Nepalului de vest. Fiind aşezat într-un loc minunat, pe un vîrf de munte, la o altitudine de 1 800 m, satul este expus tuturor adierilor răcoroase ale vîntului. Pînă aci, oamenii merseseră de minune, deşi fiecare din ei căra circa 54 kg. Drumul care urma străbătea o regiune mai accidentată, aşa că a trebuit să reducem poverile la cel mult 36 kg de om şi deci să mai angajăm alţi culii.

Treceam prin ţinuturi muntoase şi cea mai mare parte a timpului ne bucuram de aerul minunat şi răcoros al înălţimilor de peste

3 000 m. Deseori, dis-de-dimineaţă, reuşeam să zărim în depărtare masivul Everestului şi mi se strîngea inima de mîhnire la gîndul că ţinta noastră nu era într-acolo. Mai tîrziu însă, ne-a apărut în faţă masivul uriaş şi vîrful îmbrăcat în gheaţă al muntelui Cho Oyu. Apariţia lui ne-a stîrnit din nou interesul şi entuziasmul. La 16 aprilie am urcat din valea lui Dudh Kosi pînă în satul Namche Bazar, unde am fost primiţi cu bucurie de vechii noştri prieteni. Expediţia elveţiană pornise spre gheţarul Khumbu cu o zi mai înainte.

În cele cîteva zile petrecute la Namche am refăcut poverile şi am angajat şerpaşii necesari ca să le ducă. Erau zece şerpaşi obişnuiţi cu marile înălţimi pe care i-am echipat complet în acest scop. Tot atunci, am primit şi noi echipamentul pentru mari înălţimi compus din : bocanci cu tălpi de cauciuc, haine, pantaloni, capişoane şi mănuşi din puf, pantaloni dubli pentru vînt şi parkaşi [1], saltele pneumatice, piei de ren ca preşuri de dormit şi saci de dormit mari şi călduroşi. Cu excepţia hainelor de vînt grele şi prost croite, echipamentul se dovedi destul de satisfăcător, iar hainele de puf extrem de bune. Echipamentul cuprindea şi pantaloni lungi de corp din lînă şi pulovere de lînă cu mîneci lungi. George şi cu mine le-am examinat cu plăcere. Erau atît de moi şi de călduroase încît am hotărît să le îmbrăcăm imediat. Am reuşit însă cu greu să încăpem în ele, deoarece, spre consternarea noastră, erau aşa de strîmte, că nu ne permiteau să ne îndoim nici braţele şi nici picioarele. Se vede treaba că fuseseră croite pentru pitici şi nu puteau face faţă unor lungani de 1,87 m ca noi. Expeditiv, George scoase un briceag ascuţit şi ne-am pus pe lucru. Nu trecu mult şi ne-am confecţionat o rufărie de corp plăcută şi comodă, deşi ce e drept, mult scurtată şi ciopîrţită ca aspect.

La 19 aprilie am părăsit Namche cu provizii pe trei săptămîni, pornind în susul rîului Bhote Kosi, ca să examinăm căile de acces spre Cho Oyu. Masivul se află pe principala cumpănă a apelor, pe

[1] Haină pentru zăpadă din piele, cu blană scurtă şi deasă în afară. — *N. R.*

culmea care desparte izvoarele rîurilor coborînd spre Tibet şi Nepal, la vreo 27 km nord-vest de Everest. Muntele e uşor accesibil dinspre sud, fie prin valea lui Bhote Kosi, fie prin valea lui Dudh Kosi. În 1951, Shipton şi Ward au văzut partea sudică a lui Cho Oyu de pe un vîrf mic de la capătul văii Pangbuk şi cu toate că se aflau la mare depărtare, au crezut că văd un drum pe care se putea urca. Tot atunci, Murray şi Bourdillon traversară prima şa la vest de Cho Oyu, şi anume trecătoarea Nangpa La, înaltă de 5 900 m, examinînd de acolo versantul de nord-est al muntelui. Ei credeau că şi pe partea aceea exista un drum, ceea ce însemna două căi de a ataca muntele.

După o călătorie de două zile în susul văii Bhote Kosi, am dat de sătuleţul Chule, loc bun de păşunat, la o înălţime de peste 4 500 m. Colibele solide de piatră erau încă pe jumătate acoperite cu zăpada din timpul iernii. Am curăţat zăpada din dreptul uşilor şi ne-am instalat comod înăuntru. Din satul acela, cea mai mare parte a grupului nostru a suit un pisc de 5 760 m examinînd cu atenţie drumul dinspre sud spre Cho Oyu. Eu aveam puţină febră, aşa că rămăsesem la colibe. Cei ce participaseră la această scurtă expediţie erau complet dezamăgiţi. Contrar aşteptărilor noastre, se părea că accesul către pisc pe la sud avea să fie greu, dacă nu chiar imposibil. Singura noastră speranţă era ca la o cercetare mai de aproape drumul să se dovedească mai bun.

Am înaintat încă o zi prin zăpada adîncă şi moale, de-a lungul gheţarului Nangpa şi ne-am instalat tabăra-de-bază pe terenul de păşune de la Lunak, acoperit încă de un strat gros de zăpadă rămasă din timpul iernii. Lunak se afla la o altitudine de aproximativ 5 185 m şi cu greu ne-am putea închipui un loc mai rece, mai neospitalier şi mai trist decît acesta. Totuşi, era singurul loc pe care-l puteam găsi acolo şi care corespundea scopurilor noastre. În schimb, şerpaşii l-au găsit foarte bun. Fără să mai aştepte, au dat repede jos acoperişul unui adăpost mare, clădit din bucăţi de stîncă şi din brazde de iarbă, pe care Thondup, bucătarul nostru, îl alese ca bucătărie. Apoi se chircirăveseli în jurul focului, în atmo-

sfera întunecată şi plină de fum, spunînd glume şi tăvălindu-se de rîs.

A doua zi dimineaţa, vremea a fost foarte schimbătoare. Cu toate acestea am pornit cu toţii să cercetăm mai îndeaproape partea dinspre sud a masivului Cho Oyu. Urcarăm aproape 600 m pe povîrnişuri abrupte acoperite de zăpadă, dar norii care învăluiau muntele ne stînjeneau vederea. Ne-am putut da însă seama, cu certitudine, că aveam în faţa noastră un şir de pereţi verticali, inaccesibili, înalţi de 600 m, care ne împiedicau accesul pe creasta sudică a muntelui. Pentru a se convinge de acest lucru, Evans şi Gregory şi-au luat cu ei hrană pentru cîteva zile şi şi-au instalat tabăra la picioarele crestei muntoase pentru o cercetare mai amănunţită. După indicaţiile lui Shipton, George Lowe şi cu mine, trebuia să ne luăm hrană rece pentru şase zile şi să traversăm Nangpa La pentru a recunoaşte regiunea de nord-vest a muntelui.

La 24 aprilie dimineaţa, foarte devreme, am luat micul dejun. La 5,20 am părăsit tabăra-de-bază împreună cu George. Aveam cu noi trei şerpaşi excelenţi : pe Angputa, Tashi Phuta şi Sen Tenzing care, cu şapte ani în urmă, în expediţia de recunoaştere a Everestului din 1945, ca vechi alpinist cu multă experienţă, căpătase chiar porecla de „sportivul străin". Toţi purtam poveri destul de grele, dar aerul rece şi înviorător cît şi emoţia noii noastre expediţii ne făceau să mergem cu pas sigur şi regulat de-a lungul gheţarului Nangpa. Şi într-o parte şi în alta, se înălţau feeric, în formă de metereze şi de turnuri îmbrăcate în gheaţă, piscuri neurcate încă de nimeni. Oricît am fi căutat, n-am fi fost în stare să găsim nici cea mai mică spărtură în zidurile lor de apărare.

Zăpada era moale şi trebuia să depunem eforturi serioase pentru a ne croi drum prin ea. Mai tîrziu, cînd se ivi şi soarele, ne cuprinse o moleşeală grozavă. Eram încă departe de a fi obişnuiţi cu altitudinea, iar la starea noastră de slăbiciune se adăugau căldura moleşitoare şi albul orbitor al zăpezilor. După cinci ore chinuitoare, am hotărît să instalăm cortul pe gheaţa acoperită de morene de lîngă gheţarul căruia şerpaşii îi spuneau Jasamba. Am aşezat cortul pe

o movilă de bolovani şi pietriş şi fiindcă începuse să ningă, ne-am vîrît toţi cinci înăuntru. În spatele nostru, avalanşele se prăvăleau uruind în josul coastelor înalte, acoperite de gheaţă.

Mă durea capul îngrozitor şi, judecînd după mutra acră a lui George, vedeam cît suferea şi el. I-am oferit o codeină. O luă şi se culcă apoi cu faţa spre peretele cortului. Şerpaşii erau neobişnuit de liniştiţi şi cînd, în fine, arătară cu mîna spre sticla de codeină, am înţeles că şi pe ei îi durea capul.

Toată strălucirea expediţiei noastre dispăruse. Tot ceea ce ne mai rămăsese erau doar lipsa de confort şi slăbiciunea grozavă care ne stăpînea. Chiar şi cel mai mic efort mă făcea să gîfîi. M-am întins amărît lîngă George gîndindu-mă la confortul de acasă şi la plăcerea de a respira un aer bun şi nerarefiat. Nu după multă vreme, codeina mi-a liniştit loviturile de ciocan din creier şi am adormit.

A nins toată seara şi mai toată noaptea. A doua zi dis-de-dimineaţă, totul arăta nespus de trist sub pătura groasă de zăpadă şi în ceaţa care se mişca în vîrtejuri. Cum încă nu ne restabilisem, hotărîrăm să petrecem ziua în cort. Deodată nu ştiu de unde, am căpătat un pic de voinţă.

„Zăcînd aşa, n-o să ne mai aclimatizăm noi niciodată, dragă George ! Hai să pornim şi să scoatem din noi moleşeala !" George se lăsa greu convins. Am reuşit totuşi să insuflu puţină viaţă şi şerpaşilor, mult mai inerţi ca el. Într-o clipă am început împachetatul. M-am tîrît afară şi, tremurînd de frig, în suflarea rece a vîntului, am privit în jur zăpada care ne acoperea bagajele şi cortul. Hotărîrea mea începu să slăbească, cînd, apăru în uşa cortului, făcîndu-şi loc, George, care mă privea cu ochii cîrpiţi de somn. Am început atunci să împachetez cu hotărîre lucrurile.

Pe la 9 dimineaţa eram plecaţi. Trecătoarea Nangpa La e destul de des umblată de şerpaşi, deşi se află la o înălţime de 5 900 m ; eram însă primii care o traversam de cînd trecuse iarna, aşa că nicăieri nu se zărea vreo urmă. Cu picioarele grele ca plumbul, am pornit încet pe o cădere de gheaţă uşor de urcat şi acoperită de un strat de zăpadă proaspăt căzută, gros de 15 cm. Am fost nevoiţi

să ocolim o mulţime de crevase cînd, la un moment dat, zăpada se surpă, iar Sen Tenzing alunecă pînă la brîu într-o crăpătură. Nu mi-am putut stăpîni uimirea la gîndul că şerpaşii treceau cu animalele lor de atîtea ori prin această regiune fără să li se întîmple vreo nenorocire. Probabil că aşteptau să se mai topească zăpada şi să iasă la iveală toate crăpăturile din gheaţă.

Ne croirăm cu greu o potecă peste întinderile de zăpadă, care urcau în pantă lină, în timp ce plămînii noştri făceau sforţări uriaşe să respire. Drumul se arăta lung, iar monotonia peisajului făcea să ne pară şi mai lung. În după-amiaza aceea am ajuns pe o creastă mică de unde se vedea un gheţar lung şi lat, coborînd la vale înaintea noastră. În depărtare se înălţau munţii cafenii şi norii cîlţoşi ai Tibetului. Obosiţi, ne-am aşezat pe zăpadă. Se anunţa din nou vreme rea, iar norii se coborîseră ascunzînd piscurile. Ne-am ridicat cu greu în picioare şi am coborît repede pantele uşoare spre gheţarul Kyetrak. Am înălţat apoi cortul pe zăpadă la aproape 5 760 m. După puţin timp, din cauza ceţii şi a zăpezii, nu se mai putea vedea la circa 100 m în faţa noastră. Din nou am început să suferim cumplit de dureri de cap, astfel că am luat doze mari de codeină, încercînd să uităm în somn toate necazurile noastre.

La ora 3 noaptea, cînd i-am trezit pe şerpaşi, era un ger năprazznic. Pregătirile de plecare păreau că nu se mai sfîrşesc. Se făcuse ora 6, cînd am luat, în sfîrşit, gustarea de dimineaţă — o cană mare de ceai îngroşat din belşug cu stampa [1]. Ne-am tîrît afară din cort şi am privit în jur. Totul ne păru limpede şi extrem de greu. Deasupra noastră se înălţa versantul nord-vestic al lui Cho Oyu. La vederea lui ne pieri tot curajul. Bourdillon ne spusese că anul trecut avusese impresia că văzuse un drum uşor. Hotărît însă că pe noi muntele ne înspăimînta. De pe gheţar se înălţa un perete de vreo 460 m, format din pereţi verticali de stîncă sfărîmicioasă, încununaţi pe creştet cu o calotă de gheaţă. De la această calotă pornea o creastă îngustă şi întortocheată, urcînd spre un şir de turnuri mari de gheaţă care barau faţa muntelui şi care, era limpede, nu

[1] Făină de orez prăjit şi măcinat, aliment de bază al şerpaşilor. — *N. R.*

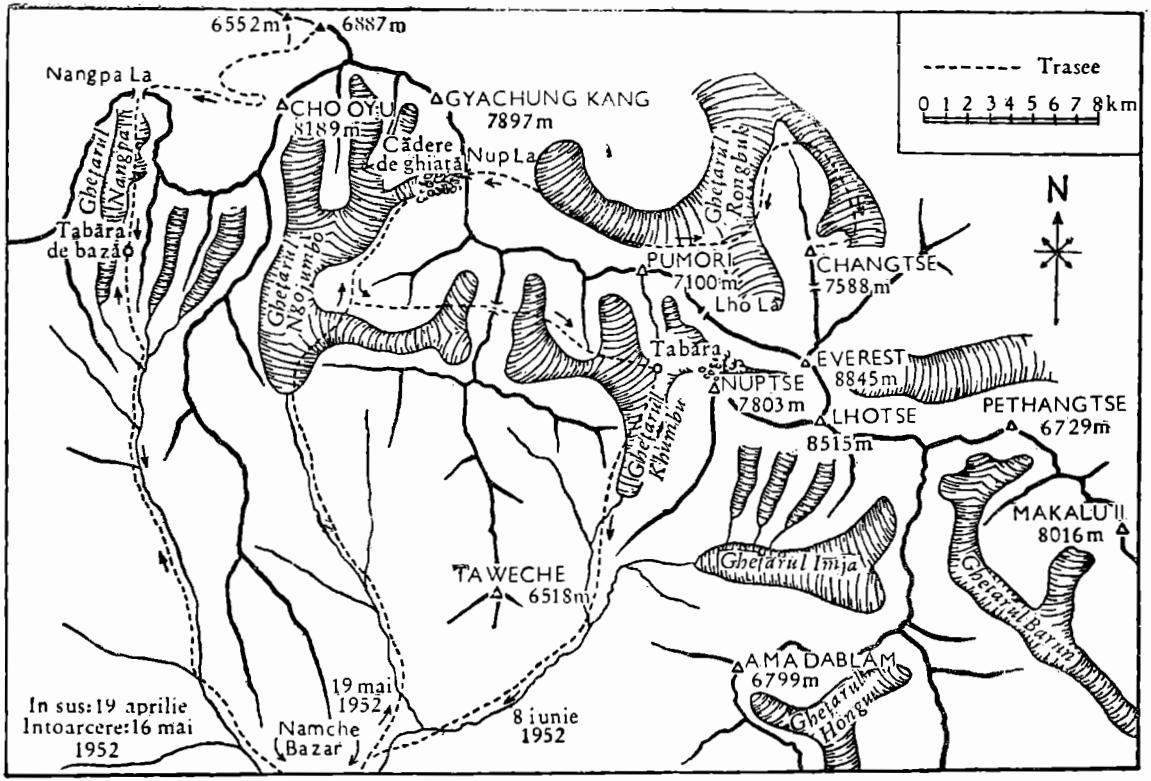

Drumurile urmate în ascensiunile pe Cho Oyu și Nup La.

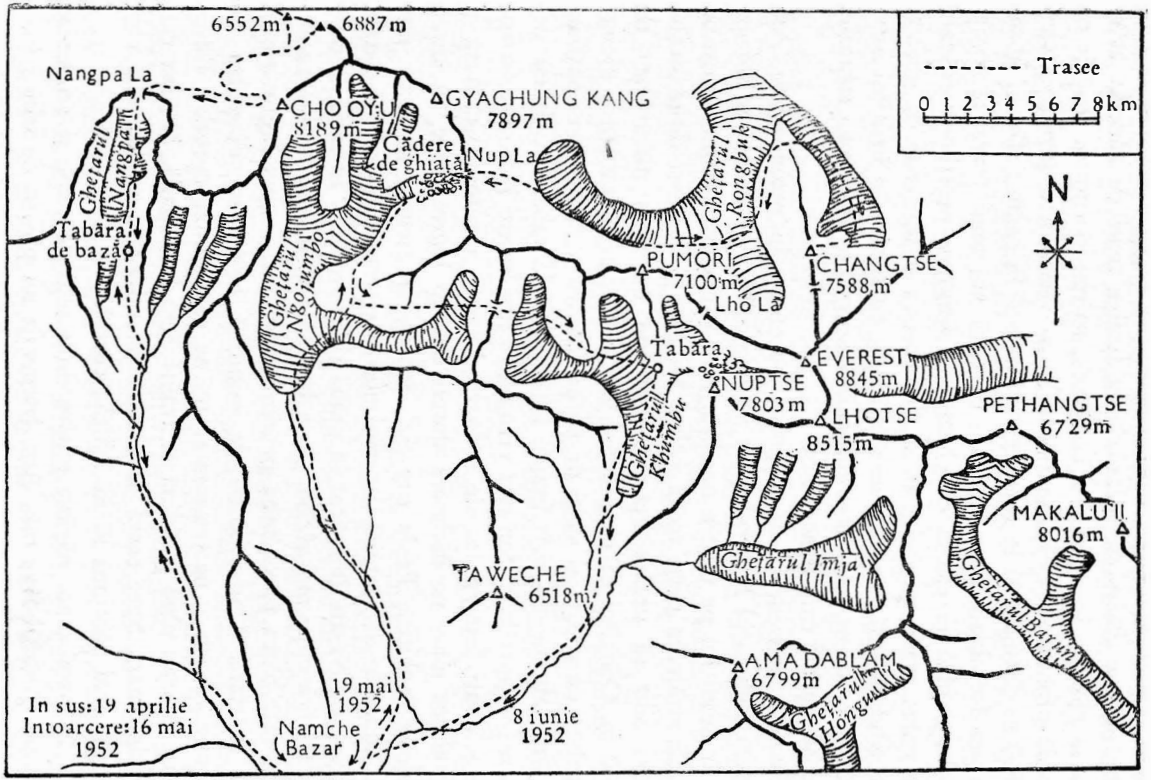

Drumurile urmate în ascensiunile pe Cho Oyu și Nup La.

puteau fi ocolite nici pe la un capăt, nici pe la celălalt. Deasupra turnurilor de gheaţă se aflau cîteva bazine mari de zăpadă peste care se ajungea la un perete de stîncă, solitar şi enorm, tencuit cu zăpadă proaspătă. Vîrful masivului nu se vedea. Era, probabil, cam la 300 m deasupra şi la o oarecare distanţă în spatele stîncii. Muntele era formidabil. Ne gîndeam că dacă am reuşi totuşi să găsim un drum pînă la calota de gheaţă de deasupra pereţilor verticali, s-ar putea ataca, probabil de acolo, creasta şi turnurile de gheaţă. Deocamdată însă, era clar că stîncile de deasupra, cu înălţimi între 7 300 şi 7 900 m, erau fără îndoială inaccesibile din cauza stratului gros de zăpadă care le acoperea.

George, cu mine şi cu Angputa porniram în recunoaştere. Am traversat gheţarul Kyetrak prin zăpada adîncă şi afînată şi am urcat în susul lui pe partea nordică. Atmosfera era complet liniştită, soarele strălucea peste toată valea. Moleşiţi şi cuprinşi de oboseală, ne-am silit să urcăm înainte, depăşind cu mult altitudinea de 5 760 m. Convinşi că nu puteam urma acest urcuş pentru a ajunge la calota de gheaţă şi sleiţi de putere pentru a mai putea continua pe altă cale, ne-am tîrît înapoi încet, pînă la tabără. Căldura devenise insuportabilă. Am stat vreo patru ore lungiţi în cort, aproape goi, scăldaţi într-un lac de sudoare. Lumina orbitoare, căldura şi altitudinea mare ne dăduseră dureri de cap îngrozitoare, în ciuda pilulelor înghiţite. Pe la ora trei, soarele se ascunse după un nor gros aducător de furtună şi cortul nostru se transformă dintr-o dată în frigider. Ne-am îmbrăcat în grabă şi ne-am vîrît în sacii de dormit. Cîteva clipe mai tîrziu, eram bombardaţi de o grindină torenţială, care bătea parcă toba pe pînza cortului, uruind îngrozitor şi fără încetare. Unele boabe de grindină aveau un diametru de aproape 2,5 cm şi ne temeam să nu ne rupă pînza cortului. Răsuflarăm uşuraţi cînd grindina se transformă în zăpadă. Ningea rar, cu fulgi mari. Spre seară se lumină de-a binelea şi doar un vînt puternic mai continua să ne zgîlţîie cortul.

La 27 aprilie am părăsit tabăra mult mai devreme şi am urcat mult pe gheţarul Kyetrak. Am descoperit un pinten de stîncă lipit de munte care ne făgăduia parcă un drum sigur pînă la calota de

gheaţă. Totodată, ne-am putut face şi o idee despre drumul peste calotă care, deşi părea destul de greu, nu se arăta de loc inaccesibil. Ne-am reîntors în tabără cu convingerea că văzusem destul pentru a fi siguri de reuşita unui asalt al muntelui. Din nou urmă o după-amiază îngrozitor de caldă, dar întrucît ne mai deprinsesem, nu mai sufeream ca la început. George îşi scotoci rucsacul şi scoase la iveală o pereche de cărţi de joc cu ajutorul cărora am petrecut o oră destul de plăcută, jucînd o panţarolă. Şerpaşii ne priveau cu interes. După ce am terminat partida, George îşi dădu osteneala să le explice şi lor cărţile de joc. Le arătă diferitele figuri şi suite şi îşi stîlci limba cît putu în industana pe care o ştia, ca să-i lămurească cum se joacă un joc de cărţi. Şerpaşii îl ascultau atenţi arătînd că înţeleg vorbirea lui rudimentară. Epuizat de sforţările făcute, George puse, în sfîrşit, pachetul în mîna noduroasă a lui Sen Tenzing. Cu o îndemînare ce l-ar fi lăsat în umbră şi pe un trişor profesionist, Sen Tenzing făcu imediat cărţile şi le împărţi cu o mînă de maestru tovarăşilor săi de joc. În clipa următoare, erau adînc cufundaţi cu toţii în complicaţiile unui joc de cărţi, în felul cum îl joacă şerpaşii. Greu îl făcea cineva pe George să roşească, dar de data aceasta culoarea feţei sale devenise de un roşu atît de aprins, încît se întrecea cu aceea a soarelui, care tocmai apunea printre munţi.

Ne-am hotărît să ne înapoiem a doua zi la tabăra-de-bază de la Lunak, cu informaţiile culese. Dar cum ne simţeam destul de odihniţi, ne-am decis să încercăm o ascensiune pe unul din vîrfurile de pe traseul ce ducea spre tabără. La est de Nangpa La se găseau cîteva piscuri minunate, acoperite de zăpadă şi care depăşeau înălţimea de 6 400 m, astfel că am hotărît să dăm asalt unuia dintre aceştia. La 5 dimineaţa am pornit cu George, lăsînd pe şerpaşi să strîngă tabăra şi să traverseze singuri peste Nangpa La.

Am păşit peste trecătoare şi am urcat cu paşi repezi o serie de pante abrupte şi înzăpezite, întrerupte doar pe-alocuri de cîteva crevase lungi. În faţa noastră se întindea o căldare lungă de zăpadă ce urca spre o şa mică, la o înălţime de aproape 6 250 m. Urcam cît se poate de bine. Moleşeala simţită la începutul aclimatizării

dispăruse şi, plini de vioiciune, băteam cu bocancii trepte în zăpadă. Panta se făcea din ce în ce mai abruptă, dar am continuat urcuşul şi săpîndu-ne ultimele trepte cu cîteva lovituri zdravene de picior, am ajuns sus pe şa.

De aici o creastă primejdioasă şi abruptă ducea pînă la vîrf, la circa 6 430 m. Cercetînd creasta am constatat că era formată dintr-un strat de zăpadă fină şi afînată, suprapus peste unul de gheaţă solidă — o combinaţie neplăcută şi adeseori foarte primejdioasă. Dar ce importanţă avea asta acum ! În forma bună în care ne aflam noi, aceasta ne stimula şi mai mult elanul. Cu cîteva strigăte sălbatice neozeelandeze, ne-am croit drum mai departe în sus. Înaintam pe rînd, cîte unul, schimbîndu-ne la tăiatul treptelor şi căpătînd uşor înălţime. Am ajuns repede pe creasta orizontală înconjurată de o cornişă îngustă, pe partea de vest, care se răsucea cu eleganţă spre vîrful foarte ascuţit. Am mai făcut cîţiva paşi încet şi, cu multă atenţie, plăcut înfioraţi de simţămîntul primejdiei, iată-ne ajunşi pe vîrf.

Bucuria triumfului nostru, mulţumirea că ne-am putut îmbunătăţi starea fizică, cît şi imboldul pe care ni-l ofereau piscurile minunate pe care le vedeam în jurul nostru ne copleşeau, aşa că am rupt încă o dată tăcerea Himalayei cu strigăte entuziaste. Reacţia noastră, după cum am descoperit ceva mai tîrziu, era desigur zgomotoasă numai, dar nu aş putea zice că era mai entuziastă decît exclamaţia calmă „straşnic urcuş băieţi" a tovarăşilor mei englezi în asemenea ocazii. Era clar că George şi cu mine alcătuiam un cuplu gălăgios.

Aspectul lui Cho Oyu de pe vîrful pe care ne găseam era nespus de impresionant. Acum nu mai aveam nici o îndoială că pereţii de gheaţă aveau să ne dea mult de furcă, iar de unde ne aflam, stîncile de deasupra se vedeau extrem de abrupte. Am cercetat amănunţit faţa muntelui, coborînd apoi cu grijă spre şa. Am trecut în goană peste Nangpa La, pe urma şerpaşilor şi i-am ajuns la Jasamba tocmai cînd îşi pregăteau ceaiul.

Eram nerăbdători să plecăm mai departe. Totuşi o cană de „negreală" merita oricînd să aşteptăm. Am continuat apoi coborîrea

gheţarului, după care a urmat o goană nebună pînă la tabăra-de-bază unde am ajuns înfierbîntaţi, gîfîind, dar încîntaţi. Întreaga echipă era prezentă şi ne aştepta, aşa că povestirăm pe nerăsuflate toate cele constatate. Povestirea noastră deşteptă şi îndoieli şi entuziasm. Evans şi Gregory ajunseseră la concluzia că urcuşul prin partea sudică era absolut imposibil ; deci drumul descoperit de noi rămînea singura cale de ales.

Griff Pugh ne invită după aceea în cortul său. El făcea experienţe fiziologice, numărînd globulele roşii din sînge. Pe cît se părea, teoretic, numărul de globule roşii indica gradul de aclimatizare. În ceea ce mă privea, eram sigur de mine. Nu mai putea fi nici o îndoială că George şi cu mine aveam cea mai bună condiţie fizică din toată echipa. Pugh îmi prinse urechea şi, cu calmul imperturbabil al omului de ştiinţă, mi-o împunse cu un obiect ascuţit. Sîngele luat fu trecut printr-o întreagă baterie de aparate şi se transformă într-o cifră pe un cadran. Pugh nu mai înţelegea nimic, cum n-am înţeles nici eu, cînd mi-a dat explicaţiile necesare. Numărul globulelor mele roşii era unul din cele mai scăzute din echipă. Teoretic, aceasta însemna că la 6 100 m n-ar mai fi trebuit să fiu în stare să fac nici măcar un pas.

Săptămîna următoare am petrecut-o transportînd provizii sus la Jasamba şi pregătindu-ne să asaltăm muntele Cho Oyu. Mai toţi membrii se aclimatizaseră destul de bine şi, în acest timp, toţi urcasem o serie de piscuri de peste 5 800 m. La 5 mai am traversat Nangpa La şi ne-am aşezat corturile în mijlocul gheţarului Kyetrak. Ziua următoare, şase alpinişti şi optsprezece şerpaşi încărcaţi cu bagaje au urcat pe gheţar timp de trei ore şi au instalat o tabără cam la 5 800 m la baza pintenului care ducea la platoul de gheaţă. Aveam chef de explorare, aşa că am pornit să urc pe pinten. Pe-alocuri era tare abrupt, dar stînca era crăpată şi lesne de înlăturat şi mi-a fost destul de uşor să-mi croiesc drum în susul ei. Am urcat pe un umăr înzăpezit în care am tăiat încet şi cu greu trepte pînă la baza unei pante abrupte şi foarte primejdioase. Panta era acoperită cu gheaţă tare, ascunsă sub un strat de pulbere de zăpadă nestabilă. Mă aflam la vreo 300 m deasupra taberei astfel că am socotit

riscant să urc mai departe, fără un tovarăş care să mă asigure cu coarda. Am coborît deci în grabă, aducînd vestea bună că pe acolo se putea urca.

Întregul grup pornirăm urcuşul a doua zi dimineaţa. Mă îngrijora puţin natura friabilă a primei porţiuni de stîncă şi mă temeam să nu se desprindă vreo bucată şi să cadă în capul celor din urma grupului nostru care urcau mai încet. De aceea, m-am îndreptat spre un culoar abrupt acoperit de zăpadă, care despica drept în două versantul din faţă, tăind în susul ei un şir lung de trepte. Munca era înviorătoare. Zăpada, întărită şi îngheţată, scînteia în razele soarelui de dimineaţă, iar eu o tăiam uşor şi cu precizie cu pioletul, formînd şuvoi de aşchii de gheaţă, care zăngăneau vesel, lunecînd în jos. Astfel, mi-am croit un drum în zigzag spre vîrf. După vreo două ore şi ceva am ajuns la baza calotei de gheaţă.

M-am legat în coardă cu George Lowe şi, în timp ce el mă asigura, eu am început să lupt cu panta. Era greu. Mai întîi a trebuit să răzuiesc pulberea groasă de zăpadă şi numai după aceea să tai în gheaţa lucie de dedesubt. Am cioplit trepte mari cît o găleată, destul de sigure chiar şi pentru cel mai stîngaci şerpaş. Mi-a trebuit aproape o oră ca să fac o scară în gheaţă pe o distanţă de 30 m, după care am escaladat stînca ieşită în afară, pe care, extenuat, m-am aşezat să mă odihnesc. Mai sus, urcuşul arăta mai uşor : o creastă abruptă dar largă, cînd acoperită de zăpadă adîncă sau de gheaţă, cînd numai stîncă goală.

George urcă după mine şi preluă tăiatul treptelor mai departe, construind un drum peste gheaţa care se întindea între două stînci dezgolite. Drumul era foarte riscant şi un singur pas greşit putea fi urmat de o rostogolire pe care nu o mai puteai opri. Unele porţiuni erau înşelătoare şi nestabile şi nu puteam fi siguri că şerpaşii le vor trece fără să cadă cu ele, mai ales, că erau convinşi că drumul pe care-l construiam era stabil şi sigur. Cîţiva din grup au venit cu corzi pe care le-am legat pe o lungime de 100 m de nişte colţuri de stînci care ieşeau în afară, făcînd din ele o balustradă de-a lungul treptelor. Chiar şi aşa, cîtorva şerpaşi tot le-a fost greu să urce şi s-au întins neputincioşi pe pantă, ţinîndu-se strîns de coardă ca

Harry Ayres

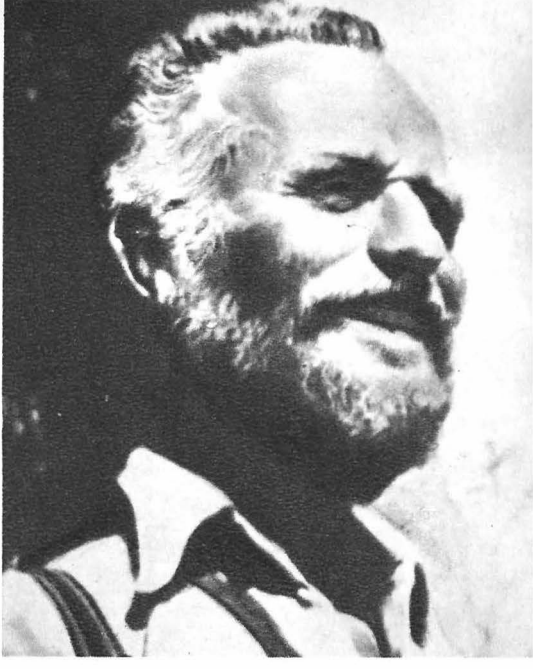

Eric Shipton

John Hunt

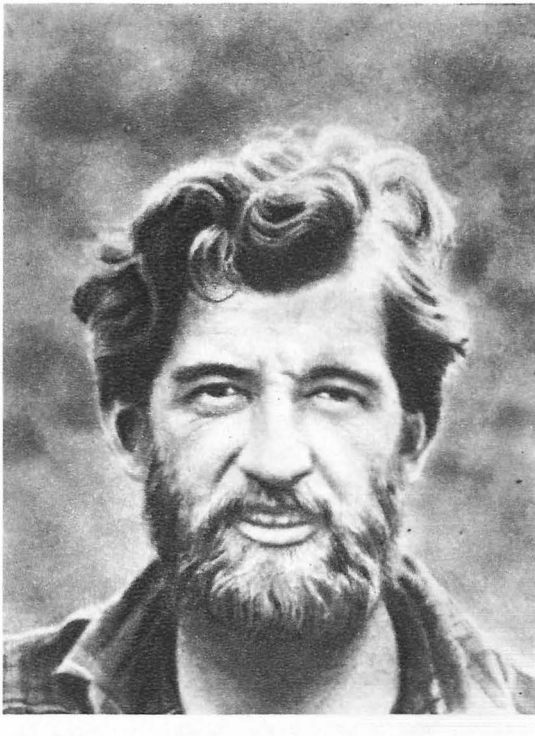

George Lowe

EVEREST 1952. CÎTEVA ASPECTE DIN ASCENSIUNEA FĂCUTĂ SPRE CHO OYU.

La amiază, în timpul popasului.
Noaptea dormeam în casele localnicilor. George Lowe și cu mine la Okaldhunga.

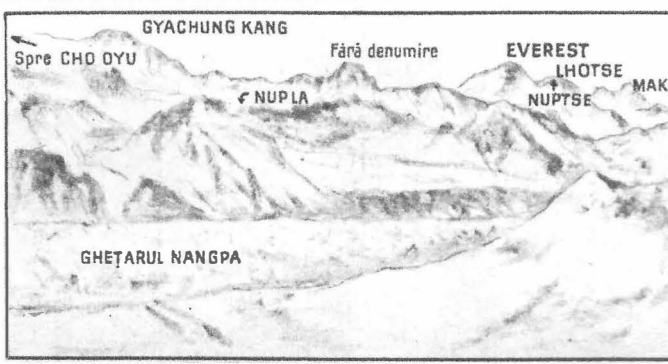

Everestul văzut de lîngă Nangpa La, de la o depărtare de circa 20 de mile. Timp de trei luni de zile am cercetat fiecare loc din jurul Everestului și am urcat unsprezece piscuri de pe care am văzut vîrful din toate părțile.

Tabăra de lîngă Nangpa La de unde am pornit să găsim un drum spre Cho Oyu. Piscul din fund este Cho Rapzang.

George Lowe m-a fotografiat în locul unde ne-am oprit, sub acele de gheață de pe Cho Oyu, la aproape 7 400 m.

să scape cu viaţă. Am urcat şi am coborît porţiunea aceasta de mai multe ori, refăcînd mereu treptele stricate şi ajutînd pe şerpaşi să-şi pună picioarele din nou pe ele, după ce le stricaseră. Ba atunci cînd a fost nevoie mi-am aşezat şi umărul sub cîte un şerpaş, care nu avea curajul să urce mai departe.

În felul acesta am adus întregul grup sus pe platoul de gheaţă, de unde am coborît într-o adîncitură mică, la marginea unei creste de zăpadă care ducea în zigzag spre culmile cele mai înalte ale muntelui. Ne aflam la altitudinea de 6 400 m şi bătea un vînt aspru şi muşcător. Ne-am hotărît să întindem imediat corturile, cioplind platforme în gheaţa solidă pe care ne găseam. Am reţinut cu noi numai şase şerpaşi din cei mai buni. Bourdillon şi cu mine i-am întovărăşit pe ceilalţi înapoi în jos peste porţiunea cea grea, după care au continuat să coboare singuri spre Nangpa La şi Jasamba.

Toată noaptea am îndurat un ger cumplit, iar vîntul vijelios scutura corturile care se zbăteau zgomotos. Mă simţeam copleşit de un sentiment de izolare, deoarece aveam cu noi merinde numai pentru cinci zile, iar tabăra-de-bază îmi părea foarte departe, peste o trecătoare aflată la mare înălţime. Evans avea o laringită şi suferea îngrozitor. Cu tot şuieratul strident al vîntului de afară puteam să-i aud tusea şi respiraţia grea din cortul de alături. A doua zi dimineaţa arătam cu toţii slăbiţi şi descurajaţi.

La 9,45, cinci din noi ne-am pus colţarii şi am cercetat creasta din faţa noastră. Unele porţiuni erau acoperite de zăpadă, iar altele erau doar stîncă goală, avînd înfăţişarea culmilor alpine de mari înălţimi. Sus pe creastă însă, starea zăpezii nu era bună. O pulbere groasă acoperea pe alocuri destul de periculos gheaţa tare şi aluneca îndată ce păşeam cu neatenţie. În alte părţi această pulbere fusese tasată de vînt ca o crustă şi ne temeam de înfricoşătoarele avalanşe care s-ar fi putut produce în asemenea porţiuni. Am simţit o mare uşurare cînd, în sfîrşit, am ajuns la un grup de turnuri stîncoase, şi cînd căţărîndu-ne, ne-am putut prinde cu mîinile de stînca solidă. Pînă la amiază cîştigaserăm în înălţime doar 150 m, vizibilitatea se redusese la zero şi ningea într-una. În această situaţie, ne-am înapoiat la tabără, coborînd cu multă grijă.

Speram ca a doua zi să urcăm pe creastă mult mai mult.

Deşi era o dimineaţă însorită, un vînt şuierător spulbera zăpada de pe munţi şi o izbea în corturile noastre. Ar fi fost imposibil să urcăm mai mult ca în ajun. Evans era încă foarte bolnav şi evident că în clipa aceea n-ar mai fi fost în stare să urce. Chiar şi la această altitudine, el nu mai putea rămîne fără a fi în primejdie. De altfel, ceva mai tîrziu, în cursul aceleiaşi zile, el se hotărî să coboare ajutat de Secord şi de un şerpaş şi făcu încet calea întoarsă către regiuni mai accesibile. De fapt, toţi eram departe de a fi îndeajuns de aclimatizaţi cu muntele. Cum ştiam că rezervele noastre de alimente erau reduse, mîncam foarte puţin. Conservele de carne, supă praf, ceai pe jumătate fiert, biscuiţi tari — toate ni se păreau fără gust, în timp ce visam conserve delicioase de fructe şi biftecuri. Ne-am petrecut vremea jucînd la infinit partide de panţarolă. După-amiază, pe la patru şi jumătate, vremea se lumină puţin, astfel că am putut să vedem muntele acoperit de zăpadă multă şi proaspătă pînă departe sus pe creastă.

Nu cred că am dormit prea mult în timpul nopţii. A doua zi de dimineaţă eram moleşit şi cu capul greu ; o tuse aspră îmi rîcîia gîtul inflamat. Presimţeam că mă pîndea gripa. Dar vremea era frumoasă şi trebuia să profităm cît puteam de ea. La ora 7,30, Bourdillon, George Lowe şi cu mine am părăsit corturile pentru a ataca turnurile de gheaţă. George şi cu mine formam o coardă şi mergeam în frunte. Mai toate urmele dinainte fuseseră şterse, dar ne-am cioplit cu răbdare trepte noi şi cu ajutorul colţarilor, ne-am căţărat în sus pe creastă. George şi cu mine suferam de frig. Ne îngheţaseră picioarele şi ne dureau cumplit. Am ajuns repede la locul cel mai înalt care fusese atins pînă acum şi l-am depăşit. Coasta era foarte abruptă, iar suprafaţa pe care stam era cît se poate de dificilă — o crustă groasă, întărită de vînt, la suprafaţa unor zăpezi adînci şi nestabile, care-mi dădea senzaţia că din clipă în clipă putea să pornească, în avalanşe, la vale. Ne-am tîrît pînă la o stîncă dezgolită care se proiecta în afara povîrnişului şi ne-am aşezat pe o platformă îngustă. Era ceva mai cald aici şi, scoţîndu-ne bocancii, ne-am frecat degetele îngheţate pînă le-am adus din nou

la viaţă. Gregory şi Bourdillon au urcat încet, cu greu, pînă la noi. Bourdillon nu mergea prea bine şi recunoscu cu toată sinceritatea că starea zăpezii îl înfricoşa. Amîndoi au început să-şi dezlege şireturile de la bocanci, în timp ce George şi cu mine am pornit mai departe. Ne-am străduit cît am putut să ţinem muchia crestei. Pe alocuri, cînd eram forţaţi să traversăm pe faţa sudică, o făceam numai cîte unul, cu coarda întinsă. Cîştigam mereu înălţime. Am urcat cu grijă un pod lung de zăpadă peste o crevasă uriaşă şi am ajuns la capătul crestei. Mulţumiţi, ne-am aşezat jos într-o scobitură mică şi caldă, ferită de vînt, unde ne-am masat din nou picioarele amorţite de frig.

Privelişte a era superbă. Eram mai sus decît multe vîrfuri din apropierea noastră, iar departe înspre vest, puteam zări, înălţîndu-se măreţ deasupra celorlalte, vîrful Gosainthan, înalt de 7 900 m. Deasupra noastră, turnurile de gheaţă aveau o înfăţişare sinistră şi ameninţătoare. Erau înalte de aproape 100 m şi de nepătruns. Şi totuşi această fortăreaţă colosală avea o spărtură. La stînga, peste o rîpă prăpăstioasă acoperită de gheaţă, printre stînci, urca o pantă golaşă şi lucie de gheaţă. Era infernal de abruptă şi ceva mai lungă de 90 m. Ne-am hotărît totuşi să continuăm să cercetăm drumul cu multă atenţie.

Între noi şi turnurile de gheaţă era o pantă înzăpezită, lungă şi abruptă. Din fericire, zăpada era tare şi sigură. Tăiarăm trepte în zigzag în susul ei, perfect conştienţi de abisul care se deschidea sub noi pe măsură ce ne apropiam de marele perete al stîncilor. Cu cît înaintam, turnurile de gheaţă se înălţau parcă tot mai mult deasupra capetelor noastre, centimetru cu centimetru, spre marginea rîpei de gheaţă. Eram ca într-o adevărată capcană a morţii. Deasupra atîrnau nişte degete uriaşe de gheaţă cu crăpături mari în ele, care, din timp în timp, se rupeau şi se prăvăleau năruind totul în cale, spre gheţarul care se afla la 900 m dedesubt. Ca să tai trepte sub ameninţarea acestei gheţi vii, trebuia să ai curaj nu glumă, dacă nu chiar nesocotinţă ! Şi chiar dacă ne asumam riscul să ajungem în cele din urmă pe marele povîrniş de gheaţă, nu aveam cîtuşi de puţin siguranţa că am fi

putut duce oamenii noştri încărcaţi cu poveri, pe un drum atît de primejdios şi de lung, chiar dacă am fi întins corzi fixe de-a lungul lui. Nu mai spun că nu aveam nici corzi şi nici pitoane pentru aşa ceva.

Urcasem pînă la aproape 6 900 m şi ne venea tare greu să ne întoarcem din drum ; totuşi nu am şovăit. De fapt nu eram pregătiţi să riscăm atîta şi nici echipament şi provizii nu aveam ca să ne bucurăm de succesul ascensiunii noastre, în cazul cînd reuşeam. Am coborît aşadar încet spre văgăuna noastră caldă şi plăcută. Cho Oyu fusese pentru noi doar un şir nesfîrşit de necazuri şi dezamăgiri. Urcîndu-l, avusesem mereu impresia că eram complet izolaţi de grupul principal al expediţiei şi că proviziile noastre erau mult prea reduse. Mă bucura gîndul că înaintarea noastră fusese oprită de probleme destul de grele, în împrejurările arătate, şi nu-mi părea de fel rău că părăseam muntele.

Fără îndoială că într-o bună zi va fi cucerit şi Cho Oyu, dar faptul va fi realizat numai de o echipă pregătită să accepte riscul gheţii ce spînzură deasupra capului şi care va fi hotărîtă să meargă înainte cu orice preţ [1].

La ora 13,30, eram înapoi la corturi. Cu toate că mă durea încă gîtul şi că eram ameninţat de gripă, mă simţeam foarte vioi şi am hotărît să cobor singur pînă la poalele muntelui. Mi-am făcut pachet sacul de dormit şi salteaua pneumatică şi am pornit-o în jos. Am coborît în goană de-a lungul frînghiilor întinse şi am început să înot prin zăpada de pe povîrnişurile de dedesubt. Cu fiecare pas simţeam cum îmi creştea bucuria în suflet. Mi-am dat drumul pe pantele de la poalele munţilor, învăluit într-un nor de pulbere de zăpadă şi pietriş, trebuind să mă opresc apoi o clipă ca să-mi recapăt suflul. La cîteva sute de metri sub mine se găsea prima noastră tabără. Cu o tresărire, văzui un şir de mogîldeţe negre ce urcau spre ea. „Cine să fie ?", mă întrebam. Îmi simţeam gura uscată şi în gînd blestemam zgomotul pe care-l făcusem în coborîrea mea nesăbuită. Şi deodată, cu un sentiment

[1] Cho Oyu a fost într-adevăr cucerit la 19 octombrie 1954 de o altă expediţie, făcută de nepalezi. — *N. R.*

enorm de uşurare, recunoscui pe Shipton. După un chiot drept salut, continuai să cobor ca să mă întîlnesc cu el, cu Riddiford şi cu un grup de şerpaşi care duceau bagajele.

I-am povestit lui Shipton retragerea noastră de pe turnurile de gheaţă de sus. Acum că mă aflam în siguranţă şi departe de munte, greutăţile şi primejdiile începeau să pălească şi mă simţii aproape ruşinat că ne-am lăsat înfrînţi cu atîta uşurinţă. Sfătuii pe Shipton să urce şi să se convingă personal. Dar răspunderea pe care o avea, în calitate de conducător al expediţiei îl făcea să fie mai conştient decît oricare din noi. Hotărî ca întregul grup să se retragă peste Nangpa La, înapoi la Jasamba.

Dimineaţa am trimis cîţiva şerpaşi sus pe creastă ca să evacueze tabăra de înălţime. Chiar în aceeaşi după-amiază hotărîsem să plecăm la Jasamba, astfel că am împărţit tot echipamentul în poveri potrivite puterilor fiecăruia. George Lowe şi cu mine voiam însă să-i facem o rugăminte lui Shipton. De sus de pe Cho Oyu examinasem îndeaproape grupul de piscuri de la nord de gheţarul Kyetrak ; socoteam că multe din ele puteau fi urcate, aşa că doream să încercăm şi noi. Shipton fu de acord. Am pregătit îndată cele necesare pentru o tabără mică şi alimente pentru patru zile. Angputa şi Tashi Phuta, şerpaşii noştri personali, aveau să ne însoţească. Am împărţit totul în patru părţi egale şi ne-am despărţit de ceilalţi care ne-au urat „noroc". Era nemaipomenit de cald. Soarele strălucea printr-o perdea subţire de nori străvezii şi nu se simţea nici cea mai uşoară adiere de vînt. Plutea o linişte desăvîrşită şi apăsătoare. Mergeam anevoie peste gheţar cu greutăţile în spate, leoarcă de transpiraţie, cuprinşi de moleşeală.

Aerul se răcori însă brusc, ceea ce ne aduse uşurarea mult dorită. Tot atît de repede văzduhul se umplu de o ninsoare deasă şi liniştită. N-am putut găsi nici un loc potrivit pentru tabără, dar am retezat vîrful unei movile de gheaţă ca să ne facem pe ea puţin loc pentru a aşeza cortul, în care ne-am vîrît repede cu toţii.

Toată noaptea a nins cu furie, iar dimineaţa gheţarul era acoperit cu o pătură groasă şi albă. Norii pluteau atît de jos în jurul

nostru, încît nu puteam vedea la mai mult de 10—12 m. Prin urmare, ne-am hotărît să rămînem pe loc. Ne-am fi rătăcit cu siguranţă dacă am fi plecat de acolo şi fără îndoială că zăpada proaspătă putea foarte uşor să lunece în avalanşe pe povîrnişurile abrupte de deasupra noastră. După-amiază temperatura a crescut împrăştiind ceaţa. Ieşind din cort am văzut deasupra o pată de cer albastru. Curînd năduşeam iar sub arşiţa soarelui şi aşteptam cu nerăbdare să se înnopteze. Urmă o noapte cumplit de geroasă iar a doua zi vremea arăta oarecum nesigură, cu şiruri lungi de nori cirus strălucind în razele soarelui de dimineaţă. Cu toate acestea, ne-am făcut la iuţeală bagajele. La ora 7 am pornit la drum. Obiectivul nostru era o şa mică între două vîrfuri. Deşi traseul către şa era cufundat în întuneric, întrezăream un drum posibil în susul unor rîpe de zăpadă, de-a lungul unui gheţar în pantă repede. Mă simţeam excelent, aşa că am pornit în frunte. La prima rîpă, am întîlnit o pantă abruptă, acoperită cu zăpadă întărită, în care am început să cioplesc un şir lung de trepte. Povara din spate mă stînjenea şi reuşeam cu greu să-mi ţin echilibrul. Curînd însă m-am deprins într-o legănare uşoară şi ritmică a corpului. Aerul era rece ca gheaţa, atît de rece încît mă durea în gît cînd respiram. Înaintam atît cît îmi permiteau plămînii mei obosiţi. Numai mişcarea mai putea să-mi uşureze chinurile gerului. Am făcut o traversare spre stînga ca să ocolesc un perete de gheaţă ameninţător şi apoi am tăiat un alt şir de trepte îndărăt spre dreapta ca să pot ajunge sus pe el.

George şi şerpaşii urcau cu greu în urma mea şi — după expresiile întunecate ale feţelor lor — îmi dădeam seama că şi ei sufereau tot atît de mult ca mine. Pantele din faţa noastră păreau mult mai uşor de urcat astfel că am tăiat un şir de trepte în susul lor, în zăpada moale, ţinînd îndeaproape marginea gheţarului ca să evit crevasele ascunse. Lucram acum în bătaia soarelui, dar căldura lui slabă era complet anihilată de vîntul ce sufla din ce în ce mai tare. Am ajuns sus pe şa înainte de ora 9, de unde am privit în jos peste munţii pleşuvi ai Tibetului. O rafală puternică de aer rece ca gheaţa ne învălui brusc.

Căutam primprejur un loc potrivit pentru tabără. O văgăună cu zăpadă mă îmbia promițător. Cu ajutorul pioletului am tatonat locul, ca să descopăr o largă crevasă ascunsă dedesubt. M-am retras repede înspăimîntat. Începui să netezesc atunci o cornișe într-un loc mai sigur, lîngă niște stînci. George și șerpașii îmi veniră în ajutor. George suferea îngrozitor din cauza picioarelor care-i înghețaseră și se temea să nu-i degere. Își scoase bocancii într-un loc ferit de vînt și cu ajutorul șerpașilor și le fricționă pînă și le readuse, cu mari chinuri, din nou la viață. Ne-am așezat cortul, ne-am vîrît în sacii de dormit și am încheiat operația de dezghețare cu o cană de supă aburindă.

După aprecierea noastră, ne aflam cam la 6 300 m. La vest se afla un pisc minunat de vreo 6 500 m, pe care eram nerăbdător să-l urc. George nu se simțea prea bine, dar nu vru să rămînă în cort. Pe la vreo unsprezece dimineața, încălziți și odihniți, ne-am îmbrăcat din nou cu tot echipamentul și ne-am legat în coardă. Afară bătea un vînt mușcător. Am cerut șerpașilor, care se odihneau la cald în sacii lor de dormit, să ne aștepte cu băutură fierbinte. „Tikh hai, Sahib !" (bine, domnule !) mi-au răspuns ei, cuibărindu-se ceva mai adînc în sacii de dormit.

Creasta pornea în sus chiar de lîngă tabără. Aveam de urcat doar vreo 275 m, dar trebuia să escaladăm cîțiva pereți foarte drepți. Ne cățăram încet și aveam norocul că furia vîntului nu ne izbea din față, mai ales că George de-abia urca. „Să renunțăm, George, ce zici ?", îl întrebai eu. Clătină din cap continuînd să urce cu înverșunare. Am ajuns la baza unei trepte verticale în susul crestei. Nu o puteam ataca pieptiș, așa că am ocolit-o pe la stînga, urcînd o rîpă abruptă, acoperită de zăpadă nestabilă, gata să lunece în orice clipă. Am traversat apoi cu grijă peste o față abruptă și stîncoasă, spre dreapta. Drumul spre vîrf ducea pe o creastă uriașă de zăpadă, înălțată vertical și foarte primejdioasă. Zăpada însă, în cea mai mare parte, era destul de bună pentru a ne croi prin ea o potecă sigură, deși era în bătaia unui vînt puternic. George înainta cu curaj și hotărîre, depunînd mari eforturi. Am ajuns sus pe cornișa vîrfului. Tremuram de frig, zgîlțîiți de vîn-

tul care bătea cu furie. În schimb, priveliştea care ne desfăta privirea, spre Tibet şi, de partea cealaltă, peste Nangpa La, piscurile fantastice şi văile acoperite cu nori ale Nepalului ne răsplăteau din plin.

Era însă prea frig şi vîntul bătea prea puternic ca să mai zăbovim privind în jur. Ne-am întors pe acelaşi drum. În cort, şerpaşii ne-au întîmpinat cu veselie oferindu-ne cîte o cană mare de ceai fierbinte.

Toată noaptea vîntul ne-a zgîlţîit cortul. Era tare frig. Dis-de-dimineaţă am scos capul afară din cort ca să văd cum e timpul. Nu prea erau semne bune. Un strat gros de nori cenuşii, acoperea înaltul cerului, în timp ce o perdea uriaşă de cumulus învăluia Nangpa La. Vîntul continua să bată cu putere. Am mai zăbovit pregătindu-ne gustarea de dimineaţă şi cîte o cană de ceai îngroşat cu tsampa şi la ora 7 am privit din nou afară. Vremea nu se schimbase nici în bine, nici în rău aşa că hotărîrăm să plecăm. Ţelul nostru era să atacăm un pisc înălţat spre răsărit. Avea aproape 6 900 m, deci o încercare nu prea uşoară. În orice caz, nu era de dorit să ne prindă vremea rea pe acolo. Ne-am echipat cu tot ce aveam la noi şi am ieşit tîrîş din cort. Sub cerul mohorît, piscurile acoperite de zăpadă se ridicau întunecate şi ameninţătoare. Ne-am pus colţarii şi ne-am legat în coardă. Apoi, luîndu-ne rămas bun de la şerpaşi, am pornit urcuşul.

Mai întîi a trebuit să coborîm pe şa şi să cotim printr-o serie întreagă de crevase care se căscau în jurul nostru. Frigul începuse să ne pătrundă, iar pe George îl strîngeau curelele colţarilor. Gîndeam că nu e înţelept să mergem mai departe, dar perspectiva cuceririi acestui vîrf frumos ne îndemna înainte. De pe şa ne-am căţărat pe un povîrniş foarte lat şi neted ca un perete ca să putem ajunge pe creasta de sus la aproape 6 700 m unde se înălţa şi piscul. Versantul era tăiat de cîteva crevase care nu păreau greu de ocolit. Porţiunea mai dificilă era formată din cîţiva pereţi de gheaţă cristalină, foarte abrupţi, în care trebuia, fără îndoială, să ne tăiem un şir lung de trepte.

Cu ajutorul colţarilor înaintam cu pas sigur, abătîndu-ne mult spre dreapta ca să ocolim o crevasă. Iată-ne ajunşi la unul din

pereţii de gheaţă peste care George tăie un şir de trepte. Soarele era învăluit de ceaţă, iar vîntul rece ne biciuia. Picioarele îmi erau ca doi butuci şi ştiam că ale lui George trebuie să fie mai îngheţate. Cu toate acestea cîştigam mereu înălţime. Toate văile şi multe piscuri erau învăluite în nori care se rostogoleau unii peste alţii. Deasupra, de pe vîrful piscului spre care urcam, vîntul ridica valuri de zăpadă împrăştiată în pulbere. O smucitură de coardă îmi vesti că George se oprise. „Trebuie să-mi încălzesc picioarele", îmi spuse el. Se aşeză într-o scobitură pe care o săpase în pantă şi îşi scoase bocancii, apoi începu să-şi maseze cu furie degetele de la picioare. Nu-mi putui stăpîni o uşoară iritare. Şi degetele mele erau îngheţate, dar dacă forţam pasul, puteam ajunge mai repede îndărăt la tabără, unde ne-am fi putut dezgheţa cu atît mai curînd. După o jumătate de oră însă — tocmai cînd George îşi pusese din nou bocancii, picioarele mele deveniseră sloi de gheaţă. Continuai drumul, amărît şi enervat la culme. Făcui cîteva trepte în susul pantelor de gheaţă şi trecurăm uşurel peste cîteva porţiuni fără nici o stabilitate, acoperite de o crustă de zăpadă întărită de vînt. Bietul George încă nu atinsese forma lui cea bună şi suporta cu greu altitudinea. Între noi coarda se lungea din ce în ce mai mult şi curînd — în cursa mea nebunească în susul pantei, mă aflam cam cu 30 m înaintea lui. O smucitură bruscă mă readuse la realitate. George şedea din nou pe pantă meşterind din nou la colţarii lui.

— Trebuie să-mi dezgheţ din nou picioarele. Vino jos şi fă-mi un masaj !

— Şi picioarele mele sînt sloi şi totuşi cred că e mai bine să mergem pînă la capăt pentru ca apoi să ne reîntoarcem mai repede la cort.

— Eu trebuie să-mi dezgheţ picioarele acum, spuse George.

— Bine, atunci urcă pînă la mine ca să ţi le masez eu.

— Nu urc, le voi masa aici.

— Atunci descurcă-te singur !

Şedeam tăcuţi şi furioşi, cocoţaţi pe micile noastre platforme, la 30 m unul de altul. Nu trecu mult însă şi fui nevoit şi eu să-mi

scot bocancii căci nu-mi mai simţeam picioarele. Pînă la urmă, amîndoi şedeam tăcuţi, masîndu-ne picioarele.

Nu ştiu de ce nu ne întorceam la tabără. Cînd, în sfîrşit, am putut porni mai departe, toată supărarea noastră dispăruse. George mărturisi deschis : „Nu mă simt prea bine azi, dar dacă tu poţi să deschizi drumul de unul singur şi nu mergi prea repede, te urmez şi eu pînă sus".

Profund ruşinat de ieşirea mea, pornii la lucru mai departe. Cu cît ne apropiam de creastă, panta devenea din ce în ce mai abruptă. Trebuia să fac sforţări uriaşe ca să deschid drum pe un perete aproape vertical, pînă sus, pe creastă spre pisc. Ne-am asigurat la piolet cu grijă şi l-am tras pe George pînă la mine. Sus, vîntul era atît de puternic încît ne dureau ochii dacă priveam în direcţia din care bătea. În schimb însă, versantul nordic al lui Cho Oyu ni se înfăţişa în toată măreţia lui. Conştiincios, George îşi scoase aparatul şi luă cîteva fotografii. O clipă mai tîrziu, învăluiţi de nori, stăteam în bătaia unui potop de grindină. Deşi foarte amărîţi, am hotărît să nu abandonăm. Am pornit înainte.

Ştiam că mai încolo, creasta pe care era piscul se mărginea de o cornişă, aşa că ţineam mereu pe partea dreaptă. Lovind cu coltarii şi tăind trepte, înaintarăm pe o porţiune foarte primejdioasă. Pe alocuri, zăpada era afînată şi nestabilă, iar sub noi se deschideau abisuri înfricoşătoare. Prin alte locuri, zăpada lunecase şi lăsase dezgolite porţiuni de gheaţă ceea ce pentru noi însemna o muncă în plus. Trebuia să tăiem din nou trepte. Norii ne întunecau complet vederea ; era greu să ştim unde ne aflam.

La ora 13,30 am atins vîrful, clătinîndu-ne osteniţi de cîte îndurasem. Nu puteam vedea nimic împrejur şi-mi amintesc de acest pisc ca de un iad de stînci şi gheaţă, biciuit de un vînt care şuiera înfiorător. Ne-am întors imediat, coborînd de astă dată pe creastă, cu viscolul în faţă. Cuprinşi de nelinişte, căutam urmele treptelor tăiate de noi la urcuş, din care, cele mai multe fuseseră, între timp, astupate de zăpadă. Feţele şi bărbile ne îngheţaseră complet. Ochelarii, îngheţaţi şi ei, nu ne mai ajutau cu nimic. Bîjbîiam orbeşte drumul coborînd cu coarda întinsă. Pe-alocuri, ne chirceam cu

desperare deasupra pioletului, în timp ce, una după alta, rafalele vîntului ne izbeau cu putere gata să ne smulgă de pe creastă. Cu forţa uriaşă pe care o regăseşti în clipele de deznădejde, le-am ţinut însă piept reuşind să coborîm, mai mult ajutaţi de memorie decît de orice altceva. Faptul că ajunsesem pe versantul muntelui, unde vîntul nu mai bătea atît de cumplit, ni s-a părut o adevărată fericire. Datorită colţarilor am putut continua coborîrea direct în jos pe pantă, într-un vîrtej de vînt şi de zăpadă. Cu ultimii stropi de energie urcarăm, în sfîrşit, încet, panta către cortul nostru. Cei doi şerpaşi ieşiră tîrîş afară, ne ajutară să ne scoatem colţarii şi ne împinseră înăuntru la căldură. În curînd ne aflam în sacii de dormit, sorbind extenuaţi ceai şi supă fierbinte. Cortul se clătina în bătaia vîntului, dar acum — adăpostiţi la căldura sacilor noştri de dormit — nu-l mai luam în seamă.

De ce oare am ţinut aşa de mult la acest urcuş — chiar cu riscul de a degera sau — chiar şi mai rău ? Cred că era, mai ales, o reacţie faţă de cele ce mi se întîmplaseră mai înainte pe Cho Oyu. Nu mai voiam să fim înfrînţi pentru a doua oară, şi din această cauză am împins lucrurile mult mai departe decît am fi făcut-o în mod normal. Dar nu trebuie să uităm că şi vîrful în sine exercitase o deosebită fascinaţie asupra noastră, fiind cel mai înalt din cîte urcasem pînă atunci. În orice caz, oricare ar fi fost motivul, pot spune că niciodată n-am luptat, nici mai înainte şi nici după aceea, atît de greu pentru a cuceri un vîrf.

La 15 mai am strîns tabăra şi am coborît la gheţarul Kyetrak. Am traversat gheţarul cu poverile noastre grele şi apoi am coborît în Nepal. La Jasamba, un grup de şerpaşi tocmai cărau de acolo ultimele bagaje. Am pornit în grabă înaintea lor, coborînd pe gheţarul la al cărui capăt se afla instalată tabăra din Lunak unde, în sfîrşit, am lăsat poverile care ne amorţiseră umerii.

Deoarece tot nu reuşisem să atingem principalul nostru obiectiv, Shipton hotărî să ne împărţim în grupuri mici care să exploreze şi să urce în direcţia dorită. El împreună cu Evans şi Gregory intenţionau să cerceteze ţinuturile din vest. Riddiford făcuse o entorsă a muşchilor spatelui şi hotărîse să se întoarcă acasă. Pugh,

doctorul, îşi găsise trei cobai în Bourdillon, Secord şi Colledge, şi împreună aveau să experimenteze efectul oxigenului la o altitudine de peste 6 000 m, în valea Pangbuk. În sfîrşit, Shipton ne sugeră, lui George şi mie, să încercăm, dacă voiam, să străbatem pentru prima oară o trecătoare numită Nup La, la est de Cho Oyu. Propunerea a fost primită cu entuziasm, însă, bineînţeles, aveam s-o punem în practică numai după cîteva zile de odihnă şi de pregătiri.

La 16 mai, am coborît împreună cu George cei 32 km plicticoşi pînă la Namche Bazar. Am ajuns acolo obosiţi şi cu picioarele umflate. Ne-a întîmpinat profesorul Lombard, geologul expediţiei elveţiene, care ne-a informat că elveţienii răzbiseră peste căderea de gheaţă, pătrunseseră în Circul-de-vest, unde transportaseră un stoc mare de provizii şi de alimente şi acum erau pe punctul de a ataca cealaltă mare problemă: cucerirea Şeii-de-sud. Faţă de toate acestea eforturile noastre păreau neînsemnate, aşa că ne-am dus tăcuţi la culcare.

PESTE NUP LA

Dorisem din totdeauna să încerc o ascensiune peste trecătoarea Nup La. În 1951, Riddiford şi ceilalţi din grupul nostru încercară să urce căderile ei mari de gheaţă, dar fuseseră siliţi să se întoarcă din drum. În afară de satisfacţia de a fi primii care au atacat această trecătoare formidabilă, George şi cu mine mai aveam un plan ascuns. Nup La este trecătoarea de la izvoarele rîului Dudh Kosi şi capătul gheţarului Ngojumba. De partea cealaltă a ei, drumul duce la gheţarul Rongbukul-de-vest şi la povîrnişurile nordice ale muntelui Everest. Ne gîndeam că în cazul cînd izbuteam s-o escaladăm, am fi putut face o incursiune rapidă în partea nordică a Everestului, prin locurile devenite celebre, datorită expediţiilor anterioare, şi poate să încercăm chiar cîteva ascensiuni. Numai faptul de a ne găsi în preajma versantului de nord al Everestului, care ne devenise atît de cunoscut din cărţi şi fotografii, era o perspectivă care ne umplea de entuziasm. Mai întîi însă trebuia să traversăm Nup La.

La 19 mai am părăsit Namche Bazar împreună cu George şi am urcat 300 m pînă la satul Khumjung. Aici locuiau şerpaşii noştri Angputa şi Tashi Phuta. Am rămas peste noapte în casa lui Angputa, unde am fost primiţi cu o rară ospitalitate de frumoasa şi tînăra sa soţie şi de bătrînii lui părinţi. Casa lui Angputa, rezistent clădită şi comodă, are două caturi iar pereţii sînt făcuţi din piatră tencuită cu lut. Acoperişul, ca pretutindeni de altfel, e format din scînduri de pin aşezate ca şindrila, pe care sînt puşi bolovani mari ca să nu le ia vîntul. Parterul e format dintr-o cămară pentru provizii şi dintr-un adăpost pentru animale, în timp ce etajul este locuit de familie. Ne-am aşezat în jurul focului care trosnea plăcut şi am luat o masă gustoasă alcătuită din omletă

(preparată special în cinstea noastră) şi cartofi fierţi, la care s-a adăugat un desert compus din lapte covăsit şi tsampa. O ceaşcă de ceai a desăvîrşit apoi mulţumirea noastră. După aceea am întins saltelele pneumatice şi sacii de dormit într-un colţ al încăperii şi ne-am retras la culcare.

În următoarele două zile, mica noastră caravană şi-a continuat încet drumu-i şerpuit, în susul văii adînci a lui Dudh Kosi. Priveliştea era pitorească şi cum mergeam agale, i-am putut admira fiecare colţişor. Ne însoţeau trei din şerpaşii noştri permanenţi — Angputa, Tashi Phuta şi Angje — şi şase şerpaşi angajaţi temporar, aproape toţi tineri, bine făcuţi şi vioi. A doua zi, la amiază, am ajuns într-un cătun în care numai una din case era locuită, pentru că sezonul de vară abia începuse. Am izbutit totuşi să cumpărăm vreo 30 kg de cartofi şi am angajat o tînără şerpaşă, foarte atrăgătoare, ca să ni-i ducă. Imediat, întreaga atmosferă a grupului s-a înseninat. Toţi tinerii sburdau ca nişte mînji, fiecare căutînd să se întrecă unul pe altul în rîs şi glume. Aproape că uitaseră de poverile din spate şi galopau veseli în susul văii. Deşi făceau totul pentru a o impresiona pe frumoasa noastră şerpaşă, nici unul din ei nu se oferea să-i ducă măcar o parte din povară, — cu mult mai grea decît a lor. La şerpaşi o femeie nu se bucură şi nici nu aşteaptă un tratament mai bun cînd e vorba de cărat poveri.

După-amiază am urcat pe albie de-a lungul gheţarului Ngojumba, pînă la un mic sat de păstori de pe malul unui lac încîntător, numit Dudh Pokari. Deasupra lacului se înălţa un şir de vîrfuri acoperite cu gheaţă, care dominau tot cerul. Aveam un simţămînt de linişte şi de mulţumire cînd priveam prin deschizătura cortului peste apa sclipitoare a lacului, spre vîrfurile impunătoare din faţa mea. Satul avea numai cîţiva locuitori — doar o mînă de fiinţe curajoase care păşteau iacii şi îi mulgeau în fiecare seară. Tîrziu, după-amiază, porni din nou să ningă şi şerpaşii se adunară toţi într-una din colibele de piatră şi lut. Ne-am dus şi noi acolo pentru cină. Bîjbîind prin întunericul şi fumul din colibă, ne-am luat locurile în jurul unui mic foc din

bălegar de iac, unde, cu cîte o strachină în mîini, ospătam dintr-o tocană excelentă.

În scurt timp, rîsul zgomotos şi din toată inima al şerpaşilor răsuna în toată coliba. Căldura, murmurul vocilor şi atmosfera generală de mulţumire mă copleşiră. Somnul mă fură pe nesimţite.

Continua să ningă şi din această cauză, dimineaţa aceea nu prea ne îmbia la drum. Pînă la urmă, ne-am hotărît şi am pornit cu paşi greoi în susul văii, prin zăpada moale, pe o pîclă deasă ce întuneca totul. După o oră de mers însă, vremea se înseninâ neobişnuit de repede şi zăpada începu să se topească sub ochii noştri, sub căldura dogorîtoare a soarelui. Schimbarea bruscă a vremii e specifică munţilor Himalaya — acum e îngrozitor de frig şi în clipa următoare, nesuferit de cald. Am întins corturile pe o terasă mică acoperită cu muşchi, lîngă un lac cristalin şi rece ca gheaţa şi apoi am adunat cîteva braţe de vreascuri din arbuştii piperniciţi ce îmbrăcau povîrnişurile. M-am urcat pe muchia gheţarului privind cu interes drumul, înainte. Drept deasupra noastră, pe stînga, se înălţa faţa enormă a lui Cho Oyu din nordul căruia începea un şir lung de piscuri care culmina, în depărtare, cu vîrful piramidal al Everestului. Îi urmăream cu gîndul pe elveţienii care se aflau acum sus ; oare cît de departe vor fi ajuns ? Cu privirea încordată, căutam zadarnic să-i deslueşesc pe masivul acela uriaş, la 32 km distanţă de noi. Fără nici un chef, m-am reîntors la preocuparea mea imediată. Nu-mi puteam da seama exact unde se află Nup La, dar era evident că a doua zi trebuia să traversăm mai întîi gheţarul, ca să putem ajunge la trecătoare.

Dimineaţa era senină şi geroasă şi totuşi am plecat foarte devreme. Simţeam o emoţie crescîndă la gîndul că în ziua aceea vom vedea regiunea Nup La. Am continuat urcuşul, pe o scurtă porţiune, pe lîngă gheţar, apoi ne-am lăsat peste un perete abrupt de morenă, pe suprafaţa lucie a gheţarului. Drumul era surprinzător de uşor. Gheţarul era împărţit în porţiuni lucioase, despărţite între ele de spinări de morenă. Înaintam cotind prin lungile trecători dintre ele, pentru a parcurge apoi o nouă porţiune de gheaţă lucie. Străbătusem toată întinderea şi continuam să urcăm

pe gheţar, pînă cînd acesta coti brusc spre stînga. La cotitură, gheaţa fiind zdrobită şi întreruptă, ne-a trebuit mult timp pînă ce am găsit un drum peste ea. Am fost obligaţi să urcăm încă un perete prăpăstios de morenă, pentru a intra apoi într-o albie în spatele acestuia, după care, mergînd o mică bucată de drum prin albie, am ajuns pe o creastă, pe care ne-am oprit însă îngroziţi de priveliştea care se înfăţişa înaintea ochilor noştri.

Era mult mai rău decît mă aşteptasem. În faţa noastră, o cădere colosală de gheaţă se prăbuşea la sute de metri adîncime, într-un haos formidabil de gheaţă sfărîmată. Căderea de gheaţă era despicată în două de un meterez masiv, stîncos şi gheaţa se umfla şi se ridica în jurul lui ca valurile mării în jurul provei unui distrugător. Era o priveliştе grandioasă şi spectaculoasă, dar m-am simţit complet descurajat la gîndul că trebuia să găsim un drum peste acel meterez. Căderea de gheaţă de pe dreapta, cu şirurile ei de ace de gheaţă gata să cadă, se înfăţişa din caleafară de primejdioasă, iar din partea stîngă se rupeau şi se prăbuşeau aproape necontenit blocuri mari peste un perete enorm format din stînci verticale. Nu era de mirare că expediţia din 1951 povestise lucruri atît de înspăimîntătoare.

Ne-am aşezat cortul pe gheaţa de la baza căderii de gheaţă din dreapta şi am dat drumul tuturor şerpaşilor să se reîntoarcă, cu excepţia celor pe care îi angajasem permanent. Şerpaşii formaseră un grup vesel şi făcuseră toată treaba cu foarte multă tragere de inimă şi îmi părea rău să-i pierd de tovarăşi. Pe cînd dispăreau în jos pe gheţar, stam privind cu George şi cu Angje la căderea de gheaţă. „Bohut kharab, sahib !“ (foarte rău, domnule), spuse Angje. Cu intenţia lăudabilă de a ridica moralul şerpaşului, l-am asigurat că nu aveam de ce să ne temem şi că vom găsi fără greutate un drum de urcat. Exact în clipa cînd vorbeam, se auzi o uruitură lugubră şi un turn de gheaţă, de vreo 90 m, se aplecă înainte şi porni în avalanşă cu o forţă înfiorătoare. Cînd zgomotele prăvălirii încetară şi norii de pulbere se liniştiră, m-am asociat din toată inima părerii lui Angje că era în adevăr „Bohut kharab !“

După masă pornii într-o recunoaştere de unul singur, fără o ţintă precisă. Observasem o despicătură mică între căderea de gheaţă din dreapta şi meterezul stîncos şi voiam să văd de nu era cumva posibil să urcăm pe ea, ca să mergem mai departe. Găsii că nu era greu să mă caţăr peste bolovanii desprinşi, deşi aveam neplăcuta senzaţie că dintr-un moment într-altul puteau să-mi cadă în cap bolovanii din stînga sau bucăţile de gheaţă venind din dreapta. În cele din urmă, n-am mai putut înainta nicidecum — turnurile de gheaţă se împreunau cu stînca, formînd un zid de netrecut. Încercai să mă caţăr pe stînci şi suii vreo 12 m pe făgaşul neaccidentat al unui curs de apă, înainte de a-mi da seama că şi acesta era de fapt blocat de o săritoare [1], care se afla mai sus. Ca urmare, a trebuit să cobor din nou. Suprafaţa lunecoasă şi netedă era însă cu mult mai greu de coborît decît de urcat şi cînd am ajuns jos, îmi tremura tot capul din cauza încordării şi îmi simţeam nervii zdruncinaţi. Era clar că despicătura nu ne oferea decît necazuri şi o părăsii cît putui mai repede.

M-am îndreptat apoi spre baza meterezului principal pe care l-am examinat îndeaproape. Atacarea lui era o problemă grea, dar mi s-a părut că întrezăresc un drum de urcat, măcar pentru prima lui jumătate. Pericolul cel mare îl constituiau stîncile care se prăvăleau cu regularitate la interval de cîteva minute ; totuşi aveam impresia că ne puteam găsi un drum ferindu-ne de ele. M-am reîntors seara la tabără şi i-am povestit lui George descoperirea mea. Ne-am hotărît să atacăm meterezul stîncos a doua zi.

Am gătit mîncarea la un foc de vreascuri, ceea ce însemna un lux neobişnuit, deoarece adusesem cu noi o legătură de vreascuri uscate de ienuper. Pe cînd stam chirciţi în jurul focului, încălzindu-ne în aerul rece al nopţii, Angje luă cîteva rămurele făcute jeratic şi le aşeză pe o piatră mică şi netedă. Puse apoi o bucăţică de unt deasupra lor şi o privi cum sfîrîie şi fumegă, în timp

[1] Săritoare — ruptură de pantă pe cursul unei văi unde se formează o cascadă atunci cînd curge apa — *N. R.*

ce murmura ceva încet şi numai pentru el. L-am întrebat ce înseamnă acest ceremonial şi ne-a lămurit că era o mică ofrandă pentru a cîştiga favoarea zeilor gheţii, ca să putem trece munţii fără pericol. Jertfa de unt însoţită de rugăciunea budistă „Om Mane Padme Hum", avea să ne asigure bunăvoinţa zeilor ! Neînsemnată încurajare pentru minţile noastre îngrijorate.

A doua zi de dimineaţă, înainte ca soarele să fi trezit stîncile din culcuşurile lor îngheţate, eram împreună cu George la poalele pereţilor verticali. Era ora 7,30. Ne-am tîrît pe brînci pînă la baza unei platforme înguste care se ridica abrupt pe versant şi am urcat pe ea cît am putut de repede. Platforma era friabilă şi pietrişul ne aluneca în mod neplăcut de sub picioare. Urcam totuşi destul de uşor. La capătul superior al platformei se ridica un vîrf de stîncă abrupt pînă la o altă platformă, în susul căreia am pornit din nou grăbiţi. În cele cîteva clipe de odihnă binevenite ne-am putut da seama că nu ne mai ameninţa pericolul prăbuşirii.

Deasupra noastră se ridica printre stînci un culoar prăpăstios. Pornii în frunte în susul lui şi îl găsii foarte uşor de urcat. La capătul culoarului, drumul era complet blocat de o stîncă uriaşă, peste care nu puteam descoperi nici un fel de drum. Partea dreaptă a culoarului, foarte abruptă, era inaccesibilă, aşa că m-am gîndit să ies din el pe partea stîngă. Am săpat un şir de trepte în crusta de zăpadă tare şi foarte înclinată sub acea stîncă şi în timp ce George se căţăra după mine, priveam posomorît înainte. Aveam în faţă o lespede netedă fără nici o priză de care să mă pot prinde şi nu puteam să o urc decît tîrîndu-mă în sus pe suprafaţa ei. George mă încredinţă că mă voi putea bizui pe asigurarea lui în cazul că aş fi lunecat ; cu aceste cuvinte de îmbărbătare drept toiag, mi-am sprijinit mîinile pe lespede. De trei ori am vrut să-mi fac vînt în sus şi de trei ori m-am oprit de frică. Mă cuprindea parcă un leşin de la stomac. George mă aştepta răbdător. Mă mustram singur pentru lipsa mea de curaj şi deodată, îmboldit nici eu nu ştiu de unde, m-am azvîrlit în sus. Cu muşchii tremurînd de încordare mă clătinai o clipă de lespedea abruptă, rezemat pe mîini şi pe genunchi, apoi, repede, îmi aruncai mîna peste mar-

ginea de sus, cățărîndu-mă deasupra și ajungînd în siguranță. Am întins coarda și George a cerut să-l trag sus. Lunccînd mereu și clătinîndu-se, ajunse în sfîrșit pînă la mine. Acolo sus, ne-am dat seama că orice încercare de a sui pînă aici șerpașii încărcați cu bagaj, era aproape exclusă. Totuși eram hotărîți să mergem înainte.

După o oră înaintaserăm vreo 30 m pe stîncă dar ne-am dat seama că nu mai eram în stare să facem nici măcar un pas mai departe. Aproape tot atît de siguri eram că nici în jos nu mai puteam merge și totuși trebuia luată o hotărîre. Am lăsat rucsacurile să lunece în jos pe o platformă mică, dîndu-ne apoi și noi drumul încet după ele. Lunecam parcă de o veșnicie cînd, în sfîrșit, cuprinși de o ușurare de nedescris, atinserăm din nou stînca ce închidea culoarul. Îl asigurai pe George cu coarda cît timp lunecă încet în jos pe lespedea abruptă și apoi îmi dădui drumul și eu, lipindu-mă și agățîndu-mă de lespede cît puteam mai mult, asigurat cu coarda de George care trecuse de partea cealaltă a culoarului pentru mai multă siguranță. Măsuram distanța centimetru cu centimetru. Cînd am simțit din nou zăpadă sigură sub picioare, am scos un oftat de ușurare.

Apoi am pornit în fugă în josul pantei pentru a scăpa de bolovanii care se rostogoleau cu foarte multă regularitate în această regiune a pantelor verticale. În goana noastră am dislocat un șuvoi de pietroaie care, pornind vertiginos la vale cu un zgomot înfiorător, ne-au silit să facem salturi în josul stîncilor pentru a ne feri din calea lor. Am coborît așa pînă la prima terasă, apoi am patinat mai departe pînă la capătul ei. Înfiorați de teamă, ne-am repezit spre ultima platformă de unde am ajuns, în sfîrșit, în siguranță pe ghețar.

Ne-am reîntors la tabără doi oameni liniștiți și potoliți. Angje ne întîmpină cu obișnuitele cuvinte: „Bohut kharab!" Șerpașii urmăriseră urcușul nostru cu mare admirație, dar nu aveau cîtuși de puțin intenția să ne urmeze pe acest drum. I-am asigurat că nici noi nu mai aveam de gînd să urcăm pe acolo. Nu păreau prea convinși și eram sigur că în noaptea aceea focul jertfei va arde

mai puternic ca oricînd. Tare mă îmbia gîndul să ard şi eu un pic de unt.

În aceeaşi zi, după masă, am pornit împreună cu Angputa într-o scurtă recunoaştere, pe partea stîngă a văii, ca să examinăm şi cealaltă cădere de gheaţă. Locul era impresionant. Corpul principal al căderii de gheaţă se oprea dintr-o dată la marginea unui perete vertical de vreo 300 m, unde se rupea în blocuri imense care se prăbuşeau pe gheţarul de dedesubt. Ne-am ţinut departe de corpul principal, mergînd pe partea opusă a gheţarului, dar şi aici ne împiedicam de sfărîmăturile de avalanşe care proveneau din nişte gheţari mici, atîrnaţi sus pe pereţii mari de stîncă din spatele nostru.

Drumul era periculos şi fără sorţi de izbîndă. Hotărîi să merg puţin mai departe şi mă căţărai pe o coamă rotunjită din morenă, care făcea o curbă mare pe partea stîngă a căderii de gheaţă. Drumul era foarte uşor şi prezenta fără îndoială destulă siguranţă. Cu cît mergeam mai departe, cu atît şi drumul se deschidea mai mult înaintea noastră. Mă oprii şi privii mult timp la calea ce ni se oferea. Eram cuprins de emoţie. Deşi căderea de gheaţă era destul de fisurată în părţile acestea, era mai liniştită şi se părea că ar putea exista un drum pînă la turnurile de gheaţă de deasupra pereţilor verticali. Am mai mers puţin şi cu cît mă apropiam de stînci, eram mai convins că vom găsi un drum. Nu părea să fie nicidecum un drum uşor, dar era singura parte de pe întreaga cădere de gheaţă, ferită de gheaţa care spînzura deasupra. Se lăsa întunericul şi nu mai aveam timp să mergem mai departe ; ne-am grăbit deci să ne întoarcem la tabără.

A doua zi am pornit împreună cu George din nou pe acelaşi drum descoperit în ajun. Era ora 6,30 dimineaţa cînd am ajuns la locul unde mă oprisem cu o zi înainte. Amîndoi eram într-o dispoziţie excelentă. George neputînd uita meterezul de stînci, atacat cu o zi înainte, se cam îndoia de „traseul meu uşor" de care eram atît de entuziasmat ; cînd privi însă înainte, începu să se convingă că drumul nu era chiar atît de greu. Ne-am legat în coardă, am

prins colţarii şi am început să urcăm cu pas uşor şi sigur, rod al atîtor luni de alpinism dificil.

Înaintam cu spor pe o morenă situată între căderea de gheaţă şi înalţii pereţi stîncoşi de pe stînga. Fără să ne dăm seama, ne-am trezit chiar pe căderea de gheaţă — o adevărată reţea de crevase adînci — de unde am putut ieşi destul de greu şi după mult timp. Întîmplarea însă nu ne displăcu. Săpam trepte în pereţii de gheaţă, treceam cu grijă peste punţi şubrede de zăpadă şi ne croiam drumul coborînd în crevase şi urcînd apoi de cealaltă parte a lor. Într-un loc cioplii un drum aerian, pe coama subţire a unei creste de gheaţă. Ne entuziasma această muncă şi cîştigam înălţime văzînd cu ochii. Eram neliniştiţi doar de faptul că unghiul crevaselor se îndrepta încet dar sigur spre marginea ruptă, de unde căderea de gheaţă se arunca în ultimul ei salt uriaş. Simţeam chiar cutremurul subteran produs de lunecarea fiecărui nou bloc care se rupea din gheţar. Ne apropiam tot mai mult de acest loc periculos şi deodată, spre salvarea noastră, descoperirăm o punte de zăpadă, care ne duse înapoi spre centrul căderii de gheaţă. La ora 10,30 ne aflam pe o movilă de zăpadă de unde se putea vedea în depărtare, peste cîmpurile de zăpadă, trecătoarea Nup La — o depresiune uşoară, înaltă de 5 900 m, cuprinsă între povîrnişuri prăpăstioase de aproape 7 300 m.

Am trăit un moment măreţ ! Nu ştiam cum să ne stăpînim bucuria şi mulţumirea. Mai aveam de străbătut cale lungă pînă la şa, dar greutăţile păreau pe sfîrşite şi, o dată cu ele şi necazurile noastre. Hotărîrăm să ne reîntoarcem imediat la tabără pentru ca a doua zi să începem transportarea echipamentului. Coborîrea a fost mai uşoară decît ne puteam închipui.

Şerpaşii ne-au întîmpinat veseli ca de obicei, dar vestea că va trebui să urcăm cu poveri în susul căderii de gheaţă răci pe loc atmosfera.

Datorită emoţiei nu m-am putut odihni toată noaptea, iar zorile m-au prins treaz. Unul din noi trebuia să-i conducă pe şerpaşi sus şi acela eram eu. George avea zi liberă. L-am trezit pe Angputa care a pregătit gustarea de dimineaţă şi la ora 6 am părăsit tabăra

pe o vreme rece dar înviorătoare. Toţi purtam poveri serioase, dar mergeam foarte bine. Cînd a trebuit să ne legăm în coardă şi să ne punem colţarii, am micşorat şi pasul, înaintarea devenind din ce în ce mai grea. La fiecare loc greu de trecut Angje exclama cunoscutul „Bohut kharab", rămînînd însă acelaşi tovarăş de drum, puternic şi inimos. Cel mai neîncrezător era Tashi Phuta. El examina fiecare punte de zăpadă cu deosebită atenţie şi făcea aşa de multe găuri în ele cu pioletul, încît reducea cel puţin la jumătate rezistenţa lor, apoi le traversa de-a buşilea. Cu toate acestea, urcam cu toţii extrem de bine, iar pe porţiunile grele ne ajutam cu coarda, trăgînd-o cu toată puterea. La ora 9,30 eram pe pragul căderii de gheaţă.

Am coborît apoi movila de zăpadă străbătînd o porţiune netedă şi uşoară, siguri că nu vom mai întîlni piedici în drum. Înaintam închipuindu-mi că instalasem tabăra pe Nup La. M-am oprit la marginea unei crevase colosale ; în faţa noastră se deschidea un abis enorm de cel puţin 30 m lăţime care tăia în două căderea de gheaţă, dintr-o margine într-alta. Toate visurile mele se spulberară ! Era cea mai mare greutate de care ne izbisem pînă atunci. Priviţi în jos peste marginea crevasei. La o adîncime de 20 m aceasta era podită cu zăpadă nu prea stabilă, care, la rîndul ei era brăzdată de alte crevase mai mici. Locul era primejdios şi totuşi îndrăznii să gîndesc la o coborîre pînă la puntea de zăpadă, pentru a putea trece de cealaltă parte.

Am mers de-a lungul crevasei pînă într-un loc unde buza de jos se surpase puţin. La început şovăielnici, şerpaşii acceptară pînă la urmă coborîrea. I-am asigurat solid în coardă şi apoi am început să tai trepte în peretele de gheaţă surpat pînă ce am ajuns la fundul umplut cu zăpadă. Munca era destul de grea şi trecu mai bine de o jumătate de oră pînă ce am putut să-mi fac trepte în gheaţă şi să pun piciorul cu precauţie pe fund. M-am asigurat înfigînd puternic pioletul în peretele crevasei şi i-am convins pe şerpaşi să coboare pînă la mine.

Stăteam acolo un mic grup de oameni descurajaţi, închişi în adîncurile unui abis grozav, privind peretele opus — un perete de

gheaţă dură şi străvezie — înălţîndu-se la 20 m deasupra noastră. În platoşa lui îngheţată trebuia să găsim undeva o spărtură prin care să ne putem strecura şi, într-adevăr, descoperii ridicîndu-se rezemat de perete un con de zăpadă, care ajungea aproape de marginea de sus. Merita să încercăm. Le-am atras atenţia şerpaşilor să ţină coarda întinsă şi apoi am pornit cu mare băgare de seamă pe zăpadă, păşind peste nenumăratele crăpături şi ajungînd cu bine la peretele din faţă. Conul de zăpadă se înălţa aproape vertical; părea totuşi să fie solid şi stabil. La drept vorbind, nu-mi plăcea să fac performanţe tehnice numai cu şerpaşii în coardă, dar n-aveam de ales; trebuia să găsesc un drum. Am tăiat trepte formînd o scară verticală care urca pînă la o înăţime de 6—7 m unde am săpat o platformă destul de largă ca să încăpem toţi comod pe ea. Apoi, cu coarda întinsă, am tras sus pe cei trei şerpaşi şi i-am aşezat în siguranţă pe platformă. Erau tăcuţi, dar ochii lor larg deschişi şi speriaţi îmi spuneau că nu erau prea bucuroşi de performanţa noastră alpină.

Am tăiat un alt şir de trepte pe vîrful conului, ajungînd astfel la vreo 2 m sub marginea crevasei pînă la care mai aveam totuşi de urcat un perete vertical de gheaţă. Fiind într-o poziţie primejdioasă, pe o platformă foarte mică, am început să tai îndată trepte în susul peretelui. Treaba nu era de loc uşoară. Ca să mă menţin pe trepte, trebuia să tai şi locuri de sprijin pentru mîini şi să-mi las toată greutatea pe ele. Am trăit un moment foarte fericit cînd, în sfîrşit, am întins mîna peste margine şi mi-am înfipt pioletul adînc, în zăpada tare. Urmă o zvîrcolire şi un geamăt şi iată-mă deasupra. Stătui o clipă pe loc ca să-mi recapăt răsuflarea. Eram la o înălţime de peste 5 800 m şi sforţarea pe care o făcusem însemnase un mare efort pentru plămîni.

Am privit înainte. Spre marea mea desperare, o altă crevasă, aproape tot atît de mare ca cea din care tocmai ieşisem, îmi bara calea. Unde era oare drumul uşor şi plăcut pe care îl văzusem cu George? Desigur că fuseserăm orbi! Strigătul slab de „Sahib, Sahib", mă readuse la realitate şi mă grăbii să privesc în jos la cei trei şerpaşi care rămăseseră agăţaţi pe platforma lor suspen-

dată la 12 m sub mine. Trebuia să-i trag în sus pe ultima porţiune a peretelui de gheaţă. Prin urmare m-am înţepenit bine în picioare într-un loc sigur şi, trecîndu-mi coarda peste umăr le-am strigat să urce, trăgîndu-i apoi cu putere sus peste margine ca pe trei saci cu cărbuni.

Acum îmi dădeam seama că între noi şi Nup La era o regiune foarte greu de străbătut şi regretam mult ajutorul pe care ar fi putut să mi-l dea George. Am hotărît să lăsăm toate bagajele în locul acela şi să pornim în recunoaştere fără ele. Crevasa următoare era cel puţin ceva mai uşor de coborît decît prima, deşi zăpada de pe fund era vizibil nestabilă. Şi aici, ca şi mai înainte am găsit o creastă de zăpadă ascuţită, care urca pe peretele de gheaţă din faţă şi se termina ca la vreo 2 m sub marginea crevasei.

Am tăiat cîteva trepte şi apoi ne-am lăsat cu grijă spre fundul crevasei. Zăpada care tremura sub paşii mei a rezistat cu bine la trecerea noastră, astfel că am putut ajunge pe partea cealaltă. Reîncepui escaladarea peretelui opus ca şi mai înainte. Am tăiat un şir lung de trepte pe coama subţire a crestei de zăpadă, am deschis apoi un drum pe peretele de gheaţă pînă la marginea de sus şi în sfîrşit, cu ajutorul corzii şi cu multă trudă am reuşit să-i trag pe şerpaşi din această crevasă.

Ne-am urmat drumul printr-un ţinut plin de crevase periculoase şi, cu cît înaintam, cu atît distanţa dintre noi şi Nup La părea să crească. În cele din urmă, ne-am oprit pe muchia unui perete înalt care domina amestecul de sfărîmături provenite de la căderea de gheaţă din dreapta. Pe aici nu se putea trece. Părea că există posibilitatea de a-l ocoli prin stînga, dar voiam mai întîi să-l am şi pe George cu mine înainte de a mă încumeta să încerc ceva. Ne-am întors la cele două crevase mari şi am coborît şerpaşii pe pereţii abrupţi. Apoi, abătut, i-am condus prin labirintul căderii de gheaţă, pînă jos la tabără.

Stam culcaţi în cort, în sacii de dormit, şi-i povesteam lui George cuprins de îndoială greutăţile pe care le întîmpinasem. Şerpaşii îşi cîntau încet rugăciunile. Aici în cort însă, alături de George, greutăţile întîlnite sus păreau cu mult mai uşoare. Hotărîrăm deci ca

în ziua următoare să depunem maximum de efort pentru a ajunge la Nup La.

A doua zi de dimineață, la ora 8, cu lucrurile gata împachetate, luam micul dejun. Atmosfera era neobișnuit de liniștită, iar norii grei din josul văii ne îngrijorau. Anotimpul favorabil ascensiunilor trecea cu repeziciune — era 27 mai — și ne temeam să nu înceapă musonul. Tot timpul am păstrat același pas, atît pe porțiunea mai ușoară a ghețarului, cît și atunci cînd am constatat că o parte din urmele noastre fuseseră șterse de o avalanșă de gheață căzută de pe ghețarii agățați de pereții verticali de deasupra. Ajunși în porțiunea cea mai dificilă, ne-am legat în coardă și ne-am pus colțarii. Prezența lui George ușura cu mult efortul depus cu o zi înainte pentru tragerea șerpașilor cu coarda. Chiar și viteza cu care înaintam era apreciabilă. Zăpada moale îngreuia cu mult deschiderea pîrtiei, iar unele din punțile de zăpadă erau cît se poate de șubrede și nesigure. Neîncrezătorul Tashi Phuta străpungea fioros, cu pioletul, în jurul lui, iar Angje cel posomorît, clătina din cap și repeta într-una „Bohut kharab !", la toți pereții greu de trecut. De-abia atinsesem pragul căderii de gheață și norii începuseră să ne învăluie cu repeziciune.

Greutățile la care ne așteptam la trecerea noastră prin cele două crevase mari n-au întîrziat să apară. Chiar cu ajutorul priceput al lui George, a trebuit să depunem multe eforturi pentru a le trece. Nici treptele tăiate de mine în susul și în josul pereților abrupți nu mai erau sigure, căci zăpada se înmuiase de-a binelea. Reușirăm cu chiu și vai să ieșim din crevase, trăgînd apoi afară după noi și șerpașii.

Cu fiecare clipă, zăpada părea că se face tot mai moale. George mergea în frunte explorînd întinderea întunecată a podișului, căutînd cu pioletul crevasele ascunse. Și le găsea pretutindeni. Deodată, tresărirăm la auzul unui strigăt ascuțit. Tashi Phuta căruia numai capul i se vedea din zăpadă, cerea ajutor. Ce se întîmplase ? Din neatenție, se depărtase la cîțiva metri lateral de poteca lui George dînd peste o crevasă. George îl ținea cu coarda întinsă, iar

eu mă apropiai cu multă grijă — cercetînd atent fiecare palmă de loc. Ajungînd lîngă el, l-am prins de braţ şi apoi l-am tras cu toţii afară. Numai bagajul pe care-l ducea legat în spate îl oprise să nu cadă într-însa ca un pietroi. Privii în groapa pe care o făcuse şi văzui nişte pereţi de gheaţă dură şi verde prelungindu-se într-un abis negru. M-am tras grăbit înapoi, scufundîndu-mă la rîndu-mi pînă la genunchi într-o altă crăpătură ascunsă în spatele meu. Trebuii să-mi înăbuş panica de care eram cuprins pentru a-i putea îmbărbăta pe şerpaşii cuprinşi de spaimă.

Am continuat încet drumul mai departe, încercînd cu mare grijă terenul înainte de a îndrăzni să păşim pe el. De mai multe ori am căzut pînă la genunchi în gropi nebănuite, iar neîndemînatecul Tashi Phuta s-a înfundat din nou pînă la gît într-o crevasă şi numai coarda l-a oprit să nu cadă mai adînc. Zăpada era atît de proastă, încît punţile, deşi de grosimea cozii pioletului, se prăbuşeau şi te lăsau să cazi în gol. Niciodată nu mai întîlnisem o zăpadă atît de periculoasă care să ne zdruncine atît de mult nervii. Pe lîngă asta, ningea într-una şi pe măsură ce norii ne cuprindeu din toate părţile, vizibilitatea se reducea mereu. Abătuţi şi vlăguiţi, hotărîrăm să ne instalăm cortul pe o mică movilă de zăpadă, pe care, mai întîi am împuns-o din toate părţile cu pioletul pentru a fi siguri de stabilitatea ei. Apoi am înălţat cortul şi ne-am vîrît sub el — o ceată de oameni complet demoralizaţi.

Nu puteam înţelege de ce se înmuiase atît de mult zăpada la o înălţime de aproape 6 000 m. Singura explicaţie putea fi aerul cald adus de muson ; nouă însă nu ne surîdea cîtuşi de puţin gîndul de a înfrunta o furtună adusă de muson în acest loc atît de neplăcut. De aceea am hotărît să cobor împreună cu şerpaşii şi să aduc şi restul alimentelor şi echipamentul, lăsate pe drum cu o zi mai înainte. Cu ele am fi putut rezista chiar dacă vremea rea avea să dureze.

Şerpaşii, lesne de înţeles, nu se prea îndemnau la drum, dar o băutură fierbinte îi însufleţi din nou. George rămase la cort să ne pregătească ceva de mîncare şi totodată să ne fie punct de reper

prin ceață la întoarcere. Am plecat deci cu șerpașii înșirați în urma mea în coardă. Credeam că la venire descoperisem toate crevasele ascunse, dar mă înșelasem. Nu făcui nici 50 de pași și mă trezii înfundat pînă la brîu într-una nouă, astfel că pînă să ajung la locul unde lăsasem poverile, am trecut prin chinuri groaznice. Am coborît în sfîrșit și, cu poverile în spate, am pornit înapoi spre tabără. Aveam iar în față crevasa mare, dar puntea de zăpadă de pe fundul ei nu-mi inspira încredere. Am pornit singur, urcînd cu precauție pe peretele abrupt. Șerpașii rămaseră la o oarecare distanță. Totul părea în ordine și făcui cu grijă un pas înainte. În clipa următoare, se auzi însă o bufnitură înfundată și zăpada pe care stăteam se prăbuși de sub mine în crevasa de dedesubt. Cădeam în gol ! Nu aveam timp mult de gîndire și nu aveam nici siguranța că șerpașii vor putea mînui coarda cu iuțeală. Trebuia să mă salvez singur ! Mi-am aruncat picioarele înainte înfigînd colțarii în gheața peretelui din față, în timp ce, cu o izbitură puternică, îmi proptii umerii în peretele opus. Puntea de zăpadă bubuia departe, în adîncurile întunecate de sub mine. Cîteva secunde mai tîrziu coarda se întinse, trasă de sus.

Eram într-o situație precară. Mă aflam la vreo 4 m sub marginea crevasei, convins că șerpașii, prea speriați, nu se vor încumeta să coboare destul de aproape de margine pentru a mă trage afară. Am stat o clipă să-mi recapăt respirația și apoi, în aceeași poziție, întins de-a curmezișul crevasei, am urcat, sprijinit în colțari și în umeri, pînă într-un loc unde crevasa se îngusta puțin. Din fericire nu scăpasem din mînă pioletul așa că am putut să tai cu el o mică treaptă în peretele neted și vertical. Am izbutit să-mi pun un picior pe treaptă și apoi, cu un efort colosal care m-a sleit de puteri, m-am răsucit în sus și am azvîrlit celălalt picior pe peretele opus al crevasei, înfigîndu-mi în el colții lungi de oțel. Gîfîind ca să-mi recapăt respirația, am cioplit apoi o treaptă mică și pentru al doilea picior. Iată-mă, în fine, într-o poziție echilibrată și destul de sigură, cu un abis întunecat sub mine și cu capul la aproape 2 m de suprafață.

La o distanţă de 1 m, lateral, se găsea o cornişă de zăpadă lipită de peretele crevasei. Părea destul de solidă, aşa că îmi făcui încet drum într-acolo, trăgîndu-mă în sus spre ea. Pregătit pentru orice prăbuşire neaşteptată, m-am căţărat de-a buşilea, cu muşchii încordaţi şi cu multă băgare de seamă, deasupra cornişei, apoi mă ridicai în picioare încet, sprijinindu-mă cu pioletul de peretele opus al crevasei pentru a-mi ţine echilibrul. În sfîrşit, putui să privesc afară din crevasă unde văzui, pe pantele de pe latura acesteia, trei chipuri de oameni înspăimîntaţi stînd cu picioarele şi cu braţele întinse. Primul era Angje care trăgea din răsputeri de mine, Angputa care îl trăgea pe Angje şi, în fine, Tashi Phuta, pe a cărui faţă se citea limpede groaza şi care îl trăgea înnebunit pe Angputa. Îndată ce creştetul capului meu apăru deasupra, frica întipărită pe feţele lor făcu loc unor zîmbete fericite, iar Angje îmi strigă uşurat : „Bohut Kharab, Sahib !"

Încă o sforţare puternică din partea celor ce trăgeau coarda, un salt zdravăn din parte-mi şi ieşii deasupra ca şi cum nu mi s-ar fi întîmplat nimic. Ne-am întors la tabără mergînd cu şi mai multă grijă, dacă aşa ceva mai era posibil, şi ne-am bucurat grozav auzind vocea puternică a lui George care ne călăuzea prin ceaţă. Deşi tocana lui aburindă contribui mult la liniştirea nervilor noştri zdruncinaţi, ne-am culcat deprimaţi şi destul de înspăimîntaţi. Într-adevăr, starea zăpezii era mai rea decît ne-am fi putut închipui vreodată.

A doua zi ne-am trezit dis-de-dimineaţă. Ceaţa continua să ne acopere, în schimb era cu mult mai frig. Erau prin urmare foarte multe şanse ca gerul să întărească zăpada. Nu eram prea încrezători că vom găsi un drum mai departe şi şovăiam la gîndul de a porni înainte atîta timp cît zăpada nu se afla într-o stare mai bună. Cum însă cucerirea trecătorii Nup La devenise o dorinţă pe care George şi cu mine nu ne-o puteam înfrîna, am hotărît să mergem totuşi înainte, dar cu poveri mai uşoare. Băurăm cîte o ceaşcă de ceai şi la ora 5,45 eram gata de plecare. Ca măsură de prevedere deosebită ne-am legat toţi cinci într-o singură coardă

de 60 m ; în acest fel, cel puţin doi dintre noi stăteam pe teren solid.

Nu parcursesem nici 6 m distanţă de cort şi mă trezii din nou înfundat într-o crevasă ascunsă. Mă pregătii sufleteşte să trec din nou prin aceeaşi groază prin care mai trecusem şi în ziua precedentă. Cu cît înaintam şi cu cît suprafaţa devenea mai tare, cu atît începeam să ne recăpătăm voia bună. Ne croiam drum printr-o regiune întinsă, plină de crevase deschise, care ne sileau să ne îndreptăm într-o direcţie nedorită. Ne străduiam să mergem spre est către Nup La şi ne vedeam mereu siliţi să ne înapoiem din drum. Ne chinuia pe deasupra şi groaza la gîndul că ar putea să iasă soarele şi să înmoaie din nou suprafaţa îngheţată. Lungirăm pasul cît puturăm de mult. Dar se părea că eram prinşi într-o reţea de crevase din care nu puteam ieşi. În cele din urmă, am urcat pe o creastă de pe care am văzut sub noi o rîpă neaccidentată care ducea în direcţia în care voiam să mergem. Am coborît şi am mers în josul ei. Rîpa sfîrşea într-o vale largă plină de gheaţă şi, de acolo, am constatat cu bucurie cum pantele de pe cealaltă parte a văii culminau într-o coastă uşor de urcat, aproape neîntreruptă, care ducea spre Nup La.

Greu ne-ar fi putut opri ceva din drum, acum ! Am coborît în valea de gheaţă pe care am traversat-o ieşind de partea cealaltă. Am urcat apoi în goană ultimele povîrnişuri. „Am izbutit George !", exclamai eu. Înspăimîntătoarea cădere de gheaţă care rămăsese în urma noastră nu ne lăsa să credem că am învins-o. Jos în vale, se vedea gheţarul Ngojumba care părea acum colosal de departe. Aproape că nu îndrăzneam să ne închipuim că reuşisem să facem drumul pînă aici. Niciodată nu avusesem senzaţia unei înfăptuiri mai măreţe, iar George era în culmea emoţiei.

Nu aveam însă timp de pierdut. Dinspre Nepal se rostogoleau spre noi nori grei şi negri. Hotărîrăm să ne instalăm cortul pe blocul întins şi plat care se afla chiar în apropierea trecătorii. Am lăsat acolo puţinele bagaje pe care le aveam cu noi şi am alergat înapoi, pe drumul cotit şi întortocheat, la tabăra din ajun. Într-o

oră eram jos. Am împachetat toate lucrurile în baloturi enorme, apoi, gîfîind din cauza greutății, am pornit din nou spre Nup La. Începuse să ningă cu fulgi deși iar ceața ne învăluise din nou. Am reușit totuși să dibuim drumul după urmele făcute mai înainte, care, din fericire, mai persistau încă. Am simțit o mare ușurare cînd, în sfîrșit, ne-am urcat pe blocul de piatră unde, după atîta timp, am instalat cortul din nou pe stînca solidă.

Tîrziu, în cursul după-amiezii, vremea se lumină ; George și cu mine plecarăm să facem o plimbare. Am urcat pantele line și lungi pînă la Nup La, de unde se deschidea în jos marea vale a gheța-rului Rongbukul-de-vest. Și de acolo, strălucind în lumina amur-gului și dominînd orizontul, se înălța masivul uriaș al Everestului. Priveliștea încununa eforturile făcute pînă atunci, așa că ne-am întors mulțumiți la culcare.

Prima noastră țintă — urcușul pînă la Nup La — fusese astfel atinsă. Al doilea obiectiv era să vedem fețele nordice ale Everestului.

A doua zi dimineață, ne-am strîns bagajul și am pornit la drum pe o vreme foarte frumoasă, încărcați cu poveri grele de aproape 25 kg fiecare. Am urcat pînă la Nup La și apoi am coborît spre gheța-rul Rongbukul-de-vest. Acesta era neted și neîntrerupt pe o distanță de mai multe mile, astfel că l-am coborît ușor și într-un timp record. La ora 10,30 ne aflam în fața piscului Lingtren Nup, unde am poposit să bem ceva fierbinte. Sufla un vînt pătrunzător și pentru a putea aprinde primusul a trebuit să ridicăm un mic zid de pietre. O ceașcă de ceai fierbinte cu cîțiva biscuiți, puțin unt și marmeladă ne-au dat puteri noi. Străbăteam acum un ținut bine cunoscut din povestirile expedițiilor făcute mai înainte pe Everest. Treceam printr-o stare de emoție continuă, deoarece la fiecare pas ne arătam unul altuia locuri devenite celebre. Și pe măsură ce Everestul se apropia din ce în ce mai mult de noi, îl vedeam înăl-țîndu-se tot mai sus deasupra noastră. Acum puteam distinge, pe coastele lui stîncoase, Banda galbenă și Banda neagră, treptele de stînci și Marele culoar. Toate, atît de aproape de vîrf, la încă vreo 300 m de urcuș pe stînci abrupte, în aer rarefiat și rece.

La ora 14,30 poposeam pe sfărîmăturile de morenă, drept deasupra gheţarului principal Rongbuk. Şerpaşii erau tare osteniţi după acest drum lung şi greu. George şi cu mine însă eram în formă excelentă şi de aceea am pornit într-o mică cercetare, în jos pe Rongbuk. Priveliştea era uluitoare : şir după şir se înălţau ace de gheaţă uriaşe, unele ajungînd pînă la 60 m înălţime. Timp de o oră, ne-am amuzat încercînd să pătrundem cît mai departe posibil printre ele, tăindu-ne trepte în susul unor pereţi de gheaţă ameţitori sau încercînd să ne ţinem echilibrul pe creste extrem de fragile. Nu am putut înainta la adîncime mai mult de 15 m şi a trebuit să ne dăm bătuţi, plini de admiraţie în faţa acestei minunate cetăţi de gheaţă. Ne-am reîntors la tabără atraşi de aburii îmbietori ai unei tocăniţe delicioase. Ne-am vîrît apoi în sacii noştri de dormit, pe deplin mulţumiţi de rezultatele zilei care se încheiase. Nu puteam dormi din cauza emoţiei care mă stăpînea încă şi, pe deasupra, salteaua mea pneumatică se dezumfla mereu. Miezul nopţii mă prinse treaz, copleşit de gînduri şi de nerăbdare. Am scos capul afară din cort. Nu se vedea însă aproape nimic, deoarece ne aflam într-o văgăună. Era noapte neagră, iar stelele aruncau o lumină rece şi fixă. Gîndurile mi se împleticeau şi fugeau mereu la expediţia elveţienilor. „Cît de sus or fi ajuns oare ? Vremea nu fusese prea rea şi desigur că pînă acum dăduseră asaltul Everestului... Sper să nu ne prindă aici pe versantul nordic vreun potop de zăpadă adus de muson. Trecerea înapoi peste Nup La ar fi cît se poate de neplăcută... De fapt, tot nu mă gîndesc să ne întoarcem peste Nup La !..." Încercai să-mi liniştesc gîndurile şi să dorm, însă aceeaşi întrebare mă frămînta mereu : „Ce-or fi făcînd oare elveţienii ?"

A doua zi, ne-au trebuit trei ore ca să coborîm pe gheţarul Rongbuk pentru a găsi un loc pe unde am fi putut pătrunde printre acele de gheaţă. Am tăiat destul de uşor drum printre ele, aşa încît dejunul l-am luat pe morena de pe cealaltă parte a gheţarului. Locul era plăcut. Era şi un mic lac, ba chiar şi iarbă verde. O ambianţă plăcută pentru două ceasuri de odihnă în razele calde

ale soarelui. Priveliştea asupra văii era minunată, iar la vreo zece mile depărtare puteam zări mănăstirea Rongbuk.

Plecarăm mai departe şi făcurăm un ocol ca să dăm în valea Rongbukului-de-est — vechiul drum spre Everest. De partea cealaltă a văii se zăreau nişte ziduri de piatră aproape năruite. Am traversat să le examinăm. Aceasta fusese tabăra I. M-a cuprins un sentiment de teamă privind zidurile, ca şi cum printre ruine pluteau încă umbrele lui Mallory, Irvine şi Smythe [1]. Singura urmă care amintea că acolo fuseseră cîndva oameni era doar carcasa ruginită a unei vechi baterii. Orice altă urmă, fie vreo cutie de tinichea sau alte lucruri fuseseră distruse de intemperii sau duse jos în vale ca să împodobească vreun cămin tibetan.

Ne continuarăm drumul în sus pe gheţarul Rongbukul-de-est — o grămadă demoralizantă de stînci şi pietroaie. Peisajul ne apărea descurajant şi mohorît, iar piscurile — nişte blocuri monotone de conglomerat cu zăpadă pe vîrf.

Nu ne puteam abţine să nu le comparăm cu frumoasele turnuri lungi de gheaţă şi cu văile încîntătoare ale Nepalului. Am instalat cortul la 5 638 m pe o movilă de morenă, lîngă un lac de munte cu apa limpede şi rece ca gheaţa — singura oază pe care am putut-o descoperi în această vale tristă şi mohorîtă.

A doua zi dimineaţă însă, după un colţ de stîncă, apăru din nou în faţa noastră Everestul, mîndru şi înalt, profilîndu-se pe un cer răscolit de vînturi. Iar gheţarul Rongbukul-de-est se întindea ca o potecă sclipitoare de gheaţă albastră şi cristalină, drept pînă la baza muntelui. De emoţie, inima bătea să-mi spargă pieptul. Peste puţin timp ne aflam la locul unde fusese instalată tabăra a II-a. Aici nu găsirăm însă nici cea mai mică urmă a taberei. La ora 10 dimineaţa, pe o vreme cît se poate de neplăcută, cu vînt rece şi puternic, ne-am abătut pe micul gheţar Changtse. Şerpaşii, obosiţi şi îngheţaţi, ne rugară să ne oprim. I-am convins totuşi să mergem puţin mai departe : „Hai să mai mergem puţin“,

[1] Participanţi la expediţia din 1924, de pe partea nordică a muntelui Everest, care nu s-au mai întors. — *N. R.*

Versantul nordic al Everestului văzut de pe Nup La. La stînga Everestului poate fi văzut Changtse înalt de 8 110 m. La dreapta se văd Lhotse (8515 m) și Pumori (7605 m).

Tînără șerpașă care a dus în spate aproape 40 kg, pînă la poalele muntelui Nup La.

În partea de jos a căderii de gheață de pe Nup La.

Tabăra de la poalele căderii de gheață de pe Nup La. În fund se vede Gyachung Kang înalt de peste 8 400 m.

Charles Evans tăind trepte pe ultima pantă care duce spre vîrful unuia din piscurile pe care le-am urcat deasupra gheţarului Barun, lîngă Makalu.

George Lowe, serpasii Pashi Puta, Ang Puta și eu în valea Barunului, la sfîrșitul expediției din 1952.

le-am spus noi. „Toro, toro!“ [1] ne implorară ei. Nu departe descoperirăm o văgăună mică în zăpadă, la aproape 6 400 m înălţime, în care tăiarăm o platformă pentru a ne aşeza cortul. O dată cortul ridicat, ne-am vîrît imediat înăuntru, la adăpost de vînt şi de frig.

Voiam să încercăm asaltul lui Changtse — piscul de nord al Everestului, înalt de 7 538 m. Planul era colosal de îndrăzneţ şi ne-am dat seama că nu aveam nici echipamentul şi nici forţele necesare ca să-l putem pune în aplicare. Merita totuşi să încercăm cel puţin şi poate că — dacă vremea se menţinea favorabilă încă vreo cîteva zile — exista vreo şansă. Dacă nu, proviziile limitate pe care le aveam nu ne permiteau să mai zăbovim. Speranţele noastre pline de ambiţie, născute în confortul de la Namche Bazar, începeau întrucîtva să se spulbere, deoarece eventualitatea stricării drumului peste Nup La era grija care ne hărţuia permanent.

Toată noaptea a nins fără încetare, iar a doua zi hotărîrea pe care am luat-o ne-a fost impusă de vreme. Era destul de frumos, dar erau semne vizibile că vremea avea să se strice. Pierdusem speranţa de a mai atinge vîrful. Ca un gest de adio, am urcat vreo 150 m deasupra taberei, unde zăpada începuse să facă o crustă nesigură. Prin urmare, am hotărît definitiv să renunţăm. Am pornit imediat în grabă mare în jos, pe gheţarul Changtse, şi am coborît apoi pe Rongbukul-de-est, sub o ninsoare deasă. Am lăsat în urmă locurile taberelor a II-a şi I şi, în sfîrşit, făcurăm cotitura care ne ducea în valea principală a Rongbukului. Ne-am instalat cortul pe terasa de lîngă micul lac de munte, unde soarele se ivi printre nori încălzindu-ne puţin. Piscurile erau încă învăluite în nori negri ameninţători care cînd ne-am culcat, seara, se îngrămădeau din nou deasupra noastră. După o noapte de viscol, urmă o dimineaţă mohorîtă. În schimb, la altitudinea mai mică la care ne aflam, ne-am putut bucura de un somn adînc şi

[1] „Puţin, puţin“ ! — *N. T.*

reconfortant. Eram deci pregătiţi să înfruntăm orice ! Ziua următoare a fost groaznică — rafalele puternice de vînt nu mai conteneau şi ningea într-una. Părea că vremea se întorsese împotriva noastră. Traversînd gheţarul Rongbuk, ne-am rătăcit printre acele de gheaţă şi enormele movile de morenă. Ceaţa şi zăpada reduseseră la zero vizibilitatea, iar simţul nostru de orientare slăbise îngrijorător. Am mers ore întregi împiedicîndu-ne şi bîjbîind, mai multe mile, prin grohotişul care ne luneca de sub picioare — cu gîndul la frumoasa vale verde pe care o lăsasem în urmă. La acestea se mai adăugau şi poverile grele care ne secătuiau de vlagă şi ne înăbuşeau orice entuziasm. După-amiază ne-am aşezat tabăra sus pe gheţarul Rongbukul-de-vest. În ciuda bîjbîielilor, mersesem în direcţia cea bună. Către sfîrşitul zilei vremea se limpezise : aerul era rece, dar înviorător, iar cerul plin de stele. Speram într-o vreme bună la întoarcere.

Nu se iviseră încă zorile cînd ne-am trezit. Era ora 3,30 şi afară era încă beznă, dar vremea promitea să fie bună. La 5,30 am ieşit din cort. Plănuiam să cercetăm un alt drum peste munte şi trebuia să pornim din timp. Mi-am aruncat ochii la întîmplare în jur şi am simţit că mă cuprinde un val de teamă şi de revoltă. „Hei ! George, vino repede afară. Nu-mi place de loc ceea ce văd !" George ieşi imediat şi scrută în tăcere cerul. „Hai s-o ştergem cît mai repede ! Parcă se apropie sfîrşitul pămîntului !" Peste Nepal cerul era negru ca noaptea. Valuri uriaşe de nori fioroşi veneau spre noi rostogolindu-se şi răsucindu-se în jurul piscurilor. Nu mai văzusem niciodată semne care să prevestească o vreme atît de înspăimîntătoare.

Nu mai era de pierdut nici o clipă. Am împachetat totul în grabă, apoi am pornit aproape în galop, în sus pe gheţar.

Nu ne dădea mîna să fim prinşi de viscol de partea aceasta a lui Nup La. Aveam de mers vreo 10 km pînă la tabăra din cealaltă parte a trecătorii — 10 km prin zăpadă moale la peste 5 800 m — dar frica ne mîna înainte. După mai mult de o oră, am ajuns la locul unde lăsaserăm alimentele exact în clipa în care nori mari

şi grei acoperiră complet căderea de gheaţă, ascunzînd-o vederii noastre. Într-o clipă furăm învăluiţi în nori şi într-o ninsoare deasă, viscolită de vînt. Am hotărît să mergem totuşi mai departe. Împovăraţi, de data asta cu toate bagajele taberei, ne-am lăsat pe o rîpă de gheaţă, din care am ieşit pentru a relua labirintul nostru de crevase.

Vizibilitatea era neînchipuit de proastă ; nu vedeam nici măcar unde să ne punem piciorul. Ochelarii lui George se acoperiseră de zăpadă, aşa că preluai eu conducerea. Era o muncă de-a dreptul înnebunitoare. Dibuiam drumul de la o crevasă la alta ghicind direcţia mai mult după conturul reliefului. Zăpada cădea ca o perdea groasă, lipindu-ni-se de barbă şi de haine. Nu mai ştiam unde mă aflu. Mă oprii desperat, dezorientat. Pentru o clipă cerul se lumină, arătîndu-mi în stînga un colţ de stîncă, cel care ştiam precis că se afla chiar deasupra fostei noastre tabere. Ceaţa ne învălui din nou, dar mă îndreptai, poticnindu-mă la fiece pas, în direcţia colţului de stîncă. Deodată am dat în zăpadă peste o cutie goală de conserve. Ne aflam pe locul fostei noastre tabere.

Trebuia să hotărîm : mergem mai departe sau ne oprim. Ştiam că drumul avea să fie greu din cauza ceţii şi a viscolului, dar gîndul că am putea fi siliţi să poposim mai multe zile într-un loc atît de neplăcut nu ne surîdea de fel. Am hotărît deci să mergem înainte. Mă obişnuisem cu gîndul că eu voi fi acela care trebuie să dibuiască drumul la coborîre ; mi-era suficient să-l ştiu pe George legat în coardă în urma mea, ca un fel de ancoră solidă şi sigură. Cei trei şerpaşi veneau ultimii.

Pornii în frunte peste platoul plin de crevase. George mă asigura strîns în coardă, iar eu sondam drumul cu ajutorul piolet-ului, pas cu pas, înaintînd cît puteam de repede. Zăpada care cădea din belşug acoperise vechile noastre urme şi, totodată, şi o mare parte din crevase. Nu aveam însă voie să pierdem curajul. Singurul lucru care ne rămînea de făcut era să mergem tot înainte. Cînd mă scufundam, George mă trăgea afară şi dibuiam pe altă parte. În lipsa noastră tot platoul se schimbase şi parcă

ni se tăiase drumul spre marile crevase. În desperare, încercai să trec, abia ţinîndu-mi echilibrul, peste o punte şubredă de zăpadă — şi spre uimirea mea văzui că rezistă ! În clipa următoare eram lîngă prima din crevasele mari. Ceilalţi trecură şi ei după mine. George era omul nostru de nădejde. Calm şi sigur de el, mergea prin viscol ca un transatlantic uriaş pe oceanul înfuriat. Cît timp mîna lui puternică ţinea coarda, ştiam bine că nu puteam să cad prea adînc.

Treptele săpate înăuntrul crevasei celei mari dispăruseră. Ne-am aşezat deci pe lucru ca să le refacem. I-am lăsat în jos pe şerpaşi peste marginea crevasei, coborînd apoi şi noi după ei. Acolo jos era ciudat de liniştit, deşi deasupra capetelor noastre viscolul se dezlănţuia cu o furie îndoită. Şerpaşii mergeau de minune, înotînd cu poverile lor grele prin zăpada adîncă. Îl întrebai pe Angje ce gîndea despre toate acestea, la care îmi răspunse : „Bohut kharab, sahib !", deşi zîmbetul lui larg îmi dezmintea sensul cuvintelor rostite.

Ninsoarea proaspătă care acoperea căderea de gheaţă ajunsese de vreo 15 cm şi se îngroşa în fiece clipă. Spre dreapta, puteam auzi zgomotul surd al avalanşelor de zăpadă proaspătă care se prăvăleau de pe pereţii verticali, pe gheţar. Dar nu puteam vedea nimic ! Coborîi mai mult bîjbîind, curăţind zăpada de pe pantele abrupte şi tăind în gheaţă treaptă după treaptă, încercînd să recunosc drumul. Adesea dădeam peste cîte o ruptură de pantă inaccesibilă sau peste o crevasă înfiorătoare şi atunci ştiam că greşisem drumul. Trebuia să urc înapoi, sleit de puteri, pînă la poteca pe care o cunoşteam şi, de acolo, porneam din nou. Multe crevase se lărgiseră şi multe punţi de zăpadă dispăruseră. Cu toate acestea şi după multe eforturi am găsit un drum de coborît.

Am ajuns la poalele căderii de gheaţă complet epuizaţi. Cînd am văzut însă morena laterală pe care ştiam că e uşor de mers, am simţit cu toţii lacrimi de uşurare în ochii noştri chinuiţi de atîta încordare. Nici profunzimea zăpezii şi nici urletul viscolului nu ne mai îngrijorau ; ne simţeam acum în siguranţă. Încă un efort

şi după o scurtă coborîre am ajuns pe un loc plat unde am hotărît să ne aşezăm cortul. Cu devotamentul şi îndemînarea şerpaşilor, cortul fu ridicat într-o clipă.

Vîrîţi în sacii de dormit, ne sorbeam ceaiul împreună, veseli şi entuziaşti, ca nişte vechi şi buni prieteni şi tovarăşi ce eram, în timp ce afară viscolul şuiera năpraznic. Noi îl dădurăm însă complet uitării.

ASALTUL ELVEŢIENILOR

Ne-am odihnit două zile lîngă un mic lac din apropierea gheţarului Ngojumba, dormind aproape într-una. Vremea era caldă şi liniştită. Ne procurasem ceva hrană proaspătă, formată din cartofi în cantităţi mari, unt şi iaurt de iac. Vechea noastră întrebare ne obseda într-una : „Ce au făcut oare elveţienii ?" Eram în 5 iunie şi ar fi fost timpul să se întoarcă din munţi cu veşti de izbîndă sau de înfrîngere. Nerăbdători, am hotărît să mergem pînă la ei.

Între noi şi gheţarul Khumbu se afla o trecătoare înaltă care mai fusese străbătută în 1951 de la răsărit la apus şi pe care gîndeam să o folosim. La 6 iunie, am pornit din tabăra noastră de odihnă şi am traversat gheţarul Ngojumba pînă la gheţarul afluent care ducea spre trecătoare. Eram cu toţii şase — George, eu, Angputa şi Tashi Phuta şi încă doi oameni voinici, Pemba şi Angpemba, pe care îi recrutaserăm jos în vale. Angje coborîse de-a dreptul la Namche Bazar cu toate bagajele care ne prisoseau. Pe gheţarul afluent, „Guanara", cum îl numeau şerpaşii, am descoperit pe albia din spatele peretelui de morenă din stînga un drum plăcut şi uşor, adăpostit şi presărat cu o puzderie de flori. Era cald, iar aerul devenise apăsător. Cu toate acestea, George iuţi puternic pasul. Lăsasem cu mult în urmă pe şerpaşi şi, pentru a-i aştepta, ne-am oprit într-o mică văgăună cu iarbă deasă, unde am dormit un ceas la soare. Iarba verde şi odihnitoare şi frumuseţea florilor viu colorate erau o adevărată desfătare pentru corpurile noastre sleite de puteri şi pentru nervii noştri obosiţi. Aici viaţa părea nespus de frumoasă. Sus însă, pe gheţarul de la baza trecătorii unde am poposit, începuse din nou să ningă.

La ora 3 şi jumătate de dimineaţă cînd ne-am trezit, timpul era frumos şi cerul senin, dar straşnic de frig. Angputa aprinse primusul

şi începu să ne pregătească micul dejun. Nu mai aveam ceai, aşa că ne-am mulţumit cu apă fierbinte amestecată cu lapte, zahăr şi tsampa, precum şi cu, o raritate pentru noi, cartofi pai. Am pornit la drum abia la ora 5,40. Am traversat mai întîi gheţarul, urmaţi de bubuituri puternice, provocate de gheaţa care crăpa din cauza gerului, şi de trepidaţiile lăsate în urmă de paşii noştri. După o oră, am ajuns la baza trecătorii de unde am început urcuşul pe nişte pante abrupte şi sfărîmicioase. Nu era greu de urcat şi totuşi înaintam cu grijă, strînşi în grup, fiindcă în orice moment ne-am fi putut trezi cu vreun bolovan în cap, dislocat de cel dinaintea noastră. Şerpaşii mergeau admirabil, iar Tashi Phuta, cel care în mod obişnuit trebuia luat cu binişorul la porţiunile mai grele, îi conducea acum pe cei doi începători, cu calmul şi cu priceperea unui ghid alpin.

Prima sută de metri a fost destul de dificilă, dar după aceea urmă o porţiune admirabilă de urcuş, abruptă dar sigură. Cei doi şerpaşi mai în vîrstă urcau mai greu, aşa încît rămăsei în urmă cu ei, pentru a-i ajuta cînd urcuşul devenea mai greu. Eram pe o pantă foarte abruptă şi urcam domol, cînd Pemba se opri şi ridică ceva de jos de pe stîncă. Părea foarte impresionat în vreme ce-i arăta lui Angpemba ceea ce ridicase. Oarecum curios, i-am întrebat ce au găsit şi pe dată m-am trezit în mînă cu un smoc de păr lung, negru, des şi aspru care părea mai repede a fi din peri de porc mistreţ decît orice altceva. „Yeti, sahib ! Yeti !“ [1]. Mărturisesc că şi eu fui cuprins de tulburarea care-i stăpînea. Părea însă ciudat ca cineva să găsească în acest loc un smoc de păr. Ne aflam doar la peste 5 800 m altitudine şi hotărît că înfricoşătorul om al zăpezilor era un alpinist de forţă ! I-am arătat şi lui George părul găsit şi discutarăm cu entuziasm despre această descoperire. Ar fi fost o mare cucerire să aducem — de acolo de sus — pentru cercetări ştiinţifice păr aparţinînd înfricoşătorului om al zăpezilor. Presimţind intenţiile noastre, Pemba se aplecă spre noi şi, cu mîna lui bătrînă şi noduroasă, smulse smocul de păr şi îl zvîrli departe peste peretele

[1] Presupusul om al zăpezilor din munţii Himalaya. — *N. R.*

de stîncă : „Bohut kharab, sahib ! Bohut kharab !“ Nu ne aflam acolo cu acest scop şi deci nu ne-am îndurat să pierdem cei 60 de m cîştigaţi în înălţime ca să-l putem găsi din nou, astfel că ne-am continuat drumul.

Am traversat trecătoarea şi am coborît repede către gheţarul Khumbu. Everestul se înălţa uriaş în faţa noastră, deşteptîndu-ne şi mai mult dorinţa de a şti dacă elveţienii au ajuns pe el. Ne frămînta aceeaşi întrebare : „Oare l-au cucerit ?“ La „Tabăra lacului“ [1] pe care am găsit-o părăsită, picul de căldură care venea din tăciunii stinşi ai focului făcut între pereţii din bolovani de stîncă ai taberei-de-bază a elveţienilor ne spunea că nu de mult trecuseră oameni pe acolo. Eram enervaţi şi dezamăgiţi. Lăsîndu-ne jos poverile, ne-am urcat pe gheţar. Totul era calm şi liniştit. Doar zgomotul bolovanilor care se rostogoleau din morenă spre apa lacului rece ca gheaţa sau huruitul surd al unei avalanşe uriaşe mai tulburau din cînd în cînd liniştea grea a după-amiezii. Nu era nimeni pe gheţar şi nici pe căderea de gheaţă. Elveţienii plecaseră !

Am poposit în noaptea aceea la „Tabăra lacului“, fără însă a putea dormi prea mult. Aceeaşi întrebare încă fără răspuns mă chinuia necontenit. Eram hotărît să aflu totul a doua zi. Elveţienii constituiau un grup extrem de puternic, foarte sigur de succes. Aveau cel mai bun echipament posibil şi nu le lipsea absolut nimic. Aveau chiar şi măşti cu oxigen. Dar mai important decît orice era faptul că vremea nu ne înşelase aşteptările. Nu a fost mai rea decît prevăzusem. „Oare au reuşit ?“ şi întrebarea revenea iar : „Oare au reuşit ?“

A doua zi am mers destul de mult pînă să întîlnim, în sfîrşit, o fiinţă omenească, un bătrîn şerpaş care-şi păzea cireada de iaci la marginea satului Phalong Karpo. Îl rugai pe Angputa să-l întrebe dacă Everestul fusese urcat. Cele cîteva minute cît a durat convorbirea în limba şerpaşilor păreau că nu se mai termină ; în sfîrşit Angputa ne aduse vestea aşteptată : „Sahib, bătrînul zice că şapte alpinişti elveţieni au urcat pe vîrful Everest“. Se năruise parcă ceva

[1] Lake Camp. — *N. R.*

în mine. Şapte oameni să urce pe vîrf... Ce realizare formidabilă ! Privind apoi la bătrînul care abia se ţinea pe picioare, mă cuprinse îndoiala... Şapte suna cam mult.

Pentru prima oară recunoscui cinstit în sinea mea că nu doream ca elveţienii să cucerească Everestul. N-aveau decît să urce pînă foarte sus — le uram noroc pentru asta — dar nu chiar pînă la vîrf ! Doream ca victoria să revină expediţiei britanice care avea să-l atace în anul următor. Acum părea că alţii reuşiseră să-l cucerească şi că, deci, povestea Everestului se sfîrşise... Am coborît în vale fără a scoate un cuvînt.

La ora 2 eram în satul Pangboche, găzduiţi într-una din cele mai frumoase case din sat, unde am mîncat cu mare poftă cartofii fierţi din imensa farfurie pusă în faţa noastră.

Se auzea zgomot de paşi afară şi, o clipă după aceea, Shipton dădu buzna în camera noastră. Am sărit în picioare şi am alergat spre el...

„Ce-au făcut elveţienii ?"

— „Lambert şi Tenzing au urcat pînă aproape de vîrf dar nu l-au putut atinge".

Avui un sentiment de uşurare şi de admiraţie totodată. Pe legea mea, era o straşnică performanţă ! Dar Everestul rămînea încă necucerit... L-am aşezat pe Shipton în faţa unei alte farfurii cu cartofi, continuînd să discutăm cu aprindere. Shipton voia să mergem cu el în valea Barun şi de acolo, pe un drum încă neexplorat, să ajungem la frontiera Indiei. Evans pornise chiar într-acolo ca să facă primele cercetări. Restul grupului era la Namche Bazar pregătindu-se să se înapoieze în India pe căi diferite. Avui un schimb de priviri cu George. Trebuia să ne luăm rămas bun de la planul nostru de odihnă pe o săptămînă şi de la carnea proaspătă şi legumele care se găseau din abundenţă. Excursia era prea atrăgătoare ca să renunţăm la ea. Mai întîi însă, trebuia să pun în ordine bagajele pe care le aveam la Namche. Hotărîi deci să continui coborîşul după-amiază, în cursul aceleiaşi zile, ca să mă ocup de bagaje şi să mă reîntorc ziua următoare.

Nu ştiam ce să facem însă cu Angputa şi Tashi Phuta cărora le promisesem o odihnă bună şi mult aşteptată acasă la ei. I-am explicat lui Angputa, şerpaşul meu personal cu care legasem o strînsă prietenie, planul nostru, spunîndu-i că, dacă doreşte, poate să se reîntoarcă acasă şi că, bineînţeles, îşi va primi în acest caz toate drepturile. Răspunsul lui fu prompt: „Dacă Sahibul merge... merg şi eu!"

Am ajuns la Namche Bazar pe înserate unde am găsit o îngrămădeală de corturi de toate formele, ridicate pe o terasă, într-o formaţie dezordonată. Credeam că sînt elveţienii, dar pînă la sfîrşit constatarăm că erau ceilalţi din echipa noastră.

Tîrziu seara, am vizitat împreună cu ei şirurile de corturi perfect aliniate ale taberei elveţiene, unde am fost invitaţi la o cafea, după cină. Am stat de vorbă pînă noaptea tîrziu, împărtăşindu-ne reciproc experienţele căpătate.

Povestea elveţienilor era fascinantă. Căderea de gheaţă li se păruse un obstacol greu şi periculos, dar reuşiseră să-şi croiască drum prin ea. Apoi atacaseră pantele care duceau în sus spre Şaua-de-sud. Se pare însă că aici făcuseră una din cele mai mari greşeli ale lor. În loc să urmeze drumul sugerat de Shipton, în susul gheţarului Lhotse, ei au urmat o creastă lungă şi prăpăstioasă, parte stîncă goală, parte acoperită cu zăpadă, căreia îi dăduseră numele de Pintenul Geneva.

Un grup de alpinişti şi de hamali şerpaşi s-au luptat, cu mult curaj şi dîrzenie, s-o urce. După o noapte chinuită, care le măcinase puterile, deoarece nu găsiseră un loc potrivit pentru a-şi aşeza corturile, au ajuns extenuaţi pe Şaua-de-sud. Se pare că erau atît de slăbiţi, încît în starea în care se aflau nu mai aveau nici o şansă să atingă vîrful. Dar, deşi sleiţi de putere, curajul nu le pierise încă. Lambert, conducătorul lor, şi Tenzing, şeful şerpaşilor, urcară mai departe după mari sforţări şi ridicară o tabără izolată pe creasta de sud-est a Everestului, la o înălţime de 8 229 m. N-aveau nici saci de dormit şi nici cu ce topi zăpada pentru a bea apă. Rămaseră totuşi acolo peste noapte. Dimineaţa se tîrîră încet în sus pe creastă. Aparatele de oxigen nu funcţionau bine şi curînd aceşti doi exce-

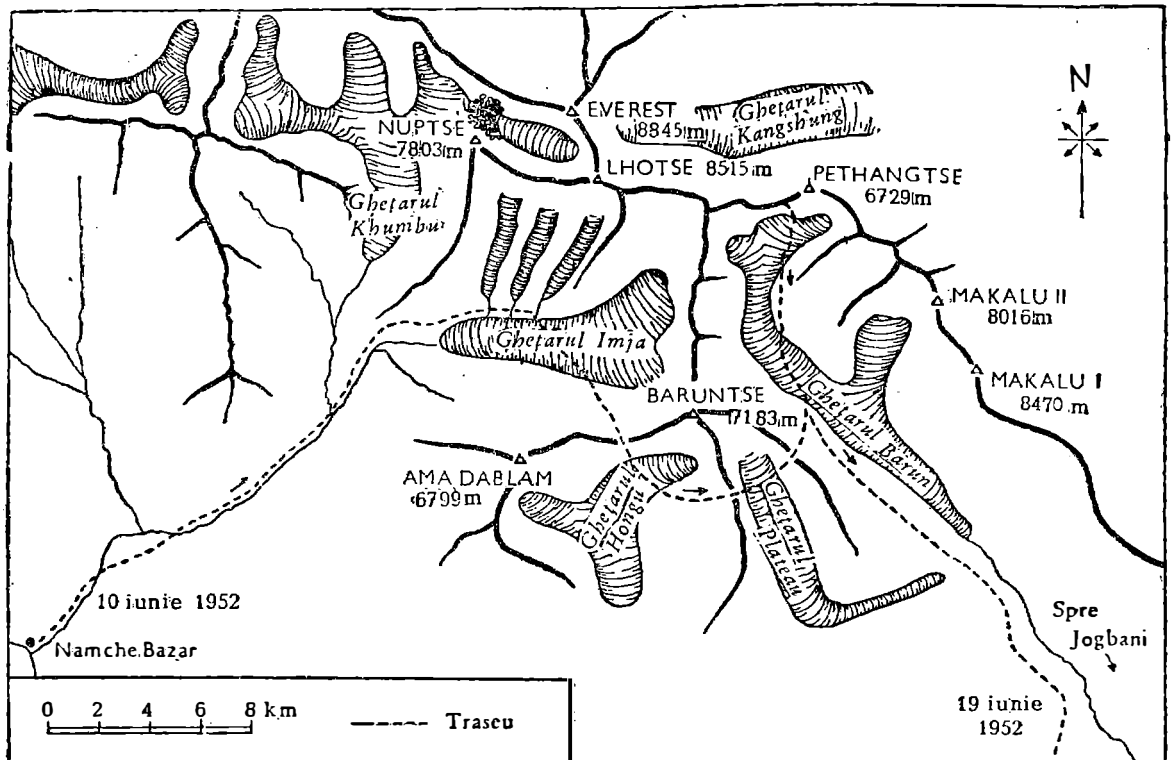

Traseul urmat peste gheţarul Barun.

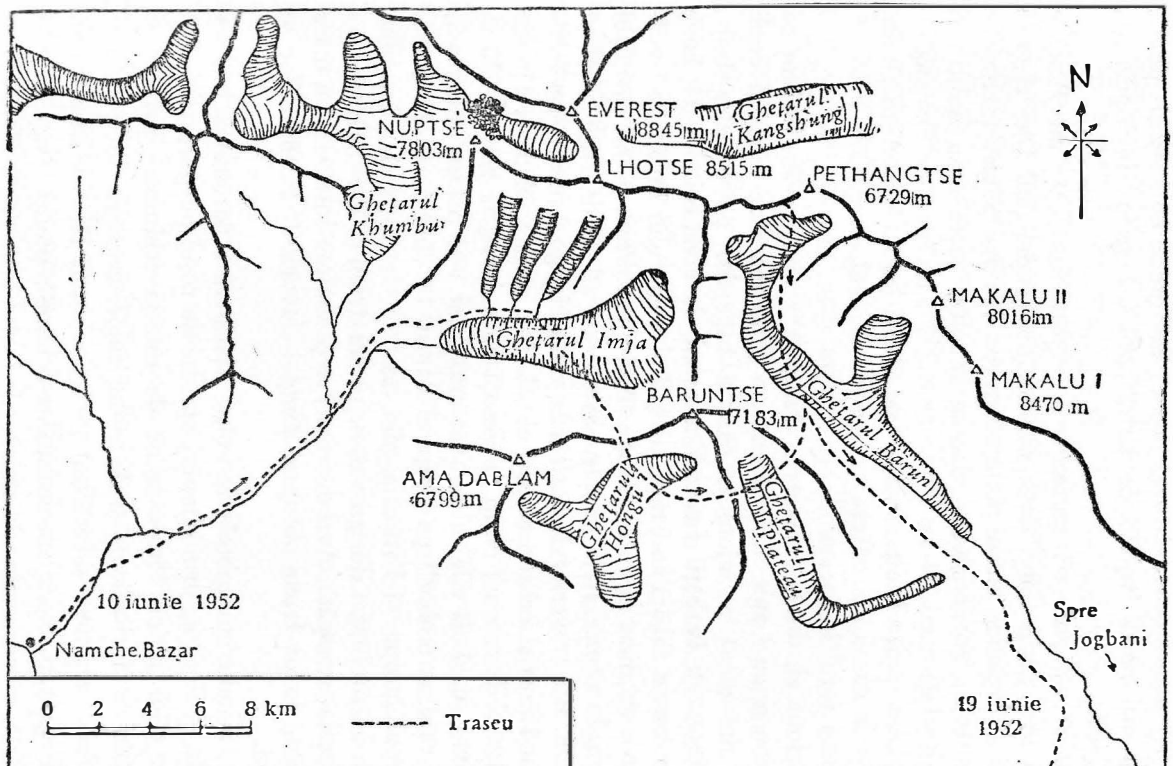

Traseul urmat peste gheţarul Barun.

lenţi alpinişti atinseră limita maximă de rezistenţă, sleiţi de puteri ca să mai poată înainta. Se tîrîră apoi cu greu, în siguranţă, la tabără.

Lambert era un om puternic şi impresionant care moralmente arăta mai puţin slăbit decît ceilalţi din grupul său. Dar efectele marii altitudini se citeau pe faţa tuturor. Nu mai puteau rezista. Se săturaseră... Tot ce-şi mai doreau în clipa aceea erau liniştea şi confortul de acasă. N-am avut norocul să-l întîlnesc pe Tenzing — era plecat după nişte treburi — dar m-am întors la cort cu gîndul numai la curajul şi cutezanţa acestor oameni, care, fără îndoială, puseseră totul în joc.

A doua zi, m-am reîntors la Pangboche unde m-am întîlnit cu Shipton şi cu Lowe. Recrutaseră un grup mare de femei şi copii care urmau să ne ajute la căratul bagajelor peste valea Imja, deoarece toţi bărbaţii fuseseră angajaţi de elveţieni. La 11 iunie ne-am aşezat tabăra în braţul de sud al gheţarului Imja, sub trecătoarea care duce în valea Hongu. Aici am eliberat pe cei mai slabi hamali. În următoarele 10 zile, am dus acelaşi fel de viaţă cu al lui Shipton. Am traversat de la Imja în valea Hongu, unde ne-am întîlnit cu Evans şi cei doi şerpaşi ai săi. Am mers apoi de la Hongu pe platoul Barun, un cîmp de gheaţă neexplorat, la peste 6 000 m înălţime. În două zile de neuitat am urcat trei piscuri minunate, după care am coborît pe gheţarul Barun. Pe cînd eram în tabără, musonul începu să bată din plin aşa că la capătul gheţarului Barun ne-am luptat din greu să ne croim drum printr-un strat gros de zăpadă proaspătă. Avalanşe mari se prăbuşeau într-una, cu mare zgomot, de pe feţele abrupte. Timpul favorabil ascensiunilor se sfîrşise.

La 19 iunie am coborît în valea inferioară a Barunului, într-un paradis al florilor, prin cîmpuri aprinse de roşul purpuriu al rododendronilor pitici. Ploaia adusă de muson schimbase peisajul şi miliarde de flori micuţe şi de multe culori creşteau din pămîntul arid. Aerul era curat şi întăritor şi-l inspiram cu lăcomie în plămînii noştri epuizaţi. Ne aflam acum într-o lume a ploilor ; sute de cascade se aruncau graţios de pe stîncile înalte şi verticale care mărgi-

neau văile prin care treceam, iar norii grei se despicau din cînd în cînd, doar pentru o clipă, ca să dezvăluie vreun pisc măreţ — pentru ca să se închidă din nou şi să se năpustească apoi într-o ploaie torenţială. Totuşi am simţit o mare bucurie. Era într-adevăr cea mai frumoasă vale din cîte văzusem vreodată. Cînd am ieşit din ea, după cîteva zile, mi-am dat seama că nu voi mai putea uita niciodată piscurile avîntate şi frumuseţea naturii întîlnite acolo şi că, oricînd aş fi găsit prilejul, m-aş fi întors să-i revăd florile şi pîraiele scînteietoare şi să încerc să-i urc munţii ei necuceriţi.

În valea Barunului, grupul nostru s-a împărţit în două : Evans, mînat de spiritul său neînduplecat de independenţă, ne părăsi dispărînd spre est însoţit de doi şerpaşi voinici. Planul său era să-şi facă drum peste cîteva trecători mai mici şi să ajungă în lumea civilizată la Darjeeling. Shipton, Lowe şi cu mine ne întorceam la capătul liniei ferate de la Jogbani. Shipton era stăpînit de o grabă plină de entuziasm. Considera că era de datoria lui să se reîntoarcă cît mai repede în Anglia ca să ajute la organizarea asaltului britanic din 1953 asupra Everestului, mai cu seamă că timpul era scurt. De aceea căuta să folosească din plin fiecare zi.

Ieşind din valea Barun, traversarăm o trecătoare înaltă de peste 4 200 m şi timp de două zile am coborît ameţiţi spre zăpuşeala şi lipitorile fluviului Arun. Drumurile erau năpădite de ierburi. Podurile fuseseră luate de apă, iar cărările erau înecate adînc sub apă şi noroi. Căldura nemiloasă şi umedă care înlocuia aerul curat şi rece de pe munţi ne sufoca. Cu toate acestea ne-am văzut de drum şi la 23 iunie am traversat fluviul Arun pe o punte lungă şi subţire de bambus, ajungînd la drumul principal care ducea înapoi spre India.

George şi cu mine ne simţeam tare obosiţi după atîta mers. Iar alunecatul şi patinatul din zori şi pînă în noapte pe poteci cu iarbă, încălţaţi cum eram cu pantofi de tenis, pierduse de mult farmecul montăţii. Nici măcar priveliştea încîntătoare a torentului rîului Arun, pe lîngă care coboram de mai multe zile, nu ne mai entuziasma. Tot ceea ce doream era o odihnă de lungă, lungă durată şi în condiţii satisfăcătoare. La 26 iunie, am trecut prin satul Tum-

lingtar şi am coborît la afluentul mare al Arunului — Sabeiya. Avea o lăţime de cîteva sute de metri şi curgea domol. Am înotat în apa lui răcoritoare, Shipton, Lowe şi cu mine şi ne-am spălat de transpiraţia şi praful de pe drum. Ca amuzament, mi-am umflat salteaua pneumatică şi am trecut cu ea, plutind, pe partea cealaltă. Era plăcut să călătoreşti, răcorit şi fără a depune cel mai mic efort, lăsîndu-te în voia curentului apei. De ce n-am fi încercat acest lucru şi pe Arun ? În susul rîului, văzusem mult mai multe cataracte, dar pe cît îmi aminteam, de-aici încolo Arunul curgea domol şi liniştit. I-am sugerat ideea lui George care o primi cu entuziasm... Orice, dar să nu mai folosim picioarele ! Ne-am hotărît prin urmare să folosim din plin apa, înainte de a ajunge la tabăra de noapte.

Am umflat ambele saltele pneumatice, iar de-a curmezişul capetelor lor am legat cîte o prăjină, două cîte două, cu frînghii de nailon. Între cele două saltele rămăsese un spaţiu de aproximativ 60 cm. Am pus două crengi drept padele şi ne-am avîntat pe rîu. Era minunat ! Fiecare din noi şedea călare pe cîte o saltea care, sub greutatea corpurilor noastre, se cufunda puţin sub noi, apa ajungîndu-ne pînă la brîu ; cu toate acestea, pluta era foarte stabilă şi navigam în jos, pe Arun, cît se poate de plăcut. Ne apropiam repede de Shipton şi de şerpaşi şi cînd aceştia s-au oprit să aşeze tabăra pentru noapte, am vîslit şi noi la ţărm în mare viteză, cu ajutorul lopeţilor noastre primitive, trăgînd încîntaţi la mal vasul nostru plutitor. Eram hotărîţi ca de-a doua zi să nu mai facem nici măcar un pas pe jos ; vom pluti tot drumul în josul Arunului.

Urmă o noapte caldă şi umedă. În zori, timpul deveni răcoros. Ne-am trezit la ora 4, iar la 4,30 Shipton plecă înainte cu hamalii.

Era încă întuneric dar George şi cu mine ne-am pus pe treabă să ne construim pluta. Am lucrat la ea cu mare atenţie, folosind prăjini solide şi multă frînghie de nailon. Apoi am umflat cu aer saltelele pînă la refuz. Cu o seară înainte ne confecţionasem şi nişte lopeţi ca lumea. Iar cînd întunericul nopţii se schimbă în cenuşiul zorilor, eram gata de plecare.

Fără îndoială că entuziasmul se mai risipise puţin. În lumina difuză, rîul mare şi repede părea foarte periculos şi numai mîndria ne-a făcut să ne cărăm capodopera la mal şi s-o punem uşor pe apă. Ne-am aşezat apoi pe plută. În timp ce apa rece ni se urca încet şi neplăcut pe corp, mă dojeneam în sinea mea pentru nesăbuinţa pe care o dovedeam... să stau în apă la cinci dimineaţa ! George era foarte tăcut şi se vedea din mişcările lui reţinute că şi el gîndea la fel ca mine. Nu mai aveam însă ce face acum. Trebuia să mergem înainte.

Am împins pluta în curentul repede al apei şi malul începu să fugă în urma noastră cu mare viteză. La început am ţinut malul, dar pe măsură ce se lumina, şi o dată cu lumina creştea şi încrederea noastră, ne-am depărtat de ţărm şi prin urmare, ne-am mărit viteza. Acum nu mai regretam necutezanţa noastră. Goneam cu viteză mult mai mare decît am fi mers pe jos fără a depune cel mai mic efort.

— Asta viaţă, George ! zisei eu.

— E straşnic ! şi ideea asta ne-ar fi putut veni cu mult mai înainte.

— Cum merge cu padela nouă ?

— Perfect ! Dar nu crezi că ar trebui s-o ţinem mai pe lîngă mal ?

— Aş ! Rîul continuă aşa încă zece mile, zisei eu cu hotărîre.

Într-o jumătate de oră, după părerea noastră, străbătuserăm peste două mile — ceea ce echivala cu cel puţin trei mile pe poteca întortocheată de pe mal. Era într-adevăr minunat. Deodată îmi întrebai : „Auzi ceva, George ?“ Ascultarăm amîndoi. Din josul văii urca pînă la noi un urlet surd şi puternic. „Hai să tragem pe lîngă mal“. Începurăm să vîslim nebuneşte, dar pluta noastră stîngace fu prinsă în încleştarea curentului care creştea mereu şi căruia nu i ne puteam împotrivi prea mult. În josul rîului, puteam vedea acum o grămadă de stînci care înaintau mult în apă. Sus pe stînci, apăru silueta lui Eric Shipton care dădea din mîini cu desperare. Am dublat sforţările cu padelele, dar zadarnic ! Nu mai aveam nimic de făcut !

Acum puteam vedea pericolul spre care ne îndreptam. Apa rîului se izbea cu toată forţa de o stîncă enormă. Cea mai mare parte a apei era azvîrlită cu putere într-un mic golf înconjurat de pereţi netezi, unde se răsucea într-un vîrtej enorm, din care apoi, în răstimpuri, se repezea în strîmtoarea spumegîndă de mai jos. Privelişte ne îngrozea, iar vuietul rîului ne asurzea. „Ţine-te bine de plută, orice s-ar întîmpla, George ! E singura noastră nădejde !" A fost tot ce-am mai putut spune. După aceea am fost aruncaţi pe creasta unui val, spre peretele neted al stîncii.

Nu mai puteam face nimic ! Într-un efort zadarnic de a atenua ciocnirea, ne-am întins picioarele înainte şi în momentul în care valul se sfărîma de stînci, micuţa noastră plută se strecură uşor de-a lungul peretelui stîncii, spre apele repezi ale vîrtejului. Acesta avea un diametru de cel puţin 50 m, cu o groapă înfiorătoare în mijloc. Am vîslit nebuneşte, încercînd să ajungem la stînci, dar curentul era mult prea puternic. Ne-am învîrtit în cerc, am fost scoşi afară în curentul principal al rîului, am fost aruncaţi iar spre stîncă şi apoi din nou în vîrtej. O dată cu noi se învîrteau cantităţi mari de crengi şi buşteni enormi. Un buştean, cu diametrul de 30 cm şi lung de patru metri şi jumătate, fu tîrît la centru şi înghiţit în ochiul blestemat, pînă dispăru aproape complet din vedere. Cînd scăpă, fu aruncat în aer ca dopul unei sticle de şampanie.

Ne învîrteam într-una. Era limpede că nu puteam face nimic, şi atîta timp cît ciudata noastră plută rezista, nu ni se putea întîmpla nimic rău. Un curent ne azvîrli chiar în groapa căscată din centru, iar apa care ţîşnea în sus de pe marginea vîrtejului ne trecu peste cap. Picioarele, care atîrnau în jos, erau supte cu lăcomie în gura vîrtejului, dar mica noastră plută foarte uşoară se menţinu deasupra. Furăm din nou azvîrliţi de vîrtej spre marginea lui.

După patru ture, aproape că ne obişnuisem dar încă nu găseam nici o cale de scăpare.

— Dă-mi puţină ciocolată, George, zisei eu.

— S-o mîncăm cu socoteală. Trebuie să ne ajungă vreo două zile, spuse George cu hotărîre.

— Aşa mi-a fost dat mie totdeauna, să am o viaţă amărîtă ! — bolborosii cu nemulţumire. Atunci să mai încercăm o dată să vîslim !

Din nou furăm scoşi în apa rîului, izbindu-ne iar de stîncă şi întorcîndu-ne iarăşi spre adîncurile vîrtejului care căuta să ne înghită şi în aceste clipe de panică ne gîndeam cu încredere la grija cu care confecţionasem cu un ceas mai înainte pluta. Trecuse oare numai un ceas ? Părea că trecuse o viaţă întreagă !

Shipton începu să coboare stîncile abrupte asigurat cu coarda de şerpaşi. Cînd am pornit în a şasea tură, l-am văzut jos pe ultima platformă mică de deasupra apei. Apoi nu l-am mai văzut ; eram prea absorbit de rotaţiile plutei noastre. Rîul părea şi mai violent acum şi eram mînaţi cu putere spre stîncă de un val enorm. Am fost purtaţi pe creasta lui înaltă de vreo 3 m pînă cînd valul izbi stînca. Credeam că totul s-a sfîrşit. Am lunecat apoi din nou, de-a lungul peretelui stîncii şi am fost aruncaţi iarăşi la marginea vîrtejului. Am întins mîinile cu desperare şi m-am prins de stîncile de pe margine. Pluta era aproape frîntă în două. Ţineam cu picioarele ca într-un cleşte salteaua pneumatică, trasă cu putere de curent, şi luptam contra lui că să pot ţine pluta pe loc. Sleit de puteri, eram pe punctul de-a da drumul mîinilor, cînd forţa curentului slăbi, celălalt capăt al plutei fu împins spre mal şi George izbuti să se prindă şi el cu mîinile de stînci. Nu puteam însă ieşi pe mal acolo, deoarece deasupra noastră se înălţa o stîncă verticală înaltă de 18 m, de care nu ne puteam prinde pe nicăieri. Trebuia să încercăm să tragem de-a lungul malului, pe o distanţă de 6 m pînă la platforma pe care se afla Shipton !

Cu muşchii încordaţi, ne-am luptat cu curentul apei, reuşind să înaintăm, centimetru cu centimetru. Din fericire am găsit destule puncte de sprijin pe stînca lustruită de valuri, dar uneori era cît pe-aci să fim smulşi din nou de curent. Simţii că mă loveşte ceva peste faţă şi auzii vocea lui Shipton care acoperi urletul apelor. Era o frînghie. Am prins-o cu putere şi Shipton ne trase spre el

cu mare greutate. Am ajuns în fine la platformă şi ne-am cățărat pe ea plini de recunoştinţă.

După patru zile, eram înapoi în India. Printre primele noutăţi pe care le-am aflat a fost aceea că elveţienii plănuiau în toamnă un nou asalt al Everestului. Nu aveau să economisească nimic. Se aduseseră noi îmbunătăţiri măştilor cu oxigen şi se alesese o echipă formată mai toată din ghizi alpini elveţieni cu mare renume. Lambert avea să conducă atacul propriu-zis al muntelui, iar Tenzing avea să fie şeful şerpaşilor. Nouă, care eram frămîntaţi de dorinţa de a cuceri vîrful, faptul ne păru aproape lipsit de spirit de sportivitate. Ei făcuseră o încercare frumoasă... de ce să nu ne lase şi nouă o posibilitate? Şi totuşi pentru ei era în joc prestigiul elveţian în Himalaya şi probabil că în împrejurări asemănătoare, am fi procedat şi noi la fel.

Shipton luă avionul spre Anglia, iar George şi cu mine luarăm drumul lung pe mare înapoi în Noua Zeelandă. Întors acasă la Auckland, am găsit o scrisoare de la Shipton. Am înţeles că acceptase, cu oarecare ezitări, să ia conducerea expediţiei britanice din 1953 pentru a încerca ascensiunea Everestului. El dorea ca George Lowe, Harry Ayres şi cu mine să facem parte din grup. Nimic nu m-ar fi putut face să urmăresc cu mai mult interes asaltul din toamnă al elveţienilor decît această veste. Cercetam zilnic ziarele în căutarea ştirilor scurte pe care le publicau, şi care conţineau informaţii denaturate şi neprecise. Veştile veneau greu. Un reportaj spunea că elveţienii îşi fixaseră tabăra la aproape 40 m de vîrf. În cele din urmă se află adevărul: eşuaseră din nou. Se întîmplase ca să fie mai uşoară căderea de gheaţă iar ei îşi urcaseră tone întregi de provizii pe Circul-de-vest. Învăţînd din experienţa anterioară, nu mai urcară pe Pintenul Geneva, ci îşi tăiară drum în susul gheţarului Lhotse, de-a lungul liniei indicate de Shipton în 1951. Făcînd eforturi colosale de a găsi un drum, instalaseră cîteva tabere pe această uriaşă faţă, atingînd în cele din urmă Şaua-de sud. Aveau acum cu ei aparate de oxigen mult mai îmbunătăţite. Dar şi-au amînat atacul pînă cînd a fost prea tîrziu. Se apropia iarna, iar frigul aspru şi vînturile puternice îi izgoniră de pe Şaua-de-sud,

În vîltoarea rîului Arun.

În vîltoarea rîului Arun.

fără să fi urcat mai mult de 150 m deasupra ei. Şi de data aceasta atacul fusese condus de formidabilul cuplu Lambert şi Tenzing.

Expediţiile elveţiene fuseseră puternice, bine echipate şi bine organizate — şi cu toate astea eşuaseră. Nu e nevoie să cauţi explicaţii de ce nu au putut urca Everestul, — muntele ţi le oferă din abundenţă. Dar ca noi să avem vreo şansă de reuşită, expediţia noastră necesita o înaltă tehnicitate bine adaptată înălţimilor, un echipament şi măşti de oxigen din cele mai bune şi mai moderne, şi o organizare din cele mai perfecte. Pe lîngă toate acestea, un singur lucru mai era extrem de necesar — norocul.

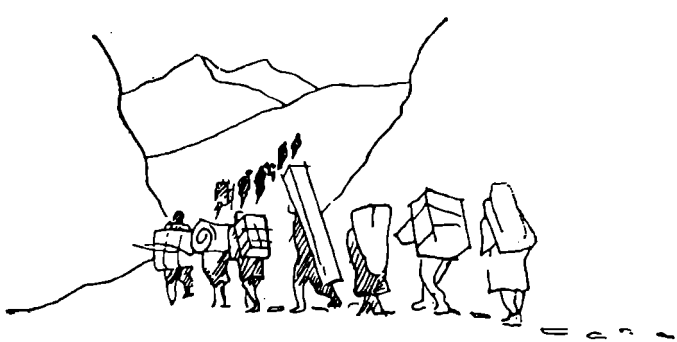

EVEREST 1953 — PRIMA BARIERĂ

Societatea Regală de Geografie, Biroul Expediţiei pe muntele Everest. 1 Kensington Gore Londra S. W. 7.

16 octombrie, 1952

Dragă Hillary,

Cred că ţi-a scris Eric Shipton despre schimbarea făcută în conducerea expediţiei Everest din 1953 şi probabil că ai aflat ştirea şi din ziare. Îmi închipui că cele întîmplate te-au mirat şi te-au dezamăgit ; păcat că lucrurile s-au petrecut aşa şi că Eric Shipton a avut atîta ghinion !

Cred însă că eşti de aceeaşi părere cu mine că noi avem datoria să continuăm cu hotărîre organizarea cuceririi vîrfului.

Scrisoarea mea nu are un caracter oficial ; vreau numai să te anunţ că sînt foarte ocupat cu selecţionarea echipei şi că sper totodată că d-ta şi Lowe veţi primi să faceţi parte din ea. Echipa propusă urmează să fie aprobată de comitetul comun pentru Himalaya, spre sfîrşitul acestei luni, iar invitaţiile oficiale vă vor fi trimise prin intermediul Clubului alpin al Noii Zeelande. Să nu fiţi prea dezamăgiţi dacă nu vom putea lua mai mulţi din grupul vostru. Sper că înţelegi ce greutăţi prezintă definitivarea unei liste, mai ales că, în principiu, socotesc că e foarte important să fi cunoscut personal oamenii înainte de a definitiva grupul. Celelalte recomandări făcute de d-ta vor fi între timp examinate cu toată seriozitatea.

Aştept cu toată nerăbdarea să lucrăm împreună în această problemă care ne interesează.

Al dumitale,

John Hunt

Prin această scrisoare am făcut cunoştinţă cu omul care avea să joace un rol hotărîtor în organizarea succesului final al cuceririi Everestului.

Într-adevăr, cunoşteam şi dezaprobam hotărîrea Comitetului pentru Himalaya de a schimba conducătorii la mijlocul drumului şi eram profund dezamăgit că Shipton fusese înlocuit. „Everest fără Shipton nu poate fi acelaşi lucru, îmi ziceam eu. Şi la urma urmei, cine o fi acest tip Hunt? Nu am mai auzit niciodată de el! Mă întreb dacă e bun la ceva?"

Priceperea lui Hunt se dovedi însă curînd, cînd am primit prin poştă o serie de planuri amănunţite care, trebuie să recunosc, în ciuda aversiunii mele, dădeau soluţiile cele mai exacte. Atît Lowe cît şi eu aşteptam cu multă nerăbdare să aflăm componenţa grupului şi am fost foarte bucuroşi cînd am aflat că vor mai lua parte Evans, Bourdillon şi Gregory, care participaseră la expediţia de pe Cho Oyu, şi Ward care fusese cu noi în expediţia de recunoaştere din 1951. Din grupul de alpinişti mai făceau parte Wylie şi Noyce, care obţinuseră rezultate excelente în diversele ascensiuni din munţii Himalayei, Westmacott şi Band care făcuseră ascensiuni remarcabile în Alpii europeni. Dintre cei care nu aveau să participe la ascensiuni erau Stobart, operatorul cinematografic şi vechiul nostru prieten, doctorul Griffiths Pugh, a cărui prezenţă însemna nenumărate experienţe fiziologice pe pielea unor alpinişti imprudenţi.

Cum George Lowe şi cu mine eram izolaţi de restul grupului nu-i puteam ajuta decît cu sfaturi, dar era limpede că organizarea expediţiei se făcea cu paşi vertiginoşi, iar echipamentul nostru avea să fie dintre cele mai bune. De data aceasta asaltul muntelui urma să se facă cu ajutorul aparatelor de oxigen; în acest scop se făceau sforţări uriaşe pentru perfectarea a două tipuri diferite de aparate pe care urma să le întrebuinţăm.

La începutul lunii martie, ne-am întrunit la Kathmandu toţi membrii expediţiei; aci l-am întîlnit pentru întîia oară pe John Hunt. Din prima clipă, am fost impresionat profund de energia sa dinamică, de capacitatea lui organizatorică şi de felul său încîntă-

tor de a se purta cu oamenii. Caracterul lui s-a conturat perfect la prima noastră convorbire, cînd mi-a spus că intenţionează „să fie mereu în fruntea expediţiei". Deşi îl cunoşteam doar de cîteva minute, impresia puternică pe care mi-o produse mă făcu să nu mă îndoiesc de spusele sale. Tot la Kathmandu l-am cunoscut pentru prima oară şi pe Tenzing. Era robust şi bine făcut. Chipul său exprima încredere şi modestie totodată. Curînd deveni un membru preţuit al grupului nostru şi se făcu iubit de toţi prin zîmbetul lui încîntător şi prin blîndeţea firii sale.

La 10 martie, am părăsit Kathmandu pornind în marş domol spre poalele Everestului. Timp de 17 zile am urcat dealuri şi am coborît văi, străbătînd minunatul ţinut al Nepalului pe o vreme nesperat de bună. Înotam în toate rîurile, mîncam cît şapte şi dormeam sub cerul înstelat. La mănăstirea Thyangboche unde am poposit eram cu toţii într-o formă perfectă şi bine dispuşi.

Uriaşul masiv al Everestului, înălţat mult deasupra peretelui pe care-l alcătuiau masivele Nuptse şi Lhotse, pe care-l revedeam, ne-a produs o emoţie puternică. Ardeam de nerăbdare să ne încercăm puterile cu ei.

Am instalat o tabără-de-bază temporară la Thyangboche unde am despachetat tot echipamentul şi am rămas cîteva zile, verificîndu-l şi învăţînd cum să-l mînuim. Bourdillon, mai ales, ne-a dat lămuriri preţioase de folosire a diferitelor tipuri de aparate de oxigen. Planul nostru avea ca prim scop întărirea rezistenţei fizice şi adaptarea la altitudini mari, prin ascensiuni de orientare prin mulţimea de văi cu gheţari din jurul Everestului. Prima perioadă de aclimatizare a fost fixată între 30 martie şi 6 aprilie ; împărţiţi în grupuri de cîte trei sau patru am plecat în recunoaştere prin văile din apropiere. Ne-am regrupat cu toţii la Thyangboche la 6 aprilie şi, după cum se pare, fiecare făcuse o excursie minunată. Înălţimile vîrfurilor explorate depăşeau 6 000 m, iar constatările făcute erau foarte utile. Începutul expediţiei se arăta, în general, cît se poate de bun.

A doua perioadă de aclimatizare urma să înceapă peste cîteva zile. Hunt îmi ceru să-mi conduc grupul pe gheţarul Khumbu ca

să fac recunoaşterea căderii de gheaţă care duce în Circul-de-vest. Bucuria mea era de nedescris. Din grupul meu mai făcea parte Michael Westmacott, George Band şi, la cererea mea, George Lowe. Ştiam că ascensiunea pe căderea de gheaţă însemna o muncă grea şi simţeam nevoia să-l ştiu alături de mine pe vechiul meu prieten. Timp de două zile ne-am sfătuit şi am făcut planuri împreună; ne-am ales corturile, corzile, primusurile, pitoanele[1] şi carabinierele[2]. Am pregătit alimentele, am calculat cantitatea necesară de combustibil, am controlat echipamentul şerpaşilor şi, în sfîrşit, am angajat o ceată de culii care să ne ducă poverile pe gheţarul Khumbu. Pugh şi Stobart au cerut să vină şi ei cu noi, ceea ce însemna mai mult echipament, mai multă mîncare şi mai mulţi culii.

La 9 aprilie dimineaţa, am plecat toţi şase din Thyangboche, întovărăşiţi de cinci şerpaşi de mari înălţimi şi de 39 şerpaşi, dintre care aproape jumătate erau femei. Am străbătut în pas uşor valea Imja, pînă dincolo de satul Pangboche, abătîndu-ne apoi în sus pe valea Chola. Cerul întunecat şi ameninţător ne-a silit să întindem pasul şi să poposim peste noapte în satul părăsit Phalong Karpo, în plin viscol. A doua zi de dimineaţă totul era alb în jurul nostru. Chiar şi pe terenurile din jurul corturilor se aşezase un strat de mai bine de 10 cm de zăpadă, iar mai sus era cu mult mai gros. Muntele Ama Dablam, înveşmîntat în albul imaculat al zăpezii proaspăt căzute şi încununat cu un penaj lung de zăpadă spulberată de vînt, strălucea în razele soarelui de dimineaţă ca o feerie. Nu ştiam ce să fac. Ardeam cu toţii de nerăbdare să urcăm în susul văii şi să asaltăm neîntîrziat căderea de gheaţă, dar culii noştri nu aveau ochelari de soare iar noi nu aveam nici o pereche de rezervă. Mă temeam ca din cauza albeţii zăpezii să nu orbească cineva.

Cu toate acestea nu puteam aştepta nici topirea zăpezii; aceasta ar fi însemnat zădărnicirea planurilor noastre. Plin de îngrijorare

[1] Piron de fier prevăzut cu un inel sau cu o ureche prin care se introduce carabiniera, care se bate în crăpăturile stîncii. — *N. R.*

[2] Verigă de oţel ovală, prevăzută cu o clapă cu arc, cu ajutorul căreia se prinde coarda de piton. — *N. R.*

m-am sfătuit cu şerpaşii. Aceştia mă asigurară că toţi culii voiau să meargă mai departe şi că nu le păsa cîtuşi de puţin de albeaţa strălucitoare a zăpezii. Îmi liniştii conştiinţa tulburată cu gîndul că ei cunosc locurile acelea şi că vor şti singuri cum să-şi poarte de grijă. Le cerui deci să împacheteze şi pornirăm mai departe printr-o lume de basm, îngheţată, făurită din cristale sclipitoare de zăpadă. Cuprins de o bucurie copilărească zvîrleam în aer pumni de fulgi de zăpadă ca să-i văd doar cum sclipesc în lumina blîndă a soarelui de dimineaţă.

După o cotitură, intrarăm în valea Khumbu, unde suirăm pieptiş prin zăpada adîncă de aproape 30 cm. Soarele strălucea puternic acum, iar sclipirea zăpezii era orbitoare. Toţi cei ce aveau ochelari şi i-au pus, dar restul culiilor închideau ochii de durere la lumina puternică a zăpezii. Cu inimă grea, îmi imputam uşurinţa cu care nesocotisem ceea ce îmi dictase bunul meu simţ ; dar acum nu mai aveam altă ieşire, trebuia să urcăm cu hotărîre mai departe, deoarece cu cît ajungeam mai repede la destinaţie, cu atît era mai bine. Intenţionam să înnoptăm la Lobuje, un mic grup de adăposturi construite din bolovani şi din bucăţi de pămînt cu iarbă, la aproape 5 000 m, pe albia înverzită de lîngă gheţarul Khumbu. Am ajuns primul acolo şi priveam plin de întristare coloana care înainta încet, încet. Şi ce jalnic arătau ! Mergeau agale cu capetele plecate, cu ochii umflaţi şi lăcrămînd. Mă cuprinse o amară deznădejde. „Ce mai conducător sînt şi eu ! Nu am plecat nici de două zile şi mi-am orbit toată echipa !" Tîrziu, după-amiază, se porni din nou să ningă ; deznădejdea mea era fără margini. Ceea ce mă mira foarte mult era faptul că tovarăşii mei nu luau de loc în tragic această catastrofă ; ba chiar, George Lowe, bătrînul meu prieten îmi alungă gîndurile negre spunînd admirativ despre potopul de ninsoare : „E straşnic !" M-am dus la culcare amărît, convins că oamenii nu vor mai vedea o săptămînă întreagă de-acum încolo.

Nu-mi putusem închipui însă puterea de refacere a şerpaşilor noştri robuşti. A doua zi dimineaţa, numai patru şerpaşi cerură să li se achite drepturile şi să plece înapoi. Ceilalţi şerpaşi cu toate că aveau încă ochii împăienjeniţi, voiau să meargă mai departe. Nu

puteam însă să-i las să pornească iarăşi peste întinderea strălucitoare de zăpadă fără ceva care să le apere cît de cît ochii, dar nu eram în stare să găsesc nici o soluţie. Inventivul Stobart ne veni însă în ajutor. Faţă de vasta lui experienţă în decursul căreia a trebuit să înfrunte atacurile leilor din Africa şi ciocnirile de aisberguri în Antarctica, problema noastră era, fără îndoială, doar un fleac pentru el. Cîţiva din grupul nostru aveau ochelari de schi cu lentile mari şi cu rezerve de celuloid. Stobart le strînse pe toate, le tăie în bucăţi mici de aproape 2,5 cm în diametru, apoi scoase un rulou mare de bandă de lipit şi nişte sfoară şi, nu după mult timp, reuşi să fabrice primul exemplar din noul tip de ochelari de zăpadă. Succesul fu imediat, aşa că întregul grup se puse pe lucru cu foarfeci şi bandă de lipit, ca să-i confecţionăm în serie. Ne trebuiau vreo treizeci de perechi ca să putem da fiecărui şerpaş cîte una.

Operaţia ne luă aproape toată dimineaţa, astfel că pînă să plecăm din Lobuje se făcuse destul de tîrziu. Zăpada strălucea foarte puternic. Nu mi-a trebuit mult timp să-mi dau seama că unii dintre şerpaşi erau într-o stare mult mai rea decît îmi declaraseră. O fată, mai cu seamă, era aproape oarbă, dar păşea hotărîtă înainte, sprijinindu-se cu mîna de şerpaşul din faţă, ca să-şi găsească drumul. Starea ei era atît de desperată, încît m-am hotărît să fiu tare şi s-o trimit înapoi. I-am luat povara din spate, i-am pus salariul în palmă şi i-am închis apoi pumnul. I-au trebuit cîteva clipe ca să înţeleagă ce voiam şi deodată, cu un gest sălbatic, azvîrli banii în zăpadă, îşi ridică povara şi împleticindu-se porni după tovarăşii ei.

După cîteva ore de mers continuu şi anevoios am dat de un şir lung de pietroaie colţuroase care acopereau un gheţar afluent şi am pornit să ne facem drum peste ele. Vremea se stricase din nou şi începuse să ningă. George Lowe şi cu mine am luat-o repede înainte ca să alegem un drum bun cît timp mai aveam vizibilitate, iar şerpaşii veneau tîrîndu-se încet pe urmele noastre. După un drum lung am ajuns, în sfîrşit, la capătul morenei, după care am traversat peste o regiune netedă, acoperită cu zăpadă, pentru a ne instala tabăra, la marginea unui lac. Cîţiva şerpaşi mai voinici ne

urmau la o mică distanţă, dar mulţi dintre ei nici măcar nu se zăreau. M-am înapoiat cu George să le dăm o mînă de ajutor. Departe, în urmă, pe morenă, găsii o femeie împleticindu-se prin zăpadă sub povara unei cutii mari de peste 30 kg. Era aproape sfîrşită de puteri şi i-am luat povara. Ea o purta cu ajutorul unei glamnice [1] şi, cum nu aveam asupra mea curele de legat greutăţi, am fost nevoit să adopt şi eu sistemul ei. La început, înaintam nespus de greu, dar curînd am învăţat să ţin povara în echilibru şi am descoperit că puteam înainta chiar destul de repede. În felul acesta am transportat toate poverile, iar pînă la căderea nopţii am reuşit să aduc şi ultimul şerpaş în tabără. În amurgul întunecat, prin ninsoarea care cădea într-una, aşezarea taberei noastre alcătuia un tablou cît se poate de trist. Curînd însă, focurile taberei înălţate sub fiecare din bolovanii uriaşi care ne străjuiau, mirosul plăcut al bucatelor care se pregăteau şi rîsetele pline de voie bună ale şerpaşilor au adus o bună dispoziţie generală, cu toată oboseala care ne cuprinsese.

Cînd ne-am trezit a doua zi de dimineaţă vremea era frumoasă şi în timp ce luam gustarea de dimineaţă nu ne puteam dezlipi ochii de pe minunatele ace de gheaţă ale lui Nuptse, care se înălţa drept deasupra noastră, de cealaltă parte a gheţarului. În tabără toţi erau în aşteptare, deoarece era ziua în care trebuia să alegem locul taberei-de-bază şi să facem prima cercetare a căderii de gheaţă. Pornirăm curînd la drum şi începurăm urcuşul pe gheţarul Khumbu. Un şir fără sfîrşit de movile de morenă ne stăteau în cale, dar, în cele din urmă, ajunserăm şi pe porţiunea netedă din mijlocul gheţarului pe care o urcarăm cu uşurinţă, de-a lungul unei albii străjuite de turnuri mari de gheaţă. De aici puteam zări, din cînd în cînd, căderea de gheaţă haotic îngrămădită, revărsîndu-se din gura larg deschisă a Circului-de-vest. Departe, sus, deasupra noastră atît de departe se contura piramida întunecată şi înfricoşătoare a Everestului, plutind ca o nălucire cu flamura sa zdrenţuită de zăpadă.

[1] Suport moale pe care femeile de la ţară îl pun pe cap cînd duc poveri. — *N. R.*

padă biciuită de vînt, fluturînd în aerul rarefiat. Pînă la el părea o cale nesfîrşit de lungă.

Ne-am continuat urcuşul pe un drum şerpuitor printre ace de gheaţă lungi şi subţiri, printre stînci drepte de neurcat, sărind peste pîraie reci care-şi aveau izvorul chiar în gheţar, sau ocolind cu iuţeală bolovani uriaşi care stăteau gata să se prăvălească. La amiază, am ajuns pe locul unde fusese instalată tabăra-de-bază a elveţienilor — o întindere stearpă de gheaţă presărată cu blocuri de stînci şi cu destule locuri netede unde se puteau instala cîteva corturi. Dădurăm jos poverile şi pornirăm în recunoaştere. Strigătul lui George Lowe ne atrase imediat spre locul unde se afla. Descoperise o grămadă foarte mare de lemn de ienupăr pentru foc, suficientă pentru o săptămînă întreagă. Cu oarecare părere de rău am făcut plata şerpaşilor, urmărindu-i apoi cu privirea cum coborau veseli în mare viteză pe gheţar în jos. Fuseseră oameni foarte curajoşi şi ne părea rău să-i vedem plecînd.

După-amiază, am pornit singur să caut un drum mai uşor, spre poalele căderii de gheaţă. Răspunderea pe care mi-o încredinţase John Hunt era foarte mare şi din această cauză hotărîsem ca în cele şase zile cîte mai erau pînă la sosirea lui să încercăm, dacă era omeneşte posibil, să ajungem la capătul de sus al căderii de gheaţă. Deasupra taberei noastre de bază, gheţarul Khumbu avea înfăţişarea unei întinderi sălbatice de turnuri de gheaţă, străbătută de văgăuni şerpuitoare. Am pătruns într-una din ele, apoi într-alta şi iar într-alta, pînă cînd, după un ceas de mers, am ajuns la poalele căderii de gheaţă. Mare lucru nu am putut vedea din cauza norilor care se lăsau din ce în ce mai jos, dar mi-am putut da imediat seama că partea de jos a căderii de gheaţă era cu mult mai greu de urcat decît fusese în 1951. Părea totuşi accesibilă. Întors în tabără, le povestii şi celorlalţi ceea ce văzusem. Hotărîrăm ca a doua zi să încercăm instalarea unei tabere cît mai sus posibil, pe pantele inferioare. Seara, cînd ne-am retras în corturi începuse să ningă din nou.

N-apucară să mijească zorile şi începurăm să alegem echipamentul şi să-l împachetăm. Din nefericire, George Lowe era bolnav,

dar Westmacott şi Band erau într-o formă excelentă. La ora 9, ne luarăm rămas bun de la George şi de la ceilalţi şi pornirăm toţi trei, însoţiţi de patru şerpaşi, în bătaia caldă a soarelui, de-a lungul potecii, printre turnurile de gheaţă. Acum puteam vedea bine întreaga cădere de gheaţă, dar cu cît ne apropiam de ea, cu atît înfăţişarea ei ne descuraja mai mult. Căderea de gheaţă avea o înfăţişare înspăimîntătoare. Chiar porţiunile de la poale, considerate de noi mai uşor de trecut, erau despicate de nenumărate crevase şi ameninţate de turnuri de gheaţă care stăteau gata să se prăvălească. Ne dădurăm imediat seama că nu era locul potrivit pentru aşezarea unei tabere, aşa că trimiserăm înapoi la bază pe cei patru şerpaşi împreună cu tot echipamentul, în timp ce Band, Westmacott şi cu mine pornirăm mai departe în recunoaştere. Legaţi în coardă, ne-am croit cu grijă drumul spre stînga căderii de gheaţă, mereu în căutarea unui traseu care să poată fi folosit în deplină siguranţă şi de hamalii noştri neexperimentaţi şi încărcaţi cu poveri. La început, înaintam destul de uşor peste crevase mari cu poduri de gheaţă groasă pe un drum întortocheat, intrînd şi ieşind din ele aproape fără nici o greutate. Dar unghiul pe care-l formau crevasele abătea încet, încet, drumul spre dreapta şi, în cele din urmă, ne văzurăm siliţi să ne oprim în faţa unui perete înalt de gheaţă.

Westmacott care mergea în frunte atacă cu forţă obstacolul. El săpă un şir de trepte de-a curmezişul peretelui, spre stînga, unde, fiind despicat de o crevasă, el forma un colţ. Apoi ciopli cu mare migală nişte trepte largi, în sus, pe colţul de gheaţă abrupt. După multe eforturi ajunse la capătul de sus şi se căţără deasupra, dispărînd pentru cîteva clipe din faţa noastră. Strigătul său vesel ne vesti că găsise o platformă sigură şi că deci putem urca şi noi. Band se căţără încet după el şi apoi alt strigăt anunţă şi rîndul meu. Traversai baza peretelui pînă la colţ şi începui să urc. Acesta era foarte drept şi totodată foarte periculos, deoarece în stînga puteam privi drept în jos în adîncimile unei crevase de 15—20 m. Dar Michael Westmacott făcuse o treabă bună aşa că am urcat treptele tăiate de el fără nici o greutate. Îmi regăsii tovarăşii de echipă şi numirăm locul acesta prăpăstios „Spaima

lui Mike", nume care a fost adoptat după aceea de toată lumea. Echipele care au venit în urma noastră au instalat pe porţiunea aceasta o balustradă fixă din frînghie, pentru ca hamalii să poată urca pe acolo în deplină siguranţă.

Era rîndul meu să trec în frunte ca să caut un drum printr-un labirint de crevase enorme. Trebuia cu orice preţ să ne întoarcem spre stînga. Multe din punţile peste care treceam erau doar nişte lespezi de gheaţă, puţin rezistente şi lipsite de stabilitate, peste care nu era nimerit să treacă hamalii, însă ne-am dat seama că mai tîrziu le-am putea face mai accesibile. Înaintarăm încet o jumătate de oră şi ajunserăm la marginea celei mai mari crevase pe care o întîlnisem pînă atunci. Avea aproape 12 m lăţime şi era colosal de adîncă. Plin de îngrijorare, căutam un drum de trecere peste ea sau posibilitatea de a o ocoli. Singurul mijloc de trecere pe care reuşii să-l prevăd, era un bloc de gheaţă înţepenit peste crevasă, chiar aproape de margini, dar din păcate cam nesigur. La prima apăsare avui impresia că se va prăbuşi sfărîmîndu-se în adîncurile care se deschideau de sub el ; cu toate acestea hotărîi să încerc să-l trec. Am pornit cu mare băgare de seamă peste el, în timp ce Westmacott mă asigura solid cu coarda. Nu-mi plăcea de loc ! Îl simţeam cum îmi tremură sub picioare şi, cu cît înaintam, cu atît riscam să cad mai în adînc. Chiar şi de partea cealaltă, pe care ajunsesem cu bine, nu eram în afară de orice pericol. Buza superioară a crevasei era mult mai înaltă decît puntea, aşa că trebuia să mă caţăr pe un perete de gheaţă înalt de 6 m.

Suspendat într-o poziţie nesigură, începui să tai cîteva trepte largi în gheaţa tare, crestînd apoi deasupra lor mai multe prize pentru mîini. După aceea, începui să urc treptele cu groaza morţii în suflet, ţinîndu-mă desperat cu o singură mînă, în timp ce corpul îmi atîrna în gol, peste crevasă. Continuai să tai cu mîna liberă alte trepte şi în felul acesta obositor şi incomod, urcai încet peretele. Numai eu ştiu ce mare uşurare am simţit cînd am reuşit să cuprind cu mîna marginea de sus a crevasei şi să înfig pioletul în zăpadă sigură. Încă o zvîcnire şi o icnire şi iată-mă deasupra.

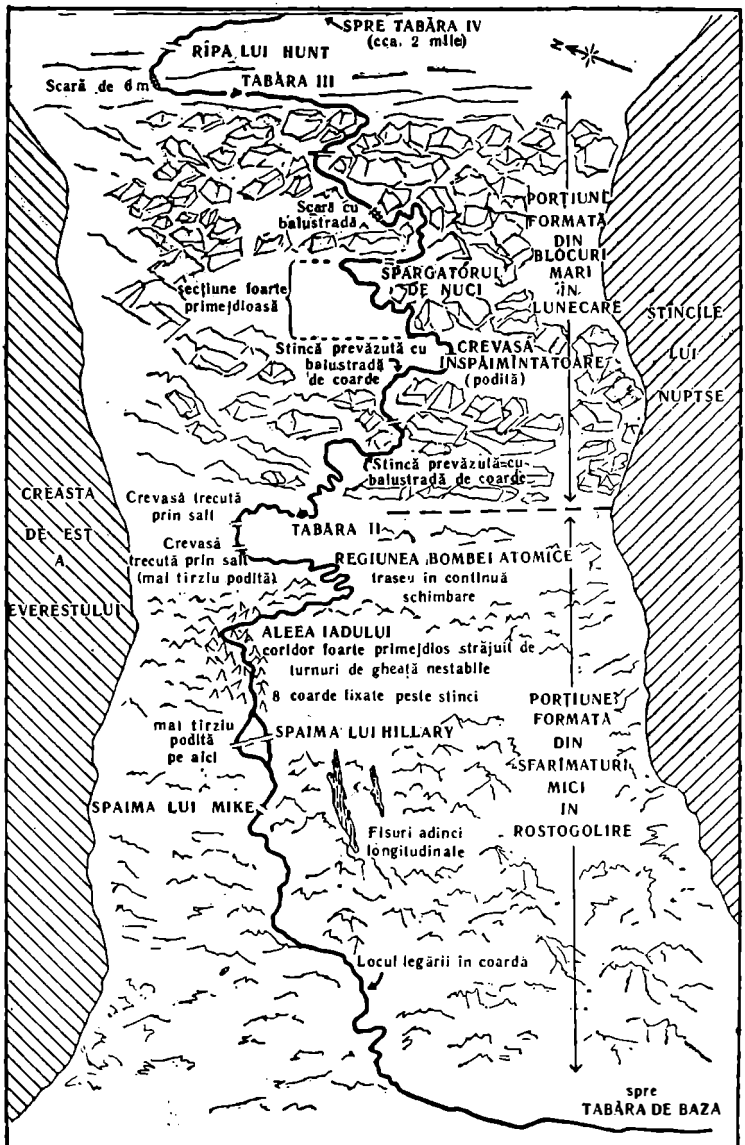

O schiță a drumului urmat peste căderea de gheață Khumbu.

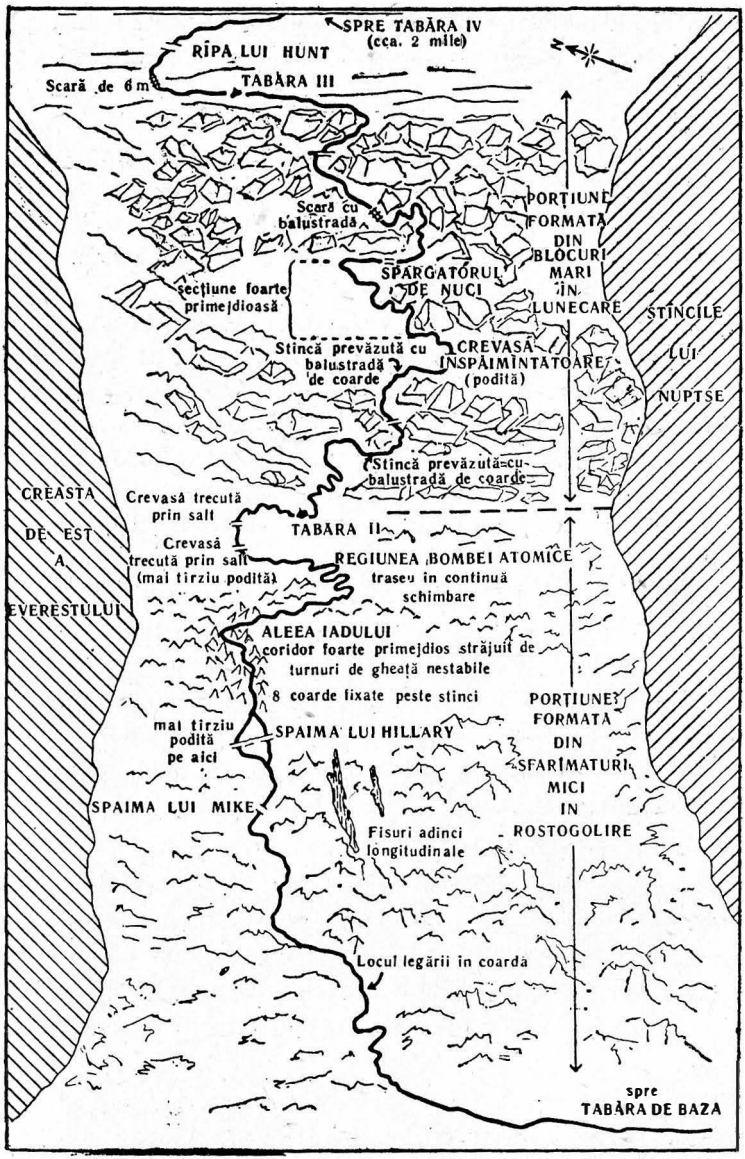

O schiță a drumului urmat peste căderea de gheață Khumbu.

Aşa s-a născut „Spaima lui Hillary". Locul acesta nu ne-a plăcut niciodată şi a fost folosit numai de cîteva ori pînă cînd ceilalţi din echipă au găsit un drum mult mai sigur, care ocolea mult spre stînga.

Am revenit apoi la sistemul obişnuit de trecere a crevaselor — o cercetare atentă şi apoi un salt sălbatic, dacă nu era prea lată ; pentru cele mari căutam cu înfrigurare o punte care să ne susţină greutatea. Şi cu toate că ne opream foarte des, pînă la urmă reuşeam întotdeauna să ne croim drum.

Ajunserăm în sfîrşit pe o şa mică şi înzăpezită unde ne-am aşezat să ne odihnim şi să gustăm ceva. Privirăm de acolo drumul dinaintea noastră. De aici aspectul căderii de gheaţă se schimba complet. Pantele din faţă formate din blocuri mari şi nestabile de gheaţă, îngrămădite unul peste altul, gata să cadă în orice moment erau mult mai prăpăstioase. Locul era cît se poate de primejdios, iar sfărîmăturile de gheaţă presărate pe zăpada de dedesubt dovedeau cu prisosinţă că la orice mişcare bruscă a gheţarului, cîteva din blocurile de gheaţă se puteau prăvăli. Singurul traseu posibil pe care-l puteam vedea era peste o rîpă abruptă, printre blocurile îngheţate ; dar chiar şi aceasta era ameninţată de gheaţa care atîrna deasupra ei pe ambele laturi. Cum nu aveam altă posibilitate, trebuia să folosim această cale. Pornirăm aşadar repede în susul viroagei, poticnindu-ne de rămăşiţe de avalanşe, cioplind trepte în pantele de gheaţă şi căutînd să înaintăm atît de iute cît ne permiteau plămînii noştri greu încercaţi. Singura dorinţă era să ieşim din această regiune periculoasă cît mai repede posibil. Ajunserăm la capătul rîpei gîfîind şi ne căţărarăm imediat ce ieşirăm din ea, în dreapta. De acolo ne urcarăm pe un bloc mare, care părea ceva mai stabil decît celelalte, de unde privirăm înapoi spre „Aleea iadului" mulţumiţi că reuşisem să trecem cu bine prin ea.

Dar nici drumul dinaintea noastră nu arăta să fie mult mai bun. Era pur şi simplu o îngrămădeală de blocuri de gheaţă. Începui să-mi caut un loc de trecere printre ele. Uneori mă pu-

Coborîm pe valea împădurită a rîului Barun, pe o ploaie musonică.

EVEREST 1953

Tabăra a II-a la circa 6 400 m, la jumătatea drumului pe căderea de gheață.

Improvizații împotriva luciului orbitor al zăpezii folosite de șerpașii prinși într-o furtună de zăpadă aproape de tabăra de bază. Băiatul și-a pus părul pe ochi, iar femeia poartă «ochelarii speciali» confecționați de Stobart.

În tabăra de la lac, la 17 aprilie, după ce am trecut căderea de gheață stabilind totodată și drumul peste ea.

1 iunie la tabăra de bază. Da Namgyal și Ang Nyima, cei doi șerpași care au cărat poveri pînă foarte sus, aproape de Everest.

team strecura, aproape strivit, printre două blocuri, alteori trebuia să-mi tai trepte pe deasupra lor şi chiar — din fericire numai de cîteva ori — să-mi croiesc un drum pe sub ele. Munca asta ne distrugea nervii şi înaintam desigur foarte încet. Acum se putea vedea porţiunea unde căderea de gheaţă devenea ceva mai netedă şi ne-am dat imediat seama că elveţienii îşi aşezaseră desigur tabăra acolo. Ne mai rămîneau totuşi vreo 180 m pînă la porţiunea netedă, iar terenul care ne despărţea de ea era aproape imposibil de străbătut. Descurajaţi, obosiţi şi destul de înfricoşaţi, ne-am decis să încheiem activitatea pentru ziua aceea şi ne-am întors, mergînd încet, la confortul şi siguranţa pe care ni le ofereau tabăra-de-bază.

A doua zi, am reînnoit atacul împreună cu Westmacott, însoţiţi de data aceasta de Ang Namgyal, un alpinist de încredere, foarte încercat. Urcarăm pe urmele din ajun, înaintînd de data aceasta mult mai repede deoarece cunoşteam drumul, şi am sosit la „Aleea iadului" fără prea multe greutăţi. Aici ne aştepta o surpriză foarte neplăcută. Cam pe la jumătatea drumului, în susul rîpei, poteca fusese ştearsă pe o lungime de aproximativ 6 m de sfărîmăturile unor blocuri de gheaţă care căzuseră în timpul nopţii de pe înălţimi. Fiecare bloc care atîrna deasupra capetelor noastre căpăta acum o înfăţişare şi mai ameninţătoare, şi străbătuţi de fiori reci de teamă de-a lungul şirei spinării ne repezirăm în susul rîpei. Traversarăm apoi labirintul de blocuri de gheaţă unde ne-a mai venit curajul, fiindcă aparent nimic nu se schimbase şi ajunserăm la punctul cel mai îndepărtat, atins cu o zi înainte. Reîncepurăm aceeaşi înaintare chinuită pe teren necunoscut. Mai întîi încercarăm un mare ocol spre dreapta. Croindu-ne drum peste blocurile de gheaţă şi prin jurul lor, înaintarăm cam 90 m spre mijlocul căderii de gheaţă, căutînd printre zidurile de apărare ale acesteia un loc prin care am fi putut urca în susul ei. Ne oprirăm însă descurajaţi în faţa unei crevase transversale imense, lată de cel puţin 15 m şi străjuită de un şir de seracuri ascuţite. Ne-am reîntors atunci la locul de unde pornisem. Singurul lucru care ne mai rămînea de făcut era să încercăm să străbatem regiunea din

față, cu tot aspectul ei înspăimîntător. În dreapta noastră imediat, se aflau două blocuri mari de gheață înalte de 12—15 m pe care, gîndeam eu, dacă am reuși să le trecem de partea cealaltă am putea apoi înainta o bună distanță. Am început prin urmare să tai un șir de trepte în susul pereților strălucitori ai blocurilor, făcîndu-mi în același timp în gheață mici prize pentru mîini. Mi-am întins puternic mîinile peste margine și cu o schimbare bruscă a centrului de greutate m-am zvîrlit deasupra. Căutai îndată obstacolele pe care le-am mai avea de înfruntat și-i strigai lui Westmacott vestea bună, că puteam continua drumul pe acolo. Urcară și ceilalți doi și pornirăm apoi cu toții mai departe. Cu emoție crescîndă, trecurăm peste o jumătate de duzină de blocuri de gheață oprindu-ne apoi surprinși în fața aspectului neobișnuit al terenului din fața noastră. În mijlocul căderii de gheață avusese loc o prăbușire enormă, iar la picioarele noastre se deschidea o rîpă largă și nu prea adîncă, printre ruine de gheață, urcînd apoi lin pînă la platforma largă care constituia primul nostru obiectiv. Fundul rîpei era destul de neted, dar despicat de un labirint de crevase orizontale și verticale ca un teren noroios uscat de soare. Arăta destul de nesigur, dîndu-ți impresia că în orice moment s-ar fi putut prăbuși. Ne aflam în vechea noastră regiune a „Bombei atomice", însă prin ea puteam ajunge unde doream și aceasta era principalul.

Cu nervii încordați, ca în astfel de situații, m-am lăsat în jos pe panta rîpei și am început cercetările. Westmacott mă fila strîns în coardă, așa că am desprins de la locul ei o bucată mare de gheață pe care am împins-o în jos într-o crevasă. În prima clipă nu se întîmplă nimic, dar imediat se auzi din adîncuri un bubuit surd și terenul se zgudui sub noi. Socotii că regiunea era șubredă, dar nu într-atît încît să nu-mi permită înaintarea. Hotărîi să merg mai departe. Primele crevase întîlnite erau largi, cu aspecte nu prea plăcute și cu toate că reușisem să traversez, eram îngrijorat de felul cum tremurau și bubuiau la fiecare lovitură de piolet. Am pus în sfîrșit piciorul pe prima porțiune a labirintului de crevase și, deși vedeam urme vădite de

zguduiri recente, am respirat uşurat cînd am simţit teren stabil sub picioarele mele. Am mers mai departe cu paşi mari peste crevasele înguste întîlnite în cale, pînă am ajuns în sfîrşit la ultimele. Aici rîpa se strîmta iar pînă la platforma de zăpadă dinaintea noastră mai erau doar două crevase. Locul era de-a dreptul descurajant. De ambele părţi se înălţau pereţi reci înghеţaţi, iar pe deasupra capetelor noastre se întindea ameninţător un deget uriaş de gheaţă. N-am mai pierdut nici o clipă şi, deşi crevasele erau largi şi cu malul opus mai înalt, ne-am adunat toate forţele şi am sărit peste ele. Am ajuns astfel pe platforma largă şi însorită.

Făcuserăm pînă acum mai mult de jumătate din drumul care ducea în susul căderii de gheaţă şi ne găseam la o altitudine de 5 900 m. Ne oprirăm să căutăm un loc pentru tabără. Platforma era destul de întinsă dar examinată mai cu atenţie, avea prea puţine locuri care să nu fie, mai mult sau mai puţin, expuse pericolului avalanşelor de deasupra. În cele din urmă, descoperirăm o mică limbă de gheaţă pe care ne puteam instala. În spatele nostru, la mică distanţă, se înălţa un serac enorm, înclinat, care, după calculele noastre, chiar de ar fi căzut nu ne-ar fi putut provoca decît o spaimă mare. După un scurt popas pentru masă, am coborît din nou. Doream să îmbunătăţim poteca şi să o facem mai sigură ; în acest scop am început să cioplim gheaţa cu furie. În punctele mai grele am săpat în gheaţă trepte mari, iar cea care atîrna deasupra potecii a fost dărîmată ; pe pantele abrupte ca şi peste blocurile greu de trecut am tăiat un drum sigur. Nu am putut face nimic ca să îmbunătăţim lipsa de stabilitate a terenului, dar cel puţin am redus timpul necesar pentru străbaterea zonei periculoase. Ne-am întors la tabăra-de-bază mai mult decît încîntaţi de realizările noastre iar aventurile zilei nu şi-au pierdut farmecul prin povestirea lor.

Seara ne-am sfătuit îndelung. Deşi stabilisem un drum care înainta destul de mult pe căderea de gheaţă, pericolele serioase pe care le prezenta mă nemulţumeau. Nu voiam să pierdem nici o clipă în mod inutil fiindcă sarcina noastră era să găsim ruta cea

mai bună, ca să nu expunem hamalii la riscuri inutile. Am hotărît prin urmare ca în ziua următoare să explorăm centrul căderii de gheaţă şi să căutăm un drum mai puţin periculos. De-abia ne culcasem cînd Westmacott avu pe neaşteptate o criză violentă. Şi, cu toate că după cîteva ore criza trecuse, durerile chinuitoare şi vărsăturile îl slăbiseră într-atît încît nu se mai putea conta pe el cîteva zile. Westmacott lucrase splendid pe căderea de gheaţă, bănuiam însă că îl doborîse altitudinea cu care nu era obişnuit. Din fericire, George Lowe se făcuse bine între timp, aşa că forţele echipei noastre rămîneau aceleaşi.

Am pornit deci în zori, împreună cu Lowe şi Band, spre centrul căderii de gheaţă. Cum avusesem două zile de încordare serioasă, am început să urc mai încet ; ceilalţi doi mergeau bine aşa că ei făceau tot greul. Am ajuns fără multe greutăţi pînă la baza căderii de gheaţă unde am examinat diferitele posibilităţi de a ajunge deasupra ei. Pe o oarecare distanţă, căderea de gheaţă era destul de abruptă dar mai puţin sfărîmată decît în drumul nostru de pînă acum. Band şi Lowe începură căţăratul în susul pantelor abrupte şi cîştigarăm repede înălţime, urcînd şirurile lungi de trepte tăiate de ei. Pe ambele părţi, povîrnişurile erau mărginite de seracuri grozav de nestabile la înfăţişare, şi din această cauză ne ţineam cu mare grijă cît mai departe de raza lor de bătaie. De-abia apucarăm să urcăm o porţiune foarte abruptă şi să ajungem pe creasta unei movile de gheaţă, cînd, deodată, cu o iuţeală înfricoşătoare, un serac înalt se sparse în două la numai 15 m în dreapta noastră şi lunecă măturînd totul în calea lui, sfărîmîndu-se sălbatic în mii şi mii de blocuri de gheaţă. Era un avertisment serios pentru orice lipsă de atenţie. Se vedea limpede că ruta pe care o alesesem, deşi promiţătoare la început, avea să devină foarte curînd imposibilă. Ne căţărarăm peste un povîrniş acoperit în parte cu gheaţă, trecînd peste un şir de seracuri nestabile care ne barau drumul. Printre două dintre cele mai înclinate exista o deschizătură, dar şi aceasta era ameninţată de un bloc care atîrna drept deasupra ei. Nici unul din noi nu a găsit destul curaj ca să încerce să treacă prin deschizătură, aşa că fără un

cuvînt am coborît înapoi în tabără. Ne-am dat seama că singurul drum posibil era cel de pe partea stîngă, cu toate neajunsurile şi pericolele sale.

Ajunşi în tabără, ne vîrîrăm repede în sacii calzi de dormit. Ningea din nou, dar faptul nu ne putea tulbura cu nimic senzaţia de confort pe care o aveam, stînd culcaţi, bînd ceşti mari cu ceai fierbinte şi discutînd despre întîmplările din ziua aceea. Eram aproape adormit cînd fui trezit de un strigăt neobişnuit. După o clipă, uşa cortului fu dată la o parte şi apăru chipul vesel al unui serpaş care aduse o dată cu el şi o răbufneală de zăpadă proaspătă. El îmi înmînă un bilet din partea lui „Burra Sahib", din care reieşea că John Hunt împreună cu Noyce şi Ward erau în tabăra-de-jos de la lac, unde sosiseră cu cîteva zile înainte de termen. Vestea ne-a consternat. Dorisem din toată inima să atingem vîrful căderii de gheaţă înaintea sosirii lui Hunt, iar venirea lui timpurie era pentru noi un adevărat dezastru. „Probabil că toţi vor să ia parte la distracţie", bombănii eu în gînd. Hotărîrăm să grăbim instalarea taberei a II-a. Westmacott nu se întremase încă, aşa că ne-am înţeles ca Lowe, Band şi cu mine să instalăm tabăra pentru noaptea următoare, pe podişul de pe căderea de gheaţă. Pugh şi Stobart care duseseră o viaţă liniştită pînă acum, încercînd în felul acesta să se obişnuiască mai uşor cu altitudinea, se hotărîră să ne însoţească şi ei.

Dimineaţa următoare la ora 9,30, am plecat împreună cu trei serpaşi ca să ne ducă o parte din bagaje. Zăpada proaspătă acoperise mai toate urmele din ajun, dar cum marcasem drumul cu steguleţe, nu ne-a fost greu să-l descoperim. Stobart era hotărît să facă un film în culori şi ne instrui, o bună bucată de timp, ce să facem ca să-i reuşească filmul cît mai bine. În acest scop, „Spaima lui Mike" şi „Spaima lui Hillary" serviră drept decor unor scene înfiorătoare de luptă cu moartea. În cele din urmă, sătui de această diversiune, pornirăm să urcăm mai departe şi constatarăm că, deoarece cunoşteam bine drumul, el devenea mult mai uşor şi mai sigur. Pînă şi „Aleea iadului" părea liniştită şi paşnică sub stratul de zăpadă proaspătă. Cu toate

acestea pe şerpaşi nu-i mulţumea traseul. Deşi poverile lor erau numai cu puţin mai grele decît ale noastre, urcau foarte greu şi nu pierdeau nici un prilej să ne spună că drumul era mult mai periculos acum decît fusese anul trecut cu expediţia elveţiană. În sfîrşit, prin popasuri dese şi prin discuţii convingătoare, am reuşit să-i facem să treacă peste blocurile de gheaţă spre regiunea „Bombei atomice".

De data aceasta, cel care conducea era George Lowe. Ajuns la prima crevasă, el se opri şi o privi cu vădită neplăcere. „Cred că n-aţi trecut pe puntea asta, nu-i aşa, Ed ?" îmi strigă el, întorcîndu-se spre mine. Îl asigurai însă că pe acolo trecusem. Fără să se lase cîtuşi de puţin convins, George izbi cu pioletul în puntea de gheaţă, înainte de a o încerca cu greutatea sa proprie. Spre uluirea noastră, a amîndurora, puntea dispăru imediat din ochii noştri pentru ca o clipă mai tîrziu întreaga regiune să se cutremure şi să se zguduie în trepidaţii violente. Cînd totul se linişti, simţii privirea mustrătoare a lui George aţintită asupra mea ; mormăi vinovat ceva despre izbiturile unor oameni „cu mîna aşa de grea, încît ar putea să dărîme şi podul din portul Sidney" şi pornii în altă cercetare anevoioasă pentru găsirea unui alt loc de trecere peste crevasă.

La cincizeci de paşi spre stînga se afla o altă punte, de data aceasta mai rezistentă. Am trecut-o cu mare atenţie şi ne-am întors pe marginea opusă pînă la vechiul nostru drum. Am intrat apoi în labirintul de crevase. În timpul celor două zile cît am lipsit avusese loc o schimbare vădită — unele dintre blocuri se lăsaseră mai jos cu cîţiva metri iar altele fuseseră împinse în sus ; am reuşit totuşi să păşim de pe un bloc pe celălalt pînă la ultimele crevase. În lipsa noastră şi acestea se lărgiseră puţin, şi nu mai puturăm să sărim peste ele cu greutatea în spate. Mi-am lăsat povara jos şi am sărit cu bine dincolo. George Lowe legă toţi sacii de o coardă şi îmi aruncă capătul acesteia ca să-i trag pînă la mine. După ce i-am asigurat în coardă pe şerpaşi din ambele părţi, i-am convins să sară şi ei peste crevasă. O dată bagajele cărate începurăm să cioplim gheaţa ca să pregătim o suprafaţă

netedă pentru corturi. După ce le-am ridicat, am trecut şerpaşii înapoi peste ultimele două crevase, încredinţîndu-i lui Pugh şi Stobart să-i conducă în siguranţă la tabăra-de-bază.

Lowe, Band şi cu mine ne-am instalat în cele două corturi mici pe care le aveam. Am pus îndată primusul în funcţiune, adulmecînd cu nesaţ mirosul supei de pasăre care ne umplea corturile. Nici chiar zăpada care începu din nou să cadă, nu izbuti să ne ştirbească sentimentul de mulţumire. Noaptea tîrziu, tîrîndu-ne afară din corturi, constatarăm că ninsoarea se aşternuse într-un strat gros de aproape 10 cm, în ciuda cerului senin de deasupra noastră. Ne aflam într-un loc impresionant, înconjuraţi de toate părţile de cetăţi de gheaţă sfărîmată. Chiar seracul enorm din spatele taberei părea, în lumina difuză a dimineţii, că se mai apropiase de noi. Se lăsase un ger aspru şi era o linişte deplină. Dar dacă rămîneai o clipă nemişcat, urechea începea să deslueşească glasul tainic al vieţii ascunse a gheţarului — auzeai o plesnitură uşoară sau o trosnitură ascuţită, sau pocnitura slabă a unui serac prăbuşindu-se în depărtare, sau bubuitul brusc al unei avalanşe care se prăvălea peste turnurile de gheaţă care atîrnau de pe Nuptse. De sus, de departe, auzeai necontenit un urlet puternic asemeni talazurilor care se sparg de ţărm şi ştiai că e vîntul care-şi şuieră sălbatica-i melodie printre stîncile de pe vîrful Everest. Da, într-adevăr, tabăra a II-a era un loc impresionant, pe care nu l-am putut îndrăgi niciodată.

În dimineaţa următoare, cînd ne-am deşteptat, era un ger năprasnic, dar în sacii noştri dubli ne era destul de cald. Am aprins primusul şi ne-am pregătit gustarea de dimineaţă, dar nu am cutezat să ieşim afară decît după ce am simţit bătaia soarelui în corturile noastre. Ne-am prins atunci colţarii şi ne-am legat în coardă. În lumina clară a dimineţii, vedeam drumul dinaintea noastră foarte accidentat. De aici înainte gheţarul îşi schimba cu desăvîrşire înfăţişarea. Sub tabăra a II-a blocurile de gheaţă nu erau prea mari; doar cîteva depăşeau înălţimea de 9 m, pe cînd

mai sus de noi, blocurile atingeau proporţii uriaşe. Tăiate în unghiuri drepte, cu feţe înalte de 30 m, ele se înălţau ca nişte valuri peste pragul Circului şi, asemenea unor aisberguri maiestuoase, îşi croiau drumul încet şi hotărît la vale, pînă la poalele gheţarului. Singura noastră cale era de a încerca să urcăm mai departe printre ele, să ne căţărăm peste gheaţa sfărîmată de la poalele lor şi să ne ferim de bolovanii de deasupra capetelor noastre care se desprindeau cu regularitate de pe laturile lor, devastînd pantele de dedesubt. Drumul părea aproape imposibil de urcat, dar n-aveam încotro : trebuia să încercăm tot pe acolo. Am pornit de la corturi şi am mers pe o rîpă lungă, sărind peste cîteva crevase mici, urcînd din ce în ce cu mai multă inimă. Am ajuns la baza primului bloc de gheaţă privind rîpa cu multă groază. Se vedea bine că era foarte expusă. Panta abruptă din faţa blocului era acoperită cu aşchii de gheaţă, multe dintre ele proaspăt căzute. Singurul mod de a trece dincolo de acest bloc era să traversăm de-a lungul pantei, spre dreapta. Am suit repede de-a buşilea pe povîrniş, căutînd să avem permanent un bloc mare de gheaţă între noi şi gheaţa ameninţătoare de deasupra. Gîfîind din greu, în aerul rarefiat, am ajuns la capătul pantei şi ne-am lăsat în jos, într-o groapă cu zăpadă, care părea ferită de orice primejdie.

Ne-am aşezat acolo să ne odihnim puţin. Band se obişnuia greu cu altitudinea şi suferea din cauza ei. Ca să ieşim din groapa în care ne aflam, exista o singură cale şi aceea ducea peste vîrful unui serac înclinat. Ridicînd resemnat din umeri, am pornit drept spre el. Am tăiat o jumătate de duzină de trepte în latura abruptă a seracului ajungînd pe vîrf, de unde mă puteam lăsa să cad în jos cîţiva metri spre dreapta. Fără să mai pierd timp, am mers peste serac pînă la crevasa care îl despărţea de terenul mai stabil de deasupra. Am tăiat cîte o platformă confortabilă de ambele părţi ale crevasei şi apoi am făcut uşor un pas peste ea.

George Lowe preluă acum conducerea. Abia făcu însă cîţiva metri şi se opri nemişcat pentru o clipă privind drept înainte. Ne

făcu apoi semn să venim la el. Ne-am suit şi noi şi am privit peste margine. „Asta-i mai rău decît tot ce-am întîlnit pînă acum" îmi fulgeră prin minte. Într-adevăr, pe următoarele cîteva sute de metri, terenul era brăzdat de nenumărate crevase foarte întortocheate, proaspăt deschise şi ameninţat din toate părţile de blocuri de gheaţă suspendate sau de seracuri cu baza tăiată. Am rămas tăcuţi cîtva timp. „N-avem ce face, trebuie să încercăm" spuse George şi începu să taie un şir de trepte în jos spre fundul primei crevase. Timp de o jumătate de oră pioletul său lucră fără încetare, tăind un drum destul de şubred fie printre crevase, fie ocolindu-le, fie trecînd peste ele. Ultima crevasă a fost cea mai grea dintre toate. Gheaţa de pe cele două margini ale ei se desprindea uşor, neavînd nici o stabilitate, aşa încît, dacă terenul ar fi cedat undeva, ar fi declanşat prăbuşirea unui morman întreg de blocuri care stăteau gata să cadă.

Singurul mod de trecere era peste o punte subţire de gheaţă care se lăţea puţin la mijlocul ei. Nu era de mirare că George ezita să o treacă. „Dă-i drumul înainte, George!", îi strigai eu cu curajul celui ce se afla la capătul celălalt al corzii. „N-ai grijă, eşti asigurat clasa întîi!" George îmi aruncă o privire ucigătoare apoi respiră adînc, şi, uşor ca o pană, zbură nu alta, peste crevasă. Cred că de-abia atinse limba de gheaţă, încît aceasta nici n-avu timpul necesar să se rupă. George se căţără apoi cîţiva metri în sus, pe partea cealaltă şi ne trecu şi pe noi puntea asigurîndu-ne cu coarda întinsă. Această limbă de gheaţă ne-a folosit de minune timp de vreo săptămînă, sau aşa ceva, pînă ce îi veni rîndul să o treacă şi lui Tom Bourdillon care cîntărea 95 kg. Tom era colosal de puternic şi nu o dată l-am auzit spunînd uimit despre ceva „mi s-a rupt deodată în mîini". Tom se apropia de puntea noastră, atunci pentru prima oară, şi ca să-i încerce stabilitatea o apăsă „uşurel" cu pioletul, aşa de uşurel încît aceasta, zguduită din temelii, îşi dădu duhul şi dispăru fără urme în adîncurile crevasei. După această întîmplare a trebuit să facem o punte serioasă peste

crevasă, aşezînd de-a curmezişul ei o scară de aluminiu. George Lowe şi cu mine am poreclit-o „crevasa macabră", poreclă ce exprima destul de bine simţămintele noastre în ceea ce o privea.

În faţa noastră era o întindere nesfîrşită de blocuri de gheaţă. Deşi arătau absolut imposibil de escaladat ne spuneam că trebuia cu orice preţ să găsim un drum peste ele. Nu aveam doar să oprim acum expediţia, după ce ajunsesem la jumătatea drumului pe căderea de gheaţă. În desperare, am încercat să ne abatem spre dreapta, către gheţarii care atîrnau de pe Nuptse. Timp de o oră, cu groază în inimi, George Lowe ne conduse printr-un adevărat purgatoriu de gheţuri sfărîmate. Ştiam că nu era bine să trecem pe acolo dar trebuia să înaintăm într-un fel sau altul. Mereu însă ne întorcea din drum cîte un zid uriaş de gheaţă. Ca o ultimă încercare, am căutat să facem un ocol spre stînga. Aproape că pierdusem orice speranţă, cînd descoperirăm în sfîrşit un traseu posibil. Cu ajutorul colţarilor, am urcat apoi o serie de pante abrupte, deschizîndu-ne cu greu drum printre sfărîmăturile acoperite cu zăpadă ale seracurilor prăvălite în calea noastră. Am cîştigat încet înălţime, ajungînd în cele din urmă pe creasta unei şei mici, acoperite de un strat gros de zăpadă. Am poposit spre a ne odihni şi a îmbuca cîte ceva.

Priveam lipsit de încredere traseul dinaintea mea cînd deodată mă năpădi un val de emoţie: „Ei prieteni! Muchia aceea e marginea Circului-de-vest; dacă ne putem căţăra pe stînca de acolo, am reuşit!" Dar stînca arăta tot atît de inaccesibilă ca şi toate celelalte. „Poate e mai bine să o ocolim", am spus cu desperare. Însă între noi şi cotul ce trebuia să-l facem se găsea obişnuita îngrămădeală de blocuri de gheaţă şi de crevase. Am pornit, prin urmare, să ne croim drum peste ele. M-am lăsat să lunec în jos de pe şa şi, cu o lovitură de piolet, am tăiat din drum o bucată de gheaţă care căzu într-o crevasă. În clipa următoare, terenul se zgudui puternic sub picioarele mele. „Altă porţiune care se clatină — strigai eu celor din spate — ţineţi coarda întinsă".

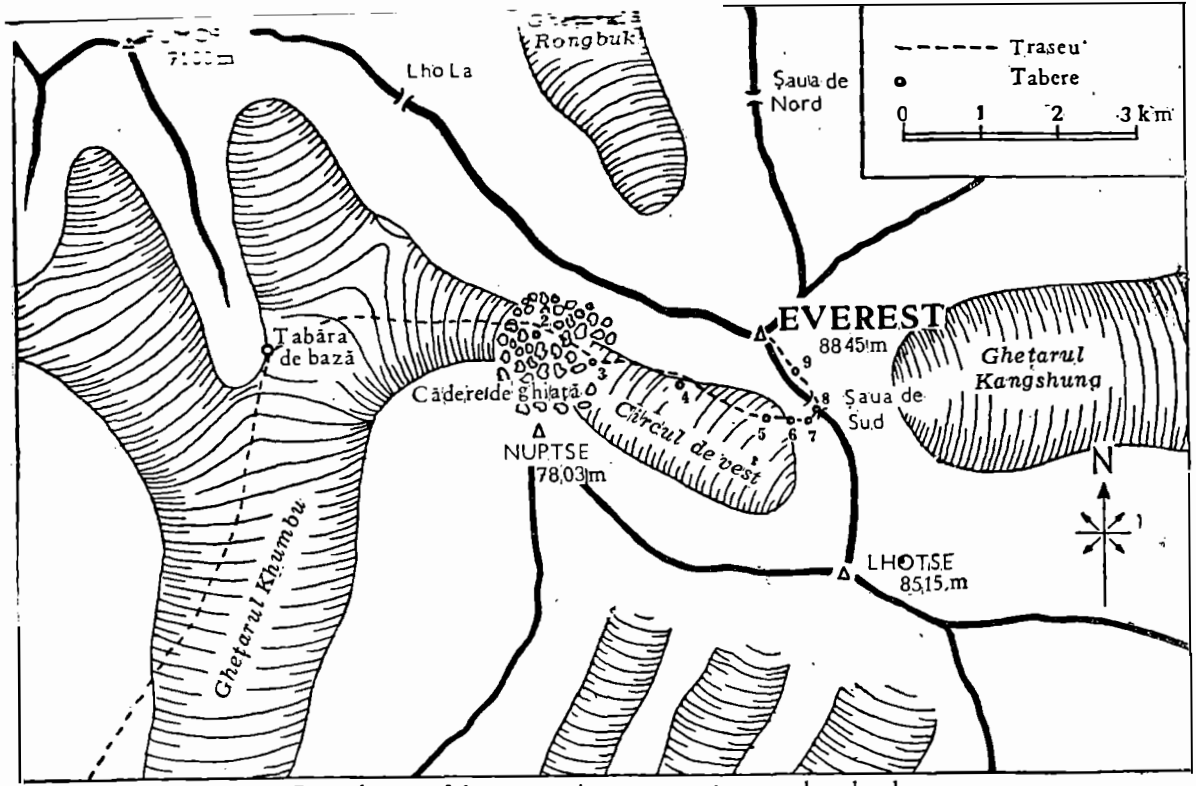

Drumul spre vîrf pe care sînt marcate şi numerele taberelor

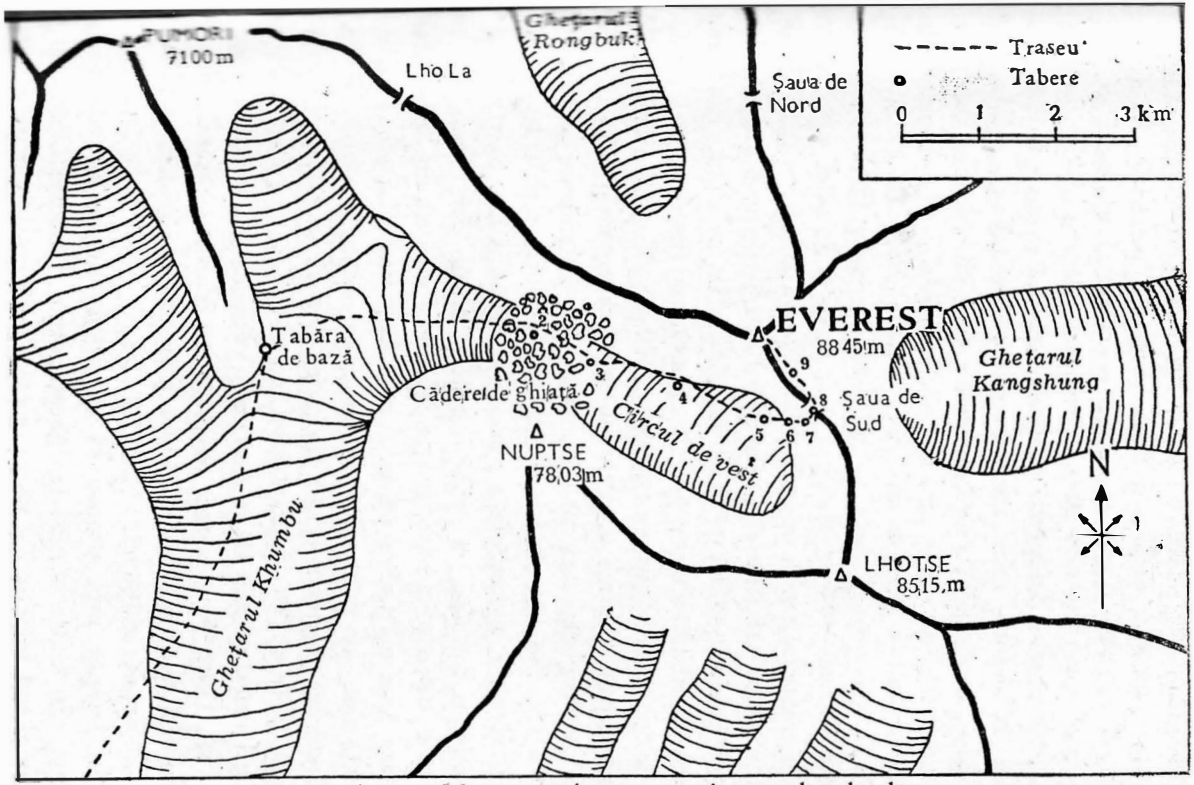

Drumul spre vîrf pe care sînt marcate şi numerele taberelor

Ne-am adunat cu toţii la cotul stîncii. O serie de seracuri mi ne bloca drumul. George încercă să treacă peste ele. La fieca lovitură de piolet însă, seracurile se cutremurau destul de tar fapt care ne-a convins că ne osteneam degeaba. Chiar la cot stîncii se găseau doi pereţi subţiri de gheaţă care se înălţau ve tical, lăsînd între ei o deschizătură de vreo 60 cm, printre ca se zărea, de cealaltă parte, un teren accesibil. Nu era prea pr dent să trecem pe acolo, mai ales dacă pereţii s-ar fi apropiat, chi în momentul trecerii printre ei... Ei bine, cel ce ar trece, simţi atunci ceea ce simte nuca între dinţii spărgătorului de nu M-am cutremurat în sinea mea dar, neavînd încotro, am înce să tai trepte pe ambii pereţi. Gheaţa suna a gol, pereţii însă nu clintiră. Am intrat între ei continuînd să tai trepte. Nu după m timp am reuşit să ies pe partea cealaltă, la loc sigur. Am str coarda şi ceilalţi au trecut şi ei cît au putut mai repede.

Am mai mers cîţiva metri depărtîndu-mă de cotul stîncii şi privit terenul din faţa noastră. Nu prea era promiţător, ce-i drep Peretele de gheaţă era mult mai mic, dar nu puteam zări nici spărtură în această solidă baricadă naturală. Am pornit de-a lun bazei stîncilor, cercetîndu-le amănunţit. Într-un loc, partea de se retrăgea formînd un unghi accesibil urcării, dar baza, care înaltă de aproape 5 m, se apleca înainte şi nu vedeam nici o p bilitate de a mă căţăra pe ea. Am ocolit atunci altă stîncă. Dr în faţa mea, un contrafort de gheaţă se rezema alene de pere ei. L-am cercetat cu privirea pînă sus şi am văzut că se termina o faţă dreaptă. Dar, deodată ceva îmi atrase atenţia. Partea de a feţei era despicată de o crăpătură verticală — acolo începea crevasă. Dacă pătrundeam în interiorul crevasei, atunci pute să-mi croiesc drum pînă sus. Lowe şi Band erau de aceeaşi păre era singura noastră şansă.

Am început prin urmare să tai trepte în sus pe contraf Acesta era foarte abrupt iar gheaţa dură şi netedă căuta pa mereu să mă împingă jos de pe trepte. Am ajuns la capătul con

fortului şi m-am lipit de peretele rece de deasupra, în timp ce de-abia îmi trăgeam sufletul. Nu mi-a plăcut cum arătau treptele pe care le făcusem în continuare şi care duceau spre crevasă. Gheaţa care se bomba în afară ca o surplombă îmi făcea aproape imposibilă menţinerea echilibrului, iar sub mine se deschidea o prăpastie adîncă. Dacă aş fi putut aduce la mine, sus pe contrafort, pe vreunul din tovarăşii mei ca să mă asigure în coardă, aş fi putut totuşi să încerc să înaintez. Am căutat un loc potrivit să-mi înfig undeva pioletul şi am reuşit să-l înţepenesc puternic între contrafort şi perete. Am făcut o buclă de autoasigurare şi am prins-o de piolet, ceea ce mi s-a părut un sprijin destul de solid. Band începu să urce încet pe treptele tăiate şi eu filam coarda. A ajuns repede sub mine şi de acolo şi-a înfipt şi el pioletul alături de al meu. Mi-a făcut asigurarea la pioletul său şi în felul acesta am fost gata să pornesc mai departe. Mi-am întins braţul cu grijă şi am cioplit o treaptă în interiorul crevasei, pe unul din pereţi. Apoi, fără să mai stau pe gînduri, am pornit în jurul peretelui de gheaţă surplombat, intrînd în întunericul înfiorător al crevasei. Era ca şi cum aş fi intrat într-o altă lume, o lume în care domnea o lumină verde, odihnitoare, cu pereţi reci şi alunecoşi. M-am oprit să-mi recapăt echilibrul şi am privit în sus. Marginea crevasei se afla doar la vreo 4 m deasupra mea. Am început să tai un şir de trepte în fiecare din cei doi pereţi şi aşchiile de gheaţă pe care le făceam cădeau zornăind voios în adîncurile crevasei de sub mine. Tremuram de încordare şi cu picioarele înfipte în cei doi pereţi am urcat treptele făcute, tăind mereu altele, mai departe. Ajuns sus am întins mîna şi am curăţat zăpada de pe marginea de deasupra crevasei. M-am mai înălţat apoi cu o treaptă. În clipa următoare am întins braţul peste margine şi, cîteva secunde mai tîrziu, eram afară din crevasă. Cu un strigăt de uşurare şi bucurie, i-am chemat pe ceilalţi să urce după mine. Nu puteam să-i văd, dar în timp ce filam coarda, îmi dădeam seama că urcau — după zgomotele pe care le făceau şi care dădeau impresia că vin din fundul pămîntu-

lui. În sfîrşit apăru un braţ, apoi capul lui Band ieşi şi el din crevasă, tîrîndu-se spre mine. George Lowe apăru îndată în urma lui.

Am privit de acolo în jurul nostru. Nu mai era nici o îndoială — ne aflam pe pragul Circului-de-vest. Stînca pe care stăteam părea gata să pornească în orice moment în josul căderii de gheaţă dar era legată de regiunea din spatele lui printr-o punte excelentă de zăpadă. Cuprinşi de un nou avînt am trecut-o ca la asalt, am urcat o pantă micuţă şi ne-am oprit să privim sub noi o văgăună plină de zăpadă cu aspect îmbietor. Era un loc ideal pentru tabăra a III-a, foarte spaţios şi destul de sigur.

Ne-am reîntors apoi coborînd pe căderea de gheaţă, plini de elan şi sfidîndu-i primejdiile. Ne-am răsucit trupurile prin crăpătura crevasei, ne-am strecurat aproape striviţi prin „spărgătorul de nuci" şi am traversat repede spre şaua mică. De acolo, printr-o lungă traversare am descoperit o cale scurtă în jos spre „crevasa macabră". Am trecut cu mare grabă de partea cealaltă şi am pătruns în labirintul crevaselor de dincolo de ea. Coborînd peste seracul înclinat, pe la poalele primelor turnuri de gheaţă, ne-am lăsat în jos pe ultima rîpă spre tabăra a II-a. Acum, puteam vedea corturile şi, spre surprinderea noastră, am zărit lîngă ele două persoane. Le-am făcut semne cu mîna şi am coborît grăbiţi la tabără. Cei de jos erau John Hunt şi Ang Namgyal. Ne-am bucurat mult văzîndu-i. Hunt părea foarte mulţumit de noutăţile noastre, deşi era departe de a fi încîntat de aspectul primejdios al traseului descoperit. El urcase drumul greu de la tabăra de lîngă lac, stăpînit de dorinţa vie de a afla personal tot ce realizasem. L-am condus pe Hunt înapoi pe traseul proaspăt făcut pînă la „crevasa macabră", ca să-şi dea seama cum arăta drumul, apoi ne-am reîntors la tabăra a II-a unde ne aştepta toată lumea.

Nu-l invidiam de loc pe John Hunt de faptul că trebuia să hotărască dacă acest drum putea sau nu fi folosit de către hamalii noştri. Desigur că traseul prezenta pericole, însă atît George Lowe cît şi eu eram convinşi că nu exista altul. Singura alternativă era

doar să abandonăm complet asaltul, ceea ce nu era de conceput. Hunt a fost de acord, aşa după cum şi bănuiam, că trebuia să folosim traseul descoperit, dar sublinie că era de datoria noastră să nu precupeţim nici un efort pentru a putea reduce la minimum primejdiile lui. Ne-am legat toţi în coardă şi ducîndu-ne fiecare echipamentul personal, am pornit la vale. Am traversat cu grijă regiunea „Bombei atomice" urmînd drumul şerpuitor printre blocurile de gheaţă, am trecut grăbiţi prin „Aleea iadului" şi am ajuns la tabăra-de-bază într-un timp surprinzător de scurt, destul de obosiţi, ce-i drept, dar pe deplin mulţumiţi de rezultatul sforţărilor noastre.

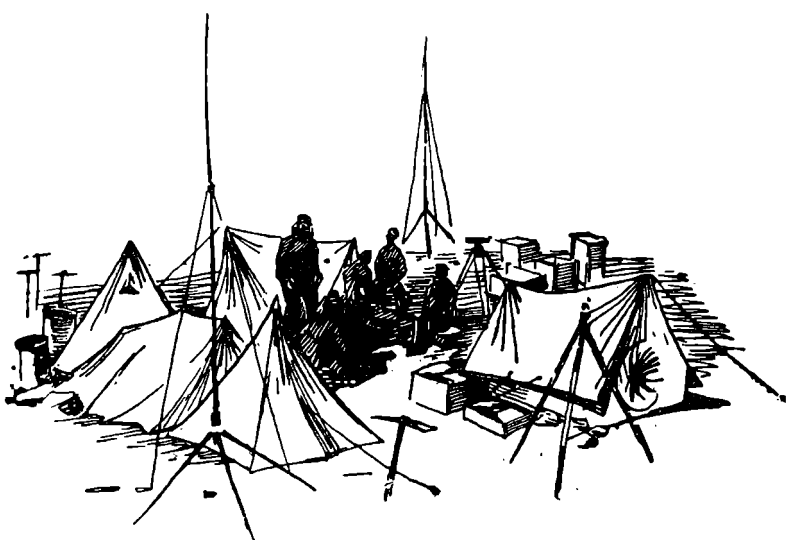

A DOUA BARIERĂ

În programul de aclimatizare — pe care Hunt ni-l alcătuise cu multă grijă — erau prevăzute, după o perioadă de eforturi mari, și continui răstimpuri de odihnă, la altitudini mai joase. Unii dintre noi nu simțeam neapărat nevoia acestui răgaz însă Hunt, dînd dovadă încă o dată de multă chibzuință, ne convinse să respectăm programul. Ca urmare am coborît cu toții la tabăra de la lac unde în ciuda ninsorii, nelipsite în fiecare după-amiază, care nu mai contenea, am trăit adevărate clipe de odihnă, uneori scriind scrisori sau reparîndu-ne echipamentul. La numai cîteva zile am reluat asaltul. Prima noastră sarcină a fost să consolidăm drumul pe căderea de gheață, pentru ca șerpașii să-l poată urca mai ușor. Pentru aceasta, o parte a grupului cantonată în tabăra-de-bază și-a concentrat eforturile asupra părții de jos a traseului. S-au adus din vale prăjini lungi de brad de care s-au legat scări de aluminiu și care urmau să fie folosite ca punți peste crevasele mai greu de trecut. S-au instalat corzi fixe de-a lungul zonelor primejdioase, denumite de noi mai înainte „Spaima lui Mike" și „Spaima lui Hillary", iar unele din seracurile cele mai amenințătoare au fost înlăturate din drum. Dar cu toată munca depusă, traseul n-a fost niciodată nici ușor de străbătut și nici prea sigur. Zăpada care cădea zilnic acoperea mereu cărările, iar în regiunea „Bombei atomice" mai întotdeauna apărea peste noapte o nouă crevasă sau se lărgea una din cele existente. Căderea de gheață fiind într-o continuă mișcare necesita o atenție permanentă.

Cealaltă parte a grupului lucra pe partea superioară a căderii de gheață. Tabăra a III-a am instalat-o împreună cu Westmacott și de acolo am început să îmbunătățim amîndoi porțiunea de drum de sub ea. Am instalat o scară lungă de frînghie peste partea

jos a stîncii de gheaţă pentru a înlătura urcuşul anevoios peste „contrafort şi prin crevasă", legînd totodată o coardă fixă prin „spărgătorul de nuci". Westmacott părea că şi-a recăpătat pe deplin forţele, ba chiar într-o seară, ca să dovedească cît de mult s-a aclimatizat, a scos un exemplar din ziarul „Times", şi a început să dezlege un joc de cuvinte încrucişate — o ispravă pe care eu unul nu aş fi fost în stare s-o fac nici chiar la nivelul mării.

Deşi tabăra a III-a era instalată la intrarea în Circul-de-vest, eram încă despărţiţi de acesta printr-o enormă crevasă, aceeaşi la care ne oprisem în 1951 şi care dăduse atîta de furcă elveţienilor în 1952. Am cercetat-o foarte amănunţit, dar n-am putut descoperi nici o punte de trecere peste ea. Într-un singur loc unde avea o lărgime doar de vreo 4 metri şi jumătate am fi putut face un pod cu scara noastră de aluminiu. În dimineaţa zilei de 25 aprilie, împreună cu Westmacott, am încercat să forţăm un drum prin mijlocul crevasei. După un urcuş greu care ne-a cerut mult timp, am ajuns la peretele celălalt în care se afla o crăpătură care ducea pînă la marginea de sus. Gîndeam că am fi putut merge pe ea, dar pînă la sfîrşit ne-am dat seama că ne-am fi avîntat pe un drum greu şi plin de riscuri, impracticabil pentru şerpaşii noştri încărcaţi cu poveri şi de aceea ne-am reîntors la tabără.

După-amiază sosi un nou grup : Hunt, Evans, Noyce, Gregory şi Tenzing împreună cu un număr mare de şerpaşi. Era primul transport masiv de provizii şi materiale peste căderea de gheaţă şi totul mersese de minune. Totodată era şi primul urcuş care depăşea tabăra-de-bază pe care îl făcea Tenzing în acest an, aşa că l am cerut părerea despre traseu. Tenzing se arătă foarte mulţumit de el. Am instalat la repezeală o tabără mare, iar alimentele şi echipamentul le-am făcut cîteva grămezi pe care le-am acoperit cu foi de cort. Şerpaşii-culii care nu ne mai erau trebuincioşi fură conduşi de Mike Westmacott jos la tabăra-de-bază. Curînd după prînz se porni să ningă des, atît de des că în scurt timp pînza corturilor începu să se lase sub povara zăpezii. Pe la patru s-a înseninat şi s-a lăsat un ger aspru. Hunt era frămîntat mereu de acelaşi gînd : cum să învingă ultima barieră pentru a pătrunde în Circul-

de-vest. Deodată, fără a mai sta prea mult pe gînduri, ne-a propus să folosim restul zilei pentru a podi crevasa cea mare. Am pornit deci prin zăpada proaspătă şi moale Hunt, Evans, Noyce, Tenzing şi cu mine, purtînd trei scări de aluminiu lungi de 1,80 m fiecare. La marginea crevasei, le-am prins una de alta cu buloane puternice, aşezînd apoi cu multă grijă pe locul ales scara lungă acum de 5,40 m. Deşi depăşea crevasa cu vreo 60 cm nu aveam de loc convingerea că puntea noastră ar putea prezenta multă siguranţă peste prăpastia aceea adîncă. Ca să o încerc, am trecut peste ea în patru labe şi, deşi se legăna puţin, mi-a părut destul de stabilă. Cu toate că se făcuse tîrziu, Hunt, cuprins de entuziasm, voia cu tot dinadinsul să pătrundă în Circul-de-vest. Cum unul dintre noi trebuia să se reîntoarcă la tabăra-de-bază pentru a răspunde chemării prin radio fixată pentru ora 5, Noyce a fost acela care, cu toată părerea lui de rău, s-a întors, luîndu-l cu el şi pe Tenzing.

Hunt a trecut puntea în patru labe, urmat de Evans şi de mine. Ţinta noastră principală era să găsim un drum spre dreapta către centrul Circului-de-vest, departe de avalanşele care lunecau tot timpul de pe gheţarii care atîrnau din umărul de sus al Everestului. Dar cu cît înaintam, observam că drumul ne ducea pe neşimţite chiar în direcţia acestor gheţari. Crevasele nu se mai sfîrşeau, dar, din fericire, în afară de una, toate erau podite de zăpadă groasă ; Hunt care nu mai putea fi oprit din avîntul lui a trebuit să taie un şir de trepte pentru a coborî şi apoi un altul în sus pe peretele opus, ca să poată ieşi de partea cealaltă. Ajunserăm aproape sub masivul Everest, dar şi aici înaintarea noastră spre dreapta era barată de crevase de netrecut. Singura soluţie era să mergem repede peste povîrnişurile pe care cădeau avalanşele foarte aproape de stînci şi apoi să ne îndreptăm imediat spre interiorul Circului-de-vest, unde am fi fost în afară de orice pericol. Hunt nu mai stătu de loc pe gînduri. Se avîntă peste blocurile de gheaţă şi peste zăpada adusă de avalanşe şi coti apoi imediat la dreapta. Nu m-am simţit pe deplin în siguranţă decît după ce am lăsat mult în urmă gheaţa care atîrna deasupra capetelor noastre. Cuprinşi de entuziasmul lui Hunt, continuarăm drumul în acelaşi

nitm. În fața noastră, Lhotse și Șaua-de-sud deveneau realități vii și emoționante... se întrezărea o nouă luptă, noi metereze aveam de cucerit. Șerpuind printre crevase lungi, cățărîndu-ne pe movile de zăpadă de pe care alunecam pe partea cealaltă, ne avîntam spre cele două șeluri peste Circul-de-vest cu pași mari ca niște adevărați uriași. Un gînd înțelept ne făcu să ne oprim. Înaintasem cam mult în Circul-de-vest iar noaptea se apropia cu pași repezi. În același timp, drumul dinaintea noastră părea că nu va mai ridica alte probleme. Ne-am reîntors așadar cuprinși de sentimentul biruinții. La înapoiere, drumul era de o frumusețe de nedescris. În lumina domoală a amurgului piscurile înalte din împrejurimi păreau cuprinse de flăcări strălucitoare pe fundalul catifelat al cerului cuprins de umbrele înserării. Noaptea încheiă de minune o zi plină de emoții.

Zorii zilei de 26 aprilie prevesteau o vreme minunată cu cer senin. Avea să fie prima noastră zi petrecută în Circul-de-vest. Hunt, Evans, Tenzing și cu mine trebuia să continuăm drumul pînă la tabăra a IV-a a elveților. Noyce și Gregory trebuiau să vină în urma noastră cu vreo jumătate de duzină de șerpași și cu lucrurile necesare. Hunt și Evans formau o coardă, iar Tenzing și cu mine alta. Era prima oară cînd urcam împreună cu Tenzing, sau mai bine zis, cînd îl priveam cum urcă și eram foarte curios să-l văd în plină acțiune. Cît despre Tenzing, era cît se poate de entuziasmat de cele ce aveam de îndeplinit în ziua aceea, fiindcă pînă atunci fusese reținut la tabăra-de-bază pentru a ajuta la organizarea șerpașilor.

Hunt și Evans conduceau pe vechiul nostru traseu iar noi îi urmam. Ne-am tîrît în patru labe peste punte, am trecut rîpa lui Hunt și am întins pasul trecînd pe sub blocurile de gheață amenințătoare ale Everestului. Pe cînd intram în Circul-de-vest, Tenzing ne arătă locul taberei a III-a a elveților și ne spuse că aceștia lăsaseră acolo un mic depozit de alimente. Hunt fu de acord ca noi doi să cercetăm tabăra, așa că Tenzing mă conduse pe poteca ce ducea pînă la ea. Am găsit acolo niște cutii mari și cîțiva saci îngropați în zăpadă. Am despachetat proviziile cu mult entuziasm. Dar vai! nici o speranță de a gusta sucuri de fructe și specialități

elveţiene ! Alimentele, mai toate, nu erau altceva decît conserve de carne. Am făcut o movilă din toate cutiile şi ne-am grăbit să-i ajungem din urmă pe ceilalţi.

Soarele dogorea acum din cale afară şi cum razele sale se reflectau cu putere de pe fiecare pantă înzăpezită, Circul-de-vest deveni un adevărat infern. Combinaţia de căldură şi altitudine ne cuprinse într-o moleşeală greu de învins. Îl ajunserăm din urmă pe Hunt şi preluarăm noi doi conducerea. Zăpada era adîncă şi afînată şi din această cauză deschiderea pîrtiilor era foarte obositoare. Cu toate acestea, eu mă simţeam într-o formă excelentă şi de aceea am forţat pasul ; Tenzing ţinea cu tot dinadinsul să nu se lase mai prejos. Am trecut multe crevase, unele din ele complet ascunse şi foarte primejdioase. După o luptă lungă şi îndîrjită cu nămeţii de zăpadă, suirăm o ultimă pantă mică spre tabăra a IV-a. Aici descoperirăm din nou o grămadă de cutii şi saci acoperiţi cu zăpadă, care conţineau o cantitate însemnată de alimente folositoare : biscuiţi, brînză, fulgi de ovăz, slănină, marmeladă şi alte bunătăţi în cantităţi suficiente şi variate ca să îndestuleze pofta noastră de lup. Hunt şi Evans ne-au ajuns din urmă. Primul era tras la faţă şi arăta obosit. Dar eram obişnuiţi cu felul lui de a nu-şi cruţa forţele ; mergea pînă la epuizare totală, iar la sfîrşitul zilei cădea sleit de puteri. Ceea ce ne surprindea la el, era modul în care îşi revenea peste noapte, ca să continue în ziua următoare un drum tot atît de extenuant.

De pe locul unde ne aflam, am examinat cu multă atenţie faţa lui Lhotse. Se înălţa drept ca un turn deasupra noastră şi vedeam cum vîntul mătura zăpada de pe Şaua-de-sud. Hunt era sigur că în două sau trei zile puteam urca pînă la Şa, dar Evans şi cu mine, mult mai neîncrezători, socoteam că ne trebuia cel puţin încă o săptămînă. După vreo două ceasuri am plecat înapoi cu Tenzing spre tabăra-de-bază. Am coborît în fugă peste Circul-de-vest, întîlnindu-ne în drum cu Noyce, Gregory şi şerpaşii lor care îşi descărcaseră poverile cam la încă vreo jumătate de oră de mers pînă la tabăra a IV-a. La tabăra a III-a am dat de Bourdillon şi War

care aduseseră sus un grup de culii încărcaţi cu poveri. Transporturile de materiale şi provizii în sus pe căderea de gheaţă erau aşadar în toi.

Am coborît repede pînă la tabăra a II-a unde l-am găsit pe George Lowe instalat cu un alt grup de şerpaşi. Am stat de poveşti cîteva clipe, apoi ne-am luat rămas bun. „Am să-ţi trimit salutări prin radio la ora 5" i-am spus pe un ton nepăsător. „Asta ar fi ceva colosal !" îmi răspunse George care ştia că pentru aceasta ar fi trebuit să ajung la tabăra-de-bază în mai puţin de o oră, ceea ce ar fi însemnat într-adevăr un timp record, nerealizat pînă atunci. Luînd vorbele lui ca un îndemn pentru a mă grăbi, am pornit într-o goană cu bietul Tenzing alergînd în urma mea. M-am strecurat anevoie prin regiunea „Bombei atomice" observînd cîteva mici schimbări pe parcurs şi m-am apropiat de ultima ei crevasă. Nemaivrînd să pierd timp cu trecerea peste punte, am făcut un salt puternic şi am aterizat cu toată greutatea de partea cealaltă. Asta a fost prea mult pentru marginea ieşită în afară, care se rupse cu o pîrîitură puternică şi se prăbuşi în adînc cu mine cu tot. N-aveam mult timp de gîndit. Ştiam că trebuia să înlătur primejdia de a fi strivit între peretele de gheaţă şi blocul care se rostogolea cu mine. Îmi proptii puternic picioarele cu colţarii pe unul din pereţi, iar umerii de celălalt. În clipa următare, simţii că se întinde şi coarda. Blocul se prăvăli mai departe în adîncuri. Tenzing reacţionase la timp şi repede. Mi-am cioplit cu pioletul, fără prea mare greutate, cîteva trepte pînă la suprafaţă, şi ieşind afară i-am mulţumit lui Tenzing pentru modul priceput cum manevrase coarda în situaţia primejdioasă în care mă aflasem. El avu aerul că luase totul drept o glumă destul de reuşită din partea mea. Reproşîndu-mi în gînd cuvîntul meu nebunesc, am pornit din nou la drum. Neastîmpărul tot nu mi-a dat pace şi am ajuns la tabăra-de-bază tocmai bine ca, abia răsuflînd, să-i pot spune lui George prin radio, la ora fixată, „noroc !".

Descoperisem în Tenzing un tovarăş admirabil, priceput, săritor şi extrem de plăcut. Mînuia coarda cu cea mai mare precizie, cum

de altfel dovedise şi în accidentul care era să-mi fie fatal. Deşi poate nu stăpînea complet tehnica urcuşului pe gheaţă, era totuşi foarte puternic, dîrz şi suporta admirabil altitudinea. Calitatea lui cea mai de preţ, în ce mă priveşte, era faptul că mergea repede, gata să înfrunte orice greutăţi.

În cele cîteva zile ce urmară, cu toată vremea proastă, transportul poverilor pe căderea de gheaţă şi mai departe pe Circul-de-vest continuă fără întrerupere.. Zăpada abundentă care cădea zilnic ne obliga să refacem mereu drumul, cu mare cheltuială de energie. Dar în afară de munca aceasta plicticoasă şi adeseori primejdioasă, principalul ţel al expediţiei noastre devenise recunoaşterea versantului lui Lhotse. Hunt hotărîse să utilizăm în această recunoaştere aparatul de oxigen cu circuit închis (de un tip cu totul nou), pentru a-l supune unor probe complete, la mari înălţimi. Bourdillon şi Evans, formidabilul cuplu cu aparatele de oxigen cu „circuit închis", aveau să formeze echipa de asalt. Hunt însuşi urma să facă parte din grupul de sprijin.

Asaltul versantului Lhotse exercita o puternică fascinaţie asupra membrilor expediţiei — simţeam cu toţii că era cheia spre vîrful Everestului — şi toţi cei care nu luam parte la acest asalt, priveam plini de invidie la cei favorizaţi. Personal avusesem pînă acum parte mai mult decît mi se cuvenea de misiuni care îmi dăduseră satisfacţie. Cu toate acestea, îmi frămîntam mintea cum să găsesc un pretext care să-mi permită să iau parte cel puţin la recunoaşterea de la poalele muntelui. În cele din urmă găsii ceva destul de bun ca să nu fiu refuzat. I-am propus lui Hunt ca doi dintre noi să facă o verificare severă şi de lungă durată a aparatului de oxigen cu circuit deschis. Avusesem puţină bătaie de cap pînă să mă familiarizez cu mecanismul lui, dar nu-l întrebuinţasem decît o jumătate de oră în timpul unei excursii de aclimatizare. Cum nu fusese nevoie de oxigen la înălţimile moderate ale căderii de gheaţă şi ale Circului-de-vest, aparatul de oxigen cu circuit deschis nu fusese pe deplin încercat. Părerea mea era că dacă aparatul va rezista la o probă severă şi ne va permite să lucrăm u

timp îndelungat în cursul zilei, făcînd eforturi mai mari, atunci încrederea noastră în el va fi nelimitată. Şi încrederea avea să fie un factor vital cînd aveam să folosim oxigen la altitudini mari. M-am gîndit că dacă doi dintre noi ar putea merge de la tabăra-de-bază la tabăra a IV-a şi înapoi într-o zi — un drum care necesita două zile întregi fără oxigen — am dovedi avantajul lui. Bucuros, Hunt fu de acord cu această sugestie şi-l lăsă pe Tenzing să mă însoţească.

La întîi mai, cea mai mare parte a grupului era pe căderea de gheaţă sau sus în Circul-de-vest aşa că la tabăra-de-bază domnea foarte mare liniştе. Ştiam că în ziua următoare echipa „circuitului închis" va ataca pentru prima oară versantul lui Lhotse şi eram nerăbdător să fiu la tabăra a IV-a cînd aveau să se întoarcă. Toată după-amiaza am muncit pregătind cele două aparate de oxigen şi scrutînd cu îngrijorare cerul. Îmi pierdui complet curajul cînd văzui cum imediat după masă cerul se acopere de nori şi începe din nou să ningă — fapt care devenise ceva obişnuit. Dar de data aceasta am avut noroc : nu a căzut zăpadă decît de vreo 5 cm şi cerul se lumină din nou. Perspectivele noastre deveniră iarăşi promiţătoare.

Ne-am sculat foarte devreme a doua zi. Cerul era senin şi geruia. Am luat o gustare în grabă şi ne-am prins aparatele de oxigen în spate. Am făcut legăturile la aparatul lui Tenzing şi am deschis oxigenul ; apoi am făcut acelaşi lucru cu aparatul meu. La ora 6,30 eram pe drum. Ştiam că oxigenul nostru va fi complet consumat până la 11,30, aşa încît mergeam cu pas repede. Am urcat partea de jos a căderii de gheaţă, iar cele 18 kg din spate ne păreau o nimica toată. „Oxigenul e, fără îndoială, ceea ce ne trebuie !", gîndii eu în timp ce intram în tabăra a II-a după mai puţin de o oră şi jumătate de mers. Cei de acolo nu se sculaseră încă şi afară era un ger năprasnic. S-a aprins repede un primus, ni s-a pregătit o ceaşcă de cafea şi am plecat mai departe. I-am propus lui Tenzing să ia el conducerea, dar el zîmbindu-mi îmi făcu semn să pornesc tot eu înainte. Refăcuţi de băutura fierbinte, am constatat că cei 5 cm de zăpadă proaspăt căzută nu constituiau de loc o problemă şi am

ajuns la tabăra a III-a după cincizeci de minute de mers greu ş
continuu. Urmă o scurtă convorbire plăcută, o altă ceaşcă de bău
tură fierbinte şi am plecat mai departe. Am trecut peste puntea
cea lungă de deasupra taberei şi am pătruns în Circul-de-vest. Spre
necazul nostru dădurăm deodată de zăpadă adîncă şi moale. Era
clar că aici ninsese mai abundent şi că drumul dispăruse complet
sub zăpadă. Am continuat să mergem cu aceeaşi dîrzenie, înaintînd
cu greu prin zăpada care ne ajungea uneori pînă la genunchi. Soa
rele ardea puternic iar căldura şi lumina lui orbitoare deveniseră
insuportabile. Dar ştiam că nu ne puteam îngădui să ne odihnim.
Trecînd pe rînd în frunte, înaintam hotărîţi şi, în cele din urmă,
ne-am tîrît osteniţi pînă la tabăra a IV-a unde am ajuns la 11,30
după două ore de mers de la tabăra a III-a. Ne-am scos aparatel
golite de oxigen şi am intrat pe brînci într-unul din corturi, pentr
a ne odihni. Faţă de eforturile depuse, ne-am refăcut surprinzăto
de repede şi în curînd ne reveni şi pofta de mîncare şi de băutură
Cu binoclul pe care-l aveam la mine, am cercetat versantul lu
Lhotse pentru a descoperi pe el echipa de asalt, dar nu văzui nimi

După-amiaza trecu destul de plăcut. Mai întîi sosiră de jos Wyl
şi Ward, însoţiţi de 6 şerpaşi ducînd poveri grele ; în scurt tim
instalarăm cu toţii o tabără cu mult mai mare. Dar timpul trecea
ceilalţi încă nu dădeau nici un semn de viaţă. Ne gîndeam seri
să alcătuim o echipă de salvare, cînd îi zărirăm coborînd extre
de încet spre noi. Din opririle dese pe care le făceau, reieşea cl
că avuseseră o zi grea. Le-am ieşit în întîmpinare. Evans şi Bou
dillon erau foarte obosiţi iar Hunt părea complet epuizat. Pe cî
îl ajutam să coboare panta, îmi spuse aşa cum se obişnuieşte cî
cineva nu vrea să recunoască adevărul : „Ştii, Ed, e pentru pri
oară că mă simt oarecum epuizat". Ei ne-au povestit cum au reu
să urce vreo 150 m pe versantul lui Lhotse şi cum căldura m
şi poverile grele au întrecut efectele oxigenului. Totuşi, aveau c
dinţa că, în condiţii favorabile, aparatul cu circuit închis va însem
o puternică contribuţie la succes. Hunt plănuise să coboare cu

dar era prea obosit. La ora 4,20 după-amiază, mergînd uşor, fără oxigen, Tenzing şi cu mine am pornit la vale sub un cer ameninţător.

Abia făcusem un sfert de milă cînd vîntul şi zăpada s-au năpustit peste noi cu o furie de necrezut. În zece minute, cărările noastre adînci au fost complet astupate. Steguleţele aşezate la distanţe mari nu se mai vedeau decît arareori. Ajutat doar de memoria topografiei locului ca unic ghid, îmi dibuii prin ceaţa mînată de vînt, drumul în jos, gemînd la efortul cerut de fiece pas prin zăpada adîncă. Ori de cîte ori îmi apărea brusc în faţa ochilor sau lîngă mine vreun steag, îl priveam ca pe un prieten vechi şi mă uitam apoi nerăbdător înainte căutîndu-l pe cel următor. Avalanşe mari se prăvăleau bubuind de pe stîncile imense ale Everestului şi ale lui Lhotse, măturînd totul în calea lor spre Circul-de-vest. Uneori trebuia să mă opresc şi să aştept cîteva clipe, lăsîndu-mă pe spate din cauza vîntului care mă lua pe sus, pînă ce o uşoară creştere a vizibilităţii îmi permitea să văd prin pîclă doar la cîţiva paşi înainte. Porneam atunci luptînd cu viscolul mai departe. Înaintam cît se putea de greu însă pînă la urmă, mai mult bîjbîind, am găsit drumul în jos. Am trăit o clipă fericită cînd am descoperit că ne aflam pe puntea de deasupra taberei a III-a. Am trecut-o de-a bugilea şi, bătuţi crunt de o grindină mînată de vînt, ne-am croit drum pînă la tabără. Acolo însă mi-am dat seama îngrozit că nu mai existau corturi. Uitasem că toate fuseseră duse sus la tabăra a IV-a. Nu aveam deci niciun motiv să ne oprim, aşa că am pornit mai departe, de-abia ţinîndu-ne pe picioare.

Dar acum, în ciuda lipsei de vizibilitate, mă aflam pe teren cunoscut. În schimb, zăpada care căzuse masiv ascundea gropile şi crevasele mai mici. Înotam prin zăpadă cufundîndu-mă pînă la brîu în gropi ascunse şi pierzînd o groază de timp ca să ies din ele. Se întuneca repede. Ninsoarea se domoli deodată, iar vizibilitatea se îmbunătăţi. Fără a pierde o clipă porniram glonţ spre tabăra a II-a. Acolo însă nu mai era nimeni. În schimb aveam corturi, saci de dormit şi hrana trebuincioasă. Privind aspectul rece şi mut al ta-

berei, îmi veni în minte atmosfera caldă şi ospitalieră a taberei de-bază.

„Ce zici Tenzing ? Mergem mai departe ?" Tenzing privi umbrele înserării care ne cuprindeau şi dădu din umeri.

„Cum vreţi !" Mă gîndii o clipă la drumul destul de greu care ne aştepta şi la zăpada adîncă pe care aveam s-o întîlnim în cale.

„Sînt sigur că pot găsi drumul pe căderea de gheaţă pînă la gheţar. Crezi că de acolo vei reuşi să urmezi drumul spre tabără ?" Tenzing răspunse afirmativ. Convins că încercarea noastră nu va fi zadarnică, începurăm coborîrea prin regiunea „Bombei atomice". Zăpada nesfîrşită cuprinsă de jocul de umbre al înserării dădea o înfăţişare stranie şi uneori înspăimîntătoare drumului nostru. Cărarea părea că fusese înghiţită, găuri întunecate se căscau de o parte şi de alta, iar seracurile se aplecau deasupra noastră ca nişte valuri. Stăpînit de teamă, îmi pierdui complet simţul direcţiei, bîjbîind înnebunit drumul. Căutam să ies din panica nebună care mă cuprinsese şi deodată recunoscui forma unui bloc de gheaţă. Eram pe drumul cel bun. Cînd am trecut şi ultima crevasă fui cuprins de un sentiment de uşurare. Viaţa care părea că se sfîrşise, începea din nou.

Se înnoptase de-a binelea, blocurile de gheaţă prăvălite formau un singur tot. Nu mai puteam urmări nici o cărare şerpuitoare aşa că am luat-o drept înainte, de-a curmezişul blocurilor, de la un steguleţ la altul. Şi unde nu vedeam nici un steguleţ, o ţineam drept, în aceeaşi direcţie în care mersesem sperînd că sîntem pe drumul cel bun. Ne întreceam într-o goană sălbatică cu lumina care se stingea din ce în ce mai mult, căţărîndu-ne pe blocuri de gheaţă şi lunecînd în zăpadă pînă la brîu, de cealaltă parte, ca să urcăm apoi din nou pe un altul şi iar pe altul. Într-un timp crezurăm că ne-am pierdut. Continuam coborîşul dar nu mai recunoşteam nimic fiindcă întunericul şi pătura de zăpadă nivelau orice punct de reper, făcînd ca toate locurile să pară la fel. Nu mai eram în stare să deschid drumul prin zăpada adîncă şi-i dădui lui Tenzing condu-

cerea. De îndată ce trecu în frunte, silueta lui şi coarda lungă făcură să-mi apară clar toată panta. Începui să recunosc din nou părţi din traseu şi strigai lui Tenzing s-o ia mai la dreapta. În clipa următoare, ne-am dat drumul lunecînd în jos pe un povîrniş abrupt pînă în „Aleea iadului". Era întuneric beznă cînd am traversat şi ultima punte de pe căderea de gheaţă. Drumul nu mai era primejdios dar cum nu aveam torţe, nu mai vedeam nimic. Am dibuit calea rostogolindu-ne pe povîrnişurile de zăpadă, ciocnindu-ne de pereţii pe care nu-i puteam vedea din vreme şi poticnindu-ne de stîncile care ni se iveau pe neaşteptate în cale. Furăm cuprinşi de o bucurie nespusă cînd zărirăm luminile taberei-de-bază şi pe cînd urcam micul povîrniş spre corturi, simţeam că puterile noastre erau pe sfîrşite. „Ei, bine ! am reuşit !" îmi spusei în sinea mea. „Şi cred că am dovedit ceva, deşi în clipa asta nu ştiu exact ce anume". A doua zi, cei mai mulţi dintre noi am coborît în vale la tabăra de odihnă din Lobuje. Gîndul că vom vedea din nou iarbă şi flori era un adevărat tonic pentru noi. Şedeam tolăniţi la soare, rîzînd şi vorbind şi mîncam cu atîta poftă încît simţeam parcă cum se împlinesc din nou trupurile noastre slabe. Cînd după trei zile, ne-am întors la tabăra-de-bază, refăcuţi şi dornici să continuăm asaltul, găsirăm grupul de recunoaştere a masivului Lhotse care se întorsese ; dădurăm buzna peste ei cu mare larmă şi necontenind cu întrebările. Din spusele lor reieşea că întîmpinaseră multe greutăţi, dar reuşiseră să instaleze tabăra a V-a la 6 700 m şi tabăra a VI-a la 7 000 m. Într-un ultim efort, Evans şi Bourdillon depăşiseră chiar 7 200 m. Grupul stabilise mai întîi că versantul lui Lhotse avea să ne dea mult de furcă şi apoi că aparatele de oxigen cu circuit închis funcţionau foarte bine. Mai toată noaptea a ars lumina în cortul lui John Hunt, iar maşina sa de scris a duduit într-una. Cu toate acestea, a doua zi de dimineaţă — la 7 mai — cînd ne chemă pe Evans şi pe mine să ne sfătuim împreună, pe faţă i se citeau calmul şi siguranţa lui obişnuită. Ne ceru părerea în privinţa unei liste pe care o alcătuise, distribuind

diverse sarcini membrilor grupului în legătură cu asaltul Everestului. Furăm amîndoi de acord cu el în privinţa alegerii făcute. Ne-am dus apoi toţi trei în cortul cel mare, unde se adunaseră membrii expediţiei. Înăuntru domnea o impresionantă atmosferă de emoţie stăpînită şi de încredere. Hunt începu să vorbească şi, ca la un semn, în cort se făcu tăcere, fiecare ascultînd cu mare atenţie spusele lui. El arătă cum vedea posibilă rezolvarea diferitelor probleme în legătură cu : versantul lui Lhotse, instalarea unei tabere bine aprovizionate pe Şaua-de-sud, aşezarea unei tabere la foarte mare înălţime — la 8 534 m — şi, în sfîrşit, cele două asalturi care urmau să se facă cu cele două tipuri de aparate de oxigen. Nici una din aceste probleme nu era nouă pentru noi aşa că puteam citi pe feţele tuturor acelaşi gînd : „Hai o dată John ! Spune-ne ce sarcini ai trasat fiecăruia din noi !“ Hunt citi apoi lista întocmită şi, pe cînd rostea numele şi misiunea pe care i-o încredinţase fiecăruia, se putea auzi cum se destindea încordarea printr-un oftat de uşurare. Problema spinoasă a versantului lui Lhotse fusese încredinţată lui Lowe, Westmacott şi Band ; importanta misiune de a conduce un număr mare de şerpaşi pînă pe Şaua-de-sud, lui Noyce şi lui Wylie ; prima echipă de vîrf care avea să folosească puternicul aparat de oxigen cu circuit închis avea să fie formată din Evans şi Bourdillon ; Hunt şi Gregory erau grupul de sprijin care trebuia să instaleze tabăra a IX-a la 8 534 m iar Tenzing împreună cu mine formam a doua echipă de vîrf, folosind aparate de oxigen cu circuit deschis. Tenzing era în cort cu noi şi Hunt îi explică într-o hindustană curgătoare amănuntele planului şi împărţirea sarcinilor. Cînd Hunt ajunse la numele său, Tenzing zîmbi ca şi cum ar fi fost foarte satisfăcut. De fapt, cred că toţi erau mulţumiţi, afară poate de bietul Mike Ward căruia i se ceruse să rămînă ca rezervă. El găsea probabil că obligaţiile sale de medic stinghereau în mod nefericit activitatea sa de alpinist.

Fără să mai pierdem timp puserăm imediat planul în aplicare, dar chiar de la început grupul de asalt al versantului lui Lhotse

ce descompletă. Band răci şi trebui să se reîntoarcă la bază iar Westmacott, deşi încercă în repetate rînduri să urce mai sus de 6 700 m, nu reuşi. Tot greul căzu pe umerii lui George Lowe. La 11 mai George era instalat în tabăra a VI-a la o înălţime de 7 000 m. Singurul lui tovarăş era doar Ang Nyima, un şerpaş puternic şi rezistent. În condiţii atmosferice mizerabile aceşti doi oameni lucrau din greu, tăind nenumărate trepte pe povîrnişurile abrupte de gheaţă, întinzînd corzi fixe pe porţiunile mai primejdioase şi, în general, transformînd acest traseu de ascensiune care cerea o înaltă tehnică, într-unul uşor de urcat pentru un om greu împovărat.

Vremea ne îngrijora nespus. Timp de şase săptămîni nici o zi nu trecuse fără să viscolească şi părea că se înrăutăţea tot mai mult. Ne temeam să nu fi sosit cumva musonul şi încercările noastre de a cuceri vîrful să nu fie condamnate eşecului. Eu eram ocupat în acest timp în Circul-de-vest, conducînd grupuri de şerpaşi de la tabăra a III-a la a IV-a şi îndărăt. Cinci zile la rînd a nins foarte mult şi cinci dimineţi, una după alta, a trebuit să fac pîrtie ca să străbat Circul prin zăpada proaspăt căzută, groasă de 30—45 cm. Situaţia era destul de descurajantă dar, cu toată vremea rea, lucrul mergea înainte. Majoritatea proviziilor noastre fuseseră transportate peste căderea de gheaţă şi ajunseseră departe, pe drumul care ducea prin Circul-de-vest. La 14 mai, cei mai mulţi dintre noi ne mutasem la tabăra a IV-a, iar George Lowe reuşise să ducă traseul pînă la 7 300 m unde găsise un loc bun pentru tabăra a VII-a.

La 15 mai, am făcut cunoştinţă pentru prima oară cu versantul lui Lhotse. Împreună cu Noyce şi cu trei şerpaşi, am cărat poveri pînă la tabăra a VI-a. L-am găsit acolo pe George care se odihnea în ziua aceea. Cu toate că muncise atîta vreme fără oxigen, la această înălţime considerabilă, arăta destul de bine şi era într-o formă excelentă. După ce am ales o serie de lucruri: un cort, un primus, alimente, combustibil, le-am împărţit în patru între cei trei şerpaşi şi mine şi le-am dus apoi la tabăra a VII-a.

A transporta poveri şi a deschide drum prin zăpadă la această altitudine, fără a folosi oxigen, însemna o muncă foarte grea.

Cînd am ajuns la 7 300 m, punctul cel mai înalt pe care îl atinsesem vreodată, fui cuprins de o bucurie de nedescris; mă simţeam foarte bine şi-mi dădeam seama că dacă era nevoie, puteam urca mult mai sus. M-am reîntors la baza de înaintare puternic impresionat de pantele prăpăstioase şi de greutăţile traseului şi cuprins de o mare admiraţie faţă de munca depusă de Lowe şi Ang Nyima pentru croirea acestui drum.

Acum începea cea mai nefericită perioadă a expediţiei, în care, de multe ori părea că întregul asalt avea să eşueze. De pe platoul de observaţie, de la baza de înaintare, puteam urmări cu binoclul toată activitatea care se desfăşura pe versantul lui Lhotse şi cum în fiecare dimineaţă un grup de alpinişti se uitau cu nelinişte în sus. Dar nici unul nu era mai îngrijorat ca John Hunt.

„16 mai: ...George Lowe şi Wilf Noyce au pornit de la tabăra a VI-a la a VII-a, dar după ce au parcurs jumătate din drum s-au întors. George luase un somnifer cu efect dezastruos şi adormea mergînd..."

O zi importantă pentru noi era pierdută!

„17 mai: ...George şi Wilf au ajuns la tabăra a VII-a şi au efectuat o scurtă recunoaştere mai sus... Wilf s-a reîntors însă după aceea la baza de înaintare cu şerpaşii, iar Mike Ward şi Da Tenzing au rămas cu George..."

„18 mai: ...George, Mike şi Da Tenzing au urcat o mică porţiune deasupra taberei a VII-a după care s-au reîntors la tabără. Ei nu au mai reuşit să atingă înălţimea din ziua precedentă...".

În ziua în care echipa pornise pe Lhotse, emoţia de la baza de înaintare [1] fusese foarte puternică. Hunt era mai încrezător decît

[1] Tabăra a IV-a. — *N. R.*

fusese toată săptămîna. Am urmărit apoi cum micile siluete ale membrilor echipei se mişcau încet pe marea întindere a versantului superior al lui Lhotse. Ne dădeau impresia că vor ajunge la capătul de sus al gheţarului Lhotse şi că vor putea traversa spre Şaua-de-sud. Vor putea să ajungă chiar pe Şaua-de-sud ? Dar deodată s-au oprit şi s-au întors. Ne-a cuprins atunci desperarea.

„...Era clar că pe Lhotse era vînt şi ger, dar noi cei din tabăra a IV-a aveam impresia că celor de sus le lipsea oarecum avîntul..."

Am avut o discuţie aprinsă cu Hunt. Întreg asaltul asupra lui Lhotse era prea slab ; George Lowe făcuse treabă bună dar stătuse acolo sus prea mult timp şi nu mai avea energie. Dacă nu ne străduiam să forţăm drumul spre Şaua-de-sud cît mai curînd, n-aveam decît să ne întoarcem acasă degrabă ; aşteptam cu toţii aici jos nefăcînd nimic, văzînd cum expediţia se năruia sub ochii noştri. De ce oare nu puteam să urcăm pe Lhotse cîţiva din noi şi să ducem treaba la bun sfîrşit ? Dar Hunt, deşi era tot atît de neliniştit ca şi noi, refuza să se lase influenţat de argumentele noastre şi să pornească într-o acţiune pripită şi nechibzuită. Planul lui era să-şi menţină echipele de asalt în condiţie bună pentru misiunile lor speciale şi să nu le expună pe versantul lui Lhotse. Dar toţi vedeam că suferea că nu e acolo sus.

„*19 mai :* ...Am privit tabăra a VII-a nerăbdători şi îngrijoraţi, dar nu vedeam nici un semn de activitate. Sufla un vînt puternic care se mai îmblînzi către orele 11 şi totuşi ei nu dădeau nici un semn de viaţă. John era foarte deprimat. Band coborî pînă la noi să ia un grup de şerpaşi cu poveri la tabăra a VII-a şi ne spuse că, după părerea lui George, prea puternic era vîntul şi prea frig ca să poată porni mai departe..."

Pierdeam timp preţios şi înaintarea noastră spre Everest ajunsese de fapt la un punct mort. Fără îndoială că era necesară o

acțiune energică. John Hunt luă o hotărîre curajoasă. Decise să înceapă imediat faza următoare de operații : transportarea echipamentului și a alimentelor sus pe Șaua-de-sud. Traseul nu era complet stabilit așa că aceștia trebuiau să și-l facă singuri. Noyce, care conducea primul grup de șerpași, avea marea răspundere de a-i duce pe șa. La 20 mai, el și cei nouă șerpași ai săi urcară încet spre tabăra a VII-a ; mai tîrziu, în aceeași zi, George Lowe și tovarășii lui se reîntoarseră la baza de înaintare. Cu toată munca lui timp de zece zile pe versantul lui Lhotse, fără oxigen, George era într-o formă excelentă și ne declară că era gata să-și reînceapă activitatea după cîteva zile de odihnă.

În ziua de 21 mai am ieșit cu toții din corturi foarte devreme fiindcă știam că avea să fie o zi hotărîtoare pentru noi. „Vor voi oare șerpașii să pornească ?", era întrebarea pe care ne-o puneam fiecare. Multă vreme nu se zări nimic. Întreaga tabără fu cuprinsă de o stare de deprimare generală. Însă la ora 10 cineva scoase un chiot și privirăm cu toții în sus unde se vedeau două mogîldețe urcînd deasupra taberei a VII-a. Șerpașii refuzaseră să pornească, așa că Noyce și inimosul Annullu încercau să facă traseul singuri, folosind oxigen. Emoția noastră era la culme în timp ce-i urmăream cu privirea cum urcau dîrz pe ghețarul Lhotse ca să cotească apoi brusc la stînga de-a curmezișul marelui traverseu care ducea spre Șaua-de-sud. Cu fiecare sută de metri cucerită de ei se ridica și moralul nostru.

Mai jos de ei Charles Wylie și al doilea grup de nouă șerpași își croiau drum încet spre tabăra a VII-a. Dacă toți șerpașii destinați transporturilor pe Șaua-de-sud aveau să se înghesuie în tabăra a VII-a, proviziile noastre limitate de hrană și combustibil aveau să se consume repede, așa că ori întregul grup ar fi trebuit să urce a doua zi pe Șaua-de-sud, ori trebuiau să coboare cu toți în Circul-de-vest, ceea ce însemna o întîrziere a asaltului poate chiar cu o săptămînă. Așadar trebuiau convinși șerpașii să meargă înainte !

Urmărind cu privirea cele două mogîldețe care urcau dîrz spre Șaua-de-sud, m-am dus la cortul lui John Hunt. Evans era acolo.

George Band cu șerpașii pe căderea de gheață, lîngă tabăra a II-a, într-o regiune primejdioasă. Ajutați de frînghie ei escaladează un colț de gheață.

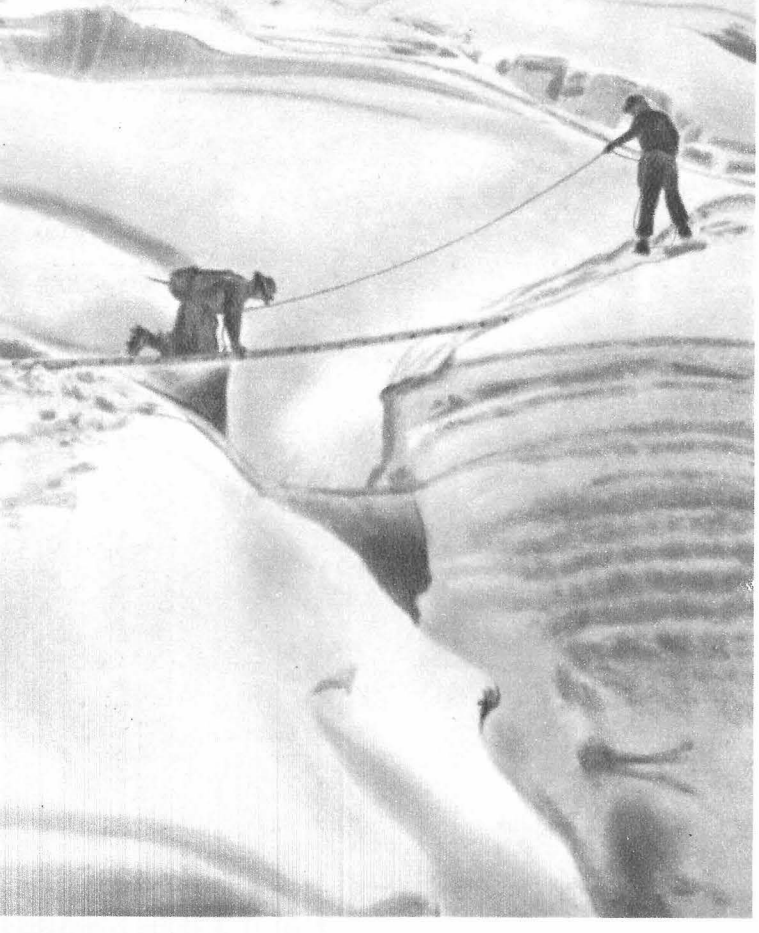

Tenzing și cu mine traversînd un podeț de 6 m peste o crevasă, pe extremitatea Circului de vest.

Tabăra a II-a (aproape în centrul ilustrației) era așezată pe cea mai întinsă suprafață plană de pe căderea de gheață. Regiunea «Bombei atomice» începea imediat sub

25 mai. Tenzing și cu mine legînd frînghiile la tabăra a IV-a cu puțin înainte de a porni spre Șaua-de-sud și spre vîrf.

26 mai. Șaua-de-sud. George Lowe, Tom Bourdillon, Charles Evans, John Hunt și Tenzing. Fotografie luată spre seară cînd Tom și Charles s-au întors din ascensiunea făcută pe Vîrful de Sud.

26 mai. George Lowe și cu mine lîngă corturile de pe Șaua-de-sud. Din cauza vîntului puternic corzile cortului începuseră să se roadă iar noi am ieșit afară ca să le reparăm.

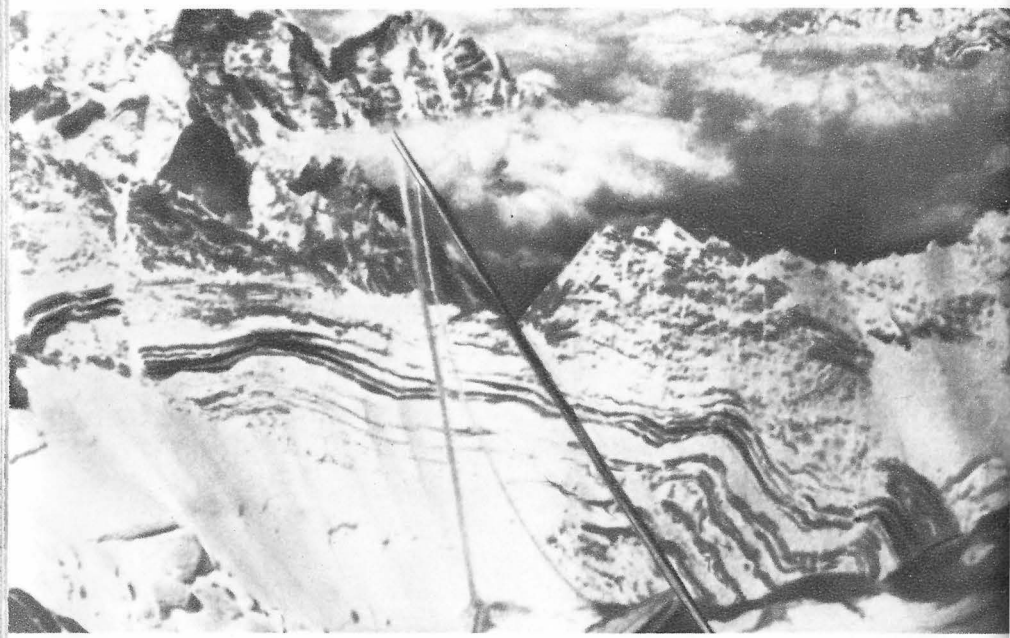

Fotografie făcută de John Hunt la 26 mai, privind spre sud, de-a curmezișul fetei lui Lhotse. În prim plan se vede scheletul dezgolit al cortului elvețienilor.

L-am rugat stăruitor pe Hunt să ne lase pe mine şi pe Tenzing să plecăm sus ca să întărim efortul zilei următoare. Ştiam că folosind oxigen puteam ajunge uşor de la tabăra a IV-a la a VII-a chiar în după-amiaza aceea şi că prezenţa lui Tenzing ar fi fost de ajuns ca să-i decidă pe şerpaşi. Eram sigur că în forma în care ne aflam, acest efort nu avea să ne dăuneze prea mult. Spre surprinderea mea, John consimţi repede... probabil că gîndise şi el acelaşi lucru, dar ne atrase atenţia foarte stăruitor cît era de înţelept să nu urcăm mai sus de tabăra a VII-a, decît dacă aceasta ar fi fost absolut necesar.

Am alergat să-i spun vestea cea bună lui Tenzing şi apoi l-am ajutat cu înfrigurare pe Bourdillon să pregătească două aparate cu oxigen. La ora 4,30 după-amiază eram la tabăra a VII-a unde, după o jumătate de oră, se înapoiară şi Noyce şi Annullu. Reuşiseră de minune şi atinseseră Şaua-de-sud. Aveam senzaţia că acum nimic nu ne va mai ţine în loc. În seara aceeea, Tenzing a fost de nepreţuit ; el şi cu Wylie au pregătit poverile şi le-au împărţit şerpaşilor, astfel că puteam porni a doua zi, foarte devreme. Cînd ne-am vîrît în corturile noastre ca să ne odihnim peste noapte, moralul întregii tabere era excelent. Amintindu-mi de instrucţiunile lui Hunt, l-am întrebat pe Tenzing dacă socotea că şerpaşii ar putea ajunge la Şaua-de-sud fără noi. Tenzing fu de părere că ar trebui să-i însoţim deşi Wylie ne asigură că este gata să conducă singur tot grupul sus. Ar fi fost mult prea greu pentru un singur om să aibă grijă de 14 şerpaşi şi de aceea hotărîrăm să mergem cu ei.

Dimineaţa, vremea era frumoasă dar cam geroasă şi cu vînt pătrunzător. Am început pregătirea micului dejun la ora 5, dar n am plecat înainte de ora 8,30. Tenzing şi cu mine mergeam în frunte, lovind cu colţarii şi tăind trepte, iar Wylie îi îmbărbăta pe şerpaşi şi-i ajuta la mers. Pînă la capătul de sus al gheţarului Lhotse, şerpaşii erau deja obosiţi, iar pe traverseu mulţi din ei se aşezau jos să se odihnească sau se tîrau în patru labe. Dar cum, necum, mergeau înainte şi cei treisprezece şerpaşi inimoşi urcară

şi ultimele cîteva sute de metri pentru a-şi descărca poverile pe Şaua-de-sud. Cîştigasem o mare victorie, învingînd a doua mare piedică: trecusem înfricoşătoarele metereze ale versantului lui Lhotse, iar Şaua-de-sud fusese bine aprovizionată. Calea ne era acum deschisă pentru a începe asaltul Everestului.

Pe cînd coboram împreună cu Tenzing, sfîrşiţi de oboseală, de pe gheţarul Lhotse către baza de înaintare, ne-am întîlnit cu echipa „circuitului închis" a lui Evans şi Bourdillon care, împreună cu Hunt, aveau să-şi instaleze, în două zile, tabăra pe Şaua-de-sud.

Asaltul deci pornise.

ŞAUA-DE-SUD

Alergam desperat să-mi salvez viaţa ! Aruncîndu-mă de pe un bloc de gheaţă pe altul şi sărind ca un nebun crevasă după crevasă, căutam să scap de un morman înspăimîntător de gheaţă care se prăvălea pe urmele mele. Dar oricît căutam să scap, mormanul se apropia tot mai mult. Deodată, o crevasă uriaşă se căscă drept în faţa mea ! Eram prins ! Îngrozit, privii înapoi spre grămada de sfărîmături de gheaţă care se îndrepta ameninţătoare spre mine...

M-am trezit buimac din acest somn chinuit ; salteaua pneumatică se dezumflase în timpul nopţii, iar şoldul meu se rezema pe gheaţă. Am ieşit cu greu din acest coşmar, rotindu-mi privirea asupra decorului familiar al taberei a IV-a. Se îngîna ziua cu noaptea şi în lumina încă pală a zorilor, cortul nostru, destul de mare, înfăţişa o scenă deprimantă : pe podeaua de gheaţă zăceau împrăştiate corpurile nemişcate, adormite ale tovarăşilor mei înfundaţi în sacii lor de dormit, iar între ei o îngrămădeală de aparate de oxigen, rucsacuri, îmbrăcăminte de rezervă, corzi, pitoane, colţari şi pioleţi. Cu un simţămînt de dezgust încercai să-mi închid din nou ochii. Era doar o dimineaţă ca toate celelalte petrecute în tabăra a IV-a, unde viaţa la peste 6 400 m nu-ţi permitea să te simţi prea bucuros şi fericit ! Şi totuşi pentru mine această zi era departe de a fi ca toate celelalte. Poate era cea mai importantă din toate, căci ne venise rîndul să începem acel urcuş lung, încet şi anevoios care ar fi putut să se sfîrşească pe vîrful Everestului.

Şoldul meu îngheţat mă readuse la realitate. Cu un geamăt uşor şi fără nici o plăcere, mi-am scos un braţ din căldura sacului de dormit şi, bîjbîind după ventilul saltelei pneumatice începui să sufl vîrtos în el. Simţeam cum mă ridic încetul cu încetul şi cum

mă dezlipesc de contactul rece al gheţii. M-am tîrît cu sacul de dormit pînă la uşă şi am privit afară. Deasupra mea se înălţa versantul de gheaţă al lui Lhotse ; fiecare bloc de gheaţă şi fiecare crevasă se contura clar în toată duritatea ei, iar vîrful său dantelat se profila puternic în soarele dimineţii la peste 2 100 m deasupra noastră. Şaua-de-sud arăta însă posomorîtă şi ameninţătoare. M-am gîndit la Hunt, la Evans şi la Bourdillon care erau acolo sus în tabăra lor singuratică. „Ce frig trebuie să le fie acolo !" Un vînt domol cu suflare de gheaţă se abătu peste Circul-de-vest. Un fior puternic mă scutură pentru ca apoi să mormăi printre buzele arse de ger : „e un timp straşnic ! Am nimerit bine — e un timp straşnic !" Simţii deodată dorinţa de a mă manifesta şi începui să strig tare :

„Thondup ! Thondup !"

Răspunsul lui slab şi zgomotele din cortul bucătarului mă liniştiră şi, mîndru de actul meu de bravură, lăsai în jos pînza cortului cuibărindu-mă adînc în sacul de dormit, hotărît să nu mai fac nici un alt efort pînă cînd nu-mi voi simţi corpul încălzit de băutura fierbinte.

După o jumătate de oră, faţa veselă a unui şerpaş apăru în uşa cortului şi cîteva clipe mai tîrziu fiecare avea în mîini căni mari cu ceai fierbinte. Ori poate e prea pretenţios să-l numim ceai ! Numai un om cu o constituţie robustă putea să bea cu plăcere o astfel de băutură ; un lichid fierbinte, cafeniu la culoare, cu o pojghiţă groasă de grăsime deasupra, cu frunze de ceai, gogoloaşe de lapte praf şi cu sosul rămas de la mîncarea din ajun. „Ceai de mare înălţime" îl poreclirăm noi şi-l consideram o necesitate îngrozitoare care trebuia turnată cu orice preţ pe gît într-un stomac scîrbit. Băui cu dezgust o jumătate de ceaşcă şi, înviorat de căldura ceaiului, m-am tîrît afară din sacul de dormit. Mă simţeam tare slăbit şi mă temeam că m-am îmbolnăvit şi eu din cauza altitudinii. A fost însă numai un gînd de o clipă fiindcă îmi reamintii pe dată că de fapt aşa ne simţeam în fiecare dimineaţă. Îmbrăcatul era un proces simplu care implica doar trasul bocancilor şi totuşi aveam impresia că dura o veşnicie. M-am ridicat cu

greu în picioare şi am ieşit din cort. Razele soarelui se ridicau acum repede spre tabăra noastră. Privii spre Everest să văd cum era vîntul. Vremea părea cît se poate de bună ! Obişnuitul penaj lung de pulbere de zăpadă mînată de vînt lipsea, iar creasta lungă a lui Lhotse, de obicei biciuită de vînturi, era acum liniştită. M-am îndreptat apoi cu mare grijă, prin zăpadă — fiindcă tălpile mele de cauciuc lunecau pe suprafaţa gheţii — spre cortul lui Tenzing, care şedea încă în sacul său şi-i strigai un „bună dimineaţa". Zîmbetul lui vesel îmi dovedi că a înţeles previziunile mele optimiste şi ieşi şi el din sacul de dormit. Începurăm pregătirea aparatelor de oxigen, controlînd presiunea buteliilor şi examinînd cu grijă tuburile, ventilele şi regulatorul : am deschis apoi ventilele ascultînd cu grijă cum năvălea oxigenul în măştile de faţă, într-un şir de gîfîituri înfundate. Totul era în regulă ; trebuia însă să ne asigurăm pe deplin de acest lucru fiindcă acum porneam la asaltul cel mare.

Tabăra se însufleţi cînd Thondup apăru cu micul dejun — fulgi de ovăz, slănină conservată (care nu plăcea nimănui) şi, mai bun ca orice, ouă proaspete care fuseseră adunate din satele din vale cu cîteva zile mai înainte şi aduse cu mare trudă pînă la tabăra noastră. Mă simţeam mult mai bine şi am mîncat cu multă poftă. Vremea frumoasă şi gîndurile pline de entuziasm pentru ceea ce avea să urmeze învingeau complet moleşeala provocată de altitudine. Îndesai într-un sac uşor de pînză sacul meu de dormit, salteaua pneumatică şi toate hainele de rezervă şi-l prinsei de aparatul de oxigen. Privii la ceas : era ora 9 şi cincisprezece minute. La tabăra a V-a, la 300 m deasupra noastră, îi puteam vedea pe Lowe şi pe Gregory cu 8 şerpaşi, făcîndu-şi drum încet pe faţa lui Lhotse. Trebuiau să ne ajute în asaltul nostru şi urcaseră cu o seară mai înainte la tabăra a V-a ca să-şi scurteze drumul pînă la tabăra a VII-a. Tenzing şi cu mine ne-am legat poverile în spate şi ne-am pus măştile de oxigen. Ca să ne menţinem forţele urma să folosim oxigen tot drumul pornind chiar de la tabăra a IV-a. Verificai cu grijă aparatul de oxigen al lui Tenzing, care o dată ceruse să meargă pe Şaua-de-sud fără oxigen, deoarece ex-

perienţa lui din anul precedent cu aparatul de oxigen al expediţiei elveţiene nu-i deşteptase mare încredere în utilitatea lui. Acum însă, datorită unei experienţe şi unei practici suplimentare, îşi dădea perfect seama de binefacerile lui. Cu toate acestea el nu dădea prea mare importanţă manipulării complicate a acestor aparate şi trebuia întotdeauna ca cineva să i-l verifice.

Ambele noastre aparate funcţionau bine. Ne-am legat corzile de nailon în jurul mijlocului, am controlat în gînd dacă nu am uitat ceva şi apoi, salutînd cu mîna pe ceilalţi şi însoţiţi de urările lor de succes şi cu un ultim „aveţi grijă să ajungeţi sus" care ne răsună multă vreme în urechi, am pornit înainte prin Circul-de-vest. Cărarea fusese bătătorită de multe picioare care o străbătuseră şi se ondula în sus pe pantele uşoare de zăpadă din faţa noastră, ca un şarpe uriaş, ocolind crevasele de netrecut sau pe cele primejdioase. Urcam cu pas sigur. Vremea era minunată, cu o slabă adiere de vînt. În jurul nostru se ridicau uriaşii pereţi de gheaţă şi de stîncă ai Circului-de-vest, iar sus, deasupra noastră, se înălţa bolta cerului de un albastru de neînchipuit. Oricît de minunată era priveliştea, ne simţeam izolaţi de ea din cauza măştilor noastre de oxigen. În aerul rarefiat, fiecare pas necesita un efort de respiraţie continuu şi o atenţie încordată. Mă simţeam acum într-o formă excelentă. Departe deasupra noastră, Lowe şi Gregory cu şerpaşii lor urcau o porţiune abruptă de pe versantul de gheaţă a lui Lhotse. Mă întrebam cu îndoială dacă-i vom putea ajunge şi, aproape inconştient, am mărit pasul. Urcam cu pas grăbit, deşi povara mea de 20 kg îmi apăsa greu umerii. Privii în urmă spre Tenzing. Mergea bine. Cărarea ducea peste un pod nestabil de zăpadă, făcea un ocol la dreapta pentru a evita o crevasă de netrecut, urca apoi o pantă abruptă şi deodată ne apăru în faţă, oferindu-ne o priveliştе deprimantă, ca orice loc de popas părăsit, tabăra a V-a. Nu erau decît trei sau patru corturi pleoştite, cu zăpadă murdară călcată în picioare şi cu tot felul de cutii goale de conserve şi butelii de oxigen împrăştiate primprejur. Ne-am lăsat jos poverile ca să ne odihnim puţin. Priveliştea spre Circul-de-vest era încîntătoare. Marile metereze îmbrăcate în gheaţă

ale lui Nuptse şi creasta de vest a Everestului străjuiau intrarea în circ iar printre aceste vîrfuri se înălţa elegantul pisc Pumori — care în tibetană înseamnă „Piscul fiicei" — pe care Mallory[1] îl botezase cu gîndul la fiica lui. Primul grup care ne preceda mergea bine şi era pe cale să ajungă la tabăra a VI-a. După o odihnă de 10 minute, ne-am încărcat din nou, resemnaţi, poverile pe umeri, am dat drumul oxigenului şi am pornit mai departe.

Urcuşul ducea acum pe o pantă ceva mai abruptă, dar traseul era încă simplu. Traverseurile lungi şi line ne ajutau să cîştigăm uşor înălţime. Ne apropiam de primele blocuri mari îngheţate de pe faţa lui Lhotse şi încet ne croiam drum spre ele cu eforturi egale. Am trecut cu grijă o crevasă cu înfăţişare primejdioasă, am urcat pe o movilă de zăpadă nu prea înaltă dar foarte abruptă şi, în sfîrşit, am ajuns pe o mică terasă la poalele blocurilor de gheaţă. Ne-am lăsat jos poverile, am întrerupt oxigenul şi, scoţîndu-ne măştile, am simţit mîngîierea aerului proaspăt şi răcoros pe feţele noastre înfierbîntate. Natura înconjurătoare ne desfăta din nou privirea. Stăteam jos pe zăpadă, respirînd rar şi profund şi bucurîndu-ne de minunatul decor pe care îl formau gheţarul, creasta şi piscul dinaintea noastră.

Ne aştepta o muncă grea şi anevoioasă. Ne-am legat colţarii de bocanci, am controlat coarda în care eram legaţi şi ne-am pus din nou aparatele de oxigen. Am pornit apoi în sus pe prima pantă cu adevărat abruptă. În gheaţa verde şi dură a abruptului fusese cioplit un şir de trepte pe care urcam încet, bucuroşi că puteam folosi ca balustradă o coardă lungă şi fixă. Preocupaţi tot mai mult de abisul profund care se deschidea sub noi, ne-am strecurat de-a lungul unei cornişe înguste de gheaţă deasupra unui perete vertical. Mai sus, se întindea o rîpă abruptă şi îngustă. Niciodată nu-mi plăcuse această rîpă, deoarece la capătul ei inferior se afla o crevasă mare, traversată de un pod de zăpadă care arăta cît se

[1] Celebrul alpinist care a murit în expediţia din 1924 pe Everest, foarte aproape de vîrf. — *N. R.*

poate de nesigur — un pod care la fiecare traversare se lăsa tot mai mult în jos, spre adîncurile întunecate. Şi ca să completeze tabloul sumbru, rîpa era dominată de un turn de gheaţă nestabil şi amenințător care-ţi lăsa impresia înspăimîntătoare că se putea nărui în bucăţi în fiece clipă, măturînd totul în calea sa. Nu aveam cum să-l ocolim fiindcă numai pe acolo puteam merge mai departe în sus. Am trecut cu multă grijă podul de zăpadă şi, urmărit de gînduri negre l-am simţit în închipuire cedînd uşor sub mine. Mînat de frică pornii în goană în susul rîpei urmărind cu privirea plină de teamă, gheaţa amenințătoare de deasupra, pînă ce coarda se întinse brusc iar sărmanul Tenzing fu aproape trîntit jos. „Hai, Tenzing, hai !" i-am strigat eu. Eram în afară de orice pericol şi m-am oprit să mă odihnesc pe o platformă solidă de zăpadă în timp ce Tenzing se grăbea să mă ajungă.

În faţa noastră atîrna o coardă lungă în josul unei pante de gheaţă foarte abrupte. Urma fără îndoială porţiunea cea mai grea de pe Lhotse. Deasupra noastră se ridica un povîrniş cam de vreo 120 m de gheaţă verde şi dură. M-am apropiat de baza lui, am apucat strîns de coardă şi am smucit-o cu putere ca să mă conving dacă era bine fixată. Asigurat în acest fel, examinai cu atenţie traseul de pe povîrnişul de gheaţă. Un drum şubred de vreo 6 m, aproape vertical, ducea în susul unei stînci de gheaţă. Am scormonit ca o cloşcă peretele cu pioletul, încercînd să zgîrii cîteva trepte în gheaţa sfărîmicioasă, dar m-am resemnat repede în faţa imposibilului. Am apucat strîns coarda care atîrna şi m-am căţărat cu îndîrjire cu ajutorul colţarilor, pînă sus. Tenzing mă urmă cu hotărîre ; am pornit apoi mai departe. Cu o încordare instinctivă a muşchilor şi a nervilor am traversat în pantă abruptă povîrnişul de gheaţă. Aşezam piciorul cu mare grijă pe fiecare treaptă, ţinîndu-mă de coarda fixă din ce în ce mai strîns pe măsură ce drumul devenea tot mai periculos. Departe, jos, — chiar sub noi, părea că se zăreşte tabăra a V-a. Privii înapoi. Tenzing urca hotărît în urma mea, cu capul plecat

şi cu umerii îndoiţi, călcînd apăsat din treaptă în treaptă. Panta se întindea mereu şi părea că nu se mai sfîrşeşte ! Deodată zării tabăra a VI-a : o platformă foarte mică sub un perete de gheaţă. Cu un sentiment de uşurare, mă căţărai pînă la ea.

Zece zile mai înainte tabăra a VI-a fusese principala bază de operaţii pe Lhotse, dar acum îi rămăsese numai numele. Cîteva obiecte disparate de echipament, cîteva corzi şi cîteva cutii goale de conserve rămăseseră singura mărturie a unui loc de etapă, puţin confortabil, dar foarte folositor. Ne-am aşezat pe platformă legănîndu-ne picioarele deasupra pantei care se deschidea sub noi. Era înspăimîntător de abruptă ! Apucai o butelie de oxigen goală care se afla lîngă mine şi o aruncai peste margine. Butelia începu să alunece pe gheaţă în jos cu o viteză ameţitoare care creştea necontenit. Deodată o văzui zburînd prin aer deasupra unei mari prăpăstii şi plutind graţios în gol un timp destul de lung ; ricoşînd apoi violent de un turn de gheaţă, se pierdu în adîncimile unei crevase. Îngrozit, şi cu un gol în stomac de emoţie, mă trăsei puţin mai îndărăt pe platformă. Nu era tocmai locul nimerit să cazi !

Am pornit înainte şerpuind printre crevase şi urcînd cîteva pante de gheaţă abrupte, dar scurte. Am cîştigat serios înălţime făcînd o lungă traversare spre stînga, care ne duse la poalele unui lung şir de blocuri de gheaţă sfărîmicioasă. Ne-am strecurat de-a lungul bazei acestora umblînd în patru labe peste grohotişul lor, căţărîndu-ne apoi vertical pe o pantă lungă şi abruptă pentru a ajunge pe o mică platformă de zăpadă — primul loc neted întîlnit de la tabăra a VI-a în sus. Cei rămaşi în urmă din grupul dinaintea noastră erau acum doar la o mică depărtare de noi, mergînd încet şi muncindu-se din greu să urce panta. Lowe şi Gregory dispăruseră dincolo de turnul de gheaţă care ascundea tabăra a VII-a. Asemenea unui accelerat care prinde din urmă un tren de marfă, i-am ajuns şi noi pe şerpaşi, care erau totuşi în stare să ajungă pînă la tabără şi fără ajutorul nostru.

Am pornit apoi să urcăm şi ultimele sute de metri ; o înaintare atentă de-a lungul unei creste înguste de gheaţă cu o crevasă adîncă pe stînga, o căţărare înceată şi precaută pe o pantă abruptă de gheaţă şi iată-ne în sfîrşit ajunşi la baza ultimelor pante. Urcasem 900 m şi eram puţin obosiţi. Cu sentimentul de mulţumire pe care îl ai cînd ţi-ai terminat o misiune grea, am urcat încet şi ultimul şir de trepte şi ne-am căţărat pe faţa unui turn de gheaţă, ieşind drept sub corturile taberei a VII-a. M-am uitat la ceas — era numai 12,30. Parcursesem traseul în 3 ore şi un sfert, cel mai scurt timp realizat pînă atunci. Cuprins de o mulţumire pe care nu izbuteam să o ascund, m-am îndreptat cu paşi mari spre corturi, salutînd cu veselie pe Lowe şi Gregory.

În după-amiaza acelei zile am avut cea mai frumoasă vreme din ultimele şase săptămîni. Un soare călduros scălda corturile în lumina lui şi nu se simţea nici cea mai mică adiere de vînt. Ne dădeam seama că vremea promitea să se schimbe radical în bine şi că vom avea parte de cele cîteva zile frumoase, absolut necesare pentru a ataca vîrful cu oarecare şanse de reuşită. Ne învîrteam în jurul corturilor plini de neastîmpăr, bucurîndu-ne de priveliştea din jur şi luînd nenumărate fotografii. În acelaşi timp am pregătit totul pentru a doua zi : poverile pentru şerpaşi şi aparatele de oxigen la care am ataşat butelii complet pline. Opt şerpaşi aveau să înnopteze cu noi la tabăra a VII-a. Trei dintre ei erau oameni unul şi unul, cu performanţe bune, ţinuţi ca rezervă pentru transportul poverilor la tabăra pe care plănuiam să o instalăm la 8 534 m. Ceilalţi cinci formau o echipă excelentă care duseseră poveri pe Şaua-de-sud şi care acum se oferiră voluntari pentru a doua oară.

Cînd soarele dispăru după un pisc îndepărtat, se lăsă un ger năprasnic. Ne vîrîsem însă din timp în comozii noştri saci de dormit, sorbind supă fierbinte şi ronţăind biscuiţi. Culcaţi în sacii noştri călduroşi şi înconjuraţi de tovarăşi veseli nici nu ne dădeam seama că ne aflam la 7 513 m. Părea că aici viaţa nu e chiar atît de rea.

Ca să ne asigurăm un somn bun şi odihnitor, am folosit peste noapte oxigenul pentru dormit. Respiram o cantitate redusă, dar din cauza inactivităţii corpului în timpul nopţii, efectul era considerabil. Am făcut legătura cu oxigenul şi ne-am pregătit de somn. În curînd respiraţia profundă şi ritmică a lui Tenzing îmi spunea că dormea adînc şi, după ce mi-am revizuit în gînd planul pentru a doua zi, m-am culcat şi eu.

M-am trezit îngheţat şi indispus. Oxigenul mi se terminase şi întreaga tabără era îngheţată şi inertă. M-am uitat la ceas; era foarte devreme, dar ştiam că pregătirea micului dejun şi a plecării necesitau un timp îndelungat. L-am sculat deci pe Tenzing şi strigînd apoi spre celelalte corturi, i-am trezit pe şerpaşi ca să aprindă primusele. E lesne de înţeles că nu răspunse nimeni dar cînd începu şi Tenzing să strige, făcurăm un duo care ar fi sculat şi morţii, aşa că reuşirăm în cele din urmă să obţinem cîteva ecouri slabe la apelurile noastre desperate. Curînd am auzit familiarul clinchet produs de aprinderea primusului. La această altitudine orice treabă necesită însă mult timp, deoarece din cauza lipsei de oxigen, nu mai există acea coordonare promptă dintre creier şi corp, acestea acţionînd mai greu. A trebuit mai bine de o oră şi jumătate pînă ni s-a adus o cană de ceai călduţ, pe care am băut-o ronţăind cîţiva biscuiţi. Dormisem destul de bine datorită oxigenului, dar ne-a trebuit un efort mintal colosal ca să ieşim din sacii calzi şi să ne tragem bocancii.

Tenzing fu primul care se tîrî afară din cort. Ieşii şi eu îndată după el. Prinsesem încă o dimineaţă minunată la tabăra a VII-a, deşi sus pe Everest se ridicau nori de zăpadă spulberată de vînt de pe creastă. Nu părea să aibă însă urmări rele. Lowe şi Gregory au ieşit şi ei afară discutînd apoi împreună, plini de optimism, şansele pe care le-am fi putut avea. În acest timp, Tenzing zorea şerpaşii să se pregătească de plecare. S-au scos poverile din cort şi apoi i-am legat într-o coardă pe cei trei şerpaşi „de mare înălţime" şi în alta pe ceilalţi cinci care mergeau numai pînă la Şaua-de-sud. Lowe şi Gregory formară o coardă iar Tenzing şi cu mine, alta.

O privire fugară asupra a tot ce ne trebuia şi am părăsit tabăra. Începutul a fost destul de greu şi nu prea încurajator. Drumul începea cu o crevasă peste care se afla o punte de zăpadă greu de trecut şi destul de primejdioasă. Căţărîndu-ne cu precauţie, dar cu oarecare stîngăcie, ne-am asigurat unul pe altul în coardă şi am urcat apoi şirul de trepte tăiate în panta abruptă de gheaţă de deasupra noastră.

Faţa superioară a lui Lhotse se continua cu un şir de pereţi de gheaţă abrupţi şi greu de urcat. Nu se găsea nicăieri un loc cît de mic ca să ne putem odihni cu adevărat. Eu urcam în frunte. În ciuda obişnuitului sentiment de slăbiciune şi de apatie care mă cuprinsese de dimineaţă, mi-am dat seama totuşi, pe cînd mă sileam să urc, că răbdătorii mei muşchi ai picioarelor suportau uşor povara trupului. Deci mergeam bine ! Oprindu-mă doar să curăţ de pe trepte zăpada proaspăt căzută, îmi continuam urcuşul, luptîndu-mă cu altitudinea şi învingînd-o, cuprins de o bucurie sălbatică de a mă lupta cu altitudinea şi de a o învinge. În ceea ce-l privea pe Tenzing nu aveam motive de îngrijorare. Ştiam că urca dîrz în spatele meu, căţărîndu-se sigur şi hotărît. Eram acum în plin soare, iar lumina lui ne însenina gîndurile. Încet dar sigur ne îndepărtam de restul grupului, deşi ştiam că trebuia să ne oprim undeva să-i aşteptăm. Voiam însă să trecem mai întîi peste o ultimă crevasă şi să ajungem pe vîrful gheţarului Lhotse. Era crevasa care ne oprise prima oară să urcăm muntele pînă sus. Adîncă şi largă, ea se întindea drept de-a curmezişul feţei lui Lhotse. Cum nu exista nici o punte de zăpadă peste ea, eram siliţi să o trecem într-un mod care nu ne îmbia de loc. Ne-am apropiat privind-o cu îngrijorare. Buza superioară şi cea inferioară a crevasei se întindeau pe deasupra abisului de gheaţă şi se apropiau pînă la o distanţă de 90 cm una de alta. Mergînd pe una din marginile care atîrnau peste prăpastie şi făcînd un pas mare pînă la cealaltă margine, puteam trece peste crevasă — cu condiţia ca gheaţa să nu cedeze sub picioarele noastre. Făcui semn lui Tenzing să ţină coarda strîns şi apoi, păşind cît puteam mai uşor, am trecut

repede peste crevasă, nepierzînd însă prilejul de a-mi arunca pentru o clipă privirea în abisul înfiorător de sub mine. L-am ajutat cu coarda şi pe Tenzing să treacă şi am mai făcut cîţiva paşi pînă la un loc sigur, unde ne-am aşezat în zăpadă ca să-i aşteptăm pe ceilalţi şi să ne odihnim. Priveliştea din faţa noastră era mai mult decît impresionantă. Faţa lui Lhotse cobora vertical cam 1 200 m pînă în Circul-de-vest, putînd astfel să ne dăm perfect seama de înălţimea la care ne aflam. Ne găseam la 7 620 m. În stînga noastră, vedeam foarte aproape vîrfurile uluitoare ale turnurilor de gheaţă de pe creasta marelui perete muntos care încercuia Circul-de-vest, spre sud. Dincolo de aceste turnuri de gheaţă se vedeau văile acoperite de nori şi piscurile de gheaţă, dantelate, care păreau că se întind pe sute de mile de-a lungul Nepalului. Un murmur de voci şi gemete ne atrase atenţia ; erau ceilalţi care treceau în clipa aceea crevasa şi care apărură curînd, mişcîndu-se cu grijă, cu paşi înceţi şi calculaţi. Cu un oftat de uşurare, şerpaşii se trîntiră în zăpadă lîngă noi. Cei „cinci tigri" pentru Şaua-de-sud erau veseli şi în formă, dar ceilalţi trei „specialişti" de mari altitudini, aşa după cum ne spusese Lowe, nu mergeau bine de loc. Faptul ne neliniştea întrucîtva fiindcă noi ne bizuiam pe ajutorul lor.

Mîncam liniştit puţină ciocolată cînd deodată strigătul lui George Lowe îmi atrase atenţia : privii în direcţia indicată de el şi în clipa următoare fui cuprins de una din cele mai mari emoţii simţite vreodată. Sus deasupra noastră se contura Vîrful-de-sud al muntelui Everest, legat de Şaua-de-sud prin lunga creastă de sud-est. Şi pe creasta aceea se mişcau două mogîldeţe, Evans şi Bourdillon, prima echipă de vîrf. I-am urmărit cu emoţie. Mergeau bine... foarte bine chiar ! Ştiam cu toţii că prima lor ţintă era Vîrful-de-sud. Dar noi speram mai mult : credeam că ar putea avea destul timp şi energie să meargă înainte pînă sus pe vîrful Everestului. Nu după mult timp şi la mică distanţă apărură încă două siluete care înaintau ceva mai încet. După planul nostru de asalt ar fi trebuit să fie John Hunt şi cei doi şerpaşi care

urmau să ducă echipament şi oxigen sus pe creastă pentru noi, cea de-a doua echipă de vîrf, şi care ne erau necesare după instalarea taberei noastre. Dar pe cît se vedea, numai un şerpaş pornise cu el. Evans şi Bourdillon mergeau în ritm susţinut, distanţa dintre cele două grupuri mărindu-se din ce în ce mai mult. Cuprinşi de entuziasm ne-am luat poverile în spate şi am pornit spre marele traverseu care ducea către Şaua-de-sud. Şerpaşii, pe deplin convinşi că cei doi oameni aveau să atingă vîrful Everestului, erau gălăgioşi şi veseli ; doar Tenzing, ciudat de tăcut, părea că nu aude vorbăria mea entuziastă. Motivul tăcerii sale l-am descoperit mai tîrziu, atunci cînd am atins Şaua-de-sud şi cînd încă nu aflasem cît de departe ajunseseră Evans şi Bourdillon. Tenzing împărtăşi lui John Hunt faptul că în prima echipă de vîrf ar fi trebuit să fie şi un şerpaş.

Lowe şi Gregory aveau misiunea să-i conducă pe şerpaşi pe Şa şi nu-i puteau părăsi ; eu însă ardeam de nerăbdare să ajung mai repede sus şi să dau o mînă de ajutor primei echipe de vîrf. Traseul ducea mai departe peste un povîrniş imens care cobora fără întrerupere din vîrful Lhotse pînă în Circul-de-vest ; mă îndreptai aproape în fugă spre acest mare traverseu. Urmele făcute de grupul înaintaş erau în cea mai mare parte intacte şi puteam înainta cu mai puţin efort — o adevărată surpriză plăcută faţă de prima traversare a acestui povîrniş cînd trebuise să bat cu picioarele şi să tai trepte tot drumul. Mergeam fără oprire, cu pas regulat, şi absorbit de gînduri, complet absent la tot ce ne înconjura. Minunatele privelişti care se deschideau în jurul nostru şi abisurile înspăimîntătoare de sub noi nu mai însemnau nimic pentru mine. În clipele acelea trăiam rezumîndu-mă doar la locul unde trebuia să pun piciorul şi la felul cum să respir. Forţîndu-mi plămînii la maximum căutam să-i umplu cu cît mai mult aer dătător de viaţă şi să alin astfel îngrozitoarea senzaţie de amorţire a mîinilor şi a picioarelor şi de durerea care îmi apăsa pieptul. Tot corpul meu striga după odihnă dar ştiam prea bine că era numai o slăbiciune ademenitoare a trupului de care nu trebuia să

ţin seamă. „Şaua-de-sud sau mai bine mor!", atîta ştiam. Neînduplecat în hotărîrea mea, privii înapoi la bietul Tenzing care trebuia să mă urmeze. Dar nu era nevoie să-mi fac griji din cauza lui. Cu capul aplecat înainte ţinea perfect pasul cu mine, hotărît şi încăpăţînat. Cîştigam repede înălţime. Sus de tot, vîntul se înteţea iar creasta de sud-est era învăluită în nori. Şi în timp ce ne încordam privirea în sus, creasta se lumină brusc şi-i puturăm vedea pe Evans şi pe Bourdillon urcînd energic, la jumătatea drumului spre Vîrful-de-sud. Erau pe punctul de a ajunge în cel mai înalt loc atins vreodată de oameni. John Hunt şi tovarăşul lui se opriseră la o mică distanţă pe creastă şi nu mai înaintau. Fură învăluiţi din nou de nori iar noi pornirăm mai departe cu atenţia îndreptată spre pantele din faţa noastră.

Ca să atingem Şaua trebuia să urcăm pe vîrful pintenului stîncos Geneva, la 7 924 m şi apoi să ne lăsăm pe o pantă de cealaltă parte. Am ajuns la capătul marelui traversee şi am început să urcăm o rîpă prăpăstioasă şi înzăpezită. Bătînd cu piciorul în zăpada moale şi afînată ca să facem trepte, ne-am tîrît în sus folosind fiece colţ de stîncă pe care-l puteam găsi, ca loc sigur pentru a pune piciorul. Ne-am căţărat în patru labe pe o porţiune jumătate stîncă şi jumătate zăpadă şi, în cele din urmă, am ajuns pe vîrful pintenului Geneva. Sus, deasupra capetelor noastre, se înălţa uriaş Everestul, înspăimîntător de abrupt şi măreţ. Un vînt puternic mîna norii aşa că nu mai vedeam nici urmă de Evans şi Bourdillon. La cîteva sute de metri sub noi se afla Şaua-de-sud acoperită de gheaţă, neprimitoare şi bătută necontenit de vînturi. Şi pe ea, formînd un grup mic şi părăsit, se zăreau trei corturi minuscule ale căror pînze se umflau şi se zbăteau în bătaia vîntului. Lowe, Gregory şi şerpaşii rămaşi mult în urma noastră nu se zăreau şi hotărîrăm să nu-i mai aşteptăm şi să coborîm panta în direcţia corturilor. La strigătele noastre, foaia cortului din mijloc se dădu la o parte ivindu-se timid faţa şerpaşului Balu. În viaţa mea nu am văzut pe cineva mai ruşinat! Balu era un om mare de statură, voinic şi chipeş, care îşi pusese forţa la contribuţie

în regiunile de jos şi fusese recomandat de Tenzing ca unul din specialiştii pentru mari altitudini. Dar pe Şaua-de-sud îşi pierduse cumpătul şi refuzase să urce mai sus. Dovedindu-se un om în care nu te puteai încrede, ne salută morocănos şi se retrase în vizuina lui. Am oprit oxigenul şi ne-am dat jos poverile. Ne îndreptarăm privirile încă o dată spre marile pante de deasupra noastră şi deodată observarăm pe zăpadă două puncte negre coborînd spre noi încet şi cu paşi chinuiţi. Nu puteau fi decît John Hunt şi Da Namgyal ! Îi spusei lui Tenzing să prepare băuturi fierbinţi cît putea de repede, deşi ştiam că aceasta necesita oarecare timp, şi fără să mă mai îngrijesc de oxigen, pornii în sus pe pantele de gheaţă.

Hunt şi Da Namgyal mergeau ca după mort. De-abia dacă făceau cîte cincizeci de paşi şi se prăbuşeau pe gheaţă să se odihnească. Îndemnat de starea lor nenorocită, cîştigam repede înălţime încurajat fiind şi de faptul că puteam să mă mişc atît de iute, fără oxigen, la o altitudine atît de mare. Pe măsură ce se apropiau, îmi putui da seama după mişcările lor ţepene şi stîngace cît de obosiţi erau. Am ajuns la ei tocmai în clipa cînd John Hunt epuizat se prăbuşi din nou pe gheaţă. Eram mulţumit că le ieşisem înainte şi că eram în stare să-i ajut. Hunt îmi spuse că el şi Da Namgyal îşi duseseră poverile lor grele pe creasta de sud-est atît cît putuseră urca. Cînd n-au mai fost în stare să mai înainteze nici un pas şi nici măcar să se tîrască în patru labe, au făcut o mică movilă din poverile pe care le căraseră, şi apoi au început să coboare cu mare greutate. Hunt era obosit peste măsură, căci în dorinţa lui de a lăsa celorlalţi proviziile de oxigen, cît mai sus posibil îşi lăsase şi propria-i butelie de oxigen pe jumătate consumată şi coborîse fără ajutorul ei. Era clar că avea nevoie de îngrijire pe care trebuia să i-o dăm fără întîrziere imediat ce vom fi ajuns la corturi. Mă uitai la Da Namgyal. Era un şerpaş minunat, devotat şi puternic, care avusese grijă de mine în prima parte a expediţiei şi pentru care simţeam o deosebită simpatie. Zîmbetul lui vesel şi hotărît îmi dovedea că încă mai avea ceva putere în el.

Cu braţul lui John Hunt peste umărul meu şi ţinîndu-l strîns de mijloc, am pornit în jos pe panta de gheaţă. Mergeam foarte încet şi aveam nevoie de popasuri dese. Cînd John Hunt lunecă din nou pe gheaţă, îmi dădui seama că era nevoie de un ajutor mai energic. L-am lăsat acolo şi am coborît în fugă la tabără. Mai aveam puţin oxigen în aparatul meu, aşa că l-am luat în spate şi m-am întors sus. John stătea prăbuşit pe gheaţă şi se părea că nu se mişcase din loc. I-am pus masca de oxigen şi am dat drumul robinetului la maximum. Efectul fu imediat. Reuşi să se ridice pe loc în picioare şi, cu ajutorul meu, să coboare încet panta de gheaţă pînă la corturi. Ne-am tîrît de-a buşilea înăuntru şi, pe cînd John zăcea pe sacul lui de dormit, am umplut cortul cu oxigen. Nu după mult timp uşa se deschise şi Tenzing îi întinse o băutură fierbinte ajutîndu-l să-şi revină complet.

Deodată am auzit glasuri sugrumate de emoţie. Cortul se cutremură, iar George Lowe îşi arătă mutra nebărbierită în deschizătura lui, de unde ne strigă : „Sînt sus ! Pe legea mea, sînt sus !" Şi un George entuziasmat ne explică cum norii se risipiseră pentru o clipă şi cum văzuse micile siluete ale lui Evans şi Bourdillon urcînd încet, pe Vîrful-de-sud. Vestea era minunată ! Vîrful-de-sud avea 8 747 m la circa 100 m sub vîrful Everestului şi cu mult mai sus decît urcase vreodată picior de om. Ca să ajungă într-o singură zi de pe Şaua-de-sud, însemna un efort uriaş.

Plini de emoţie am discutat eventualitatea continuării urcuşului pînă sus pe Everest. Era totuşi destul de tîrziu, şi ştiam cu toţii că mai aveau cale lungă de mers şi că, probabil, nici oxigen nu aveau prea mult. Trebuiau deci să ia o hotărîre grea acolo sus, pe Vîrful-de-sud. În mod automat gîndul îmi fugi cu o săptămînă în urmă la tabăra a IV-a cînd discutasem cu toţii posibilitatea ca prima echipă de vîrf să fie nevoită să ia o astfel de hotărîre. Tom Bourdillon, în felul lui calm şi greoi, ne spuse să nu ne îngrijorăm, căci atît el, cît şi Charles Evans erau oameni destul de chibzuiţi care iubeau foarte mult viaţa. Nu-mi făceam nici o grijă în ceea ce îl privea pe Charles — era cu adevărat cel mai raţional om pe

care îl cunoşteam — dar nu eram tot atît de sigur în ceea ce îl privea pe Tom. Aveam mare respect faţă de încăpăţînarea sa, dar nu eram prea sigur că aceasta nu-i putea dăuna uneori. I-am împărtăşit şi lui John Hunt gîndurile mele care coincideau cu ale lui. Ei, dar la ce bun îngrijorarea noastră ! N-aveam altceva de făcut decît să aşteptăm şi să vedem !

Ieşii aproape tîrîndu-mă afară din cort. Era un ger cumplit. Vîntul sufla cu putere, iar muntele era învăluit în nori. Şerpaşii care transportau poveri pe Şa pentru noi, pentru a doua oară, tocmai sosiseră. Avînd încă destulă forţă, în ciuda muncii epuizante, ne-au răspuns veseli la întrebările noastre despre starea lor fizică şi ne asigurară că erau gata să coboare din nou la tabăra a VII-a. Şi fiindcă ştiam că sînt cei mai experimentaţi şerpaşi pe care îi aveam, ne-am gîndit că nu era nici un pericol să-i trimitem înapoi fără însoţitor. Ei aşezară grămadă poverile aduse, băură repede ceva şi nu se putură opri, ca înainte de a se reîntoarce, să nu cotrobăiască în grabă prin fosta tabără a elveţienilor, căutînd cîte o mică amintire. Veselul Da Namgyal şi posomorîtul Balu îi însoţeau şi ei şi, cum e lesne de înţeles, erau deopotrivă de doritori să ajungă cît mai repede cu putinţă în Circul-de-vest.

Îmbrăcaţi cu tot echipamentul pe care-l aveam, George Lowe şi cu mine ne-am pus pe lucru ca să punem tabăra la punct. Aveam cu noi trei corturi : un cort Meade de două persoane cu beţele în formă de A la cele două capete, unul mai mare în formă de piramidă, după modelul corturilor arctice şi unul mai mic cu o cupolă rotundă. Pentru a rezista forţei cu care bătea vîntul trebuia să întindem foarte bine frînghiile de ancorare. În acest scop, George şi cu mine porniram să desprindem bolovani din stratul de gheaţă şi să-i ducem la corturi ca ancore. Totodată descoperirăm că multe din frînghiile de ancorare erau roase, gata să se rupă. Deoarece urmările unui asemenea accident ar fi putut fi destul de neplăcute, am prevenit această eventualitate tăind bucăţi scurte de cozi de nailon şi legînd cu ele corturile, ca frînghii de ancorare, pe care le-am strîns zdravăn în jurul unor bolovani mai solizi. După multă

muncă şi dese popasuri ca să ne dezmorţim mîinile îngheţate de frig în sacii de dormit, am întărit bine corturile făcîndu-le în cele din urmă să reziste chiar şi intemperiilor celor mai aprige.

Gîndul şi atenţia noastră nu-i părăsiseră nici o clipă pe cei de pe creastă, şi totuşi nu se zărea nici urmă de Evans şi Bourdillon. Mai îngrijorător era faptul că nici cei trei şerpaşi „specialişti" nu mai soseau. Simţirăm o mare uşurare cînd au apărut la un moment dat peste pintenul Geneva coborînd apoi încet spre noi. După planul nostru, aveam nevoie de toţi trei ca să ne ducă poverile mai departe pe munte şi faptul că Ang Temba se împleticea ca un om beat pe cînd cobora panta, ne produse multă îngrijorare. Aproape de corturi se împiedică şi căzu uşor cu faţa în jos, rămînînd acolo. Nu mai puteam conta deci pe el ! Pe Şaua-de-sud nimic nu te mai impresionează şi singurul meu gînd a fost : „La dracu ! Asta înseamnă că mîine va fi unul mai puţin la căratul poverilor !" L-am dus pe Ang Temba înăuntru, în cort, adăpostindu-l de vînt.

Un strigăt din partea lui George Lowe care privea într-una muntele, ne anunţă că zărise pe Evans şi pe Bourdillon. Ne îndreptarăm repede privirile în direcţia pe care ne-o arăta. Norii se risipiseră pentru o clipă şi îi văzurăm : se aflau la peste 8 300 m şi acum traversau de pe creastă către culoarul abrupt şi înzăpezit care ducea în jos spre povîrnişurile lungi de deasupra Şeii-de-sud. Părea că de-abia se mişcau ! Chiar în clipa cînd norii i-au învăluit din nou, i-am văzut pornind în jos pe culoar. „Slavă Domnului că sînt teferi !" Timp de zece minute nu am mai văzut nimic, pînă cînd vîntul slăbi iarăşi şi dădu norii la o parte. I-am descoperit din nou. Spre mirarea noastră ajunseseră chiar la capătul de jos al culoarului. Coborîseră nemaipomenit de repede. Acum însă mergeau într-adevăr extrem de încet. Ne-am dat seama că aveau nevoie de ajutor. George îşi luă repede aparatul de filmat şi porniram amîndoi în sus, pe pantă spre ei.

Apariţia lor îţi inspira de-a dreptul groază ! Îmbrăcaţi în haine voluminoase şi cu aparate grele de oxigen în spate şi măşti pe faţă, arătau ca fiinţe dintr-o altă lume. Coborau tăcuţi spre noi,

făcînd mecanic cîţiva paşi ţepeni şi se opreau pentru ca apoi să facă iar cîţiva paşi şi iar să se oprească. Se vedea că erau complet epuizaţi. Cu un nod în gît, suii pînă la ei ; ne aşteptau tăcuţi, cu umerii gîrboviţi. Erau într-o carapace de gheaţă din creştet şi pînă în tălpi. Gheaţă pe haine, gheaţă pe aparatele de oxigen, gheaţă pe corzi, pe păr, pe bărbi şi pe sprincene. Se vedea că avuseseră de luptat cu o viforniţă îngrozitoare ! Cuprins de o emoţie de care nu mă credeam în stare, îi luai de după umerii lor obosiţi, dojenindu-i prieteneşte. Charles Evans îmi dădu un ghiont slab în coaste, iar vocea lui de Welshman [1], calmă şi melodioasă, rupse tăcerea penibilă şi totul reveni la normal.

George Lowe filmase în întregime întîlnirea noastră şi apoi apropiindu-se de noi însenină atmosfera cu un salut viguros. Deşi epuizaţi, cei doi duceau în mîini două butelii de oxigen pe care elveţienii le lepădaseră la capătul de jos al culoarului în toamna precedentă, ca să scape de povară. Bourdillon gîndise că puteau fi folosite în timpul somnului pe Şaua-de-sud. Le-am luat din mîini buteliile şi i-am ajutat să coboare. Curînd furăm întîmpinaţi de Hunt şi de Gregory ; imediat sosi şi Tenzing cu o cană de supă fierbinte. El le şterse cu blîndeţe gheaţa de pe bărbi şi le ţinu cana la gură. Ne trebui o mulţime de timp ca să urcăm mica pantă care ne mai despărţea de corturi.

Evans şi Bourdillon aveau multe de povestit. Planul lor iniţial fusese să pornească foarte devreme dimineaţa, dar îi întîrziase punerea în funcţiune a aparatelor lor complicate de oxigen cu circuit închis. Ventilele îngheţau mereu şi uneori aveau impresia că nu vor mai putea funcţiona. La ora 7,30, reuşind să le pună în funcţiune, părăsiră Şaua-de-sud. Respirînd aproape numai oxigen pur, căpătară multă putere şi putură urca repede pe creasta de sud-est, cîştigînd iute înălţime. La 8 625 m mai sus decît ajunsese vreodată picior de om — erau la poalele pantei lungi şi foarte

[1] Locuitor din Wales (Ţara Galilor). — *N. R.*

abrupte care ducea în sus, spre Vîrful-de-sud. Dîndu-şi seama că mai departe locurile de popas aveau să fie rare sau chiar inexistente, se hotărîră să-şi schimbe acolo buteliile de oxigen, cu toate că primele butelii încă nu erau pe deplin consumate. Nu puteau însă risca să rămînă fără oxigen în timpul urcării unei pante grele sau primejdioase. Lăsară pe creastă ca rezervă buteliile aproape goale şi porniră mai departe. Dar constatară imediat că aparatul lui Evans nu funcţiona de loc bine. Cu toate eforturile desperate ale amîndurora ca să-l regleze, n-au reuşit pe deplin. Groaznică dezamăgire trebuie să fi fost acest lucru pentru Bourdillon care se străduise aşa de mult şi-şi pusese toată speranţa în aparatul de oxigen cu circuit închis. Nerăbdător să înainteze, Bourdillon urca mai departe pantele verticale cu Evans care-l urma aproape tîrîndu-se şi respirînd cu foarte mare greutate. Era o minune că mai putea totuşi înainta !

După o luptă îndîrjită, au atins primul lor obiectiv — Vîrful-de-sud — şi au fost primii oameni care au privit de-a lungul crestei care ducea spre vîrful Everest. După spusele lor, creasta era într-adevăr o barieră formidabilă.

Atunci au trebuit să ia cea mai grea hotărîre — să meargă mai departe, sau să se întoarcă ? Mai aveau doar o cantitate mică de oxigen, erau obosiţi iar creasta din faţa lor era mai grea de urcat decît tot ce urcaseră pînă atunci. Dar împotriva acestor elemente, cumpănea gîndul îmbietor că ambiţia lor de o viaţă întreagă — cucerirea vîrfului Everest — era pe punctul de a fi realizată. Evans fu de părere că nu mai puteau continua urcuşul, aşa sleiţi de puteri cum erau şi fără oxigen, iar Bourdillon gîndea că ar putea totuşi izbuti, chiar dacă ar continua să meargă singur. Şi totuşi Bourdillon, contra voinţei lui, consimţi să se înapoieze. Coborîrea trebuie să fi fost un adevărat coşmar. Prea sfîrşiţi ca să mai poată merge bine, se împleticeau într-una, lunecînd şi căzînd mereu. Nici ei nu-şi puteau da bine seama prin ce minune au scăpat de dezastru. Sau, cum ne-a explicat mai tîrziu Charles Evans oarecum dezgustat : „am coborît ca un yo-yo pe coardă".

Ne-am explicat atunci rapida lor coborîre pe culoar : lunecară de-a lungul lui şi numai zăpada moale de la capătul de jos al culoarului i-a ferit de rănire sau chiar de mai rău. Dar principalul era că ajunseseră jos după o performanţă de curaj şi de rezistenţă cum nu mai fuseseră vreodată realizate de oameni la asemenea înălţimi. Eforturile lor ne-au entuziasmat şi ne-au dat mult curaj.

Ne-am împărţit pentru noapte. Cei trei şerpaşi urmau să doarmă în cortul în formă de cupolă, Hunt, Evans şi Bourdillon, din dorinţa de a oferi celei de a doua echipe de vîrf un plus de confort, fie el cît de mic, care le-ar fi putut menţine forţele, s-au înghesuit în cortul Meade de două persoane, iar Lowe, Gregory, Tenzing şi cu mine urma să dormim în cortul cel mare în formă de piramidă. Chircit şi cu spatele la vînt, am controlat pentru ultima dată frînghiile care ţineau cortul şi apoi am mers în patru labe în cortul piramidal unde era o mare înghesuială. Gregory se întinsese impasibil, cît era de lung, în sacul lui de dormit aşezat deasupra saltelei pneumatice şi ocupa aproape jumătate din cort. Lowe se lupta cu o saltea pe jumătate umflată, un sac de dormit şi cîteva butelii de oxigen, ferm hotărît să-şi facă loc între Gregory şi peretele cortului. Tenzing, stînd cu picioarele încrucişate, ocupa pur şi simplu restul spaţiului în timp ce privea, cu un aer nedumerit o imensă flacără galbenă înaltă de 90 cm care se înălţa din primusul dinaintea sa. În cort, hotărît lucru, nu mai era nici cel mai mic loc şi pentru mine. Cu un strigăt vesel : „Ţineţi-vă bine ! Vin şi eu !", mă înghesuii înăuntru cu privirea aţintită asupra flăcării primusului, dîndu-i lui Tenzing cîteva sfaturi cum să-l facă să funcţioneze bine. Mă hotărîi în sfîrşit să dorm între Tenzing şi celălalt perete al cortului. Îmi umflai salteaua — aproape răsturnînd primusul şi o împinsei în micul spaţiu cucerit şi pentru mine. Îmbrăcat cu toate hainele, m-am vîrît în sacul de dormit unde am rămas ca mort, gîfîind puternic din cauza efortului. Nu ştiu dacă datorită răbdării lui Tenzing sau sfaturilor mele încurajatoare, primusul funcţiona acum bine ; fapt e că acum se putea topi pe el zăpadă pentru supă. Eram cu toţii flămînzi, ceea ce nu putea fi decît semn

bun, şi petrecurăm cîteva ore servind o cină mulţumitoare compusă din puţinele alimente pe care le aveam. Biscuiţi, marmeladă, miere, sardele, curmale, ciocolată, brînză, conserve de fructe şi o supă fierbinte au fost hrana noastră principală, dar în mare măsură, ne-am cîştigat energia bînd, cană după cană, apă fierbinte aromată cu cristale de lămîie şi îndulcită cu enorme cantităţi de zahăr. Zahărul era principalul nostru aliment şi fiecare mîncam aproape 500 g de zahăr pe zi. Mierea era o raritate fiindcă nu adusesem de loc cu noi din acest aliment, dar pe Şa găsisem două borcane lăsate de elveţieni cu o toamnă înainte, al căror conţinut era încă destul de bun.

După ce am terminat masa, Tenzing a stins primusul şi s-a înghesuit în sacul lui de dormit. Aveam de gînd să folosim oxigen şi în timpul somnului, aşa că, gîfîind, am rostogolit o butelie de oxigen între fiecare dintre cele două perechi pe care le formam. Tenzing şi cu mine foloseam aceeaşi butelie. Am făcut legăturile necesare cu tuburile şi ventilele de reducere a oxigenului şi ne-am pus măştile pe faţă. Am dat drumul la robinet şi le-am controlat (prin simpla metodă de a ţine un chibrit aprins în faţa lor) pentru a vedea dacă oxigenul se scurge normal. Dacă chibritul ardea cu flacără mare şi repede, dovedea prezenţa oxigenului. Totul era în regulă. I-am dat lui Tenzing masca şi l-am urmărit pînă şi-a pus-o. Apoi mi-am potrivit-o şi pe a mea şi m-am vîrît adînc în sac. George Lowe suflă în lumînare.

În timp ce mica noastră lume puţin confortabilă cu care ne obişnuisem, se cufunda în întuneric, realitatea crudă a situaţiei în care ne aflam, îmi tortura mintea. Auzeam afară vîntul şuierînd ameninţător ca un şuvoi năprasnic peste pustiurile neprimitoare ale Şeii-de-sud. Iar cortul nostru răspundea chemării sale zgîlţîindu-se cu furie gata să se smulgă din ancorele cu care era legat. Părea cu neputinţă ca pînza să reziste unei biciuiri atît de îngrozitoare şi, în închipuirea mea, ne vedeam rămînînd cu toţii în bătaia vîntului, fără nici o apărare, culcaţi printre blocuri de gheaţă şi bolovani. Fără să mă pot mişca, înghesuit între Tenzing şi

peretele care se zbătea, simţeam suflarea de gheaţă de afară pătrunzînd prin sacul de dormit, prin hainele de puf şi ajungîndu-mi pînă la oase. Mă cuprinse un simţămînt de groază şi de singurătate. Ce rost aveau toate acestea? Numai un nebun e în stare să rabde aşa ceva! Şi pentru ce? Tremurînd de frig, am încercat să uit aceste gînduri fără rost, să le îndrept spre altceva mai plăcut, cu care să-mi treacă timpul ceva mai repede. Sub efectul salutar al oxigenului, plutii spre o lume vagă de zgomote înăbuşite, de frig şi somn, dar mai mult decît orice, de somn...

Noaptea aceea de pe Şaua-de-sud a fost cea mai neplăcută din cîte am trăit vreodată pe munte. N-aveam loc să mă întind destul şi, strînşi ca sardelele cum eram, pentru a mă întoarce de pe o parte pe alta, îmi trebuia un calcul şi o sforţare imensă pe care o terminam mai întotdeauna gîfîind. Cortul mă izbea într-una în coaste ca pentru a-mi aminti de viforniţa de afară. Sub masca de oxigen faţa îmi devenise cleioasă dar, mai rău ca orice, gerul îmi tăia pofta de a mai trăi. Aveam impresia că toată noaptea n-am făcut altceva decît să moţăi, să mă zbat, să mă răsucesc şi să privesc cadranul luminos al ceasului aşteptînd cu încordare să treacă timpul mai repede. Şi cu toate acestea pînă la urmă am adormit... şi am dormit destul de mult. La patru dimineaţa m-am deşteptat deodată ca după un şoc şi am descoperit că ni se terminase oxigenul de dormit. Salteaua pneumatică se dezumflase iar şoldul amorţit mi se odihnea pe gheaţă. Afară vîntul părea că atinsese culmea furiei, iar şansele noastre de a porni spre vîrf păreau inexistente. Trebuia totuşi să fim gata de drum în ipoteza că vîntul se mai potolea. Îl trezii pe Tenzing, mormăii cîteva cuvinte despre primus şi mă cuibării din nou în fundul sacului de dormit.

Respirînd repede şi cu zgomot, Tenzing se ridică pe jumătate şi începu să pregătească primusul. Sub efectul altitudinii, mişcările lui erau încete şi greoaie; a fost nevoie de mult timp pînă ce primusul a început să funcţioneze cum trebuie. Am suflat să-mi umflu la loc salteaua şi, cum temperatura corpului s-a ridicat între timp cu cîteva grade, viaţa deveni ceva mai suportabilă. Mi-era tare

foame. Am început să scotocesc după ceva de mîncare, deranjîndu-mi tovarăşii, şi curînd ronţăiam cu toţii biscuiţi, în lumina slab pîlpîindă a primusului. Am lipit termometrul de pînza cortului şi am constatat că temperatura era de minus 25°C. Timpul trecu destul de plăcut mîncînd, bînd şi povestindu-ne unul altuia despre noaptea groaznică pe care o avusesem. George Lowe, în special, fusese chinuit cel mai rău. Printr-o gaură făcută în cort, a fost bombardat toată noaptea de un curent de aer îngheţat, amestecat cu pulbere de zăpadă, iar sacul său de dormit se făcuse alb de promoroacă. Se luminase de-a binelea afară şi era surprinzător să constaţi cum, o dată cu întunericul, dispăruseră şi temerile noastre. Lowe, Gregory şi cu mine eram tare neliniştiţi din cauza vremii. Era mai mult decît evident că dacă vîntul nu înceta, n-am fi putut urca nici 30 m deasupra taberei. Singurul lucru pe care-l puteam face era să aşteptăm. Hotărîi să mă duc la cortul alăturat ca să discut situaţia cu Hunt.

Îmbrăcatul nu era mare lucru căci dormisem echipat cu tot ce aveam, inclusiv bocancii, aşa că nu a trebuit decît să mă trag afară din sacul de dormit şi să ies din cort. M-am rostogolit pînă la uşă şi am început să bîjbîi după sforile care o legau. Erau acoperite de gheaţă groasă şi nu cedau de loc. La un moment dat, totuşi, se desfăcură brusc şi, cînd uşa se căscă, un val înţepător de pulbere de zăpadă năvăli în cort. Afară era o vreme mizerabilă — un haos de gheaţă şi de stînci învăluit într-un vîrtej enorm de zăpadă. Corul protestelor tovarăşilor mei mă sili să ies repede în viscol şi să închid uşa la loc. M-am tîrît deci afară din cort şi m-am ridicat, clătinîndu-mă pe picioare. În clipa următoare eram din nou în genunchi, trîntit de o rafală puternică de vînt. La vreo 18 m de noi se afla celălalt cort. N-am mai încercat să mă ridic în picioare şi m-am tîrît în patru labe peste stînci şi gheaţă. Deasupra taberei de pe Everest, fîlfîia o fîşie enormă de zăpadă şi de nori.

Am ajuns la cortul Meade şi am strigat răguşit la cei dinăuntru să-mi dea drumul. Uşa se deschise şi m-am tîrît, fericit, de-a buşilea

înăuntru. Aici înghesuiala era înspăimîntătoare şi tot ce am putut desluşi din Hunt, Evans şi Bourdillon era doar o masă confuză de feţe, braţe şi corpuri. M-am aşezat pe picioarele nu ştiu cui şi am comentat vremea de afară. Toţi au fost de părere că nu se putea urca pe munte. Era totuşi absolut necesar ca Evans şi Bourdillon să coboare, ca să nu ne consumăm proviziile şi apoi să nu se îmbolnăvească. De fapt, toţi trei arătau extrem de slăbiţi după ascensiunea lor istovitoare din ajun şi după groaznica noapte pe care o petrecuseră. Mă întorsei de-a buşilea la cortul nostru piramidal, cuprins de îngrijorare faţă de starea în care se aflau, şi le împărtăşii temerile mele lui Lowe şi lui Gregory.

În cursul dimineţii vîntul se mai potoli puţin, iar John Hunt veni în cortul nostru pentru a lăsa mai mult loc lui Evans şi Bourdillon ca să-şi facă pregătirile de coborîre. M-am dus pînă la ei să văd dacă nu aveau nevoie de ajutor şi i-am găsit încă întinşi, vorbind liniştiţi. Discutau despre creasta finală care ducea de la Vîrful-de-sud spre vîrful Everest şi încercau să o compare cu crestele din Alpi cunoscute de ei. Dar nu-şi puteau aminti ceva asemănător şi singura comparaţie pe care o puteau face era aceea cu descrierile făcute de Lowe şi de mine a unor creste uriaşe de gheaţă şi zăpadă din Noua Zeelandă. Istorisirile noastre despre Noua Zeelandă nu fuseseră departe de realitate şi m-am îngrozit auzind comparaţia pe care au făcut-o. Vom fi noi oare în stare să facem faţă unei asemenea creste la 8 833 m? Bietul Tom îşi făcea mustrări că nu încercase să urce de la Vîrful-de-sud şi părea chiar că suferise o uşoară depresiune mintală; se trezea în răstimpuri pentru a ne prezenta noi cifre şi calcule de timp ca să ne arate că ar fi reuşit totuşi şi singur. Noi însă eram prea mulţumiţi că nu încercase, deoarece şi Charles Evans şi noi toţi ceilalţi eram convinşi că nu s-ar mai fi întors niciodată.

Spre amiază au ieşit din cort şi şi-au prins colţarii de bocanci. Pleca şi Ang Temba, deoarece toată noaptea se simţise rău. I-am ajutat să se lege în coardă şi i-am privit pornind către pantele care duceau spre pintenul Geneva şi Circul-de-vest. Primul mergea

Ang Temba, cu o privire sticloasă, fixă, denotînd totală inconştienţă, apoi Tom Bourdillon şi în urmă Charles Evans ca să-i asigure pe ceilalţi doi. Mergeau nespus de încet. Pentru a păstra rezervele de oxigen pentru asaltul nostru, ei nu-l mai foloseau şi din această cauză arătau jalnic de slăbiţi. Pe cînd îi priveam, îl văzui pe Tom Bourdillon aplecîndu-se din ce în ce mai mult în faţă şi apoi — spre groaza mea — prăbuşindu-se cît era de lung, pe gheaţă. Rămase o clipă nemişcat, pe cînd ceilalţi aşteptau privindu-l neputincioşi. Se înălţă apoi încet pe coate, după aceea pe genunchi şi, în sfîrşit, se ridică în picioare. Legănîndu-se uşor, rămase cîteva momente pe loc adunîndu-şi forţele şi apoi făcu cîţiva paşi încet, în sus. Efortul fu mult prea mare pentru el şi se prăbuşi încă o dată. Văzînd corpul imens al lui Tom întins jos pe gheaţă, îmi dădui seama mai mult ca oricînd de pericolele marilor altitudini şi de neînsemnata limită care există între viaţă şi moarte. Căutînd să-mi închipui imensul efort pe care-l cerea transportarea celor 95 kg ale lui Tom pe munte în jos, mă grăbii să sui panta către ei. Tom zăcea pe gheaţă şi părea incapabil să se mişte. Am hotărît să folosim puţin oxigen. Charles şi cu mine ne-am întors repede la corturi, am pregătit un aparat şi i l-am dus imediat. Tom se ridicase între timp în patru labe. Charles îi puse masca pe faţă şi dădu drumul oxigenului la maximum. Acesta readuse viaţa în vinele lui Tom, care reuşi în fine să se ridice în picioare. Respirînd mereu oxigen, porni apoi să urce panta cu pas de melc.

M-am întors cuprins de îngrijorare şi m-am tîrît în cortul lui John Hunt unde se afla şi George Lowe, povestindu-le cele întîmplate şi împărtăşindu-le temerea mea că cei trei nu vor mai ajunge niciodată jos. Eram de părere că trebuia neapărat să-i însoţească cineva. John fu imediat de acord cu această idee şi sugeră lui George să plece cu ei. Acest lucru nu ne convenea însă nici lui şi nici mie, şi, fără să ezite, George îi spuse lui John că mai degrabă ar fi bine să coboare el. Dar John era în întregime preocupat de asaltul muntelui şi de greaua răspundere organizatorică ce îi apăsa pe umeri, arătînd că era de datoria lui să rămînă pînă ce

totul va fi dus la bun sfîrşit. George nu se lăsă însă convins şi-i demonstră lui John, arătîndu-i pe faţă, că fiind complet distrus fiziceşte el nu ne-ar mai fi de folos decît moralmente. Totuşi John rămase neînduplecat ; el socotea că nu putea să plece de lîngă noi în acest moment hotărîtor al expediţiei. Extrem de nemulţumit, George începu să se pregătească de coborîre cînd deodată John luă o hotărîre neaşteptată. Prin mintea lui obosită îi străfulgeră brusc gîndul că nu vom putea să ne transportăm singuri bagajele şi că dacă George ar fi coborît, întregul asalt ar fi putut da greş. Alungînd orice fel de gînduri şi de griji, oricît de întemeiate ar fi fost ele, hotărî să coboare el în locul lui George. Niciodată nu l-am admirat mai mult decît în clipa cînd a luat această hotărîre atît de grea.

George Lowe porni în sus pe pantă ducînd sacul lui Tom Bourdillon, iar eu îi dădeam ajutor lui John să se pregătească de plecare. Pe cînd îşi strîngea puţinele-i obiecte personale, am discutat unele lucruri. Mi-a vorbit despre încrederea lui nestrămutată că nu vom precupeţi nimic şi că dacă va fi posibil vom cuceri vîrful. Că mii şi mii de oameni îşi puseseră încrederea şi speranţa în noi, aşa că n-aveam dreptul să-i dezamăgim. „Aşadar, Ed, principalul este să coborîţi teferi înapoi, deoarece nu mă îndoiesc că veţi urca pînă sus pe vîrf de va fi cu putinţă !"

M-am oferit să-l însoţesc pînă sus pe vîrful pintenului Geneva, ducîndu-i totodată şi rucsacul. Ştiam că era foarte slăbit după cele trei nopţi petrecute pe Şaua-de-sud, dar mai înainte de a-l vedea mergînd, nu mi-am putut da seama cît era de epuizat. Se legăna ca ameţit cînd într-o parte, cînd într-alta, abia tîrîndu-se în sus pe pantă şi oprindu-se mereu ca să respire. Dar ceea ce mă îngrijora mai mult, era faptul că repeta într-una că se simte excelent şi că îi va ajuta pe ceilalţi să ajungă jos teferi. Nu cred că-şi dădea seama cît era de slăbit. Am ajuns pe vîrful pintenului Geneva la timp ca să-l vedem pe Bourdillon, cu tot ajutorul oxigenului, căzut cu faţa în jos, în zăpadă. Asta le punea vîrf la toate ! Charles Evans rămînea singurul om de nădejde din tot grupul. I-am şoptit

la ureche: „Pentru numele lui Dumnezeu, Charles, ai grijă de John! Se ţine el drept pe picioare, dar nu-şi dă seama ce face!" Charles îmi zîmbi cald şi prietenos, ca totdeauna, şi-mi spuse: „N-ai grijă, Ed — îi voi duce cu bine jos!" Am simţit multă uşurare auzindu-i cuvintele, deoarece aveam multă încredere în el. Cei patru porniră. Patru oameni obosiţi — mai toţi nedîndu-şi seama de ce se întîmpla cu ei şi avînd înaintea lor de înfruntat greutăţile tehnice ale marelui traverseu şi ale feţei de gheaţă a lui Lhotse pe care porneau în acel moment. Mă simţeam cît se poate de demoralizat pe cînd priveam împreună cu George Lowe cum dispăreau rînd pe rînd în jos — orbul conducînd pe orbi! Pe cînd coboram înapoi spre corturi, nu m-am mai putut abţine şi l-am mustrat pe George că nu plecase cu ei. „Dacă nu vor ajunge jos, va fi din vina ta George! Lasă că asta nu văd cum m-ar consola!" Bietul George era de altfel şi el mustrat de acelaşi gînd şi-şi petrecu restul zilei făcîndu-şi necontenit reproşuri. E greu ca cineva să gîndească limpede pe Şaua-de-sud! Cei patru au ajuns cu bine jos, luptînd îndîrjiţi tot drumul cu greutăţile şi primejdiile. Chiar lîngă tabăra a VII-a, Ang Temba se prăbuşi de pe o punte de zăpadă într-o crevasă unde rămase atîrnat de coardă, cu capul în jos. Ceilalţi stăteau şi îl priveau neputincioşi, căci nu mai aveau forţa necesară să-l tragă afară. Din fericire, Wilfrid Noyce şi Michael Ward care se aflau în acel moment în tabăra a VII-a l-au scos pe nefericitul Ang Temba din crevasă, ajutîndu-i apoi şi pe ceilalţi, sfîrşiţi de puteri, să ajungă în tabără.

Mi-am petrecut toată după-amiaza pe Şaua-de-sud, pregătind aparatele de oxigen şi făcînd bagajele pentru a doua zi. Am verificat măştile, am reglat curentul de oxigen şi am făcut legăturile buteliilor. Totul mi-a luat cam trei ore în loc de jumătate de oră cît mi-ar fi trebuit dacă eram la nivelul mării. Împreună cu George Lowe, ne-am aventurat într-o mică recunoaştere şi, luptîndu-ne cu un vînt aprig, am trecut de partea de răsărit a Şeii-de-sud de unde am privit un tablou minunat — imensa faţă de răsărit a Everestului. Cu ani înainte, George şi cu mine pri-

visem celelalte versante ale Everestului, cu excepţia acestuia, şi nu pot descrie bucuria care m-a cuprins pe cînd priveam în jos gheţarul Kangshung la adîncimea de 2 400—2 700 m sub noi şi completam în gînd acest ultim tablou cu cele pe care le văzusem mai înainte. La întoarcere spre corturi a trebuit să luptăm din greu cu vîntul. Am sosit cu greu, îngheţaţi şi cu ochii lăcrămînd, dar încurajaţi de faptul că puteam face eforturi şi mişcări în voie la 7 924 m, fără ajutorul oxigenului.

Fiindcă aveam mai mult spaţiu, am făcut o nouă repartizare pentru noapte. Gregory lenevise mai toată ziua în sacul lui de dormit din cortul piramidal, aşa că l-am lăsat tot acolo. George Lowe a rămas cu el, iar Tenzing şi cu mine ne-am mutat în cortul Meade, care era ceva mai confortabil. Ang Nyima şi Pemba aveau să doarmă în cortul cupolă. Rezervele noastre de oxigen erau destul de mari, aşa că puteam să utilizăm oxigen şi peste noapte, folosind cele două butelii elveţiene aduse de Bourdillon şi de Evans de pe culoar. Ce-i drept, buteliile erau cam mici, dar conţineau destul oxigen ca să le ajungă pentru noapte lui Lowe şi lui Gregory. Am înşurubat robinetele la locul lor cu o cheie mare mecanică şi le-am prevăzut cu ventile reductoare, pentru măştile de dormit. Toată ziua umblasem cu cheia mecanică în mînă şi George îmi spuse că arăt mai mult a mecanic decît a alpinist. O dată cu căderea nopţii, ne-am vîrît în sacii noştri de dormit în timp ce vîntul continua să sufle cu toată tăria.

Nu pot spune că în clipa cînd am dat drumul oxigenului şi am suflat în lumînare eram prea optimist în privinţa şanselor noastre pentru a doua zi. Vîntul nu dădea semne de domolire, iar Evans şi Bourdillon îmi cam tăiaseră elanul, povestindu-ne despre greutăţile de pe creastă. Evans a mers chiar atît de departe încît i-a spus lui George Lowe că el unul nu credea că o să putem urca creasta. Căutînd să-mi alung aceste gînduri, mă răsucii pe o parte cu atenţie ca să nu strivesc tubul de oxigen de sub braţ. Fiindcă eram doar doi în cort, aveam destul loc să mă strîng ghem ca să-mi fie mai cald. Cînd, din întîmplare, atingeam cu capul peretele cortului, pînza care se zbătea în bătaia vîntului mă lovea în cap

ca un ciocan pneumatic. Eram neliniştit şi gîndurile îmi zburau mereu spre Hunt, Evans şi Bourdillon, care erau pe undeva departe sub noi, întrebîndu-mă îngrijorat dacă au ajuns oare teferi la tabăra a VII-a. Am aţipit într-un tîrziu, furat de un somn neliniştit. Din cînd în cînd, în timpul nopţii, mă trezeam îngheţat şi ţeapăn, ca să descopăr că salteaua mi se dezumflase din cauza gheţii care pătrunsese în ventil. Înjurînd printre dinţi, mă chinuiam pe întuneric să vîr un creion în ventil ca să-l fac să funcţioneze din nou. Dar pînă la urmă a trecut şi această noapte!

TABĂRA A NOUA

M-am trezit cu sentimentul că se întîmplase ceva rău. Mi-a trebuit doar o clipă ca să-mi dau seama că se făcuse o liniște de mormînt ; vîntul încetase brusc pentru o clipă. Apoi l-am auzit din nou apropiindu-se ca un tren expres care iese dintr-un tunel. Cortul începu să se clatine și să se zgîlțîie din nou ca și pînă atunci. Dar faptul că vîntul se oprise, chiar și pentru o clipă numai, ne-a dat prima rază de speranță de cînd eram pe Șaua-de-sud. M-am uitat la ceas. Trecuse de 4. L-am trezit pe Tenzing și am început împreună pregătirile lungi și încete pentru micul dejun. Pe la orele 7,30, vîntul s-a mai domolit puțin și m-am putut tîrî afară, ducîndu-mă în cortul piramidal ca să mă sfătuiesc cu Lowe și Gregory. Hotărîrăm cu toții să pornim la drum. Trebuia să cărăm toți șase, sus pe creastă, cantități importante de oxigen, hrană și echipament calculate cu o zi înainte în așa fel, încît să nu ducem nici măcar un kg de poveri inutile. Tocmai controlam buteliile cu oxigen, cînd auzii vocea lui George Lowe care se îndrepta spre mine plin de îngrijorare. Pemba se simțise rău toată noaptea și nu era în stare să meargă cu noi. Și cu toate acestea, era absolut necesar să ne transporte și el o cantitate de lucruri și provizii. Altfel se răsturna totul. Ne-am dus în grabă să-l vedem, dar dintr-o privire mi s-a spulberat orice speranță. Bietul Pemba arăta jalnic. Vomase toată noaptea și era palid și fără vlagă. Grea lovitură ! Ne mai rămăsese un singur șerpaș — puternicul Ang Nyima. Și totuși trebuia să cărăm sus pe creasta de sud-est o cantitate cît de mică de provizii dacă voiam să instalăm o tabără de înălțime și să avem vreo șansă de a atinge vîrful.

Stăteam în bătaia vîntului, în fața Everestului care se înălța drept deasupra capetelor noastre, și căutam împreună cu Lowe

soluţii pentru a ieşi din situaţia desperată în care ne găseam. După părerea noastră existau doar două alternative : ori renunţam la asaltul vîrfului, ori căram cum puteam tot echipamentul. Să renunţăm, nici nu puteam concepe ! Hotărîrăm deci să refacem bagajele cu multă chibzuială şi să renunţăm la tot ceea ce nu ne era absolut necesar. Lowe se despărţi cu multă părere de rău de aparatul său de filmat. El împreună cu Gregory şi Ang Nyima aveau să pornească primii ca să deschidă drum spre creasta de sud-est. În acest fel, Tenzing şi cu mine ne puteam cruţa forţele pentru a doua zi. La ora 8,45 s-au legat în coardă, au luat poverile în spate şi au dat drumul aparatelor de oxigen. George Lowe ducea trei cilindri de oxigen construiţi din aliaj uşor şi cîteva obiecte de echipament, în total cam 20 kg. Gregory avea un aparat de oxigen cu un cilindru de oţel mare şi greu înfăşurat în sîrmă, care, împreună cu un primus de gătit, nişte combustibil solid pentru cazuri cu totul speciale şi ceva alimente, ajungea la vreo 18 kg. Ang Nyima ducea cîţiva cilindri de oxigen din aliaj uşor, în greutate de 18 kg şi jumătate. Cu un salut voios, George porni din tabără în fruntea grupului ; părea într-o formă excepţională. Urmărindu-le pasul încet şi greoi, în timp ce se depărtau, fui profund impresionat de aerul lor hotărît şi dîrz cu care înaintau. Nu după mult timp, siluetele lor masive au început urcuşul pantelor de gheaţă, care duceau spre creasta Everestului.

Îi părăsii cu privirea şi începui să-mi pregătesc povara. Am vîrît într-un sac uşor de pînză salteaua pneumatică, sacul de dormit, şosete şi mănuşi de rezervă, şosete de puf, un pulover de rezervă, două chei pentru aparatele de oxigen, două măşti şi tuburi pentru oxigenul pe care aveam să-l folosim în timpul somnului, creion şi hîrtie, două cutii de chibrituri şi cîteva bucăţi de plasture. Şi fiindcă mai toate alimentele care fuseseră transportate sus şi care constituiau regimul nostru de hrană îmi displăceau profund, am adăugat la greutatea pe care o duceam cîteva bunătăţi după pofta inimii mele : două pachete de curmale, două cutii de sardele, miere — într-o cutie de carton pe jumătate consumată — cîteva pachetele de cristale de lămîie şi, mai preţioasă ca toate, o cutie cu

dulceață de caise. Cele mai multe din aceste alimente mi le transportasem personal pînă la tabăra a IV-a și le pitisem de ochii pofticioși ai tovarășilor mei. Sacul de pînză pîrîia la cusături de atîta încărcătură și, deși judecînd la rece, îmi dădeam seama că cea mai mare parte din aceste alimente nu-mi erau absolut necesare, n-am putut să mă despart de nici unul din ele. Îmi controlasem mai înainte aparatul de oxigen și cele două butelii din aliaj ușor și legasem de el sacul care sta gata să plesnească. Adăugînd la toate acestea aparatul fotografic și cel de expunere, duceam în spate vreo 23 kg, greutate care nu prea avea aerul că-mi va cruța forțele în ziua aceea. Tenzing și-a pregătit și el sacul cu lucrurile sale personale și cu un plus de alimente, în total cam 20 kg. Hotărîrăm să nu plecăm înainte de ora 10, așa că mai aveam puțin răgaz să ne dezmorțim mîinile care înghețaseră în timp ce împachetam. Aruncarăm o ultimă privire micului grup care, încet dar sigur, cîștiga înălțime și ne retraserăm în cort. Într-un ciudat amestec de hindustană și engleză, Tenzing îmi povesti din peripețiile prin care trecuse cu un an în urmă, pe Șaua-de-sud, cu expediția elvețiană ; avusese parte de un timp mizerabil cu ger cumplit, atît de cumplit încît nici combustibilul solid pe care-l aveau nu putuse să topească gheața care trebuia să le asigure apa de care aveau neapărată nevoie corpurile lor deshidratate. Din povestirea sa reieșea admirația peste măsură de mare pe care o purta ghidului elvețian Lambert, cel care-l alesese ca tovarăș de urcuș, oferindu-i astfel prilejul să-și dovedească curajul și capacitatea. Îmi mai spuse că după ce participase la cele două expediții elvețiene se săturase de Everest și că nu fusese de loc bucuros să se reîntoarcă cu expediția britanică. Acum însă se simțea în formă excelentă și era nerăbdător să pornească la atacul vîrfului.

Se apropia ora plecării. Ne tîrîrăm afară din cort legîndu-i apoi intrarea. Ne-am dus la Pemba care zăcea bolnav și l-am rugat să aibă grijă de corturi. Cînd mi-am pus povara în spate am avut impresia că mi se rup umerii. Ne-am pus măștile de oxigen, am deschis aparatul lui Tenzing și l-am controlat dacă funcționa bine, și apoi am deschis și aparatul meu. Îndată ce oxigenul îmi năvăli

în plămîni, am avut impresia că povara din spate îşi pierde jumătate din greutate. Am scrutat cu privirea pantele de deasupra în căutarea celor din primul grup şi i-am descoperit repede — trei puncte negre — la o treime a drumului, pe culoarul cel mare de zăpadă care ducea spre creasta de sud-est. Părea că stau pe loc. Mă întrebam cu îndoială dacă nu cumva urcuşul era prea greu pentru ei. Privii la Tenzing. Cu o povară mare în spate şi în îmbrăcămintea lui voluminoasă, părea o matahală enormă care, dînd din cap, îmi arătă că era gata de plecare.

Cu un gest maşinal am verificat coarda de nailon cu care eram legaţi şi am părăsit corturile. Am coborît pantele spre locul cel mai jos de pe Şaua-de-sud şi am început să urcăm încet coasta de gheaţă care ducea spre Everest. Pe măsură ce panta devenea mai abruptă, resimţeam tot mai mult presiunea scăzută a altitudinii pe care nici oxigenul nu o mai putea compensa, dar urcam îndîrjiţi înainte. Curînd, slăbiciunea îngrozitoare pe care o simţisem la început în picioare îmi dispăru şi reuşii să înaintez cu pas rar, greoi, şi totuşi regulat, din ce în ce mai sus. La asemenea altitudini urcuşul poate fi numai arareori o plăcere căci fiecare pas necesită un efort conştient şi imens, atît fizic cît şi mintal. Şi totuşi, cînd puteam privi îndărăt şi vedeam corturile de pe Şaua-de-sud micşorîndu-se tot mai mult sub noi, mă cuprindea bucuria realizării unui lucru dorit, care îmi răsplătea toate eforturile. După vreo jumătate de oră de urcuş cu ajutorul colţarilor, pe acest imens povîrniş de gheaţă, golaş şi dur, bătut necontenit de vînturile care măturau toată zăpada de pe el, Tenzing mă făcu atent cu o smucitură de coardă. Cînd am întors capul, îmi arătă un obiect căzut pe gheaţă cam la 30 m la dreapta noastră şi îmi strigă „Oxigen elveţian". Am mers în traverseu pe pantă ca să-l cercetăm mai de aproape, mai mult din curiozitate decît de altceva. Era un aparat de oxigen cu două butelii, bine înţepenit în gheaţă. Tenzing îl smulse afară şi cercetîndu-l, ne-am dat seama că era încă într-o stare surprinzător de bună. Am controlat buteliile şi am constatat că mai aveau în ele o însemnată cantitate de oxigen. Totuşi nu ne serveau la nimic, deoarece eram bine aprovizionaţi pentru asaltul

nostru, aşa că lăsarăm aparatul să zacă mai departe în mormîntul lui de gheaţă.

Am continuat urcuşul istovitor, aplecîndu-ne mult înainte ca să ne cumpănim poverile şi cu un efort conştient de voinţă la fiecare pas. La o mică distanţă înaintea noastră, tăind coasta de-a curmezişul, se afla o crevasă imensă a cărei buză inferioară era ca o platformă pe care ne puteam odihni în voie. Era primul popas pe care-l făceam de cînd părăsisem tabăra. Am închis aparatele de oxigen şi ne-am scos măştile stînd jos şi respirînd în linişte — îndelung şi adînc — aerul rece şi proaspăt. Ochii mei se plimbară pe masivul uriaş al lui Lhotse, de partea cealaltă a Şeii-de-sud, confirmînd în sinea mea părerea pe care mi-o făcusem despre acest masiv, al patrulea din lume ca înălţime, ca un adversar într-adevăr formidabil. Privii în sus. Celălalt grup urcase pînă acum două treimi din drumul de pe culoar şi puteam distinge, cu mare greu de la distanţa la care mă aflam, pioletul care se legăna ritmic în mîinile lui George Lowe. Era clar că dăduse peste o porţiune extrem de anevoioasă care necesita tăierea unui şir lung de trepte deşi cei care urcaseră înaintea lor pe culoar, găsiseră zăpada destul de bună. Ne urnirăm cu greu pentru a relua urcuşul. Deasupra crevasei, pe cei aproape 100 m care ne mai despărţeau de partea de jos a culoarului, panta de gheaţă devenea din ce în ce mai abruptă. Am traversat crevasa, fără prea mare greutate, pe un podeţ solid de gheaţă şi am început să ne luptăm cu panta de-abia deslușind pe gheaţa dură urmele lăsate de colţarii primului grup.

Deoarece unghiul pantei se mărea necontenit, era imposibil să o urcăm pieptiş cu poverile noastre grele. Porniram deci în zigzag ca să uşurăm sforţările picioarelor şi ale plămînilor, chinuiţi de greutatea din spate. Şi cu toate astea cîştigam înălţime destul de repede. Deodată panta îşi schimbă cu totul înfăţişarea. Locul gheţii era luat acum de zăpadă şi speram că vom putea urca mai uşor. Însă zăpada, tasată de vînt, era atît de dură la suprafaţă, încît urcuşul nostru nu s-a uşurat mai de loc. Unghiul se mărea tot mai mult şi tocmai cînd mă pregăteam să cioplesc nişte trepte ca să nu ne mai chinuim gleznele, descoperii un şir întreg făcut de

George Lowe. Am respirat uşurat şi am pornit mai departe înfigînd bine colţarii în ele. Din punct de vedere tehnic, urcuşul era abrupt dar nu deosebit de greu. Totuşi, din cauza poverilor apăsătoare din spate, izbuteam cu greu să ne menţinem echilibrul pe treptele destul de înguste. Nu m-am putut stăpîni să nu privesc în jos de-a lungul pantei abrupte de sub noi fără să-mi închipui urmările unui pas greşit. „Ei ! Nu cred că aş muri neapărat dar nici nu m-aş simţi prea bine cînd aş ajunge jos", mi-am zis în sinea mea. Izgonindu-mi astfel de gînduri din minte, mi-am concentrat şi mai mult atenţia asupra traseului. Şirul de trepte pe care le urcam încet şi cu pas hotărît ducea în zig-zaguri mari pînă la capătul de jos al culoarului. La fiecare treizeci sau patruzeci de paşi ne opream să ne odihnim, îndoind un genunchi pe care ne sprijineam pieptul ca să dăm prilej spatelui şi plămînului să-şi revină puţin. Timpul îşi pierduse parcă din însemnătate şi deşi ştiam că reuşisem să cîştigăm mult în înălţime, nu-mi puteam da seama de cît timp urcam. Mergeam fără oprire dar panta părea că nu se mai sfîrşeşte.

O nouă primejdie ne atinu deodată atenţia. De sus, de deasupra noastră, un uruit prevestitor de rele se apropia, din ce în ce mai puternic de noi. Instinctiv ne-am ascuns capetele între umeri. În clipa următoare eram potopiţi şi izbiţi cu putere de un torent de ţăndări de gheaţă şi zăpadă care venea peste noi, cu multă repeziciune. Din fericire bucăţile cele mari nu ne-au nimerit. Privii în sus şi văzui că ajunsesem la capătul de jos al marelui culoar, pe cînd sus, mult deasupra noastră, George Lowe tăia un alt şir lung de trepte. Bucăţile de gheaţă tăiate de pioletul său, ajungeau la noi cu o viteză foarte mare, devenind uneori chiar primejdioase. Coborîrăm repede înapoi pe treptele pe care ne retrăsesem ca să ieşim în afara pericolului. Ar fi fost primejdios să intrăm în culoar înainte ca cei de sus să fi ieşit din el. Dar pe panta abruptă pe care ne găseam, nu era nici un loc potrivit pentru a ne odihni, aşa că ne-am cioplit două mici platforme în zăpada întărită şi ne-am instalat pe ele, cum am putut mai bine, înfigînd cozile pioleţilor adînc în pantă, ca asigurare. M-am uitat la ceas şi am con-

statat cu uimire că mergeam numai de o oră şi douăzeci de minute. Am oprit oxigenul păstrîndu-l pentru urcuşul greu care ne aştepta şi am verificat cele două aparate să mă asigur dacă funcţionau normal. Totul era în regulă. Celălalt grup se lupta acum să iasă din culoar, căţărîndu-se pe stîncile din dreapta pentru a înainta mai departe spre creasta de sud-est.

De îndată ce grupul de sus a ieşit din culoar, Tenzing şi cu mine ne-am ridicat în picioare destinzîndu-ne muşchii înţepeniţi. Am dat din nou drumul oxigenului şi am pornit încet, călcînd apăsat în sus pe trepte. Culoarul era un loc impresionant, înconjurat de turnuri stîncoase verticale, înălţate de ambele părţi, iar zăpada întărită şi tasată cerea o permanentă grijă şi atenţie din partea noastră. Sub noi se lăsa o pantă continuă de peste 300 m care ducea pe Şaua-de-sud unde se vedeau corturile noastre mici zbătîndu-se în vînt. Pe cînd urcam, am recunoscut uşor, după forma şi distanţa dintre trepte, porţiunile unde Gregory şi chiar Ang Nyima, îl înlocuiseră pe George Lowe la tăierea scării. George era un maestru al pioletului şi cînd terminam de mers pe treptele cioplite de el era ca şi cum am fi părăsit drumul principal intrînd într-unul lăturalnic, puţin accidentat — pe care se înaintează destul de bine, dar nu cu aceeaşi viteză.

Am urcat repede lungul şir de trepte în zig-zag, care ducea pînă la stîncile de la capătul de sus al culoarului şi apoi, urmînd traseul lui George, ne-am căţărat spre dreapta pe o cornişă lesne de urcat pentru ca apoi să mergem de-a lungul ei, pînă ce am dat de un teren presărat cu bolovani. Ne-am căţărat peste aceştia şi ne-am oprit la poalele altui povîrniş abrupt pe care era tăiat un nou şir lung de trepte. Ajunşi pe creasta povîrnişului, zărirăm primul grup la numai vreo 15 m înaintea noastră odihnindu-se pe nişte stînci de pe creasta de sud-est.

Drept în faţă se zărea una din priveliştile cele mai singuratice pe care le-am văzut vreodată. Sus, pe o limbă mică de zăpadă, spînzurau rămăşiţele zdrenţuite ale unui cort. O frîntură a cadrului metalic şi corzile de ancorare mai rezistau încă. În schimb pînza fusese smulsă şi sfîşiată aproape în întregime de vînturile

unui întreg an, pe Everest. Totul era înţepenit în gheaţă ; doar cîteva zdrenţe mai fluturau încă trist în suflarea vîntului. M-am întors către Tenzing arătîndu-i cortul. El îmi zîmbi strîngîndu-şi umerii înfiorat. Cum ar fi putut uita el noaptea petrecută acolo cu ghidul elveţian Raymond Lambert, fără băutură, fără merinde, neavînd nici măcar saci de dormit. Am continuat drumul pînă la creastă, şi acolo sus am închis aparatele de oxigen, am lepădat poverile şi ne-am aşezat alături de tovarăşii noştri.

Eram la o înălţime de aproximativ 8 230 m. Bucuros că scăpasem de greutăţile din spate m-am tîrît cu George peste pietrele din jur, luînd emoţionaţi fotografii şi schimbînd entuziasmaţi impresii asupra minunatelor privelişti care ni se ofereau în toate direcţiile : piscuri măreţe, creste de gheaţă spectaculoase cum numai în Himalaya poţi găsi, văi adînci şi gheţari uriaşi, iar în fund, în depărtări, dealuri cafenii şi rotunde. Parcă eram doi începători la prima noastră ascensiune. Chiar şi simplul fapt de a privi de sus gheţarul Kangshung, pe care atît George cît şi eu doream din totdeauna să-l urcăm, ne producea nespusă emoţie. Ceea ce ne încuraja foarte mult era şi forma bună în care ne aflam. Rapoartele celorlalte expediţii indicau că la peste 8 200 m fie că foloseşti sau nu oxigen, te simţi apatic şi moleşit, cu forţe slabe sau inexistente. Însuşi John Hunt şi Da Namgyal care cu cîteva zile mai înainte urcaseră cu ajutorul oxigenului, se simţeau, cînd au ajuns aici, la capătul puterii lor. Faptul că eram în stare să ne plimbăm în voie la această înălţime chiar şi fără oxigen făcea să ne simţim puternici şi plini de încredere că vom instala tabăra a IX-a foarte sus, aproape de vîrf. Toţi păream să ne fi aclimatizat perfect la această altitudine.

Am controlat din nou aparatele de oxigen — George Lowe consumase una din butelii pe care am scos-o din aparat, înlocuind-o cu una din rezervele pe care le transporta cu el — şi apoi am pornit la drum. La vreo 45 m deasupra se afla primul nostru obiectiv — materialele pe care John Hunt ni le transportase cu cîteva zile mai înainte. Creasta din faţă se înalţa destul de abrupt, dar nu era greu de urcat, căci aveam nenumărate prize atît pentru

mîini cît şi pentru picioare. Cu toate acestea ne-am cățărat cu foarte multă grijă. Întreaga creastă era acoperită cu un strat subţire de zăpadă şi adeseori trebuia să o scormonim pentru a găsi prize sigure. Era o ascensiune în care abisurile himerice de sub noi ne obligau mai mult decît greutăţile tehnice să fim cu ochii în patru. Ştiam că acest gen de creastă era cu mult mai periculos la coborîre decît la urcare ; experienţa lui Evans şi Bourdillon ne-o dovedise. Cu ochii aţintiţi pe pantă, cu spatele îndoit sub povară, ne sileam să urcăm mai departe, îmbărbătaţi de mulţumirea deplină pe care ne-o dădea puterea de a ne aclimatiza cu altitudinea. Nu după mult timp am descoperit şi movila de materiale aduse de ceilalţi : o grămadă impresionantă de butelii de oxigen, un cort, alimente, combustibil şi tot ce ne era absolut necesar pentru instalarea unei tabere de mare înălţime. Ne-am aşezat jos pe creastă privind la toate aceste obiecte, socotind ce să facem cu ele. Dacă le luam cu noi povara care ne-ar fi revenit fiecăruia ar fi depăşit limita normală care ar fi fost posibilă la această altitudine chiar dacă foloseam oxigen. Vor putea oare umerii noştri să reziste la un asemenea efort ? Dar nu numai aceasta era singura noastră problemă. Mai era şi dificultatea legării tuturor acestor lucruri de sacii noştri şi aşa supraîncărcaţi. Două obiecte ne încurcau în mod deosebit : un cort Meade de vreo 6 kg şi jumătate şi o butelie mare de oxigen de 9 kg. Discutam cu George situaţia îngroziţi. Era clar că din cauza mărimii deosebite a obiectelor unul din noi trebuia să transporte mai mult ca ceilalţi. Pînă la urmă m-am hotărît : „Ascultă George, iau eu cortul dacă tu vei asigura deschiderea drumului în sus pe creastă". George socoti imediat că ar fi trebuit să duc în felul acesta peste 27 kg şi ca urmare n-aş mai fi bun la nimic a doua zi dacă aş fi urcat creasta cu atîta greutate. Dar pînă la urmă se convinse şi el că altceva nu puteam face. Am legat în spatele lui Gregory butelia neagră de oxigen, după ce i-am luat, mai întîi toate alimentele şi primusul, George şi-a legat o a treia butelie de oxigen de aparatul său şi surplusul de bagaje care rămăsese de la Gregory, iar Tenzing mai luă şi el încă o butelie de oxigen. Fiecare căra acum cam 22—23 kg. Şi fiindcă Ang Nyima

nu mergea atît de bine ca noi ceilalţi, i-am lăsat numai cele 18 kg şi jumătate de la început.

M-am lăsat pe un genunchi, mi-am petrecut curelele sacului pe umeri şi apoi, încet, îmi luai povara în spate. Icnind din cauza sforţării, m-am ridicat clătinîndu-mă uşor pe picioare. Aveam senzaţia că greutatea mă afundă în pămînt. Mai dusesem eu de atîtea ori în Noua Zeelandă 28 kg şi chiar mai mult, şi nu o făcusem de plăcere, ci de nevoie, dar să duci în spate o asemenea povară la 8 351 m era cu totul altceva. Ca să mă verific am încercat să fac cîţiva paşi fără oxigen şi, deşi mişcam picioarele foarte greu şi încet, constatai cu mulţumire că puteam totuşi să merg. Mi-am pus masca de oxigen şi i-am strigat lui George : „Merge, George ! Mă simt bine ! Tu deschide drumul şi eu merg în urma ta". George zîmbi şi îmi făcu vesel semn cu mîna. Apoi, gîrbovit de povara lui uriaşă porni în frunte, în sus pe creastă. Fără îndoială, încetinisem mult pasul. Fiecare treaptă devenise o problemă — o muncă serioasă care necesita un efort maxim. Ochii noştri cercetau fără întrerupere terenul înainte ca să descoperim locul următor pe care am putea să punem piciorul. În locul paşilor noştri uriaşi, mergeam acum cu paşi de pitici şi orice treaptă mai înaltă de 15 cm era prea mare pentru picioarele şi plămînii noştri supuşi unui asemenea efort. Cu toate acestea cîştigam mereu înălţime şi urcam cu şi mai mare prudenţă, dacă se poate spune aşa ceva, ştiind că forţele noastre erau extrem de reduse.

Creasta se sfîrşi în faţa unui perete nu prea înalt, dar vertical, pe care l-am escaladat foarte încet şi cu multă greutate. Gregory făcea impresia că a ajuns la capătul puterilor şi gemea într-una din cauza eforturilor pe care trebuia să le facă. Pe Ang Nyima am fost nevoiţi să-l tragem în sus cu coarda. Ne-am oprit pentru o clipă deasupra peretelui ca să ne odihnim şi apoi George porni din nou înainte. În ziua aceea George fu grozav. Versantul lui Lhotse însemnase pentru el o serie de înfrîngeri, înaintare de melc şi o luptă înverşunată pentru aclimatizare. Dar acum era într-o formă minunată şi stăpînea cu uşurinţă problemele tehnice ale crestei. După cîtva timp aceasta se lăţi transformîndu-se într-o pantă

abruptă acoperită cu zăpadă stabilă şi dură, în care pioletul lui George începu să cioplească din nou. Ne simţeam însă din ce în ce mai sfîrşiţi, iar ochii noştri căutau cu desperare o platformă cît de mică, orice loc unde să putem instala un cort. Şi întotdeauna descopeream la vreo 15 m deasupra noastră un asemenea loc, dar cînd ajungeam la el se dovedea imposibil de utilizat. Cîştigam mereu înălţime, iar Lhotse rămînea în urmă noastră tot mai jos. Gregory făcea faţă urcuşului de minune. Întotdeauna fusese un omuleţ dîrz, cu mare putere de aclimatizare, dar pînă atunci niciodată nu-l considerasem în stare să poarte poveri prea mari şi iată-l acum ducînd aproape 23 kg la peste 8 570 m. Se vedea însă clar că era la capătul puterilor sale.

Înaintea noastră creasta părea că se netezeşte într-un anumit loc. Adunîndu-ne puţinele resurse de energie pe care le mai aveam, urcarăm plini de speranţă într-acolo. George fu primul care ajunse la faţa locului, dar gestul lui furios ne indică o totală dezamăgire. Locul era mult prea abrupt ca să putem instala un cort. Ne-am strîns toţi laolaltă, cît de aproape ne-a permis înclinaţia pantei şi am discutat ce să facem. Pe următorii 60 m drumul devenea foarte abrupt şi se termina cu un perete vertical şi mare, acoperit de o calotă de zăpadă. Ca să mergem în sus pe perete era mult prea greu ; trebuia deci să-l înconjurăm prin stînga. Nu puteam să văd nici un loc de tabără între noi şi calota de zăpadă, şi ne îndoiam că mai aveam destule forţe să ajungem pînă la ea. Dar în nici un caz nu putea fi vorba să ne întoarcem. Trebuia să continuăm urcuşul cu orice preţ.

Îndemnat de o slabă speranţă, l-am întrebat pe Tenzing dacă îşi amintea drumul parcurs cu un an mai înainte. Spre mirarea noastră ne-a spus că, după părerea lui, exista un loc de tabără numai la vreo 15 m deasupra noastră, dar mult spre stînga. Lambert şi el îl remarcaseră ca un loc potrivit pentru aşa ceva şi credea că mai era în stare să-l găsească. M-am dat la o parte lăsîndu-l pe Tenzing să treacă înainte şi să ne conducă spre stînga. El porni peste o pantă foarte abruptă de zăpadă care cobora neîntrerupt pe o distanţă de cîteva mii de metri pînă în Circul-de-vest. Zã-

pada era ca o pulbere adîncă şi afînată şi nu ne oferea nici o posibilitate de ancorare sigură şi din această cauză povîrnişul era cît se poate de primejdios şi înfricoşător. Tenzing înota de-a curmezişul pantei, aplecîndu-şi greutatea corpului înainte pentru a-şi croi drum prin zăpada care-i ajungea pînă la şold, iar noi îl urmam, nu prea entuziasmaţi, dar plini de speranţă. Am ocolit un meterez stîncos şi am mers în susul unei rîpe mici, dar foarte abrupte, de pe care pulberea de zăpadă porni la un moment dat, şuierînd, într-o mică avalanşă. Un strigăt şi braţul întins al lui Tenzing ne arătă că ajunsesem la locul său de tabără. Plini de avînt, ne-am urcat pînă la el pentru ca în clipa următoare să ni se spulbere orice speranţă. Locul era o şa mică de zăpadă, ce-i drept cam plană, unde însă de-abia dacă era loc pentru doi oameni să stea alături, darămite să instalezi şi un cort.

Am cercetat din nou cu privirea faţa uriaşă de deasupra noastră. Deodată George scoase un strigăt şi arătă în sus. Cam la vreo 15 m deasupra noastră, pe pantă, se zărea parcă o platformă ceva mai promiţătoare. Am urcat încet într-acolo, destul de neîncrezători ca să mai putem fi optimişti. Dar pe cînd ne apropiam, curajul îmi reveni. Locul nu era nicidecum plan, dar destul de întins şi suficient de bine adăpostit ca să-l putem folosi într-o oarecare măsură. În orice caz ajunsesem la capătul puterilor noastre şi trebuia să ne mulţumim cu ce găseam. Am privit la ceas : era ora 2,30 după amiază ; deci destul de tîrziu. Ştiam că şi ceilalţi aveau de făcut un drum lung pînă la Şaua-de-sud. „E bun !", le strigai eu iar ceilalţi mă aprobară cu bucurie. Cam pînă aici spuse Tenzing că ajunsese cu un an mai înainte împreună cu Lambert. Am oprit oxigenul, ne-am dat jos sacii din spate şi am început să scoatem din ei echipamentul pentru tabără. Folosisem deja mai mult oxigen decît plănuisem la început, şi din această cauză grupul care urma să coboare hotărî să oprească pentru ei o mai nimica toată. Dar oricine putea să-şi dea seama că toţi trei erau atît de obosiţi, încît fără oxigen îşi puteau pierde chiar viaţa pe pantele de jos. Gregory mai avea ceva oxigen în butelia sa, dar Ang Nyima şi George nu mai aveau aproape de loc. Scotocii printre

provizii şi descoperii două butelii pe jumătate pline şi, cu toate protestele lui George, i le-am dat cu sila. În clipa cînd erau gata de plecare, Ang Nyima ceru să-i acordăm o favoare şi anume să-i permitem să rămînă peste noapte cu noi ca să ne ajute a doua zi la coborîre. Dovada aceasta de credinţă şi de dăruire din partea unui om care, coborînd de acolo avea să întîmpine cu siguranţă greutăţi mari, dacă nu chiar fatale, mă înduioşă profund şi mi se păru că întruchipează tot ce au şerpaşii mai nobil în ei. Simţind un nod în gît, l-am bătut uşor pe umăr drept mulţumire şi am dat negativ din cap. După o caldă strîngere de mînă cu fiecare dintre ei, Gregory, sleit de puteri, porni în frunte — iar George, deşi obosit, totuşi atent, încheia grupul. Tenzing şi cu mine îi urmăream cu privirea şi văzîndu-i cum coborau încet şi greoi panta, lăsîndu-ne pe noi în urmă pe o platformă mică şi părăsită, mă cuprinse deodată un simţămînt de mare singurătate.

Drumul lor de înapoiere a fost un adevărat maraton de rezistenţă şi de efort. Creasta pe care coborau era abruptă şi primejdioasă şi de-abia mai găseau puterea să se lupte cu ea. După multă vreme ajunseră în sfîrşit la culoar unde aproape tot şirul de trepte fusese distrus de zăpada mînată cu furie de viscol. Gregory şi Ang Nyima folosiseră aproape tot oxigenul pînă acolo şi erau într-o stare de slăbiciune îngrozitoare. George care mai avea puţin oxigen cobora primul ca să taie un nou şir de trepte, însă după ce a cioplit trepte pe vreo 30 m, i se termină şi lui oxigenul. Din fericire îi mai rămăsese destulă putere să isprăvească şirul de trepte care trebuia făcut, după care întregul grup se tîrî anevoie pînă la corturile de pe Şaua-de-sud. Neobositul George, cu un avînt neînchipuit, se desprinse din coardă şi porni grăbit înainte ca să-şi ia aparatul şi să filmeze pe ceilalţi doi venind în tabără complet epuizaţi.

Am urmărit cu privirea echipa de sprijin pînă ce a dispărut în jos pe creastă şi apoi am cercetat locul de tabără ceva mai amănunţit. Platforma nu era prea grozavă. Deasupra se afla un perete stîncos, negru şi crăpat, dar cel puţin fără bolovani desprinşi care ar fi putut să cadă peste noi. De la baza peretelui stîncos pornea

o pantă mică de zăpadă, pe care se afla o porțiune puțin înclinată, pe o lungime de vreo 2—3 m și care ducea pînă la creasta abruptei și primejdioasei fețe de sud a Everestului. Porțiunea cea mică avea să fie locul taberei noastre. Nu era cîtuși de puțin plană și ne cerea multă caznă ca să putem așeza cortul. Ne-am mutat cu grijă toate lucrurile într-o parte și am început să curățim cu pioleții zăpada de la suprafață pe o porțiune destul de mare. La o adîncime de 25 cm dădurăm de stîncă și, după o muncă încordată timp de o jumătate de oră, curățisem o suprafață lungă de 2,40 m și lată de 1,80 m. Dedesubt, urma un strat format din pietre mari și pietriș, prinse puternic, laolaltă, de gheața cu care am luptat din greu. Am cioplit panta cu pioleții, am scos afară pietrele mari și am curățat după aceea pietrișul de pe stîncă. Dar munca mergea încet. Nu foloseam de loc oxigen, și totuși puteam lucra încordați 10 minute și chiar mai mult, după care trebuia să ne oprim și să ne odihnim puțin. Cu sfărîmăturile scoase de pe pantă, am încercat să construim o platformă pe partea înclinată a acesteia. Platforma se fărîma însă mereu și pornea la vale uruind peste pereții stîncilor perpendiculare de dedesubt. Vîntul și zăpada se năpusteau din cînd în cînd peste noi. Cu toate acestea munceam înainte cu încăpățînare știind că singura noastră șansă de supraviețuire, pe vremea aspră care ne aștepta în timpul nopții, era numai protecția pe care ne-o oferea cortul.

Pînă la orele 5, reușisem să construim două mici platforme alăturate fiecare de aproximativ doi metri lungime și un metru lățime. Cea de sus era mai înaltă cu vreo 15 cm decît cealaltă. Ne-am dat însă seama că era imposibil să le nivelăm și hotărîrăm să ne servim de ele așa cum se aflau. Desfăcurăm cortul (era cît pe aci să-i pierdem bețele peste margine) și începurăm în sfîrșit instalarea lui. Am împreunat cele patru bețe flexibile și le-am fixat la locurile lor, la cele două capete ale cortului, în formă de unghi ascuțit, ca un A țeapăn. Și pe cînd le priveam cum lunecau ușor la locurile lor, ne gîndeam la ușurința cu care pot fi ridicate cor-

turile Meade. Am întins apoi cortul peste cele două platforme şi am început ancorarea lui, lucru destul de greu, deoarece nu aveam în apropiere stînci mari de care să putem lega cablurile de ancorare. Am încercat atunci să înfig în panta înghețată țăruşi de cort din aluminiu, dar aceştia se îndoiau imediat şi nu voiau de loc să pătrundă în piatră. Pe de altă parte, pulberea de zăpadă de pe panta din jurul cortului era mult prea afînată ca să putem înțepeni în ea țăruşii. Căutînd cu desperare în jur, ochii mi se opriră pe grămada de butelii de oxigen. Am dus cîteva din ele la vreo 2 m de capătul cortului, pe o porțiune de pantă mai abruptă, acoperită cu un strat adînc de pulbere de zăpadă şi am încercat să le fixez bine acolo, îndesîndu-le cu picioarele în zăpadă. După multă trudă părea că reuşisem să le fixez. Am legat apoi cablul principal în jurul lor şi am înălțat capătul cortului. Privindu-l constatai că nu stătea prea rău.

M-am urcat apoi la capătul la care lucra Tenzing. El rezolvase problema într-alt fel. Din peretele de deasupra ieşeau în afară cîteva prize mici ca nişte degete netede — de care, fără îndoială, nu se putea lega ancora unui cort. Dar în jurul acestor degete, Tenzing înfăşurase strîns coarda sperînd că în felul acesta va putea să ancoreze cortul. Văzîndu-mi privirea neîncrezătoare, îmi dădu să trag de coardă şi cu toate că o smucii cu putere ea nu cedă. Nu prea aveam mare încredere că va rezista dacă va fi zgîlțîită ore întregi de vînt, dar noi consideram că trebuia să reziste. Cam în acelaşi fel şi folosind mijloacele limitate pe care le aveam la îndemînă, am legat şi restul coardelor de ancorare, aşa că pînă la urmă cortul nostru înfrunta destul de bine rafalele înfricoşătoare ale vîntului care începuse să bată. Ne-am dus toate lucrurile înăuntru şi apoi Tenzing se vîrî în cort să aprindă arzătorul şi să pregătească ceva de mîncare şi de băut.

Era aproape ora 6 după amiază. Împrejurul nostru se deschideau privelişti minunate. Uriaşii masivi, Makalu şi Lhotse erau scăldați într-o lumină domoală, roşiatică şi păreau atît de aproape de parcă

puteai să-i atingi cu mîna. Văile erau ascunse după un strat de nori albicioşi, iar ici şi colo ţîşnea drept în sus cîte un colţ de gheaţă strălucind puternic în razele soarelui care apunea. Departe sub noi se afla Circul-de-vest, cuprins acum de întunericul nopţii, iar pe Şaua-de-sud de-abia mai puteam distinge grupul mic de corturi care se zbăteau cu furie în bătaia necontenită a vîntului. Privelişte mă îndemnă să iau o serie de fotografii. Grozav voiam să fotografiez cortul nostru, dar m-am chinuit o mulţime de timp să-mi găsesc un loc, pe faţa abruptă pe care mă găseam, de unde să-l pot cuprinde în întregime în cîmpul aparatului fotografic. În cele din urmă am renunţat cu multă amărăciune. Un pîrîit uşor dinăuntrul cortului mă anunţă că Tenzing reuşise să aprindă primusul. Faptul era îmbucurător, deoarece lucrul cel mai esenţial pentru noi era să consumăm cît mai multe lichide.

Am controlat şi cantitatea de oxigen pe care o mai aveam. Planul nostru de asalt prevăzuse ca Tenzing şi cu mine să pornim de la tabără a VIII-a cu cîte două butelii pline de fiecare, consumînd cam patru litri pe minut. Socoteam că această raţie reprezenta un minimum, dacă ţineam cu tot dinadinsul să ajungem pe vîrf. Am cercetat buteliile şi mi-a pierit tot curajul. Le-am controlat din nou, dar nu mă înşelasem. Ne mai rămîneau doar două butelii pline şi alte două numai pe trei sferturi. Ştiam că folosisem şi o parte din oxigenul rezervat asaltului, dar nu-mi dădusem seama cît. Îngrozit, făcui în minte un calcul simplu : la patru litri pe minut nu aveam oxigen decît doar pentru cinci ore şi jumătate de mers. Nu putea fi în nici un caz suficient. M-am decis să reglez atunci aparatele pentru raţia de trei litri şi am fixat de aparat buteliile necesare, făcînd legăturile cu tuburile. Am verificat funcţionarea aparatelor şi le-am aşezat cu grijă între cort şi peretele de stîncă din spatele lui.

Intenţionasem să folosesc în timpul somnului butelia mare, neagră de oxigen pe care o transportase Greg. Dar cînd am căutat robinetul special pe care îl adusesem pentru ea, nu l-am putut

găsi nicăieri. După ce l-am mai căutat încă o dată cu multă atenţie am ajuns la concluzia că cel care îl adusese, plecase, desigur înapoi cu el. Deci butelia nu ne mai folosea la nimic. Am examinat celelalte butelii, pline numai în parte. Mai erau trei, dar nu mai conţineau oxigen decît pentru un somn de vreo patru ore cu o raţie de un litru pe minut. Mă gîndii atunci să-l fac să dureze mai mult, folosindu-l numai între orele 9 şi 11 noaptea şi între orele 1 şi 3 dimineaţa. Prinsesem puţin curaj amintindu-mi că Bourdillon şi Evans, cînd efectuaseră primul asalt, abandonaseră două butelii sus pe creastă, la vreo 90 m deasupra noastră, şi care mai conţineau oxigen. Dacă le puteam găsi şi dacă mai aveau ceva oxigen ar fi însemnat un surplus preţios care se adăuga la rezervele noastre limitate. Gerul se lăsa din ce în ce mai aspru aşa că m-am vîrît în cort, privind doar în treacăt priveliştea din jur.

Deşi nu avea podeaua plană, cortul arăta destul de spaţios. Tenzing şedea la capătul din fund pe platforma superioară, cu picioarele de o parte şi de alta a primusului pe care îl aşezase pe platforma inferioară. Un nor subţire de aburi ieşea din oala de gătit. Îmi zîmbi şi mă întrebă ce aş vrea să beau. Aşezîndu-mă jos, mă simţii învăluit de aroma îmbietoare a unei supe de găină cu tăiţei şi nu după mult timp sorbeam amîndoi din ea, cu mare poftă. Ne era cu adevărat foame, fapt surprinzător, poate, la altitudinea la care ne găseam.

Am scos pe rînd toate bunătăţile. Am mîncat sardele cu biscuiţi, curmale proaspete şi, cană după cană, limonadă fierbinte cu foarte mult zahăr. Ca desert am scos la urmă şi cutia de dulceaţă de caise pe care Tenzing o desfăcu cu cuţitul de conserve. O întoarse cu fundul în sus dar în loc să curgă fructe gustoase şi o zeamă delicioasă, ceea ce căzu din cutie fu numai un bloc tare de gheaţă. Pusă pe primus într-o cratiţă, se dezgheţă repede şi am consumat-o apoi pe îndelete, savurîndu-i parfumul. Dar alimentul nostru de bază rămase tot limonada fierbinte, îndulcită cu enorme cantităţi de zahăr. Ambii eram conştienţi de pericolul mare al

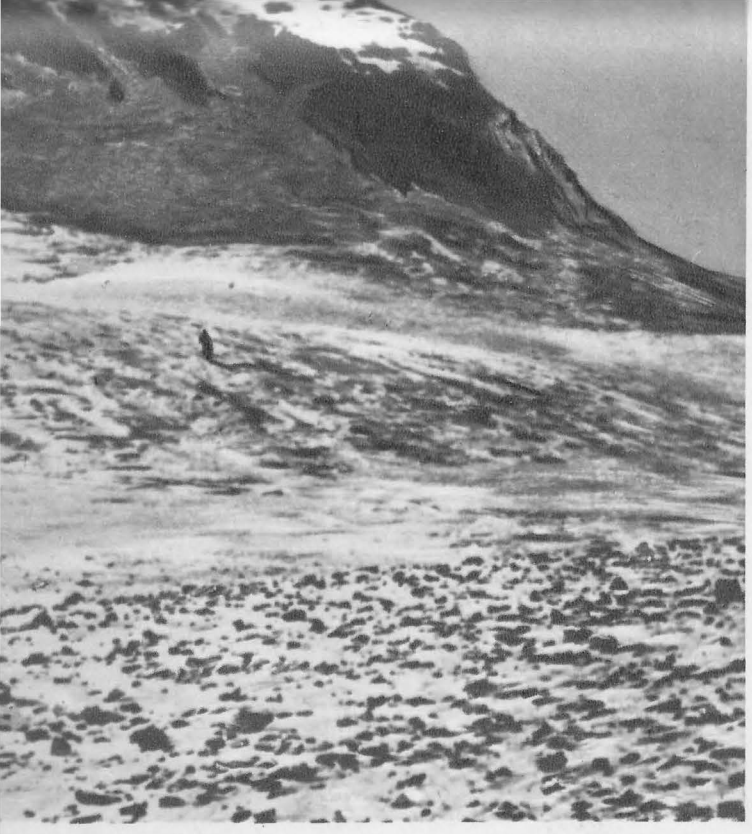

26 mai. Șaua-de-sud. Charles Evans și Tom Bourdillon se întorc spre tabără din marea lor ascensiune spre Vîrful de Sud pe un vînt turbat.

Charles Evans și Tom Bourdillon, fotografiați de John Hunt pe stîncile care se află dedesubtul rămășițelor cortului elveților. În stînca stratificată se observă bine două straturi de calcar. Aureola ciudată din fotografie se datorește luminii strălucitoare a soarelui care a pătruns prin lentila aparatului fotografic.

30 mai. John Hunt, Ed Hillary, Tenzing, Ang Nyima (în față), Alf Gregory și George Lowe fotografiați la tabăra a IV-a curînd după înapoierea de pe Șaua-de-sud.

Pe creasta de sud-est. Sub Tenzing se vede regiunea Șeii-de-sud unde vîntul nu mai contenește.

Tabăra a IX-a la peste 8 500 m.

Tabăra a IX-a la peste 8 500 m.

deshidratării şi hotărîrăm să ne saturăm corpurile cu o mare cantitate de apă. De aceea am fost foarte mulţumit de modul cum funcţiona micul nostru primus. Nu degeaba avusesem atîta grijă să-l verific jos, în Circul-de-vest; acum la peste 8 500 m pîrîia plăcut scoţînd o flacără albastră şi fierbinte. După o masă îndestulată cu tot ce am dorit şi după ce am băut atît cît puteau să primească corpurile noastre, hotărîrăm să ne pregătim pentru noapte.

Am aruncat o ultimă privire asupra munţilor din jur şi apoi am tîrît în cort oxigenul necesar în timpul nopţii. Cerul era perfect limpede, iar stelele aruncau de sus o lumină rece şi fixă. Numai jos în văile adînci am putut distinge cîţiva nori. Perspectivele pentru ziua următoare se anunţau excelente. Singurul semn îngrijorător din acel moment erau doar rafalele puternice de vînt care zgîlţîiau din cînd în cînd cortul, făcîndu-l să pîrîie din încheieturi. La drept vorbind nu prea aveam mare încredere într-o rezistenţă de lungă durată a cablurilor noastre nesigure de ancorare. Tenzing îşi umflă salteaua pneumatică pe care o aşeză pe platforma de jos, îşi întinse sacul de dormit deasupra ei şi se vîrî înăuntru cu ghete cu tot. Cu chiu cu vai, izbuti să-şi strîngă sacul în jurul gîtului, şi să-şi găsească locul ca să poată adormi. Părea cu totul nepăsător de faptul că marginea cortului său se găsea deasupra uriaşei feţe sudice a muntelui Everest.

Îndată ce nu mi-a mai stat în cale, în strîmtul nostru loc de popas mi-am început şi eu pregătirile. Mi-am umflat salteaua pneumatică şi am împins-o în spaţiul îngust de pe platforma superioară. M-am întrebat apoi ce să fac cu bocancii. Nu mă hotăram dacă să mă vîr în sac cu bocancii, ceea ce însemna o noapte neplăcută dar în schimb a doua zi de dimineaţă aş fi găsit bocanci calzi sau să am o noapte plăcută şi, invers, dimineaţa bocancii îngheţaţi. Mă simţeam slăbit, aşa că mă hotărîi pentru o noapte confortabilă. Mi-am pus nişte ciorapi calzi căptuşiţi cu puf şi m-am înghesuit în sac. Nu aveam destul spaţiu să mă întind complet pe platforma de sus şi m-am ghemuit pe salteaua pneumatică cu capul

lîngă peretele cortului şi cu picioarele întinse spre colţul de pe platforma inferioară, trecînd în felul acesta peste picioarele lui Tenzing. Nu aveam o poziţie prea confortabilă, dar eram mulţumit că aveam cît de cît un cort deasupra capului. Am legat o butelie cu măştile noastre de dormit şi am dat drumul oxigenului. Am verificat cu un chibrit aprins dacă funcţiona bine, apoi am întins una din măşti lui Tenzing care şi-o puse pe faţă. Mi-am pus şi eu masca şi m-am vîrît şi mai adînc în sac. Tenzing a stins după aceea primusul şi în cort se făcu deodată întuneric.

Cum stăteam culcat, respirînd încet şi adînc raţia redusă de oxigen, gîndul îmi fugi automat la ziua următoare. Erau atît de multe întrebări la care trebuia să răspund! Vom fi în stare să urcăm doar cu 3 litri de oxigen pe minut? Vom avea noi destulă rezistenţă? Vremea avea să fie frumoasă? Şi chiar dacă aveam să ajungem pe Vîrful-de-sud, vom putea fi în stare să ne facem drum de-a lungul crestei către vîrf — acea creastă pe care Evans şi Bourdillon o descrisese în culori atît de negre? Nu puteam răspunde însă la nici una din aceste întrebări. Afară era o linişte perfectă iar noi, culcaţi în întunericul dinăuntrul cortului, încălziţi şi sătui după o masă abundentă şi gustoasă, începuserăm să uităm că ne aflam pe o platformă îngustă sus, mult mai sus decît atinsesc vreodată picior de om.

Deodată se auzi un huruit şuierător coborînd de pe creastă. M-am rezemat repede cu umerii de peretele superior al cortului şi mi-am înţepenit puternic picioarele pe platforma de jos. În clipa următoare o rafală de vînt ne izbi ca un berbec furios şi tot cortul se cutremură şi se clătină cum nu se poate mai neplăcut. În clipa cînd rafala atinse culmea furiei, Tenzing se ridică în sus speriat dar, spre uşurarea noastră, ea încetă repede cu desăvîrşire. Nu pot spune că ne-a plăcut cîtuşi de puţin senzaţia pe care ne-a dat-o! Zece minute mai tîrziu a trebuit să-mi încordez din nou muşchii, deoarece o altă rafală îşi semnala apropierea duduind ca un tren pe deasupra noastră. Cortul se clătină şi se zbătu încă o dată, şi apoi rafalele continuară să ne scuture cu regularitate. După

o vreme, văzînd că rezistam destul de bine rafalelor, îngrijorarea noastră se risipi şi sub efectul binefăcător al oxigenului, am aţipit.

M-am trezit brusc, cu mintea clară, dar tremurînd de frig. Mi-am dat numaidecît seama că butelia noastră de oxigen se terminase. Era o linişte desăvîrşită, întreruptă doar de Tenzing care se întorcea agitat cînd pe o parte, cînd pe alta în sacul lui de dormit. „Îi e frig şi lui", gîndii eu. Am privit cadranul ceasului — arăta ora unsprezece. Vîntul părea să se fi potolit, ceea ce mă linişti întrucîtva. Mi-ar fi fost mult mai cald dacă aş fi avut şi cealaltă jumătate a sacului meu dublu de dormit, dar o lăsasem jos ca să mai reduc din greutate. Îl întrebai pe Tenzing dacă îi era frig, şi-mi răspunse afirmativ. Cum următoarele două ore trebuia să le petrecem fără oxigen, nu avea sens să ne lăsăm pradă deprimării. Ştiam că aveam o rezervă serioasă de petrol şi-i propusei lui Tenzing să aprindem primusul, încercînd să ne încălzim cu o băutură fierbinte. Fu şi el de aceeaşi părere şi, nu după mult timp maşinuţa noastră credincioasă începu să topească încet gheaţa. Îmi era chiar foame şi scotocind prin sac găsii cîţiva biscuiţi pe care i-am mîncat cu un strat gros de miere solidă, zaharisită. Îmi plăcea zahărul sub orice formă, dar nu exagerat de dulce. Am început apoi să bem din nou căni mari de „limonadă". În acest fel cele două ceasuri au trecut surprinzător de repede. Curînd se făcu şi ora 1 noaptea ; venise vremea pentru cea de-a doua doză de oxigen. În timp ce Tenzing punea de o parte primusul, eu conectam la măşti o altă butelie şi ne lungirăm din nou. Eram cam ţeapăn, deoarece stătusem ghemuit, rezemat de foaia cortului şi sprijinit într-un cot, dar oxigenul mă făcu să uit aproape complet şi poziţia incomodă şi frigul, aşa că am aţipit din nou.

Pe la orele 3 dimineaţa cînd se termină iarăşi oxigenul, afară era liniştе desăvîrşită. Am rămas culcat mult timp, fiindcă-mi era îngrozitor de frig. La ora 4 hotărîi să mă mişc. Mi-am scos cu greu braţele şi umerii din sacul de dormit şi am desfăcut uşa cortului. Era aşa de îngheţată că părea o scîndură, dar, în cele din urmă, şireturile se desfăcură şi putui da la o parte foaia de cort.

Priveam afară peisajul aspru şi rece, dar de o frumuseţe de neînchipuit. Lumina dimineţii începea să coloreze cerul şi contura clar piscurile de gheaţă, care se întindeau de-a lungul orizontului. Dedesubt, văile erau încă întunecate şi cufundate în somn. Tenzing privea peste umărul meu şi deodată întinse mîna arătîndu-mi ceva, jos departe, mormăind „Tyangboche". Departe în valea cea mare şi largă a Imjiei, se zărea slab conturată mănăstirea aşezată sus, cam la vreo 5 200 m în cadrul ei pitoresc, pe vîrful unui pinten mare.

M-am uitat le termometrul prins de foaia cortului. Arăta 27 de grade Celsius sub zero. La drept vorbind nu era prea frig pentru această altitudine. Tenzing îşi găsise din nou de lucru cu primusul, iar eu trăsei singur cele două aparate de oxigen în cort. Metalul gol era înfiorător de rece şi totuşi am curăţat zăpada şi gheaţa de pe aparate, am controlat legăturile cadranelor şi am verificat dacă oxigenul se scurgea uşor. Funcţionau bine. Am mîncat din nou, plini de voie bună, şi am băut lichid cît am putut de mult fiindcă respiraţia greoaie şi accelerată de la marile altitudini elimină totdeauna o cantitate enormă de apă sub formă de aburi. Dacă apa nu este repusă la loc, pînă la urmă pricinuieşte o sfîrşeală cumplită şi o epuizare totală. Or eram hotărîţi să prevenim aşa ceva.

Mi-am cercetat bocancii. După cum prevăzusem, îngheţaseră tun şi nu-i mai puteam încălţa. Trebuia să iau neapărat măsuri pentru a-i dezgheţa. Aşezai deci primusul între genunchi şi începui să-mi prăjesc bocancii la căldura lui dogoritoare. Refuzînd să mă las învins de mirosul de piele şi de cauciuc încins, am continuat acest procedeu energic după care, chiar dacă mă alegeam cu o pereche de bocanci oarecum pîrliţi, aveau să fie în schimb destul de moi ca să-i pot încălţa uşor. O dată terminată această operaţie mi-am uns faţa cu cremă împotriva vîntului şi soarelui şi apoi am început să ne îmbrăcăm ; am pus pe noi toate lucrurile pe care le aveam : o flanelă de bumbac, o cămaşă de lînă, un pulover de lînă

Shetland, lenjerie de lînă, pantaloni şi jachete groase de puf şi peste toate, pantaloni şi jachete pentru vînt impermeabile, cu glugă. Pe mîini aveam trei perechi de mănuşi ; prima de mătase, a doua de lînă şi a treia impermeabilă la vînt. Ca să ne apărăm ochii, purtam ochelari de zăpadă.

Mi-am controlat aparatul de fotografiat pentru ultima oară. Încă cu o seară înainte pusesem în el un film nou, colorat şi acum îl aranjasem la timpul şi deschiderea normală — timpul 1/100 şi diafragma 11. L-am vîrît cu grijă într-un buzunar şi mi-am închis haina de vînt cu fermoarul. Eram amîndoi gata de plecare !

VÎRFUL

La ora 6,30, am ieşit încet, de-a buşilea din cort şi ne-am ridicat în picioare pe mica noastră platformă. Culmea muntelui era scăldată în soare. Părea caldă şi îmbietoare la drum, dar pe platforma noastră era întuneric şi ger. Ne-am pus aparatul de oxigen în spate şi cu mişcări foarte încete am conectat tuburile cu măştile de pe faţă. Purtam în spate o povară de 13 kg şi jumătate care aproape mă strivea ucigîndu-mi orice entuziasm. Imediat ce am dat însă drumul oxigenului şi am început să respir adînc, greutatea îmi păru mai uşoară şi mă cuprinse iar vechea dorinţă de a mă război cu muntele. Ne-am prins colţarii, ne-am legat cu coarda de nailon, am luat pioleţii şi iată-ne gata de plecare.

Priveam drumul care se deschidea în faţa mea. O serie de pante abrupte, acoperite cu un strat gros de zăpadă, duceau de la cort spre o coamă înaltă de zăpadă, pe creasta de sud-est, la vreo 30 m deasupra noastră. Pantele erau cuprinse încă de umbră şi trebuia să muncim din greu în ger pentru a ne deschide drum. Stînjenit la mers din cauza bocancilor, i-am cerut lui Tenzing să preia conducerea. Întotdeauna gata să ducă la bun sfîrşit ceea ce-i revenea şi uneori chiar mai mult decît era nevoie, Tenzing trecu pe lîngă mine, sprijinindu-se în mîini şi porni să atace panta. Zvîrlindu-şi cu putere picioarele înainte îşi croi cu greu drum în sus prin zăpada adîncă pînă la genunchi. Am strîns coarda, urmîndu-l îndeaproape.

Începusem urcuşul pe uriaşa faţă de sud a Everestului şi sub noi, limbi de zăpadă şi mici spinări de stîncă presărau miile de metri de pantă neîntreruptă pînă jos, în Circul-de-vest. Cînd por-

neşti dimineaţa, dintr-o dată, la un urcuş primejdios, te simţi întotdeauna cuprins de o sensibilitate nervoasă chinuitoare şi acest lucru se întîmpla cu noi acum. În închipuire mă şi vedeam prăvălindu-mă pe pantele de dedesubt, sub apăsarea poverii grele din spate ; mă mişcam greu, depunînd eforturi să-mi ţin echilibrul şi respiram repede şi inegal. Dar Tenzing, care părea că nu mai poate fi oprit, urca într-una în susul pantei fără a-mi mai lăsa răgaz de gîndire. Nu după mult timp muşchii mi s-au încălzit la mers, nervii mi s-au destins şi mi-am recăpătat ritmul obişnuit la căţărat, ţinîndu-mă dîrz în urma lui. După ce am cîştigat puţină înălţime, am intrat în bătaia soarelui şi, deşi nu-i simţeam aproape de loc căldura, razele lui ne-au încurajat. Fără să se oprească măcar o clipă, Tenzing îşi deschise drum, urcînd într-una prin zăpada adîncă pînă sus pe coama de zăpadă. Ne aflam acum la o înălţime de 8 534 m. Deasupra noastră se înălţa spre cer vîrful de sud al masivului, abrupt şi impresionant, iar spre dreapta, cornişele enorme de pe creasta vîrfului Everest. Dar pînă acolo mai aveam încă destul de mult de mers.

Înaintea noastră creasta era ascuţită şi îngustă, dar avea în schimb o înclinaţie uşoară. Mă încălzisem şi prinsesem destulă putere pentru a prelua conducerea. Mai întîi am sondat creasta cu pioletul. Muchia ei ascuţită, precum şi partea dreaptă de dedesubt erau acoperite cu un strat de zăpadă afînată care acoperea destul de primejdios gheaţa dură. Orice încercare de a urca pe acolo ar fi însemnat un eşec fiindcă am fi alunecat spre gheţarul Kangshung. În schimb, panta stîngă care părea mai accesibilă, era şi ea destul de abruptă, dar avea o crustă întărită, formată din pulbere de zăpadă tasată de vînt, în care colţarii ni se înfigeau cu uşurinţă.

Înaintînd cu multă atenţie am făcut un pas pe partea stîngă a crestei. Drumul părea perfect de sigur şi căpătasem mai mult curaj. Am mai făcut un pas, dar în clipa următoare crusta a cedat pe

30 mai. Tenzing și cu mine la tabăra a IV-a, a doua zi după ascensiunea vîrfului.

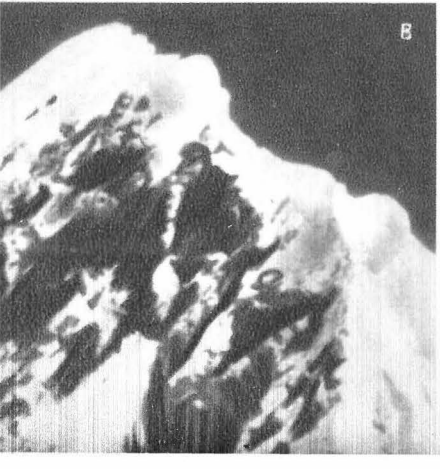

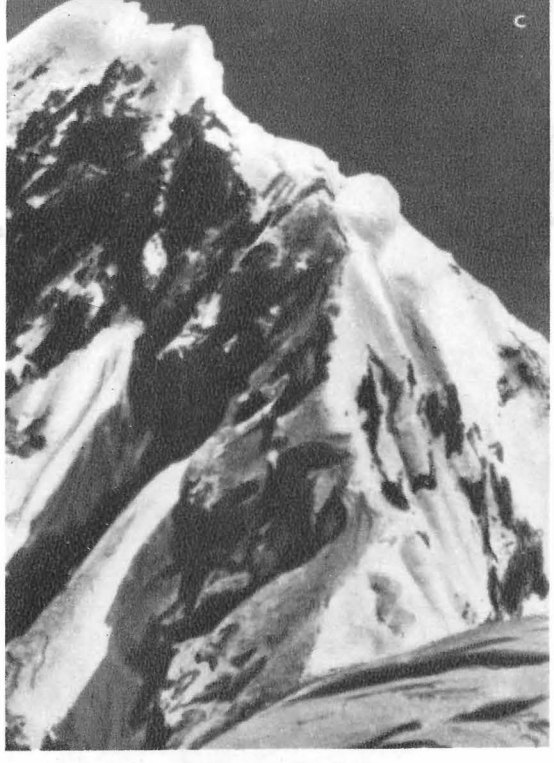

FILMUL VÎRFULUI EVEREST

Totalitatea fotografiilor luate de autor la 28 și 29 mai 1953.

A.B.C. 29 mai dimineața la ora 9. Pe Vîrful de Sud de-a lungul ultimei creste, spre vîrf.

D. La amiază. Pe Vîrful de Sud, treptele tăiate de-a lungul crestei finale; fotografie luată la coborîre.

neașteptate și m-am cufundat cu piciorul pînă la genunchi în ea pierzîndu-mi aproape echilibrul. Mi-au trebuit cîteva clipe ca să-mi recapăt respirația. Apoi, încet, mi-am tras piciorul afară din gaură. Eram aproape din nou deasupra, cînd crusta cedă și sub celălalt picior cufundîndu-mă din nou pînă la genunchi în zăpada moale și afînată. Dădusem peste pacostea alpinistului — crusta sfărîmicioasă ! Mi-am croit totuși drumul mai departe, cu mari sforțări. Cîteodată umblînd cu foarte multă atenție, reușeam să mă mențin la suprafață, dar de obicei crusta se rupea la momentul critic și mă trezeam din nou în zăpadă pînă la genunchi. Deși această înaintare era obositoare și exasperantă, simțeam că mai aveam încă destule resurse de energie. Am înaintat așa cam vreo jumătate de oră, în timp ce, din cauza mișcărilor violente de legănare a corpului pe care eram silit să le fac, mi-am stricat cu desăvîrșire orice ritm și respirație regulată. Am simțit o mare ușurare cînd am dat de zăpadă bună și am putut merge pe suprafața ei. Țineam într-una partea de jos a pantelor abrupte de pe stînga crestei, dar mergeam hotărît înainte și urcam dîrz tot mai sus. Am ajuns la o muchie nu prea înaltă, unde am dat de o mică scobitură în care se aflau două butelii de oxigen aproape complet îngropate în zăpadă. Era depozitul făcut de Evans și Bourdillon.

M-am repezit într-acolo și am îngenuncheat lîngă ele. Smulgînd una din butelii din patul ei de gheață am șters zăpada de pe cadran ; arăta o presiune de 453 kg. Conținea așadar aproape o treime de oxigen. Am controlat-o și pe cealaltă ; avea aceeași cantitate. Căpătaserăm un ajutor strașnic. Însemna că oxigenul pe care-l duceam în spate, trebuia să ne ajungă doar pînă la înapoierea noastră pe Șaua-de-sud. Ne oferea deci un plus de mai bine de o oră de rezistență. I-am explicat și lui Tenzing acest lucru prin masca de oxigen, dar cred că mare lucru nu a putut înțelege, deși, dîndu-și seama probabil că mă bucuram de ceva dădu și el din cap afirmativ și entuziasmat.

Am pornit mai departe, din nou în frunte. Ştiam că mai încolo ne aştepta o muncă grea şi că era mai bine ca Tenzing să-şi cruţe forţele pentru atunci. Creasta devenea mai abruptă şi pe măsură ce se apropia de poalele unei pante enorme care ducea spre Vîrful-de-sud se lăţea devenind tot mai verticală.

Am trecut pe partea dreaptă a crestei care era acoperită cu zăpadă întărită. Am început să cioplesc un şir lung de trepte pînă la poalele pantei care ducea spre vîrf şi apoi bătătorind zăpada cu picioarele, ne-am făcut o platformă unde ne-am oprit să controlăm oxigenul. Totul părea în perfectă ordine. Aveam ceva mai mult oxigen decît Tenzing, ceea ce însemna că aparatul meu avea un debit mai mic, dar nu era un motiv de alarmare fiindcă la urma urmei, nu mai puteam face altceva.

În faţa noastră începea o pantă enormă care, pe de o parte, cobora abrupt spre faţa prăpăstioasă dinspre est a Everestului şi pe de alta, urca înfricoşător de abrupt către Vîrful-de-sud, la vreo 120 m deasupra noastră. Partea stîngă a pantei era un amestec cît se poate de neplăcut de stîncă sfărîmicioasă şi de zăpadă.

Era într-adevăr o problemă care trebuia rezolvată cu multă chibzuinţă.

Datorită experienţei mele alpine din Noua Zeelandă, o privii cu multă suspiciune, deşi căţărătorii englezi Evans şi Bourdillon suiseră pe acolo — ce e drept, cu foarte multă teamă — cînd încercaseră primul asalt asupra vîrfului Everest. O a doua rută, care, de altfel, de-abia se zărea, ducea în sus prin zăpada pe care se mai vedeau încă urmele primei echipe de vîrf, care renunţase însă la acest traseu, întorcîndu-se din drum şi preferînd urcuşul pe terenul stîncos din stînga pantei. Şi totuşi noi ne hotărîrăm pentru calea prin zăpadă. Era clar că ceea ce ne aştepta nu era de loc uşor şi cum Tenzing avusese un răstimp mai puţin greu, i-am făcut semn cu mîna să treacă el în frunte. După primii şase paşi, mi-am dat seama că lupta avea să fie mult mai grea decît crezusem. La primii doi

paşi, Tenzing a rămas deasupra zăpezii, la al treilea s-a cufundat pînă la gleznă iar la al şaselea era îngropat în zăpadă pînă la şold. Deşi era aproape culcat pe povîrnişul extrem de abrupt, îşi croia drum, neobosit, urcînd fără încetare. Deşi păşeam pe urmele lui, urcam totuşi foarte greu din cauza zăpezii afînate care nu putea fi bătătorită şi în care nu puteai forma trepte sigure. După un răstimp de muncă încordată, Tenzing obosi, iar eu preluai conducerea. Mi-am dat seama imediat că ne aflam pe teren primejdios. Pe această pantă prăpăstioasă zăpada era moale şi adîncă şi, în acelaşi timp, puţin consistentă. Coada pioletului se afunda adînc, fără să întîlnească vreun loc de sprijin şi orice asigurare la piolet era exclusă. Singurul element de sprijin în înaintarea noastră îl constituia o crustă subţire de zăpadă îngheţată care ţinea toată zăpada pe loc. Dar crusta nu ne oferea decît un sprijin slab. Îmi deschideam drumul în sus cu sforţări grele, făcînd în zăpadă trepte adînci, cînd deodată se auzi o pîrîitură surdă. Crusta dimprejurul meu, cu un diametru de aproximativ 1,80 m, se rupse în bucăţi mari şi alunecă cu mine cu tot vreo trei sau patru trepte înapoi. Am reuşit să mă opresc, dar crusta luînd viteză alunecă mai departe pînă ce dispăru din faţa noastră. Clipa trăită a fost groaznică. Toată experienţa pe care o căpătasem în decursul anilor îmi spunea că panta era extrem de primejdioasă, dar pe de altă parte îmi ziceam : „Ed, băiatule, n-ai încotro, aşa-i Everestul, trage şi tu mai tare!“ Plexul mi se contracta de frică, dar eu continuam drumul înainte. La jumătatea urcuşului m-am oprit epuizat. Dacă priveam în jos printre glezne, priveam într-un abis de peste 3 000 m. Niciodată nu m-am simţit în mai mare primejdie ca atunci. Îngrijorat, i-am făcut semn lui Tenzing să urce pînă la mine.

„Ce zici de asta Tenzing?“ Răspunsul său veni prompt :

„Foarte rău, foarte primejdios“.

„Ce crezi, mergem mai departe?“ la care îmi răspunse în felul lui obişnuit :

„Cum vreţi !" Ceea ce nici nu te ajuta prea mult, dar nici nu te descuraja. I-am făcut semn să treacă el în frunte. Schimbînd acum conducerea mult mai des am continuat chinuitul nostru urcuş, alunecînd uneori înapoi şi rupînd cîte 5—6 trepte, cu teama neîncetată ca întreaga pantă să nu alunece cu noi cu tot, în fiecare moment.

Cu speranţa de a găsi un drum pe care totuşi să ne putem asigura la piolet, am traversat pe panta stîncoasă pe care însă n-am găsit nici un punct de sprijin, din cauza suprafeţei ei netede. Ne-am continuat, prin urmare, urcuşul anevoios şi deodată am observat că puţin mai sus de noi, creasta întunecoasă din stînga era acoperită de zăpadă, cu aspect dur şi sigur. După eforturi mari şi cu multă atenţie ne-am căţărat peste o stîncă abruptă şi am înfipt coada pioletului în zăpada de pe creastă. Aceasta pătrunse cu greu, dar se înţepeni bine. Bucuria pe care mi-a dat-o buna asigurare la piolet, după toată nesiguranţa prin care trecusem pînă atunci, era de nedescris. Prinsesem parcă puteri noi şi simţeam cum nervii şi muşchii mei încordaţi mi se destindeau. Am atacat vitejeşte cu pioletul panta abruptă, cioplind un şir de trepte sigure în sus.

Tăietor entuziast dar neexperimentat, Tenzing îmi luă locul şi tăie un şir neregulat de trepte, pe o porţiune tot atît de grea. Mergeam repede şi panta devenea din ce în ce mai lină. Cu un gest cavaleresc, Tenzing îmi făcu semn să trec eu în frunte, şi cu emoţie crescîndă am început căţăratul pe nişte pante solide, către piscul rotunjit al Vîrfului-de-sud. Era abia ora 9. Ajunşi sus, am privit cu atenţie creasta care avea importanţă vitală pentru noi şi care ducea mai departe spre vîrful Everestului, acea creastă pe care Evans şi Bourdillon o descriseseră ca fiind atît de înfricoşătoare. La prima vedere era nespus de impresionantă şi de înspăimîntătoare. Pe muchia ei îngustă, stînca muntelui avea un înveliş subţire de zăpadă şi gheaţă care se prelungea în afară, peste faţa de est, în cornişe enorme şi înşelătoare care atîrnau deasupra abisului

şi care aşteptau doar pasul alpinistului neatent ca să se rupă sub el şi să se prăbuşească împreună la peste 3 000 m în jos, pe gheţarul Kangshung. De pe cornişe, zăpada se lăsa în pantă abruptă spre stînga, unindu-se apoi pe pereţii stîncoşi, verticali, care se înălţau la aproape 2 500 m deasupra Circului-de-vest. Tabloul era cît se poate de impresionant ! Dar cu cît priveam cu mai multă atenţie creasta, temerile începură să se destrame întrucîtva. Mă înşelam eu, sau vedeam un drum pe ea ? Căci panta de zăpadă din stînga, deşi foarte abruptă şi primejdioasă, se întindea totuşi aproape fără întrerupere pe prima jumătate a crestei, cu toate că, pe-alocuri, marile ei cornişe se avîntau ameninţătoare în gol. Dacă ne-am fi putut deschide un drum de-a lungul acestei pante de zăpadă, am fi înaintat în orice caz pe o bună distanţă.

În această împrejurare favorabilă, cuprins de un sentiment de uşurare mi-am tăiat cu pioletul o platformă, imediat sub piscul Vîrful-de-sud. Tenzing făcu la fel ; apoi ne-am scos aparatele de oxigen şi ne-am aşezat jos. Ziua se menţinea deosebit de frumoasă şi nu simţeam nici vîntul şi nici frigul prin mulţimea de haine groase cu care eram îmbrăcaţi. Am băut puţină limonadă din termosul lui Tenzing şi am controlat rezervele de oxigen. Butelia lui Tenzing era aproape pe sfîrşite, iar a mea mai avea încă puţin oxigen. În plus mai aveam fiecare cîte o butelie plină. Gîndindu-ne că vom face faţă cu mai mult succes greutăţilor care ne aşteptau, dacă vom duce poveri cît mai mici în spate, hotărîrăm să folosim doar buteliile pline. Am scos deci butelia goală a lui Tenzing şi pe a mea aproape goală şi le-am pus în zăpadă. Am conectat apoi cu multă grijă ultimele noastre două butelii şi le-am încercat să văd dacă funcţionează bine. Pe cadrane, acele stăteau nemişcate la presiunea de 1 500 kg pe $ţol^2$— erau deci complete şi conţineau 800 litri de oxigen fiecare. Pentru a respira 3 litri pe minut ne trebuiau 180 litri pe oră şi deci ne asigurau un timp de rezistenţă de aproape patru ore şi jumătate. Cantitatea ce revenea fiecăruia nu

era mare față de ceea ce mai aveam de făcut de acum încolo, dar eram hotărît, de va fi nevoie, ca la întoarcere să reduc consumul la doi litri pe minut.

Ceea ce mă încuraja și mai mult, era faptul că la această înălțime puteam rezolva mintal, încet dar clar, probleme de aritmetică privitoare la rezervele noastre chiar fără să respir oxigen. Și calculele trebuiau să fie făcute corect, fiindcă orice greșeală putea să însemne un drum fără înapoiere. Dar nu mai aveam timp de pierdut; trebuia să plecăm fără întîrziere mai departe. M-am ridicat și după ce am luat o serie de fotografii în toate direcțiile am băgat aparatul la loc în culcușul lui cald din buzunarul hainei. Mi-am legat pe spate aparatul de oxigen, mult ușurat acum și am conectat tuburile. Am făcut același lucru cu aparatul lui Tenzing și... iată-ne gata de plecare. I-am spus lui Tenzing să mă asigure la piolet și apoi, cu emoție, am tăiat un șir de trepte largi și sigure în jos, spre șaua de zăpadă de sub Vîrful-de-sud. În acest fel, la întoarcere, drumul avea să fie mai ușor. Tenzing coborî treptele pînă la mine și mă asigură din nou la piolet.

Am început să înaintăm apoi pe panta abruptă de zăpadă de pe stînga crestei. De la prima lovitură de piolet fui cuprins de o mare emoție. Spre surprinderea mea, zăpada era cristalină și tare. Numai din două lovituri ritmice de piolet am săpat o treaptă suficientă chiar pentru bocancii noștri de mare altitudine, peste măsură de mari. Dar cel mai important lucru era că aveam trepte rezistente și sigure. Conștient întrucîtva de marile abisuri de sub mine, am cioplit un șir de trepte cît era coarda de lungă — 12 m, după care am înfipt coada pioletului în zăpadă, legînd coarda în jurul său. Făcusem o asigurare de prim rang. I-am făcut semn lui Tenzing să urce la mine și, pe cînd venea încet și cu grijă de-a lungul treptelor, am filat coarda. Cînd m-a ajuns, veni rîndul lui să-și înfigă pioletul în zăpadă pentru a mă asigura cu o coardă bine întinsă, în timp ce eu continuam să tai trepte. Munca mă entuziasma; creasta de vîrf a Everestului, zăpada tare și loviturile ușoare și line ale

pioletului, toate se combinau dîndu-mi o senzaţie de forţă deplină cum nu mai trăisem niciodată la asemenea altitudini. Continuai să tai trepte, lungime după lungime de coardă.

Ne apropiam acum de un punct, unde una din marile cornişe ale crestei înainta peste panta noastră. Trebuia să ajungem pînă jos la stînci ca să o evităm. Aşadar am tăiat un şir de trepte, coborînd abrupt pe pantă pînă la o platformă mică, pe vîrful stîncilor. Locul nu era prea fericit, totuşi se putea sta destul de sigur.

I-am făcut semn lui Tenzing să vină şi el. Pe cînd cobora spre mine, mi-am dat seama că i se întîmplase ceva. Fusesem atît de absorbit de problemele tehnice ale crestei, încît aproape îl uitasem pe Tenzing ; avusesem o vagă senzaţie că se mişca oarecum prea încet de-a lungul treptelor. Acum se vedea limpede că în afara mişcărilor extrem de încete, respiraţia sa devenea accelerată şi greoaie ; suferea cumplit. Am bănuit imediat că se întîmplase ceva cu aparatul său de oxigen şi ajutîndu-l să coboare pe platformă începui să-l examinez. În primul rînd, pe ventilul măştii atîrnau ţurţuri de gheaţă şi apoi, cercetînd mai atent, am descoperit că tubul de expiraţie, care avea un diametru de 5 cm, era aproape complet astupat cu gheaţă. Din această cauză el nu mai putea să expire liber şi faptul îl chinuia foarte mult. Din fericire tubul era din cauciuc şi, strîngîndu-l în mînă, am reuşit să desprind toată gheaţa dinăuntru şi s-o fac să lunece afară. Ventilele au început să funcţioneze din nou şi Tenzing simţi pe loc o mare uşurare. Cercetai apoi şi aparatul meu pentru control şi constatai că şi în tubul meu de expiraţie era gheaţă, dar nu îndeajuns ca să mă supere prea mult. Am îndepărtat gheaţa dinăuntru fără prea multă greutate şi apoi, involuntar, am privit aparatele de măsurare a presiunii — acele arătau peste 1 315 kg ceea ce însemna ceva mai mult de 700 litri oxigen ; cantitatea împărţită la 180 dădea cam patru ore de rezistenţă, ceea ce nu era de loc rău.

Privii apoi traseul din faţă. Porţiunea următoare nu arăta a fi prea uşoară. Platforma noastră de stîncă era suspendată chiar deasupra

enormului perete vertical care ducea în jos pînă în Circul-de-vest şi dacă priveam sub mine zăream o pată murdară jos, pe suprafaţa Circului, care ştiam că e tabăra a IV-a. Cuprins de dorinţa de a evada din izolarea noastră, începui să fac semne cu mîna şi să strig, dar dîndu-mi seama de nerozia mea încetai brusc să mai fac semne. Pe vasta întindere a Everestului, la 2 438 m deasupra celor de jos, eram invizibili chiar celui mai bun binóclu. M-am întors deci la problema pe care trebuia să o rezolv imediat. Stînca era mult prea abruptă ca să încerc să cobor şi s-o înconjur. Singurul lucru pe care puteam să-l fac era să mă strecor de-a lungul platformei pe care stăteam şi să tai prize în gheaţa surplombantă care căuta parcă să mă împingă jos de pe platformă. Filat, strîns în coardă de Tenzing, am tăiat cîteva prize de mîini şi am înfipt apoi pioletul cît am putut de bine în zăpada tare şi gheaţa solidă.

Folosind pioletul ca să-mi susţin greutatea, m-am deplasat repede de-a lungul platformei. Înaintarea se dovedi mai uşoară decît socotisem. Încă vreo cîteva prize pentru mîini, o altă legănare rapidă de-a lungul lor şi am tăiat apoi un şir de trepte pînă am dat de o pantă sigură unde am cioplit o platformă încăpătoare de pe care l-am asigurat pe Tenzing, în timp ce urca spre mine.

Ne apropiam din ce în ce mai mult de cel mai formidabil obstacol de pe creastă — o treaptă mare de stîncă. Această treaptă apăruse întotdeauna clar în fotografiile aeriene, iar în 1951, cu ocazia expediţiei de recunoaştere pe Everest, o văzusem destul de limpede de la Tyangboche cu binoclul. Întotdeauna o considerasem ca obstacolul de pe creastă care putea foarte bine să însemne înfrîngerea unei expediţii. Am tăiat un şir de trepte peste ultima pantă de zăpadă, continuînd să traversez peste o lespede abruptă de stîncă care ducea la baza treptei celei mari. Prizele de mîini şi de picioare erau mici şi aproape invizibile şi ca să mă descurc mi-am dat la o parte ochelarii de zăpadă. Dar fără ei vîntul năprasnic de pe creastă, încărcat cu mici fărîme de gheaţă, îmi luase parcă vederea.

Mi-am tras repede ochelarii la loc, îndepărtînd gheaţa şi lacrimile şi am clipit mereu pînă ce am reuşit să văd din nou. Numai în urma acestei întîmplări am putut preţui îmbrăcămintea noastră care ne ocrotea de asprimea vremii, chiar în această zi frumoasă, la 8 833 m. Cu toate că nu vedeam încă bine m-am căţărat pe lespede şi m-am lăsat apoi în jos într-o mică văgăună de zăpadă la baza treptei. M-am oprit aici, aşteptîndu-l pe Tenzing.

Priveam cu îngrijorare în sus, la stînci. Înfipte drept de-a curmezişul crestei, ca un perete vertical, stîncile arătau extrem de greu de escaladat şi ştiam că puterea şi capacitatea noastră de a ne căţăra pe stînci abrupte la această altitudine, erau serios reduse. Am examinat atunci un eventual traseu pe stînga. Dacă coboram cam 40—50 m peste lespezi abrupte, puteam înconjura baza peretelui vertical, dar nu vedeam nici un indiciu că am fi putut urca din nou pe creastă. În acelaşi timp, dacă pierdeam înălţime, puteam avea urmări fatale. Oricît am căutat, nu am putut vedea pe nicăieri un drum uşor care să ducă sus pe treaptă sau, mai bine zis, nu se vedea nici un fel de drum. În cele din urmă, cuprins de desperare, am cercetat extremitatea dreaptă a stîncii verticale. Prinsă de aceasta şi atîrnînd deasupra prăpăstioasei feţe estice, se afla o cornişă mare. Această cornişă gata să se prăbuşească, începuse să se desfacă de încleştarea cu care era ţinută de stîncă şi între stîncă şi gheaţă se ivise o crăpătură lungă, îngustă şi verticală. Era destul de largă să încapă în ea un om şi, deşi nu prezenta prea multă siguranţă, era totuşi un drum. Luai hotărîrea pe moment: Tenzing mă asigura la coardă excelent şi după cît părea eram foarte aproape de vîrf — merita deci să încerc.

Mai înainte de a porni, am scos din nou aparatul de fotografiat. Nu credeam că voi fi în stare să urc prin această despicătură şi mînat de acel sentiment de mîndrie pe care-l trăieşti atunci cînd eşti sigur că ai realizat un fapt unic, voiam să am dovada cel puţin că ajunsesem la un punct mult mai înalt decît Vîrful-de-sud. Am

luat prin urmare cîteva fotografii şi apoi am mai controlat încă o dată oxigenul : avea o presiune de 1 160 kg (1 160 scăzut din 1 500 fac 340 kg ; 340 faţă de 1 500 reprezintă aproape 2/9 din 800 litri; rămîn aşadar aproape 600 de litri ; 600 litri împărţiţi la 180 fac aproape 3 1/2). Ne ajungea deci pentru trei ore şi jumătate de mers. Am verificat asigurarea la piolet făcută de Tenzing şi apoi, m-am strecurat uşor înăuntrul despicăturii.

Aveam în faţă peretele de stîncă, vertical, dar cu cîteva prize

promiţătoare, iar în spate zidul de gheaţă lucitor şi tare al cornişei, crăpat însă pe ici, pe colo. M-am agăţat de o priză de stînca din faţă şi apoi am înfipt puternic unul din colţari în gheaţa din spate. Rezemîndu-mă cu aparatul de oxigen de zidul de gheaţă, m-am ridicat încet. Căutînd apoi cu înfrigurare un punct de sprijin cu bocancul liber, am descoperit o mică ieşitură pe stîncă şi am trecut astfel pe al doilea picior, o parte din greutatea primului. Rezemîndu-mă din nou cu spatele de cornişa de gheaţă, am căutat să-mi recapăt respiraţia. Eram stăpînit necontenit de teama ca nu cumva să se desprindă cornişa. Din cauza acestei primejdii nervii îmi erau încordaţi la culme. Mi-am croit totuşi încetul cu încetul drum în sus, zvîrcolindu-mă, răsucindu-mă şi folosind fiecare priză oricît de mică. Într-un loc am reuşit să înfig pioletul într-o fisură de gheaţă şi am putut să mă urc astfel o porţiune fără priză. Aproape de marginea de sus am găsit un loc de sprijin pentru picior într-o gaură făcută în gheaţă şi în clipa următoare mi-am întins mîinile peste partea de sus a stîncii şi m-am tras afară din despicătură, la loc sigur. Coarda era complet întinsă ; cei 12 m ai ei ne ajunseseră la limită. M-am întins deasupra pe o mică platformă de stîncă gîfîind puternic ; după cîteva clipe îmi dădui seama că mă aflam sus pe treaptă şi simţii o străfulgerare de încredere şi hotărîre de a continua drumul, care învinse cu totul senzaţia mea vremelnică de slăbiciune. Pentru prima oară în tot cursul expediţiei eram convins că voi ajunge pe vîrf. „Ar trebui să intervină ceva cu adevărat imposibil de trecut ca să ne mai poată opri acum", gîndeam eu. Şi totuşi nu puteam să-mi înăbuş cu totul uimirea că fusesem în stare să înving cei 8 833 m, chiar şi cu ajutorul oxigenului.

Cînd am început să respir mai regulat, m-am ridicat în picioare şi, aplecîndu-mă peste margine, am făcut semne lui Tenzing să urce. El intră în despicătură, iar eu începui să filez coarda cu putere, luîndu-i astfel din greutate. La rîndul său el începu să se zbată, să se subţieze şi să-şi forţeze drumul în sus, pînă ce, în sfîrşit,

am izbutit să-l aduc la loc sigur, gîfîind şi abia trăgîndu-şi sufletul. Odihna ne-a fost doar de o clipă. Deasupra noastră creasta continua ca şi pînă atunci : enorme cornişe spînzurate pe partea dreaptă şi pante abrupte de zăpadă coborînd spre pereţii de stîncă verticali, pe stînga.

Dar unghiul pantelor de zăpadă devenea din ce în ce mai mic. Am continuat să cioplesc un şir de trepte, înaintînd apropiaţi unul de altul, ca să economisim timp. Creasta se înălţa într-un şir lung de ondulări şerpuitoare şi ducea spre dreapta, ondulaţie după ondulaţie, una ascunzînd în spate pe cealaltă. Nu puteam să-mi dau seama unde e vîrful. Tăiam un şir de trepte pe latura unei unduiri pe care o ocoleam şi îmi apărea imediat o alta înaintea ochilor. Eram sleiţi de puteri, iar Tenzing mergea foarte încet. Tăiasem aproape două ore în şir trepte şi nu-mi mai simţeam spatele şi braţele de oboseală. Am încercat să merg cu ajutorul colţarilor de-a lungul pantei fără să mai tai trepte, dar picioarele îmi alunecau în jos şi oboseam mai tare. Continuai deci să tai trepte. Mi se părea că mergem de o veşnicie, iar încrederea mi se spulbera din ce în ce mai mult. Unduirile şerpuitoare se succedau cu o regularitate înnebunitoare. Un petic de sfărîmături ne bara drumul. Urcai posomorît peste ele, continuînd să tai trepte în jurul unei alte cocoaşe. Şi... deodată îmi dădui seama că era ultima... În faţa mea, creasta cobora abrupt spre o cornişă, descriind o curbă mare, iar departe, în zare, puteam vedea culorile de pastel şi lîna albă a norilor din ţinuturile muntoase ale Tibetului.

La dreapta, o creastă subţire acoperită de zăpadă urca spre o movilă rotundă tot de zăpadă, cam la 12 m deasupra noastră. Tot drumul de-a lungul crestei, mă urmărise gîndul că vîrful trebuia să fie pe muchia unei cornişe. Era prea tîrziu acum să mai riscăm... I-am spus lui Tenzing să mă asigure puternic şi am pornit să tai cu multă atenţie un şir de trepte în susul crestei. Privind cînd într-o parte, cînd într-alta şi sondînd mereu cu pioletul în zăpadă, am

încercat să descopăr o eventuală cornişă, dar zăpada părea solidă şi bine fixată. I-am făcut semn lui Tenzing să vină după mine. Încă vreo cîteva lovituri de piolet, cîţiva paşi foarte obositori şi ne aflăm amîndoi pe vîrful Everestului [1].

[1] Pe baza măsurătorilor geodezice din 1832 s-a stabilit că vîrful Everest este cel mai înalt punct al globului pămîntesc, măsurînd 29 002 picioare. Întrucît în lucrare altitudinile au fost date în metri înălţimea vîrfului a fost indicată, după cele mai recente atlase, la 8 845 m. Diferenţa care ar reieşi faţă de original se datorează transformării picioarelor în metri. — *N. R.*

SFÎRŞITUL AVENTURII

Era ora 11,30. Încercam un simţământ nebănuit de uşurare — lunga noastră încercare se terminase, iar vîrful fusese atins mai înainte ca rezervele de oxigen să scadă la un nivel primejdios — uşurare că în sfîrşit muntele fusese bun cu noi, şi că în locul unei cornişe înfricoşătoare, inaccesibile, ne oferea un con rotund şi odihnitor. Şi sentimentul de uşurare se îmbina cu un vag simţământ de uimire că eu am putut fi cel norocos care să înfăptuiască dorinţa atîtor alpinişti curajoşi şi hotărîţi. La început mi-am revenit cu greu la realitate ; ajunsesem cu adevărat pe vîrf ? Eram prea obosit şi prea conştient de lungul drum care ne aştepta la coborîre, înapoi la loc sigur, ca să mă pot bucura cu adevărat de victorie. Dar pe măsură ce izbînda mi se contura tot mai clar în minte, căldura domoală a bucuriei îmi năpădea toată fiinţa — o bucurie mai puţin zgomotoasă, dar mai puternică decît oricare alta pe care o simţisem vreodată mai înainte, pe un vîrf de munte. Privirea mi s-a întors spre Tenzing. Sub masca lui de oxigen încadrată de ţurţurii care-i atîrnau de barbă şi mustăţi, strălucea zîmbetul lui, radiind de fericire. I-am întins mîna şi ne-am felicitat în tăcere, dar pentru Tenzing şi pentru clipele trăite, strîngerea mîinii însemna prea puţin şi cuprins de elan m-a prins cu toată căldura în braţe şi ne-am bătut pe umeri reciproc, în semn de felicitare.

Nu aveam însă timp de pierdut ! Mai întîi trebuia să iau cîteva fotografii şi apoi să coborîm în grabă. Am oprit oxigenul şi am lăsat jos aparatul. În aceeaşi clipă mi-au venit în minte urmările nefaste ale acestui gest de care fusesem avertizat, dar care, în clipa de faţă, nu-mi dădeau niciun motiv de temere. Am scos aparatul de fotografiat din buzunarul hainei de vînt şi cu un gest stîngaci din cauza mănuşilor groase de pe mîini, l-am deschis.

Am ataşat parasolarul şi filtrul de ultraviolete şi apoi am coborît puţin pe creastă ca să pot cuprinde tot vîrful în cîmpul aparatului. Tenzing aştepta cu multă răbdare şi cînd l-am anunţat că eram gata, a desfăcut steagurile înfăşurate în jurul pioletului şi, stînd chiar pe vîrf, le-a ridicat deasupra capului. Îmbrăcat în voluminosul lui echipament şi cu steagurile fîlfîind furios în bătaia vîntului, tabloul pe care-l oferea era într-adevăr impresionant. Eram sigur că fotografia avea să fie foarte reuşită dacă, bineînţeles ieşea. Nu m-am obosit să-l rog pe Tenzing să-mi facă şi mie o fotografie; pe cît ştiam, nu luase fotografii în viaţa lui, iar vîrful Everestului nu prea era locul să-l învăţ această artă.

Am suit din nou pe vîrf şi am început să iau fotografii documentare în toate direcţiile. Vremea era încă extraordinar de frumoasă. Sus de tot, deasupra noastră, pluteau lungi fîşii de nori cirus prevestitori de vînt, iar dedesubt, cumulus pufoşi ascundeau vederii noastre fundul văilor. Dar în orice parte priveam, vedeam sub noi piscuri de gheaţă şi defileuri întunecate, ca o hartă în relief. Cea mai spectaculoasă privelişte era probabil cea dinspre răsărit unde uriaşii Makalu şi Kanchenjunga dominau orizontul, înmărmurindu-ne cu aspectul gigantic pe care-l dădeau munţilor Himalaya. Makalu mai cu seamă, cu crestele lui stîncoase care se înălţau drept în sus, oferea o privelişte deosebit de impresionantă numai la cîteva mile de noi. De la înălţimea de pe care priveam, puteam vedea toate pantele de nord ale acestui masiv pe care am descoperit imediat un traseu spre vîrf. Copleşit încă de emoţie, am mai fotografiat masivul încă o dată, pentru a-l putea cerceta în voie, după înapoiere, printre semenii mei. Spre nord decorul oferea un contrast desăvîrşit: podişul Tibetului, arid şi înalt, întins pe sute de mile şi învăluit de nori albi de lînă într-un peisaj de o frumuseţe gingaşă, iar spre vest, pe o întindere tot atît de cuprinzătoare, îngrămădirea sălbatică de piscuri, gheţari şi văi a Himalayei.

Şi în faţă, părea că se deschide chiar la picioarele noastre o altă privelişte, tot atît de impresionantă: celebra Şa-de-nord şi

gheţarul Rongbuk-de-est, unde cu mulţi ani înainte fuseseră săvîrşite de expediţiile britanice pe Everest atîtea fapte eroice de curaj şi rezistenţă. Vedeam foarte bine o parte din creasta pe care fuseseră instalate taberele lor de mare înălţime, dar ultimii 300 m care se ridicau ca o barieră formidabilă, se ascundeau complet vederii noastre, deoarece pantele ei stîncoase coborau înspăimîntător de abrupt de pe piramida de zăpadă a vîrfului. Şi pe dată îmi veniră în minte acei oameni minunaţi care depăşiseră 8 500 m fără echipament modern şi fără aparatele de oxigen atît de necesare. Fără să vreau, gîndul meu fugi cu treizeci de ani în urmă la Mallory şi Irvine care îşi pierduseră viaţa pe Everest. Privii primprejur cu slaba speranţă de a găsi o urmă cît de mică pe care ar fi lăsat-o dacă ar fi atins vîrful, dar n-am găsit nimic şi în clipa aceea îmi pierise orice entuziasm parcă. Dar clipele treceau repede, iar noi nu apucasem să ne odihnim cît de puţin. Ne-am făcut două scaune destul de comode în zăpadă şi ne-am odihnit mîncînd cu poftă cîte o prăjitură de mentă. Aparatul de fotografiat îmi atîrna încă deschis pe piept şi vrînd să-l închid şi să-l pun în buzunar constatai că degetele îmi erau aproape înţepenite. Am închis aparatul şi cutia lui de piele cu mişcări încete şi nesigure pentru ca deodată să-mi fulgere prin minte că tulburarea venea din lipsa de oxigen ; trecuseră aproape 10 minute de cînd îmi scosesem aparatul. Am controlat la iuţeală cadranele buteliilor care arătau o presiune de 662 kg, deci aproximativ 350 litri de oxigen ; mai aveam asigurată o rezistenţă de aproape două ore cu 3 litri pe minut. Nu era mult, dar trebuia să ne ajungă. Mi-am pus în grabă masca, dînd drumul oxigenului şi pe loc m-am simţit mai bine. Tenzing desprinsese steagurile de pe piolet şi neavînd de ce le lega, le vîrî în zăpadă. Desigur că vîntul nu avea să le lase acolo prea multă vreme. Ne-am ridicat apoi în picioare cu destulă greutate. Deşi foarte obosiţi ne simţeam cuprinşi de un fel de linişte şi de siguranţă, neîncercate pînă acum ; încordarea şi neliniştea provocate de teama de a nu atinge vîrful dispărură ca prin farmec. Dar cantitatea redusă de oxigen pe care o mai aveam

F. 28 mai — seara tîrziu. Fotografie luată din tabăra a IX-a.

G. Makalu văzut din tabăra a IX-a.

H. 29 mai, dimineața la ora 9. Vedere spre vest către Cho Oyu, privind de pe Vîrful de Sud.

I. 29 mai, dimineața la ora 9. Makalu (8 470 m) și Kanchenjunga (8 578 m) văzuți de pe Vîrful de Sud.

J.K.L. — Am luat trei fotografii cu Tenzing pe vîrf sperînd că măcar una va reuși; M.N. Două priveliști luate spre Vîrful de Sud de la o depărtare de circa 100 m de-a lungul crestei; O. Vedere de pe vîrf spre Lhotse și Chamlang către sud-est.

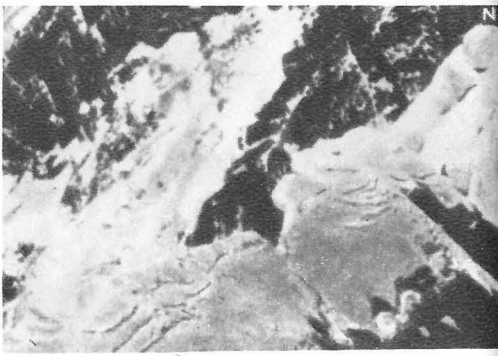

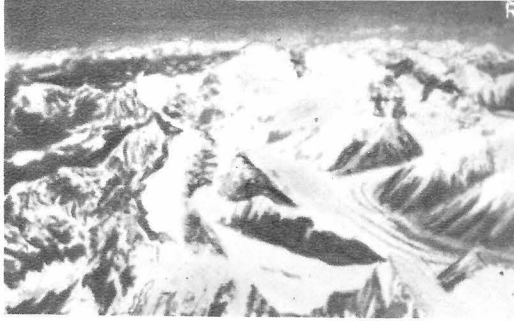

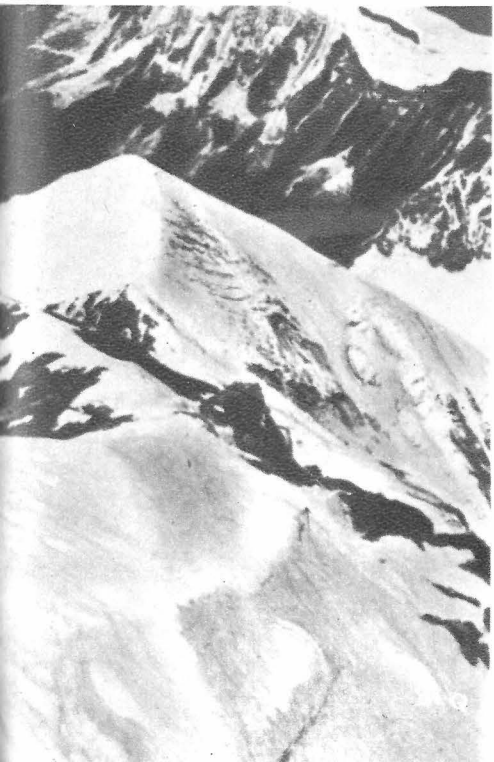

P. De-a lungul coastei de nord-est.

Q. De pe vîrf, privind în jos de-a lungul crestei de est; în prim plan se văd treptele.

R. Vedere de pe vîrf privind spre vest.

S. Vedere de pe vîrf privind spre vest.

T. 30 mai, dimineața. Tabăra de pe Șaua-de-sud înainte de a o părăsi.

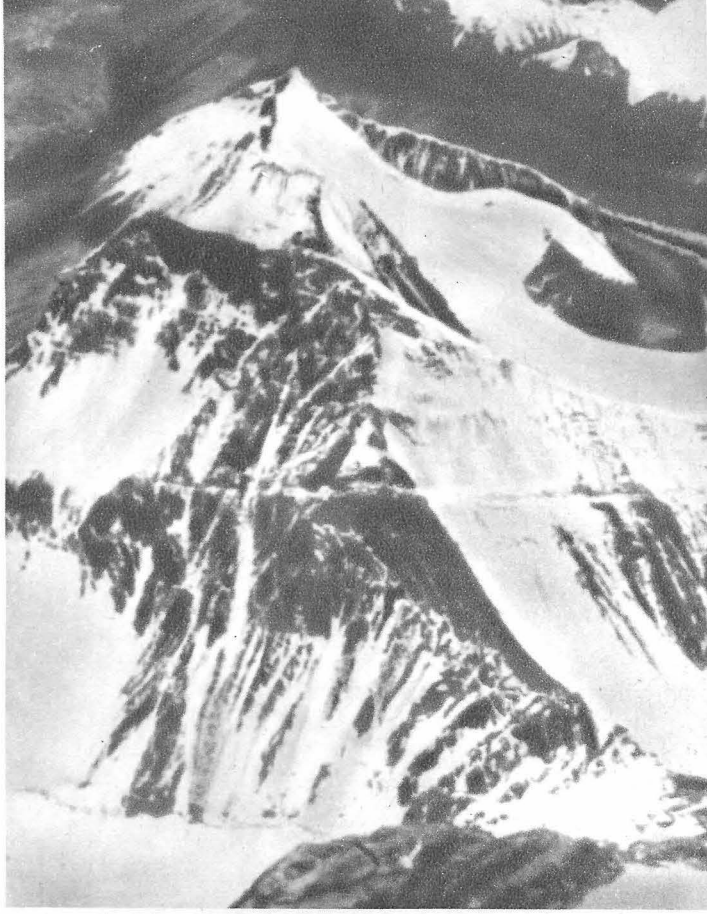

Ultimele două priveliști luate de pe vîrf: U. Vedere spre sud către Valea Hongu; V. Vedere spre nord, în jos, Changtse, (8110 m) și spre valea Rongbuk.

nu ne mai lăsa nici un răgaz. Trebuia să ne reîntoarcem pe Vîrful-de-sud cît mai iute posibil.

Mi-am luat pioletul, m-am asigurat dacă şi Tenzing era gata şi m-am uitat la ceas ; era 11,45. Stătusem pe vîrf doar cincisprezece minute. Începui să cobor cu destulă uşurinţă treptele săpate pe creastă, şi după 12 m îmi amintii că mai aveam ceva de făcut, un lucru care, pentru moment, părea o prostie, dar care avea să stîrnească interes acolo jos ; mă aplecai şi luînd un pumn de pietricele, le-am vîrît în buzunar. Şi fiindcă nu mai aveam timp de pierdut, pornii de-a lungul crestei. Din fericire, toate treptele pe care le tăiasem erau intacte şi am coborît pe ele cu ajutorul colţarilor, repede şi cu toată siguranţa. Trebuia să ne grăbim şi, în ciuda oboselii, am forţat pasul. Partea de sus a treptei de stîncă care fusese atît de greu de urcat a fost parcursă într-un timp surprinzător de scurt. De acolo de sus puteam vedea cît de şubred era prinsă cornişa de stîncă, dar cu încrederea pe care ţi-o inspiră un loc cunoscut, m-am lăsat în despicătură, răsucindu-mă între peretele de stîncă şi cel de gheaţă, pînă jos. Tenzing mă urma îndeaproape. Continuarăm coborîrea pe creastă care acum era mult mai abruptă şi mai primejdioasă şi, din această cauză, mergeam asigurîndu-ne alternativ şi conducînd cu rîndul. Înaintam neînchipuit de repede, dar cu multă grijă. Ne-am croit apoi drum, cu aceeaşi grijă, peste platforma de stîncă şi am continuat apoi mai departe spre treptele care traversau ultimele pante abrupte. De aici zăream departe sub noi, în Circul-de-vest o pată întunecată pe zăpada imaculată, tabăra a IV-a, şi-mi închipuii explozia de bucurie pe care avea să o producă vestea purtată de noi. Şi încîntat de acest gînd am pornit mai departe pînă la mica şa de la baza Vîrfului-de-sud, urcînd apoi treptele sigure pe care le cioplisem pe coasta lui de gheaţă, cu aproape patru ore mai înainte. M-am aşezat lîngă buteliile de oxigen pe care le lăsasem acolo şi Tenzing veni lîngă mine. Coborîrea din vîrf pînă aici durase doar o oră.

Am controlat încă o dată buteliile : mai aveam oxigen doar pentru o oră, dar cantitatea rămasă avea să ne ajungă pînă la rezerva

de pe creastă. Tenzing îmi oferi din termosul lui o băutură delicioasă făcută din apă, zahăr, cristale de lămîie şi marmeladă de zmeură din care dădui pe gît o duşcă bună. Lăsasem cu mult în urmă creasta de pe care venisem şi totuşi puteam distinge, desenate pe zăpadă, treptele coborîte. Mi-am scos din nou aparatul şi în ciuda frigului le-am fotografiat. Eram foarte bucuros că aparatul era în perfectă stare şi că puteam fotografia cu el vîrful. Ştiam că acolo jos fotografiile luate de mine sînt aşteptate cu interes. Popasul nostru fu foarte scurt — doar cîteva minute — şi iată-ne din nou gata să pornim în jos.

Ajunsesem la porţiunea care mi se păruse grea şi primejdioasă şi la urcare şi care mă obsedase tot timpul. Mă temeam ca acum la coborîre, obosiţi şi mai puţin atenţi, să nu alunecăm sau să declanşăm avalanşe cu urmări dezastruoase. M-am gîndit deci să presez zăpada înşelătoare în trepte sigure şi stabile, convins fiind că vieţile noastre depindeau de rezistenţa lor; şi probabil că aşa era.

Tenzing arăta puternic şi dîrz ca întotdeauna; simţeam că mă pot bizui pe el ca într-o ancoră puternică. Am început deci să cobor cu grijă primele pante abrupte de zăpadă îngheţată. Vîntul era acum cu mult mai aprig, iar rafalele puternice ne făceau aproape să ne pierdem echilibrul. Am ajuns la prima serie de trepte care coborau pe creasta abruptă, de la capătul de sus al pantei celei mari. Sprijinindu-mă în pantă cu pioletul, am coborît cu mare grijă, treaptă cu treaptă. Deodată mă trezii că bolborosesc ceva. Ajunsesem la treptele tăiate de Tenzing care, mult prea distanţate, nu mai prezentau siguranţă ca la urcuş. Şi ca să nu-mi pun viaţa în primejdie hotărîi, fără pic de plăcere să sap altele. Ca să tai trepte în josul unei pante abrupte, încărcat cu bagaje care te încurcă în mişcări şi, mai cu seamă, pe un vînt cu rafale, e un lucru destul de greu şi obositor. Răsuflai uşurat cînd ajunserăm din nou la treptele tăiate de mine pe care am coborît foarte repede. De aici creasta se schimba într-o pantă mare pe care trebuia să străbatem 100 de metri de zăpadă abruptă şi primej-

dioasă. Ca să ajungem la pantă trebuia să traversăm niște stînci abrupte. Tenzing mă asigură cu multă grijă, și începurăm traversarea lor, făcînd uz de fiecare priză, oricît de slabă, pe care o puteam găsi. Mi-am croit drum, centimetru cu centimetru, perfect conștient de golurile uriașe care se deschideau sub mine și de oboseala de care eram cuprins. Am trecut de pe stînci pe panta de zăpadă, făcînd acest traverseu plin de riscuri și apoi cu un pas mare, m-am lăsat, cu destulă neplăcere, în jos, să fiu prins în zăpada de pe pantă. Priveam sub mine și-mi veneau în minte temerile pe care le avusesem la prima trecere. Panta se lăsa în jos înspăimîntător de abruptă, iar urmele noastre adînci rămase de la urcuș arătau extrem de îndrăznețe. La peste 3 000 m sub noi se afla gheţarul Kangshung, presărat cu avalanșe, care aștepta parcă rece și indiferent, să primească o nouă cornișă prăbușită sau vreun cățărător neatent. Mi-am alungat din minte aceste gînduri negre și, ca să-l pot asigura temeinic pe Tenzing la trecerea peste înălțimea stîncoasă, am construit din zăpadă presată o mică platformă. Poziția în care mă aflam era departe de a fi perfectă, dar mi-am petrecut coarda peste umăr și i-am făcut semn lui Tenzing să treacă. El se mișca încet pe traverseu și-și croia cu greutate drumul către mine, și atunci îmi dădui seama, înspăimîntat, cît de obosit era — cît de obosiți eram amîndoi ! Trecu o veșnicie pînă să ajungă la mine.

Simțind un gol în stomac de frică, am pornit în jos pe pantă, întărind cu bocancul în trepte zăpada afînată care avea să mă susțină. De fiecare dată, cînd îmi schimbam greutatea corpului pe o altă treaptă, mă treceau fiori de groază, așteptînd să văd dacă mă va ține. Mergeam foarte încet, căci nu ne puteam permite să ne grăbim. Privii înapoi spre Tenzing. Aspru și tăcut cobora treptele cu mare grijă. Se vedea că era obosit, dar avea încă putere și era sigur de el. Continuam să întăresc treptele și să mă las în jos pe ele. Pierdurăm noțiunea timpului, iar panta cea mare deveni pentru noi un coșmar fără de sfîrșit. Și dintr-o dată, fără să-mi dau seama m-am trezit aproape de baza ei. Cu un oftat

de uşurare am pornit să traversez cu grijă spre dreapta, înotînd cu forţe reînnoite prin zăpada adîncă. Păşeam din nou pe creastă şi puteam să-mi înfig pioletul, adînc, în zăpada întărită. Am filat apoi coarda, în timp ce Tenzing se apropia de mine. Ne-am privit lung însă nu ne-am vorbit ; dar feţele noastre tăcute exprimau clar sentimentul de uşurare fără margini pe care-l încercam.

Pornii aproape nepăsător acum, în jos pe creastă. După porţiunea pe care o coborîsem totul părea atît de uşor... Dar o rafală puternică de vînt mă readuse brusc la realitate şi-mi încordai atenţia. Ştiam că oxigenul era pe sfîrşite şi că trebuia să ajungem, înainte de a se termina, la rezervele lăsate de Evans şi de Bourdillon. Am pornit înainte cu multă grabă şi cu toate că vîntul şterse mare parte din urmele lăsate de noi în zăpadă, nu ne-a trebuit mult timp să le refacem. Am ajuns la rezerva de oxigen nesperat de bine. O altă grijă care mă frămînta mi se luă de pe inimă. Mai aveam încă cîţiva litri de oxigen în aparatele pe care le purtam în spate, dar nu ne încumetam să aruncăm buteliile. Am continuat deci drumul în jos, ducînd în braţe buteliile de rezervă, care însemnau viaţă pentru noi. Creasta se lăţea din ce în ce mai mult. Atinsesem umărul de zăpadă de deasupra taberei a IX-a. M-am lăsat pe panta abruptă de sub creastă, am ocolit un perete vertical de stîncă şi doar la vreo 30 m distanţă se afla cortul nostru părăsit. M-am îndreptat grăbit spre el, copleşit de oboseală şi de slăbiciune ; simţeam povara din spate cît o tonă, iar bocancii păreau de plumb. Terminasem oxigenul. Am urcat încet pînă la platforma pe care era instalat cortul, mi-am scos aparatul de oxigen şi m-am lăsat greoi în zăpadă. Tenzing la fel de ostenit se aşeză lîngă mine. Ce bine că ajunsesem iar aici !

Cortul se zbătea cu furie în bătaia vîntului şi multe din cablurile de ancorare se desfăcuseră. Tenzing se strecură în cort şi aprinse primusul ca să bem ceva fierbinte. Am scos buteliile goale din aparatele de oxigen şi le-am înlocuit cu cele care conţineau ultimele noastre rezerve destul de scăzute. Am redus debitul la doi litri pe minut şi am încercat ambele aparate. Rafale de vînt

biciuiau creasta necontenit, lovindu-mă cu fărîme de zăpadă înghețată care mă împungeau ca niște ace. Eram însă prea obosit ca să mă sinchisesc de ele. Departe sub noi, se zăreau zbătîndu-se în vînt, corturile de pe Șaua-de-sud. Mi s-a părut chiar că văd niște siluete mișcîndu-se prin tabără. Era plăcut să știm că cei de jos ne așteptau și că ne puteau ajuta în momente grele. Dar pînă acolo mai era cale lungă. Tenzing îmi întinse o cană mare cu apă călduță, dulceagă și cu gust de lămîie, pe care am băut-o cu poftă. Apoi am făcut sul sacii de dormit, saltelele pneumatice și echipamentul nostru personal, legîndu-le de aparatele de oxigen. Mai aveam nevoie de ele pentru dormit și în taberele de mai jos. Ne-am luat în spate poverile, am dat drumul oxigenului și apoi, fără pic de regret, am mai privit o dată mica tabără părăsită care ne fusese atît de folositoare și am pornit din nou la vale.

Pe pantele de sub noi nu se mai vedeau urme de drum, dar știam că o dată ce vom traversa pînă pe creastă, puteam să mergem de-a lungul ei pînă la rămășițele taberei celei mai înalte a elveților. Făcui cu multă greutate o cărare adîncă peste pantă, și-mi dădui seama încă o dată cît de slăbit eram și cît de mult mă apăsa greutatea din spate. Creasta se lăsa acum în jos sub forma unui șir lung și primejdios de stînci acoperite cu zăpadă. Îmi aminteam că Evans și Bourdillon alunecaseră de cîteva ori destul de neplăcut pe această parte a crestei și nu doream cîtuși de puțin să pățim la fel ; se putea să nu fim tot atît de norocoși ca ei !

Mergeam încet și anevoie, cu multă grijă, dar cu un pas regulat. Coborîșul nu era prea greu, dar destul de neplăcut fiindcă orice pas greșit ar fi avut urmări dezastruoase. Primul nostru obiectiv erau rămășițele cortului elvețian la vreo 240 m sub noi. Aveam impresia că n-o să mai ajungem niciodată la el, cînd apăru deodată drept în față.

Acum trebuia să ne abatem la dreapta, pînă la capătul de sus al marelui culoar de zăpadă care ducea în jos către Șaua-de-sud. Am traversat încet peste pante ușoare, acoperite, în parte, de zăpadă sau pe stîncă goală, îndreptîndu-ne către mica platformă

care deschidea drumul spre culoar. Rămăsese de rezolvat ultima problemă grea care ni se punea la coborîre : pantele lungi şi abrupte de sub noi. Le cercetam absent cu privirea ca să constat, după o tresărire neaşteptată, că treptele făcute de George Lowe nu se mai vedeau. Nu ştiu de ce mă aşteptam să le găsesc intacte ! În această situaţie mi-am pierdut complet curajul ! Eram mort de oboseală şi nu aveam chef să mai tai o nouă serie de trepte. Am încercat zăpada cu speranţa că va fi destul de moale ca să bat în ea trepte cu piciorul, dar era tare ca lemnul. Eram mult prea slăbiţi, iar panta mult prea abruptă ca să coborîm pe ea doar cu ajutorul colţarilor. Trebuia să tai din nou trepte ! Altă scăpare nu aveam. Cioplisem de-abia 3 m în josul culoarului, cînd auzii un urlet formidabil de pe stîncile verticale de deasupra noastră. În clipa următoare fui izbit de o rafală înspăimîntătoare de vînt, care aproape că mă smulse de pe trepte. Şi în timp ce pentru asigurare mă înţepenii pe pantă cu vîrful pioletului înfipt în zăpada întărită, simţii abătîndu-se asupra mea un adevărat baraj de artilerie din bucăţele mici de gheaţă smulse de pe meterezele de deasupra. În cîteva clipe vîntul dispăru tot atît de repede pe cît venise.

Am continuat să tai treaptă după treaptă, iar Tenzing intră în culoar în urma mea. Cîteva clipe mai tîrziu, o nouă rafală puternică de vînt ne izbi fără milă. Ne lipirăm din nou strîns de pantă. Culoarul părea un tunel de trecere a vîntului căruia îi intensifica tăria pînă la proporţii catastrofale. Am cioplit fără întrerupere drumul în jos, dar după vreo 60 m de trepte, n-am mai putut. Deşi obosit, Tenzing se oferi să mă schimbe şi tăie şi el un şir de trepte pe încă aproape 30 m.

A cotit apoi spre dreapta cu vreo 3 m, începînd să bată trepte cu piciorul într-un strat de zăpadă mai moale. Coborîi imediat în urma lui şi începurăm să pierdem repede din înălţime. Deodată zării mişcîndu-se pe pantele de gheaţă de deasupra Şeii-de-sud o mogîldeaţă ; ceva îmi spunea că era George Lowe. Ne-am odihnit puţin pe crevasa de la capătul culoarului şi apoi am

pornit din nou. Acum ne simţeam în siguranţă, dar de îndată ce încetă încordarea, dispăru şi ultimul nostru pic de energie. Coboram totuşi cu paşi grei şi cu mişcări automate, osteniţi şi cu picioarele aproape înţepenite.

Silueta înaltă şi voinică a lui George era acum mult mai aproape şi în clipa aceea mă gîndii că singurul om căruia aş fi vrut să-i spun mai întîi vestea, era el. Fusesem mult timp împreună în munţi şi trecusem amîndoi prin aceleaşi momente grele, ne bucurasem de aceleaşi succese, iar acum, niciunul nu contribuise mai mult ca el la succesul nostru final. Îi zăream zîmbetul său vesel şi numai după o clipă vocea lui puternică şi plină de viaţă ne strigă bun venit. În mintea mea obosită îl vedeam apărînd ca un ajutor nepreţuit. Îi strigai vestea cea bună în engleza noastră populară din Noua Zeelandă şi, în clipa următoare vorbeam amîndoi deodată bătîndu-ne afectuos pe spate.

Mă cuprinsese un simţămînt cald de mulţumire şi pentru o clipă, am uitat cu totul că mă aflam la aproape 8 000 m unde vîntul gonea cu 80 km pe oră, şuierîndu-mi pe la urechi.

George îşi scoase din spate rucsacul şi ne oferi un termos cu supă fierbinte, pe care am sorbit-o într-o clipită. Avea şi o butelie de oxigen de rezervă, dar n-am folosit-o. Tenzing şi cu mine ne-am dezlegat din coardă şi am continuat drumul în jos pe pantele de gheaţă către Şaua-de-sud. Oxigenul meu s-a sfîrşit tocmai cînd am ajuns pe Şa — ne ţinuse exact cît trebuise. Pe cînd urcam încet cei cîţiva metri pînă la corturi, ne-au întîmpinat Wilfrid Noyce şi Pasang Phutar care veniseră ca echipă de sprijin. Apariţia lor ne făcu multă plăcere. Gregory şi cu ceilalţi şerpaşi coborîseră la Circul-de-vest. Şi fiindcă vîntul şuiera puternic peste Şa, ne-am dat jos sacii şi ne-am tîrît frînţi de oboseală în corturi. Cîteva clipe mai tîrziu, mă lăfăiam în căldura şi confortul sacului de dormit, stăpînit de un minunat sentiment de siguranţă şi de bună tovărăşie.

George care locuia cu mine în cortul Meade aprinse un primus pe care puse să se topească gheaţă pentru a pregăti ceva de băut.

I-am strigat lui Noyce să vină înăuntru şi să nu mai stea în vînt, dar ne-a răspuns că avea o înţelegere cu John Hunt. Dacă atinsesem vîrful trebuia să aşeze doi saci de dormit în formă de T[1] pe o pantă de zăpadă pe muchea Şeii-de-sud, de unde se credea că va fi văzută cu binoclul de la tabăra a IV-a. Însă afară era atît de frig şi vîntul sufla atît de tare încît încercarăm să-l oprim pe Wilf să facă acest lucru. „Vor afla ei destul de bine şi mîine", fu părerea noastră. Dar ştiind cît de nerăbdător era grupul principal de jos din Circul-de-vest să afle noutatea, Wilf nu se lăsă convins. El luă doi saci de dormit şi pe Pasang Phutar, — nedumerit de ceea ce voia să facă acesta — şi traversă gheaţa întărită a Şeii pînă ajunseră pe o pantă de zăpadă, deasupra Circului-de-vest. Vîntul era mult prea puternic ca să poată fixa sacii pe loc, aşa că Wilf se culcă pe un sac şi îl convinse şi pe Pasang Phutar să se întindă pe celălalt. Timp de zece minute stătură culcaţi acolo în vîntul aspru de pe Şaua-de-sud, pînă cînd Wilf socoti că şi-a făcut datoria şi consimţi să se întoarcă la corturi. Din nefericire, însă mesajul nu a ajuns jos, fie din cauză că nimeni din tabăra a IV-a nu a privit în sus în timpul acestor zece minute, fie că între ei şi tabăra a IV-a se interpusese un nor, aşa cum se întîmplă de cele mai multe ori.

Noyce se tîrî în cortul nostru. Cum nu avea saltea pneumatică, a fost silit să se culce în sacul de dormit, direct pe podeaua rece. Ne-am pregătit o masă copioasă din raţiile de mîncare pe care le aveam cu noi şi am băut cantităţi mari de lichid ; eu unul nu reuşeam de loc să-mi sting setea. Se întunecase de-a binelea, aşa că ne-am pregătit de culcare în timp ce cortul se legăna şi se zbătea în bătaia vîntului care nu încetează niciodată pe Şaua-de-sud. Dar somnul refuza să vină ca să-mi pot odihni corpul zdrobit de atîta trudă şi frămîntat de nelinişte. Nici George nu se simţea mai bine şi fiindcă nu puteam dormi, am picotit amîndoi pînă tîrziu în noapte, zbătîndu-ne şi răsucindu-ne cînd pe o parte, cînd

[1] Top—vîrf.

pe alta, în timp ce gerul cumplit de afară pătrundea tot mai mult în cortul nostru. Lui Wilf Noyce probabil că îi era cu mult mai frig decît nouă, deşi la întrebarea noastră n-am putut scoate de la el decît un răbdător : „Mulţumesc, mă simt bine !“ Şi cu toate că mi-era foarte frig, în cele din urmă m-a furat somnul. Un somn greu şi agitat.

Dimineaţa următoare era ca oricare alta pe Şaua-de-sud. Cînd am deschis ochii mi-a apărut în faţă un adevărat haos. Resturi de mîncare, primusuri negre şi murdare, bidoane de combustibil turtite şi căni respingătoare la vedere, cu rămăşiţele nebăute pe fund, transformate în gheaţă. Toate erau împrăştiate în jurul celor trei corpuri culcate pe jos, făcute ghem pentru a mai păstra puţină căldură în ele. Mă uitai la George. Cu barba-i încîlcită, cu faţa jupuită de vînt, cu buzele arse şi cu ochii injectaţi se încadra de minune în această scenă deprimantă. „Se vede că tot aşa arăt şi şi eu“, mi-am spus „dacă nu chiar mai rău ! Cred că e timpul să plecăm de aici !“ Blestemînd vîntul înnebunitor care scutura pînza cortului făcînd-o să mă pocnească în cap ca o bormaşină pneumatică, începui să vorbesc cu George. Wilf Noyce nu se mişcă. Dormise cu capul afară din cort din cauza lipsei de spaţiu şi ne gîndeam că pentru a-l readuce la viaţă va fi nevoie, probabil,... să-l topim !

Am ieşit din saci fără nici o plăcere, învingînd moleşeala altitudinii doar atît cît să putem aprinde primusul. Cînd se făcu puţină căldură în cort, viaţa ne apăru mai plăcută. Curînd şedeam toţi chirciţi în jurul primusului ca nişte babe vrăjitoare, fiecare mestecînd încet cîte ceva. Mă simţeam complet deshidratat şi beam şi tot beam la apă, pe măsură ce o puteam topi. Ne-am pregătit de plecare pe îndelete. Mai erau două butelii pline cu oxigen dar de fapt nici unul din noi nu aveam cu adevărat nevoie de ele. Hotărîrăm ca Tenzing şi cu mine să le folosim la coborîre. Fiecare îşi ducea echipamentul personal şi lucrurile de dormit, ceea ce însemna o povară formidabilă. Ne-am tîrît afară din cort pentru ultima oară şi cu multă greutate ne-am legat colţarii de bocanci,

ne-am pus poverile în spate şi legîndu-ne în coardă am pornit anevoie în sus, pe pantele de deasupra taberei. Nu erau mai mult de 60 m de urcat, dar păreau cinci sute şi abia ne trăgeam sufletul cînd am ajuns pe vîrf.

Am privit înapoi spre Şaua-de-sud ; trei corturi micuţe se zbăteau furios pe o întindere sinistră de gheaţă dezgolită şi de stînci negre. Arătau nespus de singuratice acolo jos, dar nu ne părea rău că le părăseam. Ne-am întors şi am pornit să coborîm către marele traverseu. Treptele tăiate de echipa din ajun erau încă intacte fapt care ne făcu drumul relativ uşor. Şi cu toate acestea simţeam tot mai mult slăbiciunea picioarelor, greutatea din spate şi nesiguranţa pantelor abrupte de sub noi.

Tot ce-mi doream era să ajung din nou pe teren sigur şi să mă odihnesc mult. Pînă la capătul traverseului mi s-a părut un veac. Pornirăm apoi cu multă atenţie coborîrea pe gheaţa abruptă de pe faţa superioară a lui Lhotse. În halul de oboseală în care ne aflam, mi se părea mai abruptă şi mai grea ca de obicei şi am coborît-o cu nespusă grijă. Am traversat după aceea, încet, ultima pantă de gheaţă, lungă şi periculoasă, pînă la marginea marii crevase de deasupra taberei a VII-a. Credeam că o vom găsi părăsită, dar chiotul vesel scos de Charles Wylie şi cei şase şerpaşi care se iviră în picioare printre corturi fu pentru noi un adevărat val de aer înviorător. Am trecut cu atenţie puntea de zăpadă nesigură de peste crevasă şi în clipa următoare, devenirăm centrul unui grup emoţionant în care se vorbea deodată şi fără întrerupere. Ni s-au pus în mîini căni cu limonadă fierbinte şi ni s-au luat poverile din spate. Ce bine ne simţeam iarăşi printre prieteni !

Ne-am odihnit timp de o jumătate de oră pînă ce şerpaşii au strîns corturile. Apoi George, Tenzing şi cu mine ne-am legat împreună în coardă şi am început coborîrea. Mergeam ceva mai bine acum, la altitudinea mai joasă la care ne aflam, şi am ajuns destul de repede la locul unde fusese tabăra a VI-a, coborînd treptele cu balustrade pe care le parcursesem de atîtea ori. După un alt scurt popas, am plecat mai departe. Marea movilă de gheaţă

lucitoare de sub tabără ne ceru multă atenţie, dar ţinîndu-ne de balustrada care se întindea pe o lungime de 120 m, am coborît atenţi cu ajutorul colţarilor, plini de încredere, pînă jos. Drumul continua înainte şi-l urmam în virtutea inerţiei, prea obosiţi ca să mai ţinem seama de pantele sale pline de prăpăstii şi de traverseurile sale primejdioase. Am ajuns la ultima balustradă plini de recunoştinţă şi am urmat-o pînă la capăt, unde ne-am prăbuşit pe platforma de zăpadă de la baza versantului. Mai departe drumul era uşor ; nu aveam altceva de făcut decît să punem un picior înaintea celuilalt, dar şi acest lucru ni se părea greu.

La tabăra a V-a ne-au primit cîţiva şerpaşi zîmbitori care ne-au luat sacii din spate. N-am mai zăbovit de loc aici şi am pornit mai departe pe ultima porţiune lungă, peste Circul-de-vest. În timp ce ne apropiam de tabăra a IV-a, zărirăm cîteva siluete ieşind încet din corturi şi venind în întîmpinarea noastră. Din atitudinea lor se vedea clar că nu erau siguri dacă reuşisem sau nu. Însă nici noi nu le-am făcut vreun semn şi am continuat să coborîm poteca greoi şi obosiţi. La 45 m de tabără George nu se mai putu abţine şi îşi agită pioletul cu entuziasm în direcţia vîrfului. Siluetele care se apropiau s-au oprit pentru o clipă pe loc ca şi cum nu ar fi fost în stare să înţeleagă ce voia să însemne gestul lui George şi apoi se repeziră brusc în sus pe potecă, spre noi.

Mike Wistmacott fu primul care ne ajunse urmat de John Hunt. Faţa sa obosită strălucea acum de o bucurie de neînchipuit. O clipă mai tîrziu, ne îmbrăţişam cu toţii, strîngîndu-ne mîinile şi bătîndu-ne uşor pe spate.

Trăisem un moment emoţionant, greu de uitat. În ultimele săptămîni trăisem însă atîtea alte clipe mari încît îmi înăbuşii cu greu un uşor sentiment de tristeţe, la gîndul că totul se terminase.

Vedeam limpede înaintea ochilor pe Charles Evans şi Tom Bourdillon, obosiţi de moarte, abia tîrîndu-se pe Şaua-de-sud, apoi chipul brăzdat de griji şi sever al lui John Hunt în clipa în care îmi încredinţase această frumoasă şi grea misiune, în timp ce

vîntul aprig ne zgîlţîia cortul, apoi singurătatea îngrozitoare pe care o simţisem cînd George Lowe şi Gregory ne lăsaseră sus, pe mica noastră platformă, şi, în sfîrşit, un ultim moment măreţ încununat prin zîmbetul de triumf al lui Tenzing, sus pe vîrful Everestului.

Marea noastră aventură se sfîrşise!

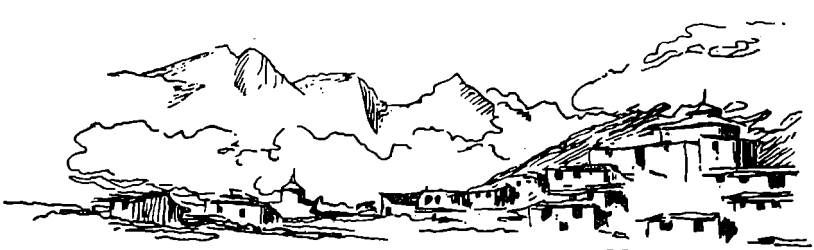

CUPRINSUL

	Pag.
PREFAȚA	5
PRIMII PAȘI	13
SPRE EVEREST ÎN 1951	23
DESCOPERIREA DRUMULUI DE SUD	46
PREGĂTIRI PE CHO OYU	65
PESTE NUP LA	93
ASALTUL ELVEȚIENILOR	118
EVEREST 1953 — PRIMA BARIERĂ	133
A DOUA BARIERĂ	160
ȘAUA-DE-SUD	179
TABĂRA A NOUA	208
VÎRFUL	231
SFÎRȘITUL AVENTURII	246

Lei 10.40

EDITURA ŞTIINŢIFICĂ